

۲۱ آذر

(نطقلرو مقاله لور)

سید جعفر پیشه‌وری

آذربایجان متنی نهضتینین ۳۵ ایللیگی مناسبتیله

۲۱ آذر

(نظائر و مقاله‌ها)

سید جعفر پیشه‌وری

اشاره :

۱۳۲۴ - نجی ایل آذرین ۲۱ - نده باش وئـسـرن
آذربایجان ملی و دموکراتیک نهضتی، آذربایجان خلقی
وائله جهده بوتون ایران خلقلرینین امپریالیسم،
استبداد و قانلی میلیتاریزم علیه آ پاردیقلاری
مبارزه تاریخینده شرفلی و اونودولماز تاریخی بیـر
حادثه دیر .

۳۴ ایل بوندان اول، ۱۳۲۴ - نجی ایلین ۲۱ آذرینده
ساتقین پهلوی، رژیم و دؤزولمز ملی ستم و تحقیردن
جانا گلمیش آذربایجان خلقی، آذربایجان دموکرات فرقه
سنین رهبر لیگی و خلق سلاحلی قوه لرینین گوجی ایله
بیرینجی دفعه اولراق امپریالیسم و استبدادین
شیطانی قدرتلرینه غلبه چالدى و آذربایجاندا تازاحیات
شرایطی قورماغا موفق اولدی .

آذربایجان ملی نهضتی آزبیرمدت ایچرسینده ضد -
انقلاب قوه لرین و خلق دشمنلرینین تورتدیکلر
چتینلیکلره و توطئه لره باخمایاراق خلق حیانتین و
خصوصیله زحمتکش قشرلرین یاشایش شرایطین بوتون
اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، مدنی و فرهنگی ساحه لرینده
بؤیوک و گؤزقاشدیرجی نائلیتلر اله گتیره
بیلدی .

ئوز تاریخی ایستک و طلبلرینی یالنیز ملی
مختاریت چرچیه سینده و ایرانین ارضی بیرلیگی و
استقلالیتی ایچرسینده مطرح ائدن آذربایجان ملی
نهضتی، بوتون محروم و ملی ستم آلتیندا اینله یسن
خلقلر طرفیندن قارشیلانیدی حالدا، دنیا امپریالیستلری

و ایران استبداد و ضد خلقی قوه‌لری طرفیندن یا رامایان
تهمت و افترا لره معروض قالدی. نهضتین علیه هر جور
توطئه‌لره و سازش‌لره یول آختاریلدی و سرانجام نهضت
مینلرجه خلق اوغوللارینین شهادتی بهاسینا قاناچکیلدی...
آذربایجان ملی نهضتینی فکری و سیاسی جهت‌سندن
رهبرلیک اتمکده و اونون قورولوشونا دوزگون جهت وئیر...
مکده سید جعفر پیشه‌ورینین یاددان چیخاریلماز رولی -
اولموشدر. سید جعفر پیشه‌وری بیر باریشماز سیاسی
رهبر کیمی، بیر ایمانلی سوسیال دمکرات کیمی،
بیر قدرتلی ناطق و یازیچی کیمی و بیر وطنین و خلقین
سئون انسان کیمی آذربایجان ملی نهضتنه باشچیلیق
اٹمیش و حتی جانین دا بویولدا قویموشدر.
بیز آذربایجان ملی نهضتینین ۳۵ - نجی ایسئل
دونومی آدینا و سید جعفر پیشه‌ورینین ابدی خاطره سی
آدینا " ۲۱ آذر - نطقلر و مقاله‌لر مجموعه سینسی "
تازادان چاپ ائتمه‌گی فایدالی ساندیق .

فرقه و دولتین اساس مسئله‌لری حقیقده مرکزی کمیته‌نین عمومی اجلاسیندا

مرکزی کمیته‌نین کتچمیش عمومی اجلاسی نه شرائط
آلتیندا توپلانمیشدی؟

مرکزی کمیته‌نین کتچن عمومی اجلاسی آغیر بیر وضعیتده تشکیل اولونموشدی. او وقت کندلیلر و فرقه شعبه‌لری ژاندارم جلادلاری واسطه‌سیله بویوک تضییق و فشارلارا معروض قالمیش ایدی. گونده یوزلرجه کندلی ژاندارم ظلمیندن فرار ایدیب فرقه کمیته‌سینه پناه گنیریر اورادان امداد و کمک طلب ایدیردیلر. زندانلار جور بچور بهانه‌لر اوزره توقیف ایدیلن کندلیلر ایله دولدورولمیشدی. بالاخره بوتون دولت دستگاهی بیزیم ملی حرکاتیمیزی بوغماق ایچون آیاغا قالمیشدی. تهران حکومتی فرقه تشکیلاتینی منحل ایتمک، فرقه‌میزین رهبرلرینی ثولدوروب میدانان چیخارماقدان ثوتری وار قوه‌سیله چالیشیر و بو یولدا هتج بیر جنایتدن چکینمک ایسته‌میردی.

فدائی دسته‌لری تازه تشکیل اولماغا باشلامیشدی. بوگون بویوک بیر قدرته مالک اولوب تهران مرتجع‌لرینین جانلارینی لرزه‌یه سالان بو ملی قوه تازه آیاق توتماقدا ایدی. حتی بو ایش او قدر کپچیک، او قدر ساده ایدی که، بیز جرئت ایدیب مرکزی کمیته اجلاسیندا او خصوصدا گنیش معلومات ویره بیلمه‌دیک. بونونلا بئله کتچمیش عمومی اجلاس تاریخی بیر اجلاس ایدی. اجلاسدا فرقه ثوزونون قطعی سوزوننی دئییب

دفاعدان حمله یه کڅچمکه فرمائی صادر ایتدی. افتخار ایله دییه بیلرم که، او جلسه ده فرقه نین منه اولان توجهینه و اعتمادینا دایانیب عمومی اجلاس ملی مبارز میزده ینی بیر دوره باشلان- دیغینی اعلام ایتدیم، آرزولاریمیزین یاخینلاشدیغینی سویله دیم. اگر فراموش ایتمه میش اولسوز او گون من آچیق صورتده دتدیم که، آرتیق مدافعه دورسی کڅچمیشدیر. ایندی بیز داغین قله سینه چاتمیشیق مقصد و هدفیمیر گوزوموزین ثونونده دیر. فدائی قوه لری آرتیق ژاندارم جنایت لرینه خاتمه ویرمک ایچون ایشه باشلامیش، کندلی یه انتقام چمک اجازه سی ویریلیمیشدیر. او گون فرقه و ملی حرکات بویوک خطر قارشیسیندا ایدی. آذربایجانین مهم شهر و نظامی منطقه لرینده تهران ارتجاعی دولتین جنایت آمیز امرلرینی اجرا ایدمن نظامی قوه لر بیزیم حرکاتیمیزی بو غماق فرمائی آلمیشدی.

تبریز، اردبیل، اورمی، میاندواب، شاهین دژ و سائر نقطه لرده منتظم قوشون حصه لری بیزه نسبت خصمانه موقع ثونمیش سر تیپ درخشانی، سرهنگ بره رام، سرهنگ زنگنه تیپلری ثولکهمیری قان و آتش دریاسیندا غرق ایتمگه مصمم اولموشلاردی. بئله بیر زماندا مرکزی کمیته میزین عمومی اجلاسی بیزه حمله فرمائی ویردی و ملی آزادلیق مبارز مسینین باشلانماسینی بوتون فرقه افرادینا اعلام ایتدی. بونيله فرقه صفرینده حربی ایش باشلاندى. تشکیلاتین بوتون ساغلام عضولری سلاها ساریلیب فدائی دسته لری نین چرده گینی و ریشه سینى تشکیل ویردی. بوتون خلق مرکزی کمیته نین عمومی اجلاسی نین آچیق تصمیمی اوزره حرکت گلدی، آیاغا قالغدی، ملی آرزولارینی حیانا کچیرمگه باشلادی.

فدائی دسته لرینین تشکیلی

فدائی دسته لرینین بارمیسینده متاسقانه بو وقته دک چوخ آز ایشیدیلیمیشدیر. بو تشکیلاتین تفصیلی ملی تاریخیمیزین ان شانلی صفحه لریندن بیرینی وجوده گتیرمیشدیر. فدائی تشکیلاتی چوخ طبیعی بیر صورتده خلق حرکاتیندان دوغمو- شور. کندلردن انتقام آلماق قصدیله میدانا چیخان بو جریاند!

فرقه تشکیلاتلارینین گوستردیکلری فداکارلیغی انکر ایتمه گه لزوم یوخلور. دوغری دیر کندلی ژاندارم ظلمیندن جانا دویوب اونون شرینی دفع ایتمه ک ایچون سلاح الده مبارزه قیام ایتیشدی، لاکن اونی تشکیل ایدهن، اونون باشیندا دوران، اونی توزگون هدفه سوق ایدهن فرقه میزین یرلی تشکیلاتلارینین تربیت ایتدیگی قهرمانلار اولموشلور.

من اعتراف ایدیرم که، فدائی حرکاتیندا بویوک نقصانلاردا اولمامیش دگیلدیر. چوخ یرلرده یابانچی و کثیف عنصرلرده بو مقلس آددان سوء استفاده ایتمه گه چالیشمامیش اولمامیشلار. بعضی یئرلرده گئجه-گوندوز یوخوسوز و آج قالان فدائی قوه لرینه کمک یتیرمه ک قصدیله اهالی طرفیندن داوطلبانه کمک لرده اولموش حتی انبار داغیتماق و یا بعضی اربابلارین آنلارینی موقتی اولراق توتماق دا نظره چاتمیشدیر. لاکن بونین عمومیتی یوخلور. عمومیتله فدائیلر چوخ یرده آج و محتاج اولدیقلاری حالدا خلقین مالینا طمع ایتمه میش، توز-لرینی دنیا مالیندان بی نیاز گوسترمیشلر.

بیزیم فرقه کمیته سینده بعضی فدائیلرین یارارلیق گوسترمه لری و پاک رفتارلاری حقیقده ائله معلوماتلار واره که، آیری موقعده اونا اینانماق بئله اولایلمز. آج، یوخسول فدا-ئیلرین اللرینه کچن کئی مقداردا نقد پوللاری گتیریب دولت اداره لرینه ویرمه لری نادر اتفاق دوشن حادثه لر دن دگیلدیرمی؟

بونونلا بئله ایندی آرتیق فدائی تشکیلاتینین توز وظیفه سینی انجام ویردیگینی قید ایتملی بیک.

ایندی چوخ یئرده فدائی باشچیلارینین توز وظیفه لریندن خارج اولمالاری دا مشاهده ایدیلیمک ده دیر. ملی حکومت چوخ نثر بیر زماندا ملی قوشون یارتماق ایشینه شروع ایتدیکن سونرا بو ایشین قباغی نثرلیک ایله آلینا جاقدیر و بو تاسفلی نقصاندا رفع اولاجاقدیر. بو واسطه ایله فدائیلرین بیر قسمی تولکهنین امنیتینی حفظ ایتمه ک ایچون نظمییه تشکیلاتینا کئچه جکدیر.

ژاندارم تشکیلاتینین اصولا غلط و آزادلیق علییه قورو-
لدیغینی نظره آراق ملی حکومت بو تشکیلاتی تمامیه منحل
ایتیمیشدیر. ژاندارم ایستر رضاخان زمانی، ایستر اونون
سقوطیندان سونرا کندلیلری ظلم و اسارت آلتیندا ساخلاماق
ایچون جلاد رولی اوینامیشدیر.

قانونی بیر مملکتده داخلی امنیت غیر نظامی بیر تشکیلات
اولان داخله وزارتینه تاپشیریلار. در واقع ژاندارم و یا نظمییه
مامورلاری عدلیه نین انتظامات مامورلاری ساییلار. بیزده ایسه
بونون عکسینه اولراق ژاندارم مستقل نظامی بیر تشکیلات
اولماق اوزره وزارت جنگه تابع توتولور یا مستقیماً دیکند-
تورلارین اراده سیله مملکتی غارت ایتمک ایچون اونون
فاسد نیتینی موقع اجرایه قویاردی.

بیز آرتیق بو تشکیلاتی بیر دفعه لیک ثولدوروب ائله
دفن ایتملی بیک که بیر داها خورتلاییب آیاغا دورا بیلمه سین.
اونون یرینده ایسه داخله وزارتینین شعبه سی اولان نظمییه
تشکیلاتی قورولور، گرك شهرلرده اولدیغی کیمی کندلرین
امنیتی ده اونون عهدسینه محول ایدیلین. بو نظر ایله دیر که،
یرلی فدائیلردن ساغلام بیر حصه سیننی استخدام ایدی بوزارت
داخله نین اختیارینا قویماق لازم گلیر. فدائیلرین قالان حصه سی
ایسه یا قوشونا آلینا جاق، یا مرور زمان ایله توز خصوصی
ایشلرینه قاید ایاقلار. بو واسطه ایله ایستر کند، ایستر ایسه
شهرلرده وضعیت عادی حالا دوشه جکدیر.

بیز فدائی تشکیلاتینا باشلادیغیمیز زمان ملی حکومتی
یارتماق ایچون جور به جور پیشنهادلار وار ایدی. بعضی فرقه
عضولری معین بیر گونده قیام ایدی ب دولت اداره لرینی توتماق،
قوشون حصه لرینی سلاح گوجیله دارماداغین ایتمگی پیشنهاد
ایدیردی لر. بعضی لری ایسه تهرانا تلگراف وورماق کوچه و
خیابانلاردا بویوک نمایش و میتینگلر تشکیل ایتمک یولینه بو
بویوک مقصدین اله گنیرمگینی ممکن ساییردی لار. حتی بونندان
اولکی عمومی اجلاسداک بیزیم بعضی فرقه عضولریمیز
مرکزی کمیته نی محافظه کارلیقدا متهم ایدی ب دیردی لر میتینگ
و نمایش اولمادیغینا گوره فرقه عضولری روحدان دوشوب،

مایوس اولماغا باشلامیشلار. اگر تئز بیر زماندا تظاهر و نمایشلره باشلاماساق ارتجاع بیزیم تشکیلاتیمیزی تامامیله منحل ایدمک و بساطیمیزی پوزاجاقدیر. هله مرکزی کمیته نین ئوزونده بدبین لیک گوندن گونه آرتیب و جدی فرقه عضو- لریندن بیزیم کندلینی باشینا بوراخوب اونون در دینه یتیشمک ایستهمه دیگیمیزی اوزیمیزه وورور و اویونی اودوز دیگیمیزی سویله ییب دورور لاردی.

بو ناراضیلیغا باخمایاراق بیز فدائی دسته لرینین قورولو- شینا بویوک امید باغلا ییب ایشین ایچری سیندن خبری اولمایان فرقه عضولرینین آجی سوزلرینی اودوب ئوز ایشیمیزه دوام ایدیر دیک. بیز او گون حس ایتمیشدیک که، خلق بیزیمله دیر. او بیزیم آردیمیز جا گنده جکدیر. لکن اگر بیز عجله ایدیب تظاهره باشلاساق یا میتینگ و نمایش ایله دشمنی آییق سالساق اوندا او هرج و مرج و شلوقلیق یاراتماغی بهانه ایدیب حرکاتین قاباغینی آلا، نتیجه ده خلق مرعوب و یا مایوس اولوب آرخامیزدان چکیلر. اونا گوره آجی تنقیدلر و شدید تعرضلره باخماییب کمال خون سردلیک ایله خلقی تشکیل ایدیب، فدائی دسته لرینی فرقه نین اینانیمیش آداملارینین رهبرلیگی آلتینا چکمگه چالیشیردیق. نهایت حرکت خلق ایچری سیندن باشلا ییب بوتون ئولکه نی بورویوب تهران ارتجاعینین قوشون قلعه لرینی اوزو گین قاشی کمی محاصره یه آلوب ملی قدر تیمیزین قاباغیندا دیز چو کمگه مجبور ایتدی.

دولت قورولوشی حقیقده

بیزیم ملی دولت قورولوشی حقیقده گوتور دیگیمیز قملرین سرعتی دنیا تاریخینده آز گورولن اتفاقلاردان دیر. اگر انقلاب و کودتا طریقله ایشه باشلانیمیش اولسایدی شاید بیزیم صرف ایندیگیمیز مدت آزنظره گلیمه ایدی سوز بوراسیندا دیر که، بیز تام معناسیله تشکیلات یولیه ایشی قاباقدان آپارماغا موفق اولمیشیق. بو یولدا دوشونوب ترتیب ویردیگیمیز خلق اجلاسارینین بویوک کمگی اولدیغینی قید ایتملی ییک. میتینگلر و اونلاردا توپلانان امضالار ثبوت ایتدی که، خلقین اوره گی

بیزیمله دیر، ایسته دیگیمیز وقت عموم ملت آباغا قالخوب بیزیم آر دیمیز جا گله جکدیر.

ایکی هفته حاضرلیق گنجه سینده معین بیر گونده بوتون آذربایجان کند و شهر لرینده تشکیل تاپان بو میتینگلر فرقه نین بویوک یارادیچیلیق قدرتینه مالک اولدیغینی دا اثبات ایتدی. بو میتینگلرین پارچه لر اوزهرینده چیخار تدیغی قرارلاردا یوز مین لردن متجاوز امضا واردیر که، بونلار آذربایجان ملی موزسینین ان دگرلی اسنادی حساب اولونا جاقدیر.

اینانین که، اگر خلقین توجه ورغبنتی اولماسایدی بو قدر امضانی آر مدته توپلاماق اولمازدی. بوندان باشقا میتینگلرده شرکت ایدنلرین سایی میلیونلارا بالغ اولموش بو طریقله ملی آزادلیق شعاریمیز عموم خلق طرفیندن میدانا آتیلیمیش ایدی فرقه و مرکزی کمیته میز بو بویوک و تاریخی ایش ایله همیشه افتخار ایده جکدیر.

میتینگلردن سونرا بلافاصله بویوک ملی کنگره نین تشکیلی و اونون توزینی مجلس موسسان آدلاندیرماسی دا تاریخی بیر ایشدیر. بیلدیگینیز اوزره بو کنگره ده یددی یوزدن علاوه نماینده اشتراک ایتمیشدیر. بو، تشکیلاتچیلیق نقطه نظریندن شایان دقتدیر. بوتون آذربایجانین درین گوشه لریندن نماینده لر توپلایب ملی کنگره تشکیل ویرمک دیمک ایله قورتاران ایشلردن دگیل دیر. بورادا بویوک تشکیلاتچیلیق و شدید بیر انتظام حکم سورمیشدیر.

فرقه نین فعال و قهرمان عضولری بو یولدا بویوک فداکارلیق ایدیب انسان قوه سیندن زیاده یارارلیق گوسترمیشلر. کنگره نین قرارلاری ایسه فوق العاده مهم، فوق العاده قیمتلی دیر. بورادا ملی دولتیمیزین اساسی قورولوب مجلس ملی و ملی حکومت شعار ی میدانه آتیلماقلا فوراً موقع اجرایه قویولمیشدیر. بیر بیرینی آز تانییان یددی یوز نفری بیری بیرینه باغلایان عجا مالتین اراده و آرزوسی دگیلدیر، نه دیر؟

کنگره نین گنبدیشی فوق العاده متین و منظم اولدیغی حالدا اونون چیخار دیغی قرارلاردا فوق العاده معنالی دیر. کنگره ملی دولتیمیزین اساسینی قور دیقدان سونرا اوننی بوتون دنیا یا تانیتماق ایچون

ویردیگی تاریخی اعلامیه ده شایان اهمیت دیر. بیز بو دکلا-
 راسیونی ایران مجلس ملی سینه وشاها دا اتمام حجت قصدیه
 گوندر دیک که، بلکه لجاجت داشینی اتکلریندن توکوب بیزیم
 حق و آزادیغیمیزی تصدیق ایتسینلر. لکن همیشه اولدیغی
 کیمی هر نوع آزادیغا مخالفت گوسترن تهران ارتجاعی گوزینی
 آچوب حقیقتی گورمکدن عاجز قالدی و اعلامیه میزه جواب ویرمک
 عوضینده رئیس دولت واسطه سیله بیزیم باشچیلاریمیزی ماجرا-
 جو آدلاندیریب هر کتیمیزی سلاح گوجیله بوغماقلا تهدید ایتدی.
 بیزیم ایچون آیری بیر یول یوخ ایدی. تهرانسیز ئوز توندیغیمیر
 ایشی آخرا یتیرملی، ئوز ملی آزادیغیمیزی تامین ایتملی
 ایدیک اونون ایچون جوابه منتظر اولمادان اوچونجی بویوک
 قدسی گوتوروب مجلس ملی انتخاباتینا باشلادیق. بو، فرقه و
 ملت ایچون بویوک امتحان ایدی. بو امتحاندا فرقه و خلقیمیز
 باشی اوجا چیخدی. تهدید و تطمیع اولمادان کچیریلن مجلس
 سئچکیلرینده مدنین آزلیغی و فرقه نین حاضرلیق وقتی اولما-
 دیغینا باخمایاراق یوز مینلرله اهالی شرکت ایتدی. رای
 ویرنلرین سایی بعضی پرلرده یوز قات قاباکی سئچکیلردن
 آرئیک اولدی. بوتون خلق طبقه و صنف نظرده اولمادان ئوز
 راینی ویرمکله شعارلاریمیزی قبول ایتدیگینی گوستردی.
 آنا و باجیلاریمیزین انتخاباتدا شرکتی ملتیمیزین وحدتینی
 و معاصر بیر ملت اولدیغینی اثبات ایتدی. نهایت، آرزو ایتدی-
 گیمیز مجلس ملی میزین افتتاحی ایله ملی حکومتیمیز تشکیل
 تاپدی. مجلسیمیزین بیرینجی دوره اجلاسیه سی تبریز شهرینده
 اولان قوشون حصه لرینین تسلیمی و اداره لرین ملی حکومت
 اختیارینا کچمه سیله بویوک ملی بایرام شکلی آلدی.

مجلس ملیمیز بیرینجی دوره اجلاسیندا معنالی قرارلار
 چیخاردی، آز بیر مدته چوخلی قانون لایحه لری قبول ایدیب
 ملی دولتیمیزین بناسینی محکم لندیردی و ئوزونون داخلی
 نظام نامه سینی مطالعه و تصدیق ایتدی. البته مجلس آخربایجان
 ایچون سابقه سیز بیر تشکیلات ایدی. بو تشکیلات گئت-گئده
 تکمیل اولونوب داها منظم شکله دوشه جکدیر. تعجیلی بیر
 صورتده تنظیم اولونان قانون لایحه لریمیز نقصانسیز اولابیلمز.

لاکن چوخ تئز بیر زماندا ایش جریانا دوشوب عادی یولونئی
تاپماقلا بوتون نواقصیز رفع اولوناجاقدیر.

ملی حکومت و اونون تعقیب ایتدیگی اساس مسئله لر

ملی حکومت تشکیل تاپان گون توزونون برنامہ سینی مجلس
ملی یه تقدیم ایتدی. بو پروگرام فرقه نین اوگونه دک منتشر
و تبلیغ ایتدیگی شعارلار اوزرینده تنظیم اولونموش ایدی.
اورادا بیرینجی نوبده دولت قورولوشی و دولت تشکیلاتینین
خلقه یاخین لاشماسی، چورویوب فاسد اولموش کتچمیش دولت
دستگاهینین پوزولوب دموکراتیک اساسلار اوزرینده قورولماسی
قید ایدیلیمیشدی. بو ایسه فقط انجمن لر تشکیل ایله ممکن
اولا بیلردی. اونا گوره اساسی اصلاحات دان سونرا بو ایسه
اقدام اولوندی. امیدواریق بو آیین ایگیرمی سینهدک بوتون
آذربایجاندا بلوک، محال و ولایت انجمنلرینین تشکیلینه موفق
اولا بیلک. بو، چوخ معنالی و چوخ بویوک بیر ایشدیر. بو
واسطه ایله خلق حکومتده مستقیماً شرکت ایدیب دولت
مامورلارینین ایشلرینی نظارت آلتینا آلا بیله جک دیر. بوندان
علاوه انجمنلرین خلقه سیاسی تربیه و سیاسی رشد ویرمک
جهتدن بویوک قیمتی واردیر. بلوک انجمنلریندن سونرا
کنستان انجمنلرینین تشکیلی مسئله سی میدانا چیخیرکه،
بودا بیر قدر مطالعه دن سونرا شاید عملی اولا بیله جک دیر.
بوندان داها اهمیتلی حکومتیمیزین دنیایا تانیتدیریلماسی
مسئله سی دیر. بو خصوصدا ملی حکومت وار قوه سیله چالیشما-
قدا دیر.

بیز مسکودا تشکیل اولونان متفق دولت لرین وزیرلری
شوراسینا مراجعت ایدیب ملی حکومتیمیزین قورولوشونی
و آذربایجان خلقینین آرزولارینی بیان ایتدیک. آذربایجان
مسئله سینین حلی فقط آذربایجان خلقینین حقی اولدیغینی
عموم دنیایا بیلدیردیک و ینده بو ساحه ده ملی حکومت چالیشما-
قدا دیر. بونلاردان علاوه دولت پروگرامیندا بیر چوخ اقتصادی
اصلاحات ایره لی سورولموشدور. بو ساحه ده تهران حکومتینین
خائانه سیاستی نتیجه سینده بویوک چنینلیکلره راست گلیریک.

اولا خائن مامورلار و اونلاردان داها خائن اولان بعضی تاجرلر واسطه سیله اذربایجاندا اولان نقد پولون مهم بیر قسمنی چکیلیب تهرانا آپاریلیمیش، بازاری سویماق و اذربایجانی تخلیه ایتمک قصدیله تجارت ماللاریمیزین عوض سیز اولراق نهرانه چکیلیب گئتمه سینین قاباغی آلیندیغی ایچون بازاردا موقتی بیر بحران دخی وجوده گلمیشدیر. بو ایشین دولت ایشلرینده تاثیر و واردیر. خلقده پول آز اولدیغی ایچون مالیاتی توپلا- ماق و یا دولت اختیاریندا اولان تجارت ماللارینی پولاً چئویرمک اسانلیق ایله ممکن اولمور. بو ایسه دولت برنامه سینین آیری قسمتلرینین اجراسینا مانعه تورهدیر.

بونونلا بئله دولت بیر طرفدن نقد پول تهیه ایتمک، ایکینجی طرفدن تجارت یوللاری آراماق ایچون جدی تدبیرلر گور- مکه دیر. حتی بری گلرسه تجار و مالکلرین تقاضاسینی عملی ایدیپ خارجی ٹولکه لر ایله مستقیماً تجارت قراردادی باغلا- ماغا قدر دولت حاضر اولاجاقدیر. بیز چوخ گوزل بیلیریک که حکومتی اله آلماقدان اوننی ساخلماق و بونلارین هامیسیندان علاوه حکومت واسطه سیله خلقی ترقی و تعالی یه سوق ایتمک داها مشکلدیر. ایندی بویوک فدائیلیک و بویوک تشکیلاتچیلیق استعدادینا داها آرتیق احتیاج واردیر. ایندی بویوک مشکلات دولت اداره لرینی دولاندیرماق ایچون خبره و باجاریقلی ایشچی لر تاپماق مسئله سیدیر.

کهنه ایشچیلر بیزیم مقصد و مرامیمیزی باشا دوشه بیلیرلر. اونلاری بونگر انلیق آرتیق قورودوب فاسد ایتمیشدیر. آز فشار ویردیکده باشلارینی ایتیریب قالیرلار. ینی ایشچیلرین اولا سایی چوخ آز دیر، ثانیاً اونلارین اکثری اداره ایشلریله اشنا دگیلدیرلر. اونا گوره فرقه نین قارشیسیندا دوران ان مهم مسئله اینانیلیمیش، سوادلی ایشچی تربیت ایتمک مسئله- سی دیر. بو واسطه ایله فقط دولت اداره لرینده فرقه رهبرلیگی تامین اولونا بیلر.

دولت الیمیزه کئچدیکدن سونرا یرلرده چوخ اشتباهلار اولموش، بعضاً فرقه تشکیلاتی حکومت اداره سینین ایشینی منیمسه میشدیر. بونون ایسه ایشه آرتیق درجه زیانی اولا بیلر.

بونون تئزلىك ايله قاباغى آلىنماليدير. بعضى يرلرده فدائى لر فرقه و حكومت ايشلرينه قاريشيب ئوز باشلارينا ايشلر گورورلر. بونايسه جدا آخر قويولماليدير. فرقه گرك خلقى انتظاما و قانونى رعايت ايتمگه عادت و يرسين. امنيت و قانون اولمايان بير ئولكهده آزادلىق اولمايلىمىز. بيز گرك خلقى قانون مقابلينده مساوى توتماقلا حقيقى قارداشلىق، دوغرو برابرلىك وجوده گتيرك. شخسى امتياز، شخسى بوينو يوغونلىق ايله جدى و امانسىز مبارزه آپاريلماليدير. فرقه ايشلريله دولت ايشلرى گرگبىر-بىرىندن آپاريلماسىن. همچنين بير وزارتخانه نين ايشچىسى باشقا وزارتخانه نين ايشچىسىنىن ايشينه قاريشماسىن.

معارف و مدنيت مسئلهسى

گوندهليك ايش ثابت ايدىر كه، ملت ئوز حقيقى حاكىمىنى الله ساخلاماق ايچون سوادلى اولماليدير. كئچمىش سياستدن كفايت قدر بحث اولونموش ايندى ايسه گله جكدن دانىشماق لازم گلىر. بيزده فرهنگ ايشينه چوخ آز اهميت ويرىلىر. گئجه كلاسلارىندا تحصيل ايدىنلر يىن سايبى چوخ آزدير. هله، مدرسه قورتارانلازمىز يىن چوخوسى زندگانلىقدا و اداره ايشلرينده آرتىق درجده ضعيفديرلر. بيز گرك جوانلار يىمىز يىن تربيه سىنى ايش و احتياج اوزرىنده قوراق. بو يولدا چوخ آز ايش گورولموشدور. معارف وزارتى گرك گلن تحصيل ايلينده ئوز پروگرامىندا اساسلى اصلاحاتا يول ويرسين. مىلى دارالفنون بارمىنىده جدى قىلملر گوتورولموشدور. بو بو يوك آرزو اگر عملى اولارسا ملت يىمىز يىن اوزونه ترقى يوللارى آچىلمىش اولاجاقدىر. بيز مخصوصاً دارالفنوندا پداگوژى شعبه سىنىن تشكىلينه اهميت ويرىريك. چونكه اساس معلم لردىر. معلم سىز فرهنگ ترقى ايدىمىز. فلاح و طب شعبه لرىنىن تاسيسى احتياج يىمىز يىن تقاضاسى ايله ميدانا چىخان مسئلهدير.

ايش چوخ، ميدان وسيع، فقط ايشچى و كادر اىسته يىر كه، بومساعد وضعيتدن استفاده ايتسين. فرقه تشكىلات مسئلهسى ايله مشغول اولدىغى حالدا بو ايشده جدى اهميت ويرملىدير. هر بير ساحده ايشچى لازمدير. ايشچى سىز ايش قاباقدان گتمىر.

فرقه و دولتین قاباغیندا دوران مهم مسئله لر

فرقه بش ایین ممدتینده بویوک ایشلر گورموش. نهایت، ملی موکراتیک بیر دولت و بو دولته دایاق اولان نام معناسیله معاصر بیر ملت یار اتمیش دیر. بش آی بوندان اول نهران مرتجع مطبوعاتینین و فارس متعصلری نین ایجاد ایتدی کیری او هام و خرافات بولودلاری آراسیندا آذربایجانلی ایچون بو ساده لیک ایله ملت و یا دولت ادعاسینا حوشمک آسان ایشلردن دگیل ایدی. ایندی آرتیق ملتیمیزی ثبوت ایدیب دولتیمیزی ملی اساس اوزرینده قورموشوق. گت-گتده خلقیمیز و خارجیلر بو آدلاری ایشیتمگه عادت ایتمیشدیر. آرتیق آذربایجان ملی دولتی بیر حقیقتدیر. نهران حکومتی ثوزونون جاهلانه سیاستی واسطه سیله بیزیم ایشیمیزی آسانلاشدیرمیشدیر. متفق دولتلرین قوشونلاری ایراندا اولدیغی مدته مجلس انتخاباتینین تاخیری، فرخین آذربایجانا بویوک اختیارات ایله تعیین اولونماسی پرده نی پیرتدی. فدائی لری قلع و قمع ایتمک ایچون قوشون گوندم ریلمه سی، مجلس شورا و مطبوعاتدا علیه میزه ایشله دیلن ناروا سوزلر بیزه آرتیق درجه ده کمک ایتدی. بو واسطه ایله خلقیمیز آنلادی که، بو آسانلیق ایله اونا آزادلیق و مختاریت ویریلیمه جکدیر. اونا گوره ثوزی ثوز باشینا چاره آختاریب ملی دولتی وجوده گنیردی. بو ایسه البته کافی دگیلدیر. گرک حکومت محکم قانون اوزرینده اساسلانسین. بیز مخصوصا مجلس مؤسساندا (ملی کنگرده) حاضر لادیغیمیز قانون اساسی لایحه سینین مذاکره یه قویمادیق. او وقت فکر ایدیردیک که، شاید نهران ارتجاعی حکومتی گوزلرینی آچیب حقیقتی گورمکله بیزیم ملی دولتیمیزی تصدیق ایده جکدیر. ایندی ایسه اونون خارجو داخلده گوردیگی ایشلر و ایتدیگی تشبثلر آشکارا چیخمیشدیر. او بیزیم ملتیمیزی بئله انکار ایتمکدن اوتانمیر. بئله بیر دولت ایله آیری جور رفتار ایتمک اولماز. بیز الیمیزی ال اوسته قویوب اوتورا بیلیریک. باشلا-دیغیمیز ایشی آخرا آپاریب ملی دولتیمیزین قورولوش اساسینی تعیین ایتبلی، خلقی هدفه آپارمالی ییق. بلانکلیف قالماغین معناسی یوخدور. چوخ تئز بیر زماندا ایکینجی مؤسسلر مجلسی نی دعوت ایدیب ثولکه نین اساس قانونلارینی تصویب ایتمک لازم

دیر. بوخصوصدا دولتین و مجلس ملی نین قراری و آر دیر. قانون اساسی لایحه سی تنظیم ایتمک ایچون بویوک بیر هیئت انتخاب اولونوب ایشه باشلامیشدیر. بوقانون تام معناسیله صموکراتیک اساسلار اوزرینده یازیلمالیدیر. آخرینجی سوز ایسه ملتیندیر. ملت ئوز سوزونی مجلس مؤسسان واسطه سیله دییه جکدیر. بالآخره «آذربایجان آذربایجانلیلارین دیرا» شعاری گرك عملی اولسون، بیز ئوز گه ملتین تحت قیمومیتینه گیرمیه جگیک. قوی بوشعارلار خلقیمیزین تاریخینده ثبت ایدیلسین. دولت و فرقه نین قاباغیندا دوران بویوک وظیفه بو شعاری حیاته کئچیرمکدیر. ملت ئوزونون استعداد و لیاقتینی گوسترمیش، خلقین اکثر-یتینی تشکیل ایدهن کندلی بومقدس آرزویا یتیشمک ایچون سلاحینی جان کیمی باغرینا باسیب ساخلامیشدیر. بوندان سونرا بیزیم قارشیمیزدا فلاحت ایشلرینی تنظیم ایتمک، کندلی ایله ارباب مناسباتینی دوز گون یولینا قویماق، آذربایجان دشمن لرینه ملحق اولان اربابلارین کندلرینی، همچنین دولت یئرلرینی کندلی آراسیندا بولمک کیمی بویوک بیر مسئله دورور. عملده گوروندی، بوایش اولدوقجا مشکل بیر مسئله دیر. کند-لی لر آراسیندا بویوک اختلافلار تولید اولابیلر. الده کافی قدر معلومات یوخلور. یثری بولوب کندلی نین اختیارینا ویرمک ایچون لازمی قدر متخصص و خبره ایشچی یوخلور. حکومت تاسیس اولان گوندن فلاحت وزیرلیگی بوایش ایله مشغول دور. هنوز صحیح و کامل بیر لایحه دوزلتمک ممکن اولمامیشدیر. بوایشده یرلی فرقه تشکیلاتیندان جدی کمک گوزله نیلیر. اصلا فرقه تشکیلاتلارینین ایش اصولی گرك دگیشیلسین. اولارین تبلیغات موضوعلاری دولتین مشغول اولدیغی اصلاحات ایله تطبیق ایدیلسین. آرتیق هیئت حاکمه دن بحث ایتمک دوری کئچمیش. استبداد حکومتینین جنایتلرینی سایماق خلقی قانع ایتمز. اوناعملی صورتده ملی دولتین یاخشی ایشلرینی ساییب گوسترملی بیک. قوی، خلق ئوز گونده لیک حیاتیندا سعادتته طرف گئئدیگینی حس ایتسین. فرقه گرك ئوز ایشلرینده بو حقیقتی ئوزونه مشعل قرار ویرسین.

سونرا ٲولكه نين مدافعهسى مسئلهسى ميدانا چيخير. فدائيلر بوخاريدا ديدىگيم كيمى بويوك خدمت گوسترديلر. لاكلن اونلار ايله منظم دشمنين قاباغينا چيخماق اولماز، دشمن ياتماميشدير. او، خارجى امپرياليسٲ دولت لر ين كمگيله بيز يم آز ادليغيميزى محاويديب ملتيميزى اورتادان آپارماغا حاضر لانيير. بيز بير آن غفلت ايدة بيلمهريك. اوناگوره منظم مى قوشون دوزلتملى- بيك. بونون ايچون فرقه گرك جدى حاضر ليق آپارسين. ملتين بوتون ساغلام افرادى مى وظيفه سيني انجام ويرمك ايچون سفر برليگه آلينملى، تام معناسيله معاصر مى بير قوشون يارا- ديالمالى دير. فرقه نين قارشيسيندا دوران ان بويوك مسئله بوندان عبارت دير. بيز هميشه ديمهيشيك، آز ادليغى ويرمزلر. اونى آلماق لازمدير.

بو ايشى بيز گورميشيك، لاكلن بو كافي دگيلدير. آلينان آز ادليغى ساخلاماق واوندان لازمى استفاده ايتمك داها مهم دير. ايندى فرقه بونا حاضر لانملى دير. بو ايسه آنجاق مى قوشون تشكيلى ايله اولاييلر.

بونلار دان علاوه فرقه سيرا ارينى محكم لنديريب، اونى يابانچى عنصر لردن تميز لمك ده آرتيق درجه اهميتلى مسئله دير. ايندى فرقه ميز دولته رهبر ليك ايدير. اونون عضولرى خلقين اعتماديني قازانماقلا جامعه ده آد و شهرت قازانيرلار. بو ايسه هر كسى فرقه يه سوخولماغا تشويق ايدة بيلر. فرقه يه سوخولان خائن عنصر لر اورادان دولت ادار سينه يول تاپيب خائنه حر كت لرى ايله خلقى دولت دن اوزاقلانديرار، اوناگوره يئر لرده فرقه تميز ليگينه آرتيق درجه ده دقت ايتمك لازمدير. بونلارين هاموسيندان علاوه فرقه تبليغاتينين قوتلندير- يلمهسى لازمدير. هر بير فرقه عضوى گرك فرقه ميز ين تاريخى و اونون شعار لارى و قاباغيندا دوران وظيفه لر يله دريندن آشنا اولسون و فرقه نين هدف و مقصد ينى آنلاسين بو ايسه چوخ دا آسان بير مسئله دگيلدير. هنوز مركزى كميته عضولرى آراسيندا بيز يم دولت طرفيندن منتشر ايتديگيميز رسمى سند لرى اوخويوب دوشونه بيلمه ينلر يميز تاپيلا بيلر. عادى فرقه عضولرى ايسه ظنيمجه

بو خصوصدا چوخ دالی قالمیشلار. بونقصانی چوخ جدی صورتده رفع ایتمک لازم دیر.

قوی یئرلرده فرقه نین بیرینجی بیاننامه سیندن باشلایب تا بوگونکی عمومی اجلاسلا رین قرارلارینا قدر یازیب منتشر ایتدیگی سندلری هر بیر فرقه عضوی اوخویوب، آنلایب، اونون اطرافیندا معلومات ویره بیلسین، بو فرقه ایچری سینده بویوک انتباه، بلکه انقلاب یار ادار. بونی گرک ایتمک.

گورونور قاباقدا بویوک ایشلر، آغیر مسئله لر واردیر. بونلاری آنجاق بیلدیک، معلومات و فرقه افرادینین بیرلیگی، صمیمینی سایه سینده حل ایتمک اولاییلر.

بیرده فرقه گرک آذربایجان خلقی ایله یاناشی، ملی مبارزه آپاران باشقا ملتلر ایله بیرلیک یاراتسین. بوساحه ده کوردلر ایله قارداشلیق یاراتماق و اونلارین اعتمادینی جلب ایتمک ان جدی وظیفه لریمیز دندیر. بو خصوصدا فرقه عضولری آراسیندا میدانا چیخان بعضی ناراضیقلارین قاباغی آلینمالی دیر. کوردلر کیمی ارمنی لر و آسوریلر ایله فرقه بیرلیک یاراتماغا چالیشمالیدیر. بو ملت لر گرک آذربایجاندا تام معناسیله آزاد یاشاییب ئوز ملی دیل لرینده ملی ایشلرینی اداره ایتسین لر.

مللی حکومتیمیز ملی اسارته یول ویرمه یه جکدیر. ئوز ملتیمیزین آزادلیغینی ایسته دیگیمیز کیمی ئوز گه ملت لرین ده آزاد لیغینا امکان ویرملی بیک.

(«آذربایجان» شماره ۱۱۰ ایکینجی دوره ۱ شنبه ۷ بهمن ۱۳۲۴-نجی ایل)

مالیات باره سینده

بیز مالیات باره سینده چوخ تاکید ایتمه لیبیک و بو موضوع ایندییه کیمی نجه دفعه تکرار اولموشدور. مالیاتی بیز اوندان ئوتوری آلیریق که، مالیات واسطه سیله ئولکه میزین احتیاجلارینی رفع ایدک. بونا گوره لازمدی که، تزلیک له مالیات جمع اولسون و بیر یرده تمرکز تاپیب ئولکه میزین لازمی مصرفلرینه یتیشسین. آقای حبیب الهی دیدیلر که، «آزیر» روزنامه سینده ایندییه کیمی مالیات بر در آمدین

عليهينه چوخلی مقاله لر یاز یلمیشدیر. اما بوجور دگیلدیر. بیز اولدن مالیات بردر آمدین ویریلمه گینه طرفداریق، اما دکتر ملیسپو مالیاتدان علاوه سیاسی ایشلره قاریشیردی. بهزیم آز ادلیغیمیزی دا محدود ایتمگه تشبث ایدیردی. مالیات بردر آمد ادار مسینده اولان ناروا حرکتره البته بیز همیشه مخالف اولموشوق. بیز «آزیر» روزنامه سینین اولینجی دور مسینده مالیات بردر آمدی مدافعه ایتمگه برابر ملیسپونین سیاسی ایشلری ایله مبارزه ایتمیشیک. مالیات بردر آمد قانونی زمان جنگده عادلانه بیر قانون دیر. غیر عادی گلیر و منفعتلرده مالیات آلماق گلیردی. محاربه دن سوء استفاده ایدیب بویوک پوللار قازانانلار بو عادلانه مالیاتدان بویون قاپیرماق ایچون خلق ایچریسینده فتنه و فساد تولید ایتمگه چالیشیرلار.

من تهراندا بیر نفر تاجردن لوازم تحریر آلاردیم. سونرا گوردیم او، تجارت خانه سینى بیر نچه مغازه یه تقسیم ایدیدیر که، بو واسطه ایله مالیات بردر آمد ویرمه سین.

بور اداذا بعضی لری واردیر که، اوجور ایدیرلر و مالیات ایسته ینده داد و فریاد سالیار که، ویرمه سین لر. اما مالیات بیغیلماسا ایشلر دوزلمیه جکدیر. بیز ثولکه میزی اداره ایده بیلمه ریک. قوی جنگ موقعینده خلقین قانینی سوروب میلیو- نلارلا قازانانلار نامشروع گلیرلریندن بیر آزدا خلقین راحت لیگیندن ثوتری، ثولکه لری نین آبادلیغیندان ثوتری، مالیات ویرسین لر، اونلار مین لرحه آداملارین وار- یوخینی آپاریبلار. ایندی ده گرك عادلانه صورنده مالیاتلارینی ویرسین لر. اما مالیات آلاندا هتچکسه گرك توهین اولماسین بیز قباقکی مامورلار کیمی خلق ایله پیس رفتار ایتمه یه جه ییک. بیز مالیات بیغماساق احتیاجلاریمیزی رفع ایده بیلمه ریک، دارالفنون دوزلده بیلمه ریک، بونا گوره فرقه گرك مالیات علیهینه تبلیغات آپارانلارین قباغینی آلسین. خلقه مالیاتین ویریلمه سی لزومونی آنلانسین.

چوخلاری واردیر که، کتچن دورده اونلاردان مالیات ایسته ینده های- هوی و داد و فریاد سالیب مالیات ویرمکدن بویون قاپیریردیلا. بیز قباقجادان مالیاتلارین آلینماغینا اوندان

ثوتري اصرار ايتميرديك كه، بيليرديك بو مالياتلاري خلقدن آلديقدان سونرا اوغورلو يورلار. او ماليات واسطه سيله خلقيين احتياجلاريني مرتفع ايتميرلر.
اما ايندي ماليات آليريق كه، خلقه دارالفنون، يول. كار- خانه، صقيه و سائره دوزه لذك. ممكن دير ماليات تعيين اولو- نديقدا ماليات يازانلار ياخشى ايش گورمه ميشلر. ولي بونون عموميتي يوخدور. زمان جنگ مالياتي چوخ قانوني بير ماليات دير.

بعضى لري مليونلار جا پول قازانان موقعده مينلرجه فقير اوشاقلار و يوخسول آروادلار گئجه لر سحره كيمي چوره كچي دكانلاري نين قاباغيندا نوبه يه دورور دولار. مينلرجه آداملار آجلاريندان، بيكار چيليقدان ثولورديلر.... گر ك ايندي اونلار او حدسيز عايدلري نين حقيقي و عادلانه مالياتلاريني وير- سين لر و بيزده بو قانوني مالياتلاري حتمى صورته آلاييق... (آقيشلار).

(«آذربايجان» شماره ۱۱۲ (ايكينجى دوره) ۴ شنبه ۹ بهمن ۱۳۲۴-نجى ايل).

دانشسرا سالونیندا

من دانشماق قصدی ایله بورایا گلمه میشدیم. ولی باجی- لاریمیزین و قیزلاریمیزین بورادا گوستردیکلری لیاقت و یارارلیق منی مجبور ائلهدی که، بو احساساندان تشکر ائلهیم، بورادا ملی حکومتدن تشکر ائله دیلر، من دیمه لی یم که، ملی حکومت خلقیمیزدن باشقا بیر شئی دگیل دیر. ایندی که، سیز تعارف ائله ییب تشکر ائله دیز، من ده ملی حکومت آدینا سیزلردن صمیمیتله تشکر ایدیرم. ایندی هامی خانملار و آقار احساس ایدیلر که، بیزیم یولوموز سعادتته گئدیر. من ایکی ایل بوندان قاباق بیرگون بورادا بیر جشن ده وار ایدیم، اوندان فارغ التحصیلر جشنینده دانیشیلان سوزلر قوری و طوطی واری ایدی. بورادا آذربایجان دپلینده دانیشماغا اجازه ویریلهدی و او دیل ایله دانشماق بیر عیب کیمی نظره گلیردی، اوندان من چوخ کیچیلدیم و سیخیلدیم. اما ایندی من گورورم که، خوشبختانه بیزیم فرقه میزین، قهرمان جوانلار- ریمیزین و فداکار اروادلاریمیزین زحمتی سایه سینده او موهوم پرده و چوروموش زنجیر و عنکبوت توری داغیلیبدیر. بیزیم خانملاریمیز نشان ویردیلر که، بیزیم ملتیمیز مترقی و استعدادلی بیر ملت دیر، حقیقتاً بو نچه آیین ایچریسینده ملتین اخلاقی بوسبوتون دگیشمیشدیر. بیز دیریك که، خلقین قاپیلارینی سیندیرانلار شاید قورخو نتیجه سینده توز یرلرینده اوتور- میشلار، بس جیبه گیرهنلر که، قورخمورلار اونلار نییه یرلرینده اوتوروبلار؟ بو گوستریر که، خلقیمیز ایچریسینده معنوی بیر انقلاب و اخلاقی بیر تحول وجوده گلمیشدیر. من بیر نفر

خارجی ایله دانیشیردیم او دیردی که، من قاباقجا کندلی لری آغیر یوک آلتیندا از یلمیش کیمی باش آشاغی و کدرلی گوردوم. اما ایندی همان کندلی لر پالتارلاری جیریق و کهنه اولدیغینا باخمایاراق باشلارینی اوجا توتوب توزلرینی مستقل انسان حساب ایدیرلر. بورادان آنلاشیلیر که، ملتیمیز توز شخصیتینه پی آپاریبدر توز شخصیتینی آنلامیشدیر، بو ملتی لرتیق تحقیر ایتک اولماز، ملی حکومتمیز قیسا زماندا چوخ جسورانه ایشلر گورمیشدیر، بیزیم اولینجی مراجعتنامه میز بش آی بوندان اول منتشر اولموشدی. فرقه میزده چوخ آز آداملار وار ایدی که، آذربایجان دیلینه بوگون خلقیمیزین گوستردیگی قدر راغب اولسون، اما بیز بو مسئله نی قهرمانلیق ایله حل ایدیب دیلیمیزی اسارتدن خلاص ایتدیک. بودا گوتوردو گوموز جسورانه قدملردن بیرسی ده تمام ساحه لرده تام معناسی ایله خانملارا آز ادلیق و شرکت ویرمکدن عبارتدیر. بیر دفعه جلدی تصمیم توتوب دیدیک: قوی اونلاردا سئچگیلرده رای ویرسینلر، انتخاباتدا شرکت ایتسینلر، وکیل اولسونلار و شاید گله جکده اونلاردان وزیریمیزده اولسون. خانملاردا توز لیاقتلرین گوستردیلر. تبریزده خانملاریمیزدان ۴۰۰۰ نفره یاخین رای ویردیلر. بو واسطه ایله آذربایجانلی نین لایق بیر ملت اولدیغی دنیایه اثبات ایدیلدی.

بیزیم خلقیمیز اساسا قهرمان بیر خلقدیر. اگر ایندی ایران حکومتی وارسا اونی ایجاد ائله یین آذربایجانین قیزیلباش اور-دوسی اولموشدور. بو ثولکه نی بش آلتی شیخ آذربایجان کندلی-لری نین زوری ایله یار اتمیشدیر. آذربایجان بویوک بیر قدر تدیر فقط اونا تکان ویرمک لازم دیر. بوتکانی دموکرات فرقه سی ویردی. ایندی ایرانین باشقا یرلرینده ده بیز بویوک احترام فاز اتمیشیق. اونلار توز روزنامه لرینده یازیرلار: قوی دموکرات باشچیلاری گلیب بیزی ده اسارتدن قورتار سینلار. اما بیز دیریک که، یوخ، سیز توزوزه نجات ویرین بیزده سیزه کمک ائله یه جه ییک. اما بیزیم سیزه هئچ احتیاجیمیز یوخدور. سیز بونی بیلمله لی سیر که، اگر بیزیم ملی آز ادلیغیمیزی تانیما سازدا بیز توزوموز سیز سیز یاشایا بیلهریک. نچه آی بوندان قاباق

کئچن حکومت قارنى پيرتبق کاظم لارا دستور ويريردى که مدرسهلر قاباغيندا دورسون و چادراسيز دولانان معلملره و محصللره اذيت ائله سين لر، بيزيم حکومتيميز قارنى پيرتبق کاظم لارى مجازاته يتيردى و تهران مرتجع روزنامه لرى اونلارى وطن پرست آدلانديرديلار، ايندى بيزيم ئوز مى دولتيميزين سايه سينده هر کس آزاد بير صورتده ياشاماق امکائنا مالک اولموشدور. بيز ئوزوموزى تمام دنيايا تانيتديرديق، تمام دنبادا بير راديو يوخدى که، گونده اقلا بش آلتى کلمه ده آخربايجان بارمسينده دانيشماسين. بو آدى بيز اوجالارا قالدیرماغا موفق اولميشيق. بيز بوگونلرده بويوک بير ايشه اقدام ايتميشيك اودا مى قوشون ياراتماق ايچوندير. بيز محاربه ايتمک ايسته ميريك. گورجوز که، بوبويوک ليکده انقلابى قان توکمه دن ياراتديق اما اگر بيزيم آزادليغيميزى آياقلاماق ايسته سهلر من ائله ظن ايديرم که، سيزلرده بيزايله برابر آياغا دوروب وئوزمليت و حاکميتيزى دفاع ايتمک يولوندا مبارزه ايدمکسپز. (شدقلى، اوزون سورن آلقيشلار).

من تصديق ايديرم که، معارف سيز بير ملت ياشايا بيلمز. دنيا بيليك، معارف و فرهنگ اوستونده دولانير. بيزيم ئولکهميز گرک ئوز اليميزده اولانا ائله يه بيلک ئوزگه ملت لر کيمى ترقى ائله يک بوناگوره گرک ماليات ييغیلا و مدرسهلره ويريله. بونلارين هاميسى حکومتيميز ئوز اليميزده اولديغى صورتده عملى اولاي بيلر. اگر بئله اولمازسا ئوزگه گلر بيزيم ايشله ديکريميزى و زحمتيميزين نتيجه سيني آچارار، ئوزونه پارک و آپارتمان دوزه لدر.

نجه کئچن دوره آزاد ياشاماغا، بيريره ييغيشماغا، مجلس قور- ماغا امکان ويرميرديلر ينده مسجده عزادارليغا اجازه ويرمز- لر. بيز گرک حکومتى ساخلاياق و ميدان ويرک که، معارف و ساير ساحلرده ملت ئوز استعدادينى گوسترسين، تاهامى اونون مظاهريندن استفاده ايدم بيلسين. ايندى بيزيم دارالفنونون مسئله سى مهم بير مسئله دير. گرک اونى تاسيس ايدمک و فقط بو واسطه ايله دير که، بيزيم لياقتلى معلملريميز، مهندس لريميز ديکترلريميز اولاي بيلر. بونى، مى حکومتيميز ئوز اليميزده

اولسا ایده بيله جييك، بيزيم ملي حكومتيميز خلقدن آيري دگيل، گويدن دوشمه دگيل، ئوز اتالاريميز وقارداشلاريميزدى. ايندى، هريرين قاپىسى هامونين اوزونه آچيقدير. بيزيم آذربايجانيميز چوخ ثروتلى و غنى ئولكهدير. اونون معدنلرى و فلاحت استعدادى و ترقى ايتمگه بويوك امكانلارى وار، ايندى يه قدر بو امكانلاردان استفاده ايتمگه يولويرمه ميشلر. قوى بوندان سونرا ملتيميز ثروتلى اولسون. بيز گرك تئاترا اهميت ويرهك. اونا گورمه ملي حكومت تاسيس اولماق همان تئاترى تقويت ائلمگه باشلادى. ايندى آذربايجانين تئاترينى توسعه و يرمك ايچون حكومت ياخشى بودجه آييرميشدير. ديري ملتار معاربه نپن ان چتين وقتلرينده سوينمك و شاد اولماقدان صرف نظر ائتمه ديلر. بيز ايسه هميشه آغلاميشيق. قوى بوندان سونرا آغلاماق يرينه خلقپن اوزى گولسون. ايندى ملتيميز بيرلشيب. گورون بش آيين ايچريسينده تبريزده هئچ بويوك حادثه اوزويرمه ميشدير، بو قورخودان دگيل، بلكه، صميميتدن و ايمانندان دير. بيزيم معلملر يميز و معارفچيلر يميز گرك كيچيك و معصوم بالالار يميز ا وطن محبتى و آز ادليق عشقيني تزيق ايتسينلر تا ترقى ائله يك. بيز، بونا امينيك. سيز وار قوه نيز ايله چاليشين و دولته وار قومسى ايله سيزه امكان ويره جكدير. (شدتلى آقشلار)

(«آذربايجان» شماره ۱۲۴ ايکينجى دوره ۴ شنبه ۲۴ بهمن ۱۳۲۴ - نجى ايل).

بیرینجی کندلی کنفرانسیندا

فرقمیز تشکیل اولوناندا آذربایجانین وضعیتینی چوخ چینین و آغیر ایدی. ژاندارملار کندلیلری دسته-دسته گتیریب زندانلارا سالیردیلار، البته بونونلادا مقصودلاری او ایدی که، کندلیلری سویوب ئوز لرینه تریاک پولی دوزه لتسینلر. او وقت بیزه کندلیلر هر طرفدن شکایته گلیردیلر، بیزده فرقه طرفیندن نچه نفر آیریپ اونلارین ایشلرینه عدلیهده رسیدهلیک ایتمکدن ئوتری گوندهریردیک. هامویا معلوم دیر که، او وقت عدلیه بیزیم ایشلریمیزه نئجه باخیردی. بونا گورده فرقمیز کند-لیلری ژاندارم و سایر دولت مامورلارینین فجایعلریندن خلاص ایتمک ایچون یول آختاریردی، بو یول چوخ ساده بیر صورتده تعیین ایدیلدی. بیز کندلیلره دیدیک که، اگر آزادلیق ایسته ییرسیز گرك الینیزه تفنگ گوتورمسیز. کندلی بیزیم گوستریشیمیزی قبول ایدیپ اونون مال، جان و ناموسینا تجاوز ایدهن ژاندارم دسته لرینی کندلردن قوووب چیخاردی. تجربهده گورولدی که، بو کافی دگیل دیر، تبریزده و سایر یرلرده اوتوران مرتجع مامورلار بو سادهلیک ایله کندلینین جانیندان ال چکمه جک لر، اونا گوره فرقه ایکینجی قدمی گوتورمگه مجبور اولدی. بو ایسه دولت تشکیلاتینی اله کچیرمکدن عبارت ایدی. بو ایش الینه سلاح کئچمیش کندلیلرین کمگی ایله انجام تاپدی، ایندی ایسه کندلی قاباغیندا بویوک بیر وظیفه دورور. اودا آلینان آزادلیغی ساخلاماقدان عبارت دیر. ایندی کندلیلریمیز گرك ئوز اتحادلاری سایه سینده داها بویوک بیر قدرت وجوده گتیرسینلر که، او قدرتین قورخوسیندان هئچکس اونا زور ایده بیلمه سین. بونا گورده گرك بیزیم تمام کند-

لیبریمیز سیاسته قاریشسینلار، ملی حکومتیمیز فعالیتنی سایه سینده کندلیله ثابت اولدی که، حقیقی کندلی آزادلیغی اودور که، کندلیله ئوزونون دردینه دگن بیر دولت دوزه لیدی اونون دالیندا دایانسینلار.

بیز هله ده مبارزه میدانیندا اییق. لاکن بیز ایسته میریک قان توکولسون چونکه بیر نفری ئولدورمک آسان دیر، یاراتماق ایسه چتین! ولی هر گاه بیزی مجبور ایتسه لر امینیک که، بو مبارزه ده کندلیله بیزیم دالیمیزدا دایانا جاقلا و ائله ده واردیر. کندلیله بیزیم اللرینه کئچمیش یرلری ساخلا ماقدان ئوتوری آذربایجان توپراغیندا قاریچ-قاریچ دفاع ایده جک لر، نئجه که، ایندی زنجاندا و مراغه ایله میانه آراسیندا کندلی فدائیلر ارتجاعی قوه لری سیندیریب بویوک مقداردا حربی غنیمت اله کچیرمگه موفق اولدوغونى سئوینجیله ایشیدیرسین. البته کندلی یاخشى بیلیر که، آلدیغى توپراغى گوز به به گى کیمی قوروماق لازم دیر.

بیز کندلیله توپراغى مفته ویردیك. لاکن بو ایل آیری ساحه لرده اونلارا کمک ایده بیلمه یه جه ییک، چونکه، کند مسئله سینده تک توپراق دگیل. بیز گرك کندلیله لازمی کمک ایدیب اونلارا تراکتور و سایر فلاحت ماشینلاری ویرهك. توپراغى پولسین ویردیك سده بونلاری مفته ویره بیلمه ریک. اگر ایسته ییک که، بونلاری دا مفته ویرهك گرك خلقدن چوخلی ویرگی لر بیغماغا چالیشاق. بو ایسه اولاسی ایشلردن دگیل دیر. لاکن، گله جکده بو ماشینلاری فلاحت بانکین واسطه سیله آلیب کندلیله اقساط ایله ویره جییک، بو البته حکومتیمیزین قاباغیندا دوران اساس مسئله لردن دیر، اگر دنیا داغیلسادا بو یرلری کندلیلردن هئچ بیر قوه گری آلا بیلمه یه جک. نجه که، ایندی تهران حکومتی ده مجبوراً بوینونى اگیب آذربایجاندا سلاح گوجی ایله حل اولونان کندلی ایله ارباب مسئله سینى ایرانین آیری نقطه لرینده ده عملی ایتمک ایسته ییر لاکن اونلار بونی ایده بیلمز لر. البته ملی حکومت همیشه قالا جاق و یاشایا جاق دیر. چونکه، او ایده بیلیر خلقین سعادتینى ایسته دیگی کیمی تامین ایتسین، کندلیله آلدیقلاری توپراقلاریندا کچمه جکلر.

بیز کندلیلردن اللرینده کی سلاحلاری هتچوقت الماید
 جاقیق، قوی کندلیلریمیز آزادلیغینی تامین ایدهن تفنگلرینی
 زمیلرده یر شوخوملاماغا گئدهنده ئوزلری ایله آپارسینلار.
 بیز بیلیوریک کندلیلریمیز بو سلاحلارینی حتی ئوز قار-
 داشلارینادا ویرمه یه جکلر. کندلیلر یاخشی آنلایبیلار که، حقیقی
 ازادلیق اولماسا اونلار ئوز یرلرینده آزاد یاشایا بیلمه
 یه جکلر. ایندی آذربایجان خلقی آنلاییر که، حکومت ئوز انتخاب
 ایتدیگی آدمالارین الینده اولسا اونلاردان ئوتری سعادتلی
 یاشایش اولا بیلر... ظن ایدیرم که، بو باره ده آقای بادکان
 لازمی توضیحات ویریب دیر. قوی کندلیلر بیلسینلر که، یر
 اونلارین ئوزلرینیندیر. تهران حکومتی ایسته بیردی که، خالصه
 یرلرین مسئله سینی چتینلیگه سالسین و بئله ائله سین اونلاردا
 اربابلار اختیارینا کچسین. ولی بیز اونی فوری و ساده جه
 صورتده حل ایتدیگ، بیز کندلیلره دیدیک ایپی گوتوروب
 یرلری بولون، کندلیلر دولتی تشکیل ایدن بیر قوه اولدیغی
 ایچون توپراقدا اونوندیر. ولی آذربایجاندا بعضی مالکلر
 وار که، اونلارین یاشایشلاری ایکی-اوچ دانگ خالصه یردن
 عبارت دیر که، اودا نئچه ایل دولانوب کئچدیکدن سونرا سون
 زمانلاردا اونلارین الینه چاتمیش دیر و اونلارین ویردیگی
 پوللاری دا وصول اولمامیش دیر. بیز حق مالکیتی پوزمادیغیمیز
 ایچون بو ایشی دفتر اوزی ایله تحقیق ایدیپ یرلرینین
 پولونی ویره جه ییک، بیز هتچ کسه ظلم ایتمک ایسته میریک،
 لاکن ظلم و فجایعه ده یول ویرمه یه جه ییک.

کندلی مسئله سی فقط توپراقلا کفایتلنمیر، بیزیم کند-
 لیلریمیز گرك باشاردیقجا توتون، پامبیق، قندچوغوندوری،
 چای و بوکیمی قیمتلی صنایع بیتگیلری زراعت ایتسینلر.
 آذربایجانین اوزاق نقطه لرینده اکیلن آرپا-بوغدانی گتیریب
 ساتماق کندلیلریمیزه صرف ایتمیر. گرك داها فایدالی زراعت
 وفلاحت ایشلرینه باشلاماق. بیز گرك نوح ایامیندان قالان
 خیشی بوراخیب تراکتور و سایر فلاحتی ماشینلارلا زراعت
 ایدهک. البته، دولت ایسته بیردی بونی بو ایل عملی ایتسین،

لاکن محاربه تازه قورتاردیغنی ایچون بو کیمی ماشینلار چوخ باها باشا گلیردی. اونا گوره بو ایلده صبر ایدیب گوزلمک لازم گلدی. ایندی آرتیق کندلی ایچون گنیش بیر آزادلیق وجوده گلمیشدیر. هر کس ایسته دیگی کیمی یاشاییر و ایسته دیگی محصولی اکیب بیچه بیلیر. دها هتچ کس اونون حقیقه تجاوز ایده بیلمز، بیز اعتراف ایدیریک که، ایندیکی آزاد لیغیمیزین سببی کندلیدیر، اگر کندلی اولماسایدی بیز بونی الله ایده بیلمز دیک، کندلیر بو حکومتی یاراندیقلا ری ایچون اونون دالیندادا دورورلار، اگر وضعیت قاباکی کیمی اولسایدی قیشدا قاردان باغلانان یوللار آیلارلا آچیلمازدی. لاکن کندلیریمیز فداکار جاسینا قویمادیلار بیر گونده اولسا رابطه کسپلسین، کندلی قومسی بویوک بیر قوه دیر، ائله بیر قوه دیر که سیل کیمی هتچ بیر کس اونون قاباغیندا دورا بیلمز. نه قدر که ملی حکومت دوام ایدیر آذربایجاندا کندلی بیرینجی یر دوتا جاقدیر. **آذربایجانین بیرینجی و حقیقی آقاسی کندلیدیر** چونکه ایشیمیز بر که دوشنده اونا مراجعت ایدیریک، اونلار آزادلیغین قدرینی بیلن لردیلر. ایندی بیز سیزی اونا گوره چاغیرمیشیق که یر بولگوسوننی ثور گه دک، گرك کندلرده بولگوز مانیندا هامپا ایله قره آراسیندا ناراضیلیق عمله گلمه سین، بوندان سونرا گرك آذربایجان کندلرینده قره اولماسین هاموسینین زراعتی، تصرفاتی و خوش یاشایشی اولسون **هامومیز قارداشیق گرك هامومیز ال اله و یریب بو آزادلیغیمیزی ساخلا یاق.** قوی آذربایجان کندلیسپنین یاشادیغی یره ژاندارم لارین و مرتجعلرین مردار آیاقلا ری دگمه سین.

قوی تهران حکومتی بپلسین که هامو بو حکومته بئل باغلا ییب دیر، چونکه بونی اداره ایده ن خلقین حقیقی آداملاری دیر. بیزیم دستگاهیمیزدا اوغرو-اگریلره یر یوخلدور.

بیز دیریک که حکومت باشیندا گرك آذربایجانلی اولسون فقط خلقین ئوز ایچری سیندن چیخیمیش آدام خلقین ایسته گینی بیلر.

ایندی قذر ایران و آذربایجان تازیخینده گورونمه ییب که خلق ئوز ایسته دیگی کیمی حکومتینی قورسون. دوزدیر که

دفعه لره آذربایجان خلقی علم گونوروب آزادلیغینی آلیب،
لاکن ملی حکومت قورولماغا قدر اوندان استفاده ایده
بیلمه میشدیر. ملی حکومت ایسه عملده بو ایشی گورمگه موفق
اولدیغینی اثبات ایتدی. ایندی بو دورد آیین عرضینده هئج
کس گلیب بیر کندلینین قاپوسینی دوگمه ییب که تویوق،
یومورتا، کره و باشقاشتی طلب ایده. دورد آی دیر که خلقیمیز
آزادلیق و راحتلیک گورور. بو آزادلیغی بیز سیزین کمگیز
ایله ساخلامالیبیق.

یاشاسین آزادلیغیمیز، یاشاسین اونین حقیقی پشتیبانی اولان
غیرتلی کندلیلریمیز!

(«آذربایجان» روزنامه سی، ۵ شنبه ۲۹ فروردین ۱۳۲۵-نجی
ایل نمره ۱۷۶ ایکینجی دوره)

آذربایجان خلقینین صلاحیتدار شخصیتارینین کنفرانسیندا کی ایتدیگی بیانات

عزیز و محترم هموطنلر! اصل موضوعه باشلامادان اول اجازه ایسته بیرم بیر قدر موجود وضعیتیمیزین کئچمیشی و اونوی ایجاد ایدن سببلر بارمسینده توضیح ویرم.

هاموز بیلیرسینز که، فرقه‌میز ۱۲ شهر یورده منتشر ایتدیگی ۱۲ ماده‌دن عبارت اولان تاریخی بیاننامه‌میزین انتشاری ایله ایشه باشلامیشدیر. بوبیاننامه‌ده بیز صریح و آشکار بیر صورتده «ایران داخلینده ایرانین استقلال و تمامیت ارضی سینی مراعات ایتمک شرطیله ئوز داخلی ایشلریمیزی ئوز الیمیزه آماق و ئوز ایویمیزی ئوز اراده‌میز ایله اداره ایتمک، ئوز آنا دیسلیمیزده ملی فرهنگیمیزی مترقی و معاصر حاله‌سالماق» طلباتینی اورتایا سورمیشدیک. هموطنلر محاربه‌سی و سوء تفاهملره یول ویرمه‌مک ایچون ایران قانون اساسی‌سینه استناداً ایسته‌دیکلریمیزی ایالت و ولایت انجمنلری واسطه‌سیله اله ایتمک، قانسیز و دعواسیز اولراق صلح و تبلیغات یولیه بو مقصده نائل اولماغا چالیشدیغیمیزی دا اوگوندن اعتباراً جدی صورتده تبلیغ ایتمگه باشلامیشدیق. ایلر بویى تحقیر، توهین و اسارته محکوم اولان خلقیمیز فرقه‌میزین بو شعارینی آچیق اورمک و عالی روح ایله استقبال ایدیلسیل کیمی اونون سیرالارینا آخماغاباشلادیغی حالدا تهران ارتجاعی حکومتی و عمومیتله خلقین اسارتینی ئوزی ایچون سعادت و شان-شوکت سایان آلچاق و خائن دولت مامورلاری مرتجع، مستبد و خودخواه عنصرلر ایله سس-سسسه ویریب بیزیم بو

ساده و طبیعی صدامیزی بوغماق و ایشیقلا ندیردیغیمیز آزادلیق مشعلینی سوندورمک ایچون دنیانی گورولتوایله دولدورماغا قیام ایتدیله. بیلدیگیمیز کیمی وطنیمیزین مرکزی تبریز شهرینه باشلانان آزادلیق صداسی اونلارین چیغیر-باغیرینا و افترا-آمیز سوزلرینه باخمایارق چوخ سریع بیر صورتده اول ایران داخلینده، سونرادا بوتون دنیا دامنکس اولماغا باشلادی. هر بیر تازه لیک و هر بیر مترقی ایشی توزینین محو و اضحلالی حساب ایدهن ایران هیئت حاکمه سی ایسه خلقیمیزین قانونی و مشروع طلباتینی تامین ایتمک عوضینده و اونا ایلده اولان دولت تشکیلاتی واسطه سیله آزادلیق عوضینده اسارت، اختیار و حق و عدالت عوضینده، شلاق، حبس، تبعید و فجیعانه قتل و غارت ایله جواب ویردی.

هنوز شهر یور آیی قورتار مامیشدی که، کندلریمیز ده ژاندارم و شهرلریمیزده پولیس و نظامی قوه لرینه دموکرات فرقه سینی سلاح گوجیله داغیدیپ اونون باشچیلارینی توقیف و محو ایتمک امری ویریلدی. بونونلا بوتون آذربایجانی وحشت و اضطراب بورودی. مخصوصا کند اهالیسینین مالی، جانی. حیثیت و ناموس سی طمعکار اوغری و رضاخان رژیمینین ان کثیف، ان ناجنس ان پیس وان مردار محصولی اولان ژاندارم مامورلارینین اختیارینا تاپشیریلدی. بو طریق ایله آذربایجان خلقینین شدید و جلدی مبارزه سی باشلانندی. ایش فرقه و تشکیلات چارچوبه سیندن خارج اولوب عمومیت شکلی آلدی. ائل توزینی ظلم و اسارت چنگالیندان خلاص ایتمگه باشلادی. آذربایجانلی بو ایشی چوخدان آرزو ایدیردی، اونون صبر و تحمل کاسه سی لبریز اولموشدی، او، تهراندان جیب لرینی دولدورماق ایچون گوندم ریلن لشگری و کشوری مامورلارین خیانت، تحقیر، و توهین لرینه خاتمه ویرمک ایچون ائله بیر گونون گلیب چاتماسینی ایلر بویی آرزو ایتمیشدی، حتی بو آرزو، تک آذربایجان دگیل، بوتون ایران ملتینین اوره گینی ایلر بویی ازیب یوران آغیر ولی مقلس بیر دردایدی. ایندی ده بوتون ایران خلقی بو دردین دواسی امید ایله یاشاماقدادیرلار. آذربایجان خلقی بو آرزونی یاخیندان حس ایتمکه ایدی. او، آرتیق توزونه جلدی

بیر نقطه انکاء تاپیب ئوز ملی فرقه سینی وجوده گتیر میشدی. اوچوخ گوزل بیر صورتده حس ایتیمیشدی که، اونون محکم بیر مرکزی، تزلزل ناپذیر بیر باشی واردیر. بو مرکز وبوباش، فرقه میزدن عبارت ایدی. دشمنلریمیز حتی دوستلاریمیزین چوخسی بیزیم ایلدیریم سرعتی ایله ایرهلی گئدیپ بویوک بیر قدرت کسب ایتمگیمیزین علت و سببلرینی بیلمه گه هنور قادر اولا بیلمه میشدیر. حالبوکه، بوچوخ ساده و آیدین بیر مسئله دیر. بیزیم موفقیتیمیزی تامین ایدهن همین خلقیمیزین ایلگرله بسله دیگی مقس آمال و آرزولارینی پاک وجدان وصمیم قلب ایله حیانا کئچیرمک ایسته دیگیمیز دیر. بونا گوره ده ارتجاعی دولت و مرتجع عنصرلرین علیه میزه باشلادیقلاری وحشیانه حمله یه خلقیمیز قهرمانانه بیر حرکت ایله جواب ویردی، آنالارین گوز یاشلاری، قیزلارین ناموس، جوانلارین قانی بهاسینه آقالیق ایدهن ژاندارم وسایر جلا دلار اول کندلر وسونرا شهر-لریمیزدن کنار ایدیلدی، خلق ئوزی ئوز سرنوشتینه حاکم اولماق استعدادینی بو واسطه ایله ثبوت ایتیردی. کندلردن جلا دلاری اخراج ایدیپ، شهرلردن اوغرو، کثیف و مرتجع مامورلاری قوووب چیخارماق کفایت ایتیردی. خلقی اداره ایتمک، چوروموش دولت تشکیلاتی عوصینده خلقین احتیاجاتینی تامین ایدیپ عمومین آرزولارینی حیانا کئچیره بیلن بیر تشکیلات وجوده گتیرمکده لازم ایدی. بو ایش طبیعی بیر صورتده میدانا چیخدی، خلق کنفرانسلاریندا یوزمینلر ایله امضایا مالک اولان قرارلار تهران منتظر اولمادان ملی آزادیغی تامین ایدهن مختاریت و ملی حکومت تشکیلاتی طلب ایدهن تصمیم-نامه لر، سیل کیمی آخیب تبریزه گلدی، فرقه میز ایسه خلقیمیزین روحیندان قوپان بو بویوک سسه بی قید قالا بیلمز و خلقی ئوز حالینا قویا بیلمز دی. اونا گوره چوخ سریع بیر صورتده خلق کنفرانسلارینین آرزولارینی عملی ایتمک و خلقین سسینی مرکز ویرمک ایچون ابان آیینین ایگیرمی دوققوزیند تبریز شهرینده ئوزینی مؤسس لر مجلسی آدلاندیریب ملی حکومتیمیزین اساسینی قویدی، ملی مجلسیمیزین فوریتله چاغیریلماسی قرارینی چیخاردی و بو قراری حیانا کئچیرمک ایچون ملی بیر هیئت

انتخاب ایتدی و توزینین بویوک و تاریخی اعلامیه‌سینی ایران مجلسینه و خارجی دولترین نماینده‌لرینه گوندمکله توزینین قانونی و مشروع اولان داخلی حکومتینی وجوده گنبره‌جگینی و بویولدا تهران حکومتی‌ایله دانیشیغا حاضر اولدیغینی اعلان ایتدی. بو اعلامیه‌دن سونرا تهران حکومتی طرفیندن ظاهراً بویوک اختیارات ایله استاندار تعیین اولونان آقای بیات ایله ملی هیئتیمیزین نماینده‌لری آراسیندا بیزیم طلباتیمیزی تامین ایتمک موضوعیندا مذاکره باشلاندی. بو مذاکره ایندیکی مذاکره‌میزین مقدمه‌سی حساب اولونا بیلر. آقای بیات انجمن ایالتی و ولایتی ایله موافق اولدیغینی سویله‌دی، لاکن اونون مجلس شورای ملی طرفیندن تصویبینی ایره‌لی سوروب بیزه آیدین بیر جواب ویره بیلمه‌دی. بیز اوندان آزادلیغیمیزین محافظه ایدیلمه‌سی و انجمنلرین فعالیتینین حوامی ایچون تامین ایستهدیک، او ایسه بئله بیر تامین ویرمگه قادر اولا بیلمزدی. اونا‌گوره تهران ایله دانیشیغیمیز نتیجه‌سز قالدی. بیلدیگینیز کیمی مجلس ملیمیز و ملی حکومتیمیزین تشکیلی ایله آقای بیاتین آرتیق آذربایجاندا گوره‌جک بیرایشی اولمادیغی ایچون تهرانا مراجعت ایتدی. بیات ایله آپاریلان مذاکره بیزه اثبات ایتدی‌که، تهران ارتجاعی حکومتی بیزیم آرزولاریمیزی تامین ایتمگه هئج وجهیله امکان ویرمه‌یه‌جک‌دیر. اونون تک-تک مامورلاری ایسته‌س‌لر بئله، بوایش عملی دگیلدیر.

اونا‌گوره بیز توز ملی قدرتیمیزه استناداً ۲۱ آخرده ملی مجلس و ملی حکومتیمیزی قوروب آزاد بیر صورنده ایشه باشلادیق. من ملی حکومتیمیز و ملی مجلسیمیزین تشکیلی‌زمانی خلقین ابراز ایتدیگی احساسات و حرارتدن بحث ایتمک ایسته‌میرم. فقط‌دییه بیلرم‌که، اوگون بوتون خلق-ایستر شهرار، ایستر ایسه کندلریمیزده آیاغا قالمیشدی، تام معناسیله نهضت‌عمومی، تام معناسیله ملی قیام و ملی حرکت وجوده گلیمیشدی. ۲۱ آخردن ایندییه قدر تقریباً ۵ آی کئچیر. بوآز مدنده حکومتیمیز فرقه و مجلس ملی و خلقیمیزین حسن توجهینه دایاناراق بویوک ایشلر گورموش و اساسی اصلاحاتا باشلامیش و بوواسطه ایله خلقیمیزی آیاقلاندیریب، گله‌جک سعادت‌مند بیر‌حیاتا امپدوار

ایتمیشدیر. خالصه یرلریب کاندلیلر آراسیندا بلاعوض بولونمه سی کارخانه لریمیزی ن جدی صورتده ایشه سالیئماسی، ایشسپزلیک ایله شدید مبارزه، شهرلریمیزی ن آبادلانماسی، ملی آزادلیغیمیز و وطنین امنیتینی ساغلاماق ایچون تشکیل تاپان فدائی دسته لرینین نظاما سالیئماسی، نهایت آزادلیغیمیزی ن دایاغی اولان ملی قوشونون ایکی آی مدتینده یارادیلماسی معجزه سی، همچنین فرهنگ، بهداشت و تجارتین ترقی سی و بازارین سقوطی نین قباغی آلیئماسی کیمی گونورولن قدملر ملتیمیزی ن ثوزونی اداره ایتمگه لایق اولدیغینی اثبات ایتمیشدیر. منجه بونلارین هاموسیندان اهمیتلی خلقیمیز و حکومتیمیز و فرقه میزین افرادی آراسیندا وجوده گلن محکم ایمان وقیریلماز بیرلیک دیر. خلقیمیزی ن رهبرلری آراسیندا مشاهده اولونان محکم بیرلیک منجه بونلارین هاموسیندان آرتیق ملتیمیزی ن استعدادینی اثبات ایتمکده دیر. خلقیمیز بو بویوک موفقیتلر واستعدادلاری سایه سینده تام معناسی ایله ایران ملتینین نجات ویریحیسی حساب اولونماقدادیر. بیز تهرانا وارد اولدیقدان ژاندارم و سائر مستحفظلرین چنگیندن خلاص اولوب ثوزلرینی بیزه یاخینلاشدیران اشخاصین سیماسیندا وحرکتینده بونی آشکر صورتده گوریردیک. طیاره میدانینا گلیب چیخماغا موفق اولان تهران آزادیخواه لارینین شعارلاری بیزیم روحیمیزی تیره دیردی:

سبز بیزه نجات ویردیز، سبز ایران خلقینی اسارتدن خلاص
 ایتدیز، اماندی اشتباه ایتمه یین! آزادلیغیمیز سیزین دوزگون
 حرکت ایتمگزه باغلیدیر.
 یاشاسین آذربایجانین قهرمان خلقی!
 یاشاسین آزادلیغیمیزی ن مشعلداری اولان آذربایجان
 آزادیخواه لاری!

بو شعارلار آذربایجان خلقینین باشلارینین اوجالماسینا،
 اوللارین نك ثوزینی اداره ایتمک دگیل، بلکه، بوتون ایران
 خلقینه نجات ویرمک استعدادینا مالک اولدیغینی بیر دها،
 اثبات ایتمیش اولدی. هله نهضتیمیز باشلانان گوندن تهران
 وسائر ایران شهرلرینده منتشر اولان روزنامه لرین «گلین

بیزه ده نجات ویرین! شعارلارینی بیز هنوز اونونتامیشیق. من متاسفم بور ادا ایران زمامدارلاریندان بیرینین سوزینی دیمگه مجبور اولورام. دانیشیغیمیزین جدی و شیرین بیرترینده سوز آذربایجان والیسینین تعیینی اطرافینا گلدی. آقای زمامدار «سیزده که والی اولابیلن بیرآدام یوخلور» دیدی منیم اونا ویردیگیم جوابی یقین ایدیرم سیز چوخ گوزل حس ایدیرسیز، اوننی تکرار ایتمگه احتیاج یوخلور. بونونلا ایسته ییرم تهران حکومتینین نه کیمی آداملار الینده اولدیغینی گوسترم و ایسته ییرم بیله سیز که، شاید اوزمامدار سهو اوسوزی دیمه میشدیر، اونون دوشونجه سی و آنلاغی بوندان یوخاری اولابیلمز. تهران جماعتی ایسه بو کیمی زمامدارلاری ثوزباشیندان کنار ایتمگه قادر دگیلدیر. بو کیمیلرین بیزه: «سیز باشلادیغیز بویوک ایشلری یاریمچیلیق قویوب، گلین بیزیم بویوندروغیمیزین آلتینا گیرین»! دیمه سی، آیا بویوک حق سیزلیک دگیلدیر؟ چون بیز ایرانین مرکزی حساب اولونوردیق، اونا گوره ده اشرف مخلوقاتیق، دیمه سی ان ساده بیر انسانین روحینی عصیانه و ادار ایتمگه کفایت ایتمز می؟

بونونلا بئله، مشهور ریاضی دان و عالمین سوزینی تکرار ایدیب دیمک لازم دیر که، «باوجود این یئر دولانیر» یعنی آذر-بایجان خلقی منمدن، فداکار و لایق بیر ملت دیر، او ثوزینی اداره ایندیگی کیمی بوتون ایران خلقینین آزادلیغینین علمداری دیر.

سوز، بیزیم تهران ایله دانیشدیغیمیز باره سینده ایدی. بیلدیگیز کیمی صدر و حکیمی کابینه لری ککلیک کیمی باشلاری سی قارا قویلا ییب دنیا دان خبر لری اولمادیقلاری ایچون ملی نهضتیمیزی سلاح گوجی ایله دایاندرماق فکرینده ایدیلر. اونلارین نظرینده آذربایجان خلقی ذوالفقاری، کورمیر جواد، ابوالقاسم جوان، امیر-نصرت و صادق مجتهدی کیمی خلق دشمنلریندن عبارت ایدی. اونا گوره بیزیم حق سوزلریمیزی ایشینمک غوضینده اونلارین بارماق ایله رقص ایدیب، بیزیم ایچریمپزده عصیان تولید ایتمک کیمی احمقانه امد اوزرینده حرکت ایدیردیلر. نهایت، فدائی-لریمیزین صرب شستی اونلارین آرزولارینی پوچاچبخاردی. بالاخره

تهران آنلادی کی، زور ایله آخر بایجان خلقینین اراده سیننی سیندیر-
 ماق اولماز. اونا گوره ارتجاع ارکانیندا مختصر تزلزل عمله
 گلدی، نهایت آزادیخواه عنصر لرین کمگی ایله حکیمی حکومتی
 پیخیلیب چوخ آز بیر اکثریتله ارتجاعی مجلس قوام السلطنه
 کابینه سیننی وجوده گتیردی. قوام السلطنه کابینه سی زور و گوج
 سیاستینی دگیشدیریب صلح یولی ایله جواب ویرملی اولدیغین-
 دان اونون رسمی دعوتینی قبول ایدیب مجلس ملی و ملی
 حکومتیمیزین دستوری ایله ایسته دیگیمیزی صلح و مسالمت یولی
 ایله الده ایتمک ایچون تهرانا گئتدیک.

بونوی گرك هامو بیلسین که، بیز تهراندان یینی بیر شئی
 طلب ایتمیردیک. چونکه بیز ایسته دیگیمیزی آلمانا موفق اولمو-
 شوق، قارشیمیزدا دوران مسئله آداملاریمیزی قان توکولمه دن
 ساخلماق مسئله سی دیر. بیرده بیز ایسته دیگیمیزی ایران
 حدودیندا حیانا کچیرمگی هدف قرار ویردیگیمیزی ده اونوتما-
 میشدیق. بیلیرسیز که، هنوز ایندیبه قدر بیز خارجه و جنگ
 وزارخانه لری تشکیل ایتمه میشیک. قوشونلاریمیز خلق قوشو-
 نلاری آدلانیر. خلق قوشونونین وظیفه و مقصدی رسمی دولت
 قوشونوندان تامیله باشقادیر، خلق قوشوننی داخلی امنیت و
 ملی آزادیغیمیزی تامین ایتمک مقصدی ایله تشکیل ایدیلن
 بیر قوه دیر. پولومیز، بایداغیمیز و عنوانیمیز ایسه بالاخره
 عموم ایران اساسیندا دیر، بنابراین بو وضعیت اوزون مدت دوام
 ایده بیلمزدی، بالاخره گرك مرکزی حکومت ایله تکلیفیمیز
 معلوم اولایدی. بو تکلیفی معین ایتمک ایچون آقای قوام السلطنه-
 نین صلح الینی رد ایتمه ییب تهرانا گئتدیک. حتی من نوزیم
 شدید مریض اولدیغیما باخمایاراق مسئله نین دهاها تئز حل اولونما-
 سی مقصدی ایله صمیمی یولداشلاریمین و طبیب لرین توصیه سینه
 باخمایاراق شخصا آقای قوامین دعوتینی قبول ایدیب هیئت ایله
 برابر مسافرت ایتدیم. ایستر خصوصی گوروشلریمیز ده، ایستر سه
 رسمی گوروشلرده بیز خلقیمیزین آسایش و صلح یولی ایله
 اختلافاتی حل ایتمگه حاضر اولدیغینی سویلدی. آقای قوام السلطنه
 و سائر دولت نماینده لری عمومیتله بییزیم فکریمیزه موافقت
 اظهار ایدیردیله، لکن عملده دولتین ۷ ماده دن عبارت اولان

تصویب‌نامه‌سیندن تجاوز ایتمگه حاضر اولماق ایستهمیردیله. سیز البته‌نماینده‌له‌ره‌هیئتینین‌مذاکره‌له‌ر‌حقینده‌ویردیگی‌رسمی‌اعلامیه‌نی‌ایشیتمیسیز. بیزیم‌گپزلی‌سیاستیمیز اولمادیغینا‌گوره‌مذاکره‌نین‌تفصیلینی‌دنپایا‌اعلان‌ایتدیک‌وبیلدیردیک‌که،‌تهران‌حکومتی‌بیزدن‌مغلوب‌بیر‌قوه‌کیمی‌قید‌وشرطسبز‌تسلیم‌اولماق‌طلب‌ایدیر. بو‌ایسه‌گولونج‌وضعیت‌میدانا‌چیخاریردی. بیز‌دیدیک‌وقتیکه‌دولتین‌تصویب‌نامه‌سی‌آیه‌آسمانی‌کیمی‌تغییر‌ناپذیر‌ایمیش،‌بو‌اصرار‌ایله‌بیزی‌تهران‌دعوت‌ایتمک‌نه‌یه‌گوره‌ایدی؟ تهران‌رسمی‌مقاماتینین‌سوزلری‌تبریزده‌آقای‌بیات‌طرفیندن‌دائیشیلان‌سوزلرین‌عینی‌ایدی،‌اونلار‌همیشه‌اولدیغی‌کیمی‌قانون‌اساسیدن‌واصولدان‌بحث‌ایدیب‌سفسطه‌ایله‌موضوعی‌ثورت‌باسدیر‌ایتمگه‌چالیشیردیله.

بیز اول‌گون‌دیدیک‌بیز‌دیپلومات‌ده‌گیلبک،‌ولی‌قانون‌اساسی‌وسائر‌قانونلاردان‌توزیمیزه‌گوره‌اطلاعیمیزه‌واردیر. بیز‌ایندییه‌قدر‌قانون‌اساسینین‌اساس‌مسئله‌لرینین‌مسکوت‌قالماسینی‌دا‌بیلیریک،‌بیز‌قانون‌اساسینین‌رضاغانین‌دیکتاتور-‌لیغی‌ایچون‌تغییر‌ویریلمه‌سیندن‌بیخبر‌دگیلبک. بیز‌ایرانی‌بوروموش‌بی‌قانونلیقلارین‌سرمناشانی‌ده‌بیلیریک،‌بیز‌آمریکه‌دان‌گلبه‌میشیک،‌ایرانلییق‌و‌ایراندا‌قانونلارین‌نه‌شکله‌اجرا‌ایدیلدیگیندن‌خبریمیز‌واردیر. ایندی‌ده‌ایراندا‌کیملرین‌حکومت‌ایتدیگینی‌و‌ایران‌ملتینین‌بو‌اشخاصه‌اولان‌نظربندی‌ده‌بیلیریک. گلین‌ساده‌دائیشاق،‌آذربایجان‌خلقی‌بیر‌گون‌استبداد‌علیهینه‌قیام‌ایدیب‌قانون‌اساسینی‌وجوده‌گتیردی‌و‌ملی‌حکومت‌بناسینی‌قوردی. تهران‌مرتجعلری‌ایسه‌یاریم‌قرن‌مدتینده‌اونی‌مسکوت‌قویوب‌جوربه‌جور‌واسطه‌له‌ایله‌خلقی‌حاکمیتدن‌محروم‌ایتدیله. ایندی‌ایسه‌آذربایجان‌ایکینچی‌حرکتی‌ایله‌او‌حق‌دیریلتمک‌ایسته‌بیر،‌فقط‌بونا‌جواب‌ویرمک‌لازم‌دیر. خالصه‌یئرلرینین‌بولونمه‌سی‌و‌دولت‌یئرلرینین‌غاصبلر‌الیندن‌آلینیپ‌دهقان‌و‌اکینچی‌لر‌آراسیندا‌تقسیمینی‌قانون‌اساسی‌منع‌ایتمه‌میشدیر. قانون،‌خلقین‌ارادهمسی‌دیر. آذربایجان‌کندلیسی‌آرتیق‌توز‌حقینی‌آلمیشدیر. توز‌ارادهمسی‌ایله‌بو‌کندلری‌بولموشدور.

دولت ایسه بوتون ایرانی آذربایجان ایله همرنگ اولماق ایچون بو ایشی بوتون ایالت و ولایت لرده عملی اینملی دیر.

بیز حتی اختلافی رفع ایتمک ایچون بویوک گذشت لره گتدیپ ملی حکومت و ملی مجلس عنوانیندان صرف نظر ایتمگه حاضر اولوب دیدیک: آنجاق بیزه امکان ویرین آذربایجان خلقی ئوز ایالت انجمنی واسطه سیله دولت اداره لرینین مامورلارینی و ایالتین والیسینی دولته پیشنهاد ایتسین و بونلارین حکمی مرکزی دولت طرفیندن صادر اولسون و بونلار ساده بیر سوز ایله دیسک آذربایجانی اداره ایتسینلر.

تهران حکومتی تک ملک مدنی، تک امیر نصرت، تک صمصام بختیاری ایچون قائل اولان بو حقی آذربایجانلیلار ایچون قائل اولماق ایسته مده دی، قانون اساسییه مغایر اولان اداری کل ژاندارمرینی بئله بیزه قانونی مؤسسه آدلاندیریب اونون وحشت تولید ایدهن نفوذینی آذربایجانا قایتارماق ایسته دی. خلق قوشونلارینی عادی نظام وظیفه حساب ایدیپ اونون فرمانده لرینی ده تهراندان گوندرمک کیمی پیشنهادلاری میدانا سوردی.

بیز چوخ گوزل بیلیردیک که، آذربایجان خلقی شهر یورین اوچونده ئوز لرینین حقیقی سیمالارینی گوسترن افسر پالتاری گتیمیش یالانچی پهلوانلارا نه جور باخیر و ینه ده بیلیردیک که ستارخان اولادی تهرانین تریاکسی سرهنگ لرینین معشوقه لرینین بوقچه سینی حمامه داشیماغا آرتیق تحمل ایده بیلمز. اونا گوره ده اونلارین بو خصوصدا ایتدیکلری پیشنهادی رد ایدیپ دیدیک: دولت طرفیندن بیر نئچه نفر آذربایجان گلسین، بورادا مسئله طرفینین رضایتی ایله حل ایدیلسین و بیرده بیز تهران حکومتینه بیلدیردیک که، آذربایجان قوشونی خلق قوشونی و آزادلیق قوشونی دیر. اونی ایران خلقینین آزادلیغینی محو ایتمگه مجبور ایتمک اواماز. خلقیمیز ئوز قوشونونو اداره ایتمکدن عاجز دگیلدیر. اگر تهران دوغرو دانداندا آذر-بایجانلینی ایرانلی بیلیرسه بیزیم پیشنهاد ایتدیگیمیز اشخاصی قوشونون فرمانده لیگینه تعیین ایتسین. بو ایسه اونلارین حوشینا گلن بیر مسئله دگیل ایدی، اونلار ایرانی تهراندان

عبارت بیلیر و ایراندا حاکمیتی فقط بش-اوج نفره منحصر حساب ایدیرلر.

بیرده بیزه فرمانده کل قوانین و بعضی غیر مسئول مقاماتین بو ایشه راضی اولا بیلیمیه جگینی آندیرماق ایسته دیلر.

بیز فرمانده کل قوا مسئله سینی مشروطه اساسی موجبنه تفسیر ایدیریک. بیزجه فرمانده کل قوا فقط مجلس شورای ملینین خارجی لره اعلان ایتیک ایسته دیگی حربی فرمانی امضا ایدر. اونون جاری ایشلره قاریشماسی غیر مسئول اولدیغینا گوره آز ادلیق و مشروطه قانونینا مغایر دیر.

رضاخان همین فرمانده لیک اختیاریندان استفاده ایدیب ایراندا آز ادلیغین ریشه سینی کسدی و ایرانی بیلدیگیمیز کیمی فلاکتلره سوق ائله دی. ایندی ده فرمانده کل قوای مطلق یاراتماق ایران خلقینین، ایران آز ادلیغینین خلافینادیر و غیر مسئول مقاملار اگر بو ایشه اصرار ایدر لر ایسه ایراندا بویوک حادثه لر وجوده گلر و معلوم دگیل بو طمع غیر مسئول مقاماتین نفعینه تمام اولا بیله.

ظاهرده ساده گورولن سازش مسئله سینی بو نحو ایله سفسطیه دوندهریب بیزی اون بش گون تهراندا معطل ایتدیکن سونرا نتیجه سیز آذربایجانا قایتماغا مجبور ایتدیلر.

سوزون قیساسی بودور که، تهران هیئت حاکمه سی بیزیم باشلادیغیمیز بویوک ایشلری تمامپله اورتادان آپاریب، بش آی بوندان اولکی کیمی شهرلریمیزی کهنه قبرستانلارا، ظلم و فشاردان تازه خلاص اولموش خلقیمیزی، ژاندارملار، اونگرو، مخنث و جانی مامورلارین آیاق لاری آلتینا سالماغا چالیشیر-لار. سوزین جانی دا بوراسیند ایدر که، قانون اساسی و سائر قانونلاری دا بدبختانه بو مقصد ایچون آلت قرار ویرمیشدیلر. بیرده مسئله تک آذربایجان مسئله سی دگیل دیر، سوز بوتون ایراندا آز ادلیق، همو کر اتلیق اصولینین یاییلماسی اوستینده دیر. تهران هیئت حاکمه سینی و تهران بویوک فتودال ویر صاحب لرینی قورخویا سالاندا بوراسیدیر. اونلار قانون اساسی عنوانی آلتیندا بوتون خلقین حقوقینی محو ایتمگه چالیشیرلار.

بیز چوخ ساده آداملاریق، لاکن ساده لیگیمیز او قدر دگیل دیر که. کسه نین آلتیندا گیزله دیلن یاریم کسه نی گوره

بیلمه‌یه‌ك. بیز دیپلومات ده گیلیك. لاکن خوروزین قویروغینی گورمکدن عجزیمیز یوخلدور.

دعوا هاموسی ملا نصرالدینین یورغانی، یعنی کندلی‌نین آلدیغی توپراق و خلقین آلدیغی حق حاکمیت اوستینده‌دیر.

بونى ارتجاع عنصرلرینین بوشقابلارینین دیبینی یالییان تهران ارتجاعی مطبوعاتینین زوزه‌چکه‌سینه باخمایاراق بوتون ایران خلقی دوشونوب آنلامیشدیر، سوز آذربایجانین ایراندان آریلماسی باره‌سینده دگیلدیر، بونی ادعا ایدهن ده یوخلدور. بیز هرگز بو ادعانی ایره‌لی سورمه‌میشیک. سوز مشروطه‌نین، دموکراسی اصولینین ایراندا اجرا ایدیلمه‌سی و بیزیم باشلا-دیغیمیز بویوک اصلاحات پروگرامینین بوتون مملکت حدودیندا حیانا کئچیریلمه‌سی اوستینده‌دیر...

بیزیم آرتیق آیری یولیمیز یوخلدوز، باشلا دیغیمیز اصلاحاتی پوزا بیلهریک، تهران ایسه بوتون ایران خلقینین حق حاکمیتینی تصدیق ایدیپ مملکتی فلاکت و هرچ‌مرچ‌دن نجات ویرمک یولوندا جدی قلملر گوتورملیدیر.

آقای قوام‌السلطنه گرک بیلسین‌که، دنیا دگیشیب، حتی ایراندادا ینی بیر نسل وجوده گلمبشدیر.

بو نسلی یاریم قرن بوندان ایره‌لی کنی طرز تفکر و اصول ایله اداره ایتمک اولماز. بپرده‌س اولونوردی‌که، هیئت وزراء آراسیندا توافق نظر یوخلدور. اصلا وزیرلرین اکثری تصادفی آدمیلر‌دیر‌که، شخص آقای قوام‌السلطنه خصوصی و دوستانه مناسبات ملاحظه‌سیله کابینه‌یه دعوت ایتمیشدیر.

بونلارین‌دا هر بیر‌سینین باشی بیر یره باغلی‌دیر، حتی شایعات وار ایدی‌که، بعضی تازه‌عرضه‌گلمیش «قوجا» دربار خانملارینین‌دا دولت اعضاسینا تاثیرلری واردیر.

تهران واقعاً مخوف، واقعاً خطرناک، واقعاً ایرانی فلاکت‌ه و ایران خلقینی آجلیغا، بیچاره‌لیگه، گدالیغا سوق ایدهن بیر مرکز فساددیر.

بیز جداً صلح و سازشه و ایرانین تمامیت ارضی‌سینه طالب و طرفدار اولدیغیمیز حالدا تهران‌دان بیر نجات گوزلیه بیلهریک، آقای قوام‌السلطنه‌نین کابینه‌سی حواملی بیر کابینه او وقت اولما

بیلر دی که، آذربایجان خلقی ایله کناره گله ایدی، متاسفانه بو گونه قدر بو خصوصدا جدی بیر قدم گوتورمگه موفق اولما بیللمیشدیر.

بیزیم حسن ظن و فداکارلیغیمیز، کابینه ایچون بویوک بیر شانس ایدی که، متاسفانه آقای قوام اوندان هنوز استفاده ایده بیلمیر.

ایسته بیرم سیزی ایناندیرام که، کابینه اعضاسیندان بعضی- سینین خصوصی و شخصی نظر لری آقای قوام السلطنه نین رفتاریندا بیله درین تاثیر باغیشلامیشدیر. مثلا شاید وزیر لردن بیر یاراسی بیزده تریاک قانونونین اجراسی سببیله آذربایجانلیلارا قانلی و غدار دشمن کسيلمیش اونون نظری آقای قوام السلطنه نین رفتاریندا منعکس اولموشدور.

متاسفانه آقای قوام السلطنه نین آذربایجان مسئله سی حقیقته صادر ایندیگی ابلاغیه نی تجزیه ایتمگه فرصت یوخلور. بو رسمی سندده بیزی حیرته سالان نفت و انتخابات موضوعینین اور تالیغا چکیلمه سی و حقیقتده اونلارین گرو ساخلانیلماسیدیر. اولاً نفت مسئله سی ساده اقتصادی و خارجی سیاسته عائد بیر مسئله دیر. بونی آذربایجان مسئله سینه قاریشدیرماق هئچ بیر منطق ایله دوز گلمیر.

بالاخره آذربایجان مسئله سینین داخلی بیر مسئله اولدیغینی حتی آقای قوام السلطنه ثوزی ده تصدیق و اعلان ایتمیشدیر. انتخاباتین اعلانی و اونون عموم ایراندا آزاد بیر صورتده عمله گلمه سینه کیمسه مانع دگیلدیر. مگر اینکه تصور ایدهک دولت کئچمیش صحنه لری تکرار ایتمک ایسته ییر.

مثلاً ایسته ییر که، آذربایجاندا هر یترده اولدیغی کیمی پول، گوج، تهدید و تطمیع ایله بیر عده اوغری، خائن، مرتجع ملت نمایندسی نامینه مجلس کورسیلرینی اشغال ایتمسینلر.

اگر مقصد بو ایسه آذربایجانلی بیله بیر مجلسه نفرت و انزجار ایله باخار و آقای قوامین اتحاد جماهیر شوروی مقابلینده ایندیگی تعهده همین بو مجلسین بویوک انگل اولما بیللمه سینی حتی اونین ثوزیده انکار ایده بیلمز. بونلارین هاموسسینی نظره آلراق بیز دولته مصلحت گوریریک که،

آذربایجان خلقی ایله ساده و صمیمی صورتده دانیشیغا باشلایب
اونلاردان اوگذشتلری طلب ایتمه سین که، اونون قبولی بو
خلق ایچون تولوم-دیریم مسئله سیدیر. بونا آذربایجانلی هئج
بیر وجهیله حاضر اولما بیلمز و اولمایا جاقدیر.

بونلارین هاموسی ایله برابر، ایشین صلح یولی ایله حل
ایدیلمه سیندن هنور مایوس دگیلیک و بیزیم طرفیمیزدن ایندیکی
آرامشی پوزماق ایچون قدم گوتورولمیه جکدیر. حتی سرحد
لریمیزه گوندریلن سرباز و ژاندارم دسته لری ده بیزی تحریک
ایده بیلمز. قورخماق مسئله سینه گلدیکه گمان ایدیرم بوتون
تهران مرتجع لری و کور میرجواد و امیر نصرت وسایر فراری
خلق دشمنلری مثلا، ذوالفقاری ایله برابر بوایشی تجربه دن
کئچیرمیشلردیر. بیز حکیمی و صدر کابینه سی زمانی دیدیگیمیز
سوزی ینده تکرار ایدیریک:

آذربایجانا سلاح ایله گلیمک اودایله اویناماق دیمک دیر! بیز
آقای قواسی اوندان عاقل بیلیریک که، توز ایله بو حریق مشتعل
ایتمگه اقدام ایتسین؛ اگر بوایش قاباغا گلرسه خلقیمیز، ائلیمیز
و جماعتیمیز، آروادلی-کیشیلی بیرتن واحد کیمی آیاغا قالخاجاق
و توپراغیمیزا اوزانان خائن و مردار اللری همیشه لیک قطع
ایده جکدیر!

یاشاسین آذربایجان خلقینین ملی بیرلیگی!
یاشاسین بو بیرلیگی وجوده گتیره ن فرقه میز!
یاشاسین ایران خلقلرینین اوزونه آزادلیق ناپوسی آجان
قهرمان فدائی ورشید قوشونلاریمیز!

(«آذربایجان» روزنامه سی نمره ۱۹۹ ایکینجی دوره
۴ شنبه گونی ۲۵ اردیبهشت، ۱۳۲۵-نجی ایل).

تبریز افسرلىك مکتبىنى قورتارانلارین جشنینده

دوشنبه گونى آزاد دموکرات آذربایجان ئوز پارلاق ملی موفقیتلرینین بیرسینین شاهدی اولدی. بوگون مقس اولار یوردونون ۲۵۰ نفر رشید و قهرمان اوغلی افسرلىك درجهسینه یتیشیب ملی یاشایشی و آذربایجان آز ادلیغینین مدافعهسینی و ایران استقلالیتینی و تمامیتینی حفظ ایتمک ایچون حاضر و آماده اولماقلارینی اعلام ایتدیله.

بو مکتببیرینجی دفعه اولاراق، دوزگون بیر تربیت اصولی، واحد مقصد، هدف و ایده آل اوزره همین افسرلری تربیه ایدیپ وطنیمیزه، ملتیمیزه خدمت ایتمک ایچون آذربایجان جامعهسینه تحویل ویرمیشدیر.

دوننکی ساده ولی احساساتلی و مؤثر مراسمده دعوت اولو- نانلارین و ملی حکومتیمیزین عضولری، دموکرات فرقهسینین رهبرلری و بومکتبین مربیلرینین گوزلرینده شادلیق نوری پارلایددی. مکتبین فرماندهی مؤثر بیر لحن ایله ئوز ساده گزارشینی اوخودی. بو معنالی جمله ارکه، بیزیم جامعهمیزین ینی حیاتینین پارلاق بیر نمونه سیدیر، هله ده قولقلاریمیز داسسله نیر. بوآز مدته آذربایجان خلقینین مختلف طبقه لریندن اولان حربی مکتب شاگردلری آچیق و آزاد روح، محکم بیر اراده ایله درس پروگرامینین آغیرلیغینا دوزوب و سحر دن آخشاما قدر یورولمادان پروگرامین عملی قسمتلرینی ئوگره نمگه چالیشیردیله. بونلارین هدفی وطن یولوندا فداکارلیغا حاضر اولماقدیر.

دوننکی تحصیلاتینی قورناران افسرلر آذربایجان جامعه سینین
مختلف طبقه لریندن انتخاب اولونموشلاردیر.

کئچمیش دوره ثوز اولادینی خدمتدن معاف ایتمکدن ثونری
مین جوړه تشبثات ایده نلر ایندی گولر اوزو محکم بیر ایمان
ایله ثوز اوغوللارینی وطنه خدمت ایتمک ایچون ملی حکومت
اختیارینا قویورلار.

حربی افسرلیک مکتبیین فرماندهی بومکتب ایله تهران
افسری دانشگده سینین تعلیماتلارینی مقایسه ایتدیکن سونرا
بئله نتیجه آلدی که، تهران افسرلر دانشگده سینده شاگردلرین
وقتیین بیر چوخ حصه سی، ایکی ایل یاریم و اوچ ایله فقط
پوچ و بی مصرف نظری قسمتلری ثوگرنمک نتیجه سینده تلف
اولور و عملی قسمتله ایسه چوخ توجه ایدیلیمیر، بیر صورتده
که، بیزیم حربی افسرلیک مکتبیینده شاگردلر عموماً تحصیل کرده
جوانلاردان انتخاب اولمیشلار و وقتلرینی فقط عملی قسمتلری
ثوگره نمگه صرف ایتمیشلردیر.

بونا گوره بیزیم تازه افسرلریمیر هر حیثدن اونلارین انتظا-
ریندا اولان وظیفه لری انجام ویرمگه آماده دیرلر.

اونلار ماموریت یئرلرینه گئتمگه تله سیب، بیر-بیرلرینی
قاباقلا بیرلار.

آذربایجان ملی حکومتیین باش وزیر آقای پیشه وری خلقین
گورولتولی آلقیش و احساساتی آراسیندا، حربی مکتبیین آچیلشی
زمان موجود اولان مانعهلر باره سینده بحث ایدهرک بئله دیدی:
ممکن دور که، یوز ایللرله بیر یئرده ثابت قالان بیر ملت قطعی و
سرعتلی بیر حرکت نتیجه سینده بویوک موفقیتلر هائل اولسون
و ثوز دالی قالماسینی جبران ایتسین. بوبیر تاریخی حرکت
دیر که، ملتیمیزی ایندیکی ترقی و موفقیتلره یتمیرمیشدیر.
ملنین قوه سی یاتمیش بیر یانار داغ کیمی دیر که، اگر طغیان
ایده بویوک قدرتله نشان ویره جکدیر.

بیزیم خلقیمیزین بویوک موفقیتلرینین بیر سی ده همین
بو حربی افسرلیک مکتبیین تاسیسی دیر که، بویوک مادی مشکلاته
باخمایاراق تشکیل ایدیلیمیشدیر.

بومکتب نوز دورد ایللیق پروگرامینی ایکی آیدابیتیر-
مگه موفق اولموشدور.

بوآز مدتین عرضینده بیر نمایش تهیه ایتمک چوخ چتین
بیر ایشدیر. ولی بیزیم ملت نوز محکم ایمانی و سارسیلماز
ارادهمسی سایهسینده بو بویوک حرکت و ترقینی موفقیتله باشا
چاندیرمیشدیر.

بیزیم تازه و جوان افسرلریمیز عالی هدفه و محکم ایمانا
مالک اولاراق آزادلیق وورغونیدیملار.

اونلار عزیز وطنلرینه خدمت ایتمک ایچون تلهسیب، فدا-
کارلیقدا مسابقه ویریرلر.

بو، گوستریرکه، خلقیمیز، نوز وطن، آزادلیق، دیل، آداب
ورستومینی سثویب وار قومسیله اوندان مدافعه ایتمگه حاضر دیر...
بیزیم جوان افسرلریمیز آذربایجان قوشونوندا خدمت اید-
جکلر. بیز بو قوشونی تهران حکومتینه تاپشیرمایاجاغیق. بو
قوشونون فرماندهلری آذربایجانلیلار اولاجاقلار.

بو قوشون آذربایجان آز ادلیغی و ایران استقلالیتینین ضامنی دیر.
خارجی بیر تجاوز و تعرض اولدوقدا بیزیم ملی قوشونوموز
ایران استقلالیت و تمامیت ارضیسینی مدافعه ایتمگه حاضر دیر.
عین حالدا آذربایجان قوشونی ایراندا هموکراسی اصولون
مدافعی اولان بیر قوه دیر. بوسببه دیر که، نهرانین چوروموش و فاسد
رژیمیندن بیزار اولان آز ادلیق سثوه افسرلر آذربایجانا گلیب
بیزیم قوشونا داخل اولورلار.

آذربایجان هموکرآت فرقهسینین صدری، افسرلیک مکتبینین
فرمانده و مربی لریندن تشکر ایدمک سون سوزونده بئله دیدی:
بیزیم قوشونوموز ملتدن آیری دگیل، بیزیم قوشوندا افسر-
لریمیز آراسیندا، سیاسی مسئلهلر ساده اصول اوزره تعلیم
ایدیلیر.

سیاسی تعلیماتین هدفی- یالنیز آذربایجان خلقینین قارشیسیندا

دوران مقدس بپر هدفین روشن ایدیلمه‌سیدیر و اودا آذربایجان
آزادلیغی و ایرانین استقلالیت و تمامیتینین مدافع‌سیدیر.
خلقیمیز قوشونسی، یعنی توز قهرمان و فداکار افرادینی
اولدوقجا سئویر.

خلقیمیز دموکراسی و آزادلیغین حقیقی معناسینی آنلاییب،
وار قومسیله اوندان مدافعه ایدمجکدیر.
بوجور، بیر ملت همیشه باش اوجا یاشایاجا قدر...

(«آذربایجان» روزنامه‌سی، نمره ۴۰۵، ایکینجی دوره ۴ شنبه
۱ خرداد ۱۳۲۵-نجی ایل).

آذربایجان مجلس مایسینن آخرینجی اجلاسیندا

محترم آقارلار! منیم بوگونکی دانیشیغیم ائله فکر ایدیرم که، خلقیمیزین مبارزه تاریخینده بیر صفحهنی قورتاریب ایکینجی بیر صفهنین باشلانماسی تاریخی دیر. او وقت که، سیز منه اعتماد ایدیب ملی نهضتیمیزی اداره ایتمک ایچون وزیر لر هیئتینی انتخاب و مجلسه معرفلیک ایتمگی تاپشیردیز. او وقت آذربایجاندا دولت نامینه هنج بیر شئی یوخ ایدی. دولت تشکیلی و وزارتخانه اداره ایتمک بیزیم هامومیز ایچون سابقهسیز بیر ایش ایدی، من آذربایجاندا دموکراتیک نهضتده اشتراک ایدم. فلردن و خلقیمیزین سعادتینی یولوندا چالیشان آدمالاردان بیر نفر تاپا بیلمه‌دیم که، اونون وزیرلیک سابقهسی اولسون. اونا گوره فرقه‌نین گوستریشی ایله جوان آدمالاری انتخاب ایدیب اونلاری وزیر مقامینه یتیرمک ایچون مجلسه پیشنهاد ایتدیم. فرقه‌میزین گنیش و منظم تشکیلاتی و مبارزه میدانیندا آلدیغیمیز تجربه‌لر بیزه امکان ویردی فکر ایده‌ک که، وزیر اولماق اشرافیتدن و اوزون مدت اداره‌لرده چالیشماقدان آسیلی دگیلدیر. اونا گوره ملاحظه و محافظه‌کارلیغی کناره قوبوب جسورانه قدم‌گوتورمکدن پرهیز ایتمه‌دیک، من وزیر لر هیئتینه دعوت ایتدیگیمیز اشخاصین دموکراتلیغینا و آزادیخواهلیغینا اینانمیشدیم، بونا بناء اونلاری ایره‌لی چکیب و مملکتین سرنوشتینی اونلارا تاپشیرماقدان قورخما‌دیم. بو، گورولمه‌میش بیر ایش اولدیغی ایچون تهراندا و باشقا یرلرده نظره بعید

گله بیلردی، لاکن بیز بونا اعتنا ایتمه ییب حکومتی تشکیل ویردیک. اؤنوتامالیدیرکه، بو حکومت معمولی بیر حکومت دگیلدی. او، حقیقتده بیر انقلابی کمیته بیزه ییردی. عادتاً انقلاب موعینده امکان اولمورکه، معمولی بیر دولت تشکیلاتی ایش باشینا گل سین اونا گوره ده انقلابچیلار ایشی اداره ایتمک و قانونی دولت زمینہسی دوزہ لتمک مقصدی ایله معمولاً موقتی بیر انقلابی کمیته انتخاب ایدہ لر. اما بیز بونی ایتمه دیک. بونا گوره ملی حکومتیمیز انقلابی کمیته دگیلدی. او، مجلس ملی طرفیندن انتخاب اولوندیغینا گوره انقلابی اولدیغی حالدا قانونی بیر حکومت ایدی.

تاریخین جور بچور معجزه لری واردیر. بیر وقت اولورکه، تاریخ ائله بیر مؤسسہ وجوده گتیریرکه، اونون دنیا دا هئچ سابقہسی اولما بیلیمیر. مثلا، روسیہ ده بویوک اکتبر انقلابینین نتیجہ سینده ائله بیر حکومت میدانا چیخدی که، دنیا دا اونون سابقہسی و نظیری یوخ ایدی. او، فعله، کندلی اتفاقینی تامین ایدن بیر حکومت ایدی. فرانسه انقلابی دا توزینه مخصوص حکومت شکلینی وجوده گتیردی. بیزیم بو ملی حکومتیمیزین نظیری ایسه تاریخده دیمک اولارکه، چوخ آز دیر. بیزیم حکومتیمیزین گوردیگی ایشلر و حیاتا کچیردیگی تدبیرلر قانونی یول ایله اولموشدور. لاکن انقلابی تشکیلاتدا و تحول زمانیندا بو کمی سازمان چوخ آز گورولموشدور.

بونادا سبب فرقه میزین دوزگون رهبرلیگیدیر، مجلس ده فرقه میزین رهبرلیگی آلتیندا تشکیل اولوندیغی ایچون بو ایشی گورمک نسبتاً سهولت ایله ممکن اولدی. بوندان علاوه همیشه مجلس ایله فرقه و دولت آراسیندا محکم توافق نظر و صمیمیت وار ایدی. مثلا، هیئت دولت گئجه ساعت عده اجلاس ایدیردی و مجلس ده بیر ساعت اوندان سونرا او اجلاسین پیشنهاد ایتدیگی لایحه نی تصویبه یئتیریب همان گون او قانون اجرا اولونوردی. خلق ایسه بو ایشده بویوک احساسات نشان ویردی، بیزیم ایشلریمیزین سریع بیر صورتده پیشرفت ایتمه سینین اساس سببلریندن بیر یسی ده بودور.

بو، منیم هئج یادیمدان چیخماز که، ۲۱ آذر گونی من ۲۰ دن
 زیاده مهم ایشلر حلینده تصیم توتوب برق آساورنده اونلاری
 انجام ویرمگه موفق اولموشدوم... مجلس ملیمیز آچیلاندان بیر
 نئچه ساعت اول اونون نظامنامه سینی یازیپ، سونرا مجلسی
 افتتاح ایدرک نظامنامه نین تمام ماده لری اطرافیندا ایضاحات
 ویریب تصویبه یتیردیکدن سونرا همین مجلسین هیئت رئیسه-
 سینی نظامنامه اوزره انتخاب ایندیك. نهایت، ملی دولتی
 قوروب اونون برنامه سینی تنظیم ایدرک مجلسه تقدیم ایتمکه
 ایشه باشلادیق. او گون هنوز بوتون آذربایجاندا ارتجاعین
 بارماغی ایله اوینایان قوه لر موجود ایدی. مثلا، تبریز، اورمه،
 اردبیل، شاهیندر و غیر یترلرده قوشون ساخلولاری بیز ایله
 دست و پنجه نرم ایتمگه حاضر لانیردیلار. او گون که، مجلس و
 دولت تشکیلی ایله مشغول ایدیک دعوا و حنگ قورخوسی هر
 آن شدت تاپیردی و مجلس، ملی ایشیکده گورولدهین مسلسل
 و تفنگ سسلری آلتیندا ئوز فعالیتینه ادامه ویریردی. اگر
 اونو تمامیش اولساز سرتیب درخشانی ایله آپاریلان دانشپقلا-
 رین بن بسته یتیشدیگی جهتن سیزدن محاربه ایتمک مقصدی
 ایله رای اعتماد ایسته دیم و سیزلر هامونیز آیانا قالخیب و
 آزادلیغیمیزدان مدافعه ایتمک ایچون سلاح طلب ایندیز. بونلا-
 رین هاموسی داستانلاردا و قهرمانلیق افسانه لرینده یازیلان
 ایشلردیره عقل بونا اینانا بیلمز. من بو سوزلری آغزیمایب
 دانشانلاردان دگیلم. لاکن، مجلسین اخر دورسی اولدیغی
 ایچون ایسته پیردیم گوردیگیمیز ایشلر تاریخده ثبت اولسون.
 قوی تاریخ یازسین که، قان توکولمه نین قاباغینی آماق ایچون
 بو قدر آغیر ایشلر گوردیگیم حالدا من آلتی ساعت تمام
 سرتیب درخشانی ایله دانشیق آپارماغا مجبور اولوب بالاخیره
 خلقین ارزوسینی انجام ویرمگه موفقیت تاپدیم. من ئوزومدن
 تعریف ایتمک ایسته میرم، بو، منیم شخصیمه عائد دگیلدر،
 من بیر نفر فدائی کیمی تاپشیریلان وظیفه لری انجام ویرمیشم.
 بو، خلقیمیزین قدرتی و فرقه میزین فعالیتیندن بیر نمونه
 اول بیلر. بونلار خلقیمیزین و فرقه میزین قدرتی، وحدتینی
 و فعالیتینی اثبات ایدیر. بو ایش که، آذربایجاندا باشلانیپ

بوتون ایراندا آز ادلیق و دموکراسی اصولینین برپاسی ایچون محکم بیرپایه اولموشدور. یوزلرجه دلیللر واردیر که، بو ایش تمام ایراندا توسعه ناپاجاقدیر.

بو ایسه آنجاق اوکیمی قهرمانانه فعالیتین محصولی و نتیجهسی دیر. اوگون بوتون فرقه‌میز آیاغا قالخیمیشدی. اونا گورده بیز اونون آرزولارینی حیانا کچیرمک ایچون حیرت آور بیر قدرته مالک اولدیغیمیزی حفظ ایدیب معجزه‌لر یاراتماغا نائل اولما بیلردیک و بیز بیلدیگینیز کیمی ۲۱ آزرده یازدیغیمیز برنامه اوزرینده ایشه باشلادیق. بیر گونون عرضینده کهنه حکومتی بیخدیق و ینی تشکیلات وجوده گتیردیک. ایندی ایسه او برنامه‌دن چوخ بویوک مسافه‌ده ایره‌لی گئتمگه موفق اولمو- شوق. اجرا ایتدیگیمیز برنامه‌دن علاوه از زمانین ایچریسینده بیر نچه بویوک بنا تیکدیرمگی قراره آلمیشیق که، بونلارین دا هر بیرسی بیر میلیون تومنه باشاگله‌جکدیر و اونلارا باشلاماقلا تمام ایشسیز لریه‌میزه ایش تاپیلا بیله‌جکدیر. اگر یادیز دادیر سا بیر وقت آذربایجانا اوچ یوزمین تومن عطیه‌ملو کانه ویریلیمیشدیر که، هئچ کس بیلمه‌دی او هارایا خرچلندی. اما ایندی ایسه بیز یوخاریدا دیدیگیمیز ساختمانلاری وجوده گتیرمک ایچون ۵ میلیون تومن اونلارا تخصیص ویرمیشیک.

بو پوللاری بیز فرقه‌میزین فعالیتی سایه‌سینده و خلقیمیزین اراده‌سینین گوجی اثرینده توپراقلارین آلتیندان چکیب چیخارمیشیق. بیز هئچ بیر کسین نظرینده اولمایان ثروتی اورتایا چیخاردیق. بو فقط خلقیمیزین اراده‌سینین تولیدی اولان فرقه و حکومتیمیزین گوجی ایدی. بو اثبات ایدیر که، خلق گرك نوز ایشلرینی نوزی انتخاب ائله‌دیگی شخصلره تاپشیرسین.

تهران دولتی بیزه پول قویما میشدی. بیز حکومتی اله آلان موقعه بانکدا ایکسی میلیون تومن پول وار ایدی که، دولت اداره‌لرین حقوقینی تامین ایتمک ایچون همان آذر آییندا بیز ایکسی او مقداردا پول تهیه ایتمک مجبوریتینده قالدیق. او وقت مرتجع‌لر بیزیم اوستومیزه مطبوعات و اسلحه واسطه- سیله حمله ایتمکه ایدی. بیز مجبور ایدیک که، آلدیغیمیز

آزادلیغی و قوردوغوموز حکومتی ساخلیاق. بیز حکومتی مدافعه ایتمکدن ئوتیری اوج آی فقط فدائیلرین قدرتیندن استفاده ایتدیک. بالاخره منظم آرتش مقابلینده تک فدائیلر گوجونه مقاومت ممکن اولمازدی. ناچار ایدیک که، ملی قوشون تشکیل ویرهک. بوندان ئوتیری ده پول لازم ایدی. اوللرده مشکلاته تصادق ایتدیک. ولی چوخ نئز بیر زماندا ایشه مسلط اولوب پول تهیه سی اشکالینی ده اورتادان آپاردیق. بونلارین هاموسی ایله برابر مبارزه بیزیم ایچون چوخ چتین ایدی. حکومت ایکی تمایلین آراسیندا قالمیشدی. بونلاردان بیزی ساغلارو ایکینجیسی صوللار ایدی. اگر اول طبقه یعنی متمکن و وار- لیلارا آرتیق تمایل گوسترسیدیک، او وقت کارگر و اکینچیلر بیزدن رنجیده اولاردیلار. برعکس اگر کارگر و اکینچیلرین طرفینی ساخلا سایدیق وارلیلار بیزیم له مبارزه یه چیخیب بیر عده یوخسوللاردا اونلارا آلت اولاردیلار. اونا گوره اورتا بیر خط انتخاب ایدیب هر ایکی طرفین منافعینین حفظ اولونماسینا چالیشدیق. ساغ و صول جریانین هر ایکسی بیزیم سیاستیمیزه اینانیب اونی قبول ایتدی و نهایت، اونلارین هر ایکسینه ده ثابت اولدی که، ملی حکومتین گوتوردیگی اورتا خط حرکت داها دوزگون ایمیش. مخصوصاً کندلی عملده گوردی که، موکرات فرقه سیندن سوای اونا یاخین واوره گی بانان یوخلور.

ملی حکومت یگانه مؤسسه دیر که، کندلی و زحمتکش لرین ایسته کلرینی یرینه یتیرمگه چالیشیر. بیز نهزارعین حقینی مالکه و نهده مالکین حقینی زارعه ساتدیق. بیز فقط خلقین مالی اولان خالصه یئرلرینی حقیقی صاحبی اولان اکینچیلرین آراسیندا بولدیک. بیز مالکیت اساسینی محکم ساخلادیق و مالکری اینانیدردیق که، اونلارین حق لرینی پایمال ایتیک خیالیندا دگیلیک. بیز بیر دقیقه بئله راحت دورمامیشیق. همیشه ایش گوروب ایشین پیشرفتی ایچون تشکیلات بار اتمیشیق. هر بیر ساحده بویوک قدلر گوتورمگه مخصوصاً خلقیمیزین اخلاقیندا بویوک تغییرات عمله گلیمگه سبب اولمیشیق. خلقیمیز مدنی لشمیش و عالیجناب بیر خلق اولموشدور. مثلاً،

میتینگلر، اجتماعلاردا آنلاقلی و متانتلی بیر انتظام حس اولو- نور. حتی خیردا اوشاقلار که، توزین-تورپاغین ایچینده بیر بیرله ساواشماقلا وقت کچیریردیلر، اونلاردا ایندی اصلاح اولوب منظم صورتده دستهلر تشکیل ایدیر، مفید ایشلر ایله مشغول اولورلار.

یوخاریدا دئدیم که، ملی حکومت بیر موقتی انقلابی کمیته ایدی. لکن آیری نقطه نظر دن بو حکومتی تام معناسی ایله قانونی، رسمی و دموکراتیک بیر حکومت تانیمالیبیق. چونکه بیز اولینچی قدمده مجلس ملینین ویردیگی قانون اوزره رفتار ایتمگه اهمیت ویریب بیر قدمده اولسون قانوندان کناره چیخماق ایستهمه دیک و هئج بیر نفرینده اولسون حقینین ضایع اولماسینا چالیشمادیق و همیشه سعی ایتدیک که، تدبیرلریمیز صلح و صفا یولیه حیانا کئچسین. بو نقطه نظر دن ملی حکومت انقلابی کمیته دگیل ایدی. او فقط قانونی بیر حکومت ایدی. بئله بیر حکومتین نظیری تاریخده آز اتفاق دوشه بیلر و دیمک اولار که، بو، تاریخین ائله معجزه لریندن دیر که، فقط انقلاب موقعینده ناگهانی اولاراق تاپیلیب خلقی حیرته غرق ایدر. آذربایجانین خارجینده یاشایان اشخاصه بیزیم ایشلریمیز چوخ تعجبلی گلیردی. بیز ئوزوموز ایشین ایچینده اولدیغیمیز ایچون گوردیگیمیز ایشلر گوزوموزه ائله بویوک گورسنمیر، لکن بونلار خارجدن باخانلاری حیرته سالیر. بیز آز مدت ایچه- ریسپنده بوش ایله بویوک ایشلر میدانا چیخارمیشیق. مثلا، ملی بانک، دارالفنون، رادیو تشکیلاتی، شهرین لوله کش لیگی، ملی قوشون و بوکیمی عمومین منفعتینی تامین ایدن بویوک ایشلر فقط خارقالعاده شهامت و فداکاریق نتیجه سینده اولای بیلر.

معارف، فلاح و صحیه خصوصیندا دانیشماق ایستهمیرم، چونکه وزیرلر بو بارده لازمی قدر ایضاحات ویردیلر. بیزیم ایشلریمیز ابتکار اوزره اولموشدور و اونلارین هئج بیر ی تهران ایشلرینه بنزمیر. بیزیم مجلسیمیز تهران مجلسینه اوخشامیر. من و منیم یولداشلاریم هئج بیریمیز سابقده وزیر اولمامیشیق... بونلار هاموسی خلقیمیزین ابتکاری سایه سینده

وجوده گلمیشدیر. بیزیم گوردوگیمیز ایشلرین نتیجه سینین ایرانین آیری یئرلرینده انعکسی وار. ایندی تهران بیزیم ایشلریمیزی تقلید ایدیر. آذربایجاندا یئر بولگوسی حیانا کئچیریلدیگی ایچون بوتون ایراندادا عملی اولاجاقدیر.

ایندی ایرانین آیری نقطه لرینین خلقلری آذربایجاندا گورولن ایشلرین آرزوسینی چکیرلر. اگر اونلار ایسته ییر که، بیزیم نائل اولدیغیمیز موفقیتلره نائل اولسونلار گرك بویوک زحمتلر صرف ایتسینلر. اگر اونلار ایسته سلر آذربایجاندا اولان جریانلا توزلرینی هم آهنگ ایتسینلر و بورادا گورولن اصلاحاتی توز یئرلرینده عملی ایتسینلر، گرك اونلاری احاطه ایدن گندابلاردان کثافتلری مرتفع ایتسینلر. یعنی حوض لرینده کی ایبله نیش سویی بوشالیدی، یئرینه تمیز، صاف سو بوراخیسنلار. من نئجه که، اول دتدیم حکومت تشکیل اولان گون رأی اعتماد ایسته دیم، مجلس ده منه رأی اعتماد ویردی. بیز مسئله نی مسالمت یولیلده اولماسایدی سلاح گوجیله حل ایده بیلردیک، بونا شبهه یوخ ایدی. چونکه مجلس، بوتون خلق بیزیم دالیمیزدا دوردی. لکن حسن تدبیریمیز و بیغرضلیگیمیز سایه سینده قان توکولمه کدن جلوگیرلیک اولدی.

۲۱ آخر نهضتی دنیاده دیپلوماسی کشمکشلرین شدید کو-رانینه تصادق ایندی. بیزیم فعالیتیمیز آرتدیقا گوندن-گونه شدتلنمکده اولان کوران بیزی چکیب بیرینجی سیرایا کئچیرتدی نهایت، آذربایجان مسئله سی بین الخلق دیپلوماسی و سیاسی مبارزه لر مرکزینی تشکیل ایندی. مستملکه و مستعمره صاحب لری بیر طرفدن فکر ایدیردیلر که، محاربه قورتاراندا سونرا مستملکه خلقلری توز آزادلیق و استقلالیتلرینین اله اولونماسی ایچون آیاغا قالخسالار اونلارین قاباغینی آلابیلسینلر. اونا گوره ده آذربایجان نهضتیندن بویوک و اهمه یه دوشوب اونا آیری بیر آد قویماق ایسته دیلر. دیگر طرفدن فاشیزم دگیر-مانینا سو باغلیان مرتجع لر بیزیم نهضتیمیزدن سوء استفاده ایدیب شورالار علیه نه دسیسه لر قورماق ایسته دیلر. بو واسطه ایله دنیا مرتجع دیپلوماتلاری بیزیم ساده داخلی ایشیمیزدن بیغرنج بین الخلق بیر ماجرا چیخارماغا چالیشدیلار. داخلی

مرتجعلر ايسه بيزيم نهضتيميزين عليهينه سلاح ايله چيخا بيلمز-
 ديلر، چونكه اونلار قورخاق تولكى ايديلر. اونا گوره ده علاء
 و تقى زاده كيمى دلالارين واسطه سيله لندنده، واشنگتن دا و
 باشقا ديپلوماسى ييغينجاقلاردا هاى-كوى ساليب سويى
 بولانديرماق ايسته ديلر. اونلار ئوز اربابلارى كيمى جد و جهد
 ايدير ديلر كه، بيزيم نهضتيميزين بير اوجونى شورويلرين آياغينا
 باغلاماقلا اونلارين عليهينه سوء استفاده ايتسينلر و ايرانيين
 داخلى ايشلرينه مداخله ايتمك ايچون خارجيلرين اللرينه بهانه
 ويرسينلر كه، بلكه بو واسطه ايله ايرانا بير كمسيون گوندر-
 سينلر تاگليب ايرانليلارين حق حاكميتينه رخنه سالسين. اگرچه
 بيز اونلارين كمسيون گوندرمه لر يندن قورخان دگيل ايديك،
 گلن كمسيون آذربايجان خلقينين پولاددان محكم ايمان و ارا-
 ده سينه تصادق ايده جك ايدى. ولى بو ايش ايرانيين استقلالينا
 بويوك ضربه اولاجاق ايدى. بيز چوخ گولمه لى ايشلرين شاهدى
 اولدوق. ايران ايله سووه تلىر آراسيندا باشلانان قرار اوزره
 قيزيل اوردو ايرانى تخليه ايتميشدى. ايران حكومتى ده او
 باره ده رسمى اولراق آمريكاداكى سفير كبرى و امنيت شو-
 راسينداكى نماينده سى علاوه دستور ويرميشدى كه، شوروى
 قوشونلارينين ايرانى تخليه ايتمك مناسبيله ايرانيين عريضه
 سيني امنيت شوراسيندان دالى آلسين. لاکن او ساتقين دلال
 ئوز دولتينين عليهينه چيخيب فتنه و فساد تورتمكله مسئله نين
 امنيت شوراسيندا قالماسيني طلب ايتدى. نهايت، آذربايجان
 خلقينين دمير يوموروغى اوون آغزىنى سينديردى، مركزى
 دولت اونى امنيت شوراسيندان كئرى چاغيرماق مجبور يتينده
 قالدى.

تبريزده آمريكا مخابراتى منيمله مصاحبه ايدرکن اونلارا
 دئديم اگر منه امکان اولسايدى من آذربايجان نهضتینين حقيقى
 ماهيتىنى و آذربايجان خلقينين پاك و حرارتلى احساساتىنى
 بوتون اروپايه و آمريكايه گئديب اورانين ساکنلرينه
 بيلديره ديم. بالاخره شورالار اتفاقينين دوزگون سياستى
 سايه سينده مرتجعلرين اوخى داشا دگدى. آذربايجان نهضتینين
 شورالار اتفاقينين حسابنه يازا بيلمه ديلر. من بو آخروقتلرده
 تماس ايتديگيم خارجى ديپلوماتلارين حرکات و رفتارينى

گوردیکه بو عقیده‌یه گلدیم که، مستملکه صاحبی اولان دولنلر ایچریسینده حقیقت یوخدور. اونلار ایستهیپرلر نئچه میلیو- نلیق بیر خلقی ئوز منفعتلرینین و شوم مقصدلرینین قربانی ایتسینلر. اونلارین مقصدلری فقط قازانماق، قازانماق، قازانماق دیر.

بئله بیر زهر آلود و طوفانلی دریاده ملی حکومت موفق اولدی ئوز خلقینین منافعینی و حقیقی تشخیص ویریپ اونی حفظ ایتسین. بیز او فتنه کار تهملترین قاباغیندا محکم دایاندیق. خارجی سیاست میدانیندا جدی و اساسلی قدملر گوتوروب عاقلانه و دوزگون تدبیرلر گورمگه موفق اولدوق. بیز بورادا بیز آرز تندرگتسه ایدیک اودوزموش اولاردیق. اونا گورده نهایت درجهده منانت ایله رفتار ایتدیک.

بیز ایران استقلالیتینه خدمت ایدیپ اونی تامین ایتیمیشیک. بیزیم نهضتیمیزین قدرتی چوخ بویوکدیر. اونا گوره بیز ائله‌یه بیلدیک که، ایستهدیکلریمیزی اله ایده‌ک. مرکزی حکومتی قورخودان شئی فقط آذربایجان نهضتی ایدی. حتی بیزیم علیه‌میزه ۹ آی جدی مبارزه آپاران شخصلر ایندی بیزیم دموکراتیک نهضتیمیزی تحسین ایدیرلر و اونون بوتون ایرانا یاییلماسینا چالیشیرلار. بودا بیزیم عاقلانه سیاست و دوزگون اقداماتیمیزین اثرینده اولموشدور.

بیزیم قوردوغوموز حکومت مقدس و پاک سیاست اوزرینده اساسلانمیشدیر. خلقین آسایش و امنیتی‌ده اونون نتیجه‌سینده عمله گلیمیشدیر.

ایرانین استقلالینین حفظ اولونماسیندان ئوتری گرك ایرانین باشقا نقطه‌لرینده یاشایان خلقلرده آذربایجانلیلارین ایشیندن نمونه گوتورسینلر. بیزیم نهضتیمیز قورتارماییب بلکه مبارزه‌میزین شکلی دگیشیلیب‌دیر. اونا گورده هر کس بوسازشدن سوء استفاده ایتمک خیالیندا اولوب و فکر ایده که، گرك خلقه زور دیسین، بوکیمه اشخاصلا جدا مبارزه اولوناجاق. اونلار قانون و خلق مجازاتیندان قاچا بیلمزلر. بیز بوتون ایران اهالیسینی انقلابا دعوت ایتمک ایسته‌میریک. بلکه مملکتده دموکراسی اصولینی عملا اجرا ایتمگه چاغیریریق.

بیر قدرده ایرانین عمومی وضعیتیندن دانیشماق لازمدیر.

بیزیم ملی نهضتیمیزین باشلانقیجیندا تهران روزنامه‌لری شیطنت نقطه نظریله یازیردیلارکه، اگر تهران آذربایجانا یاخشی باخسایدی و اورا عادل حاکم گوندرسیدی آذربایجان نهضتی قاباغا چپخمازدی. لاکن ایشین حقیقتی بئله دگیل. نهضتیمیز فقط آذربایجان خلقینین اراده‌سی و ایمانی اوزرینده وجوده گلیمیشدیر.

آذربایجان‌لارین ئوزلرینه گوره دیلی، آداب و رسومی، تاریخی، ملیتی و خصوصیتی واردیر.

آذربایجان خلقینی خوزستانلییا، خراسانلییا، و باشقالارینا بنزه تمک اولماز. او عمومیتده ایرانلی اولدیغی کیمی خصو-صیتده آذربایجان‌لیدیر. او سیاست‌که، خوزستاندا اجرا ایدیلیر بورادا اول بیلمز. آذربایجانلی قرنلر بویی آزاد یاشاماق ایسته‌پیردی. آذربایجان خلقی ایسته‌پیردی که، ئوز سرنوشتینده دخالتی اولسین. ایران تهران‌دان عبارت دگیل. گرک تهران سیاستینده بوتون ایرانین تاثیری اول. آذربایجان هر شکل‌ایله اولورسا اولسون ئوز خصوصیتینی حفظ‌ایدیجکدیر. آلتی‌یاشلی آذربایجان بالاسینین آغزینا ئوز گه پیردیلی، جبراً سوخماق اولماز. دعوا چورک و یاخشی حاکم دعواسی دگیل‌دیر. دیمک ملی نهضتیمیز داها درین وعمیق سبیلردن میدانده چیخیمیشدیر.

بو نهضت فقط آذربایجان‌لیلیق تعصبی اثرینده وجوده گلیمیشدیر بونی آیری دونا گئیدیرمک و آیری جور تعبیر ایتمک سفاهت‌دیر. بیلیرسیز که، محاربه‌نین نتیجه‌سینده ایراندا استبداد حکومتی ییخیلدی و اوندان سونرا ظاهرده دموکراسی بیر حکومت عمله گلدی. لاکن اونا هئچ دموکراسی دیمک اولماز-دی اونون ایش باشینا گلیمه‌سی ایله دولت دستگاهیندا هئچ‌بیر دگیشیک‌لیک عمله گلیمه‌دی. بیز بو ظاهری دموکراسییه، هئیت حاکمه‌یه اطمینان ایده بیلمز دیمک. اوندان ئوتوری که، ۱۳-نجی مجلس اعضاسینین هاموسی و ۱۴-نجی مجلسه سئچیلنلرین اکثریتی اونلار ایدی که، رضاخان ئوزی اونلارا قاباق‌سی مجلسلرده یئر ویرمیشدیر.

حقیقتده ایراندا رضاخان دان سونرا هئچ بیر تغییرات عمله گلمه میشدی. فقط استبدادین شکلی دگیشمیش دیر. واقعده رضاخانین یئرینی اوندان دهاکیچیک، دهاا حریص اولان سهیلی لر و نندین لر، حکیمی لر، ساعدلر و صدرالاشرافلار نونموشلار. بئله لیکله ده ایراندا خلق آزادلیغی ایچون بویوک خطر حس اولونوردی. قورخی گوندن گونه آرتیردی.

چونکه محاربه قورتاراندا سونرا متفقلر ایراندان خارج اولاجاق ایدیلر. اونلار ایراندا اولارکن مرتجع لر بیر قدر ظاهری گوزلمکه مجبور اولوردیلار. بئله لیکله ایراندا ایکی قوه آراسیندا کسگین مبارزه گئدیردی. بو ایکی قوه دن بیری قالمالی ایدی. خلق قوه لری گونی گوندن ضعیف له پیردی.

ارتجاعی قوه لرین البنده حکومت و پول و سلاح اولدیغینا گوره اونلار قوت تاپیردیلار. اونلار یئرلرده کندلی لری اینجیتمکه، آزادیخواه روزنامه لری توقیف ایتمکه، اتحادیه و آزادیخواه تشکیلاتلاری باغلاماغا باشلامیشدیلار.

بئله بیر زماندا ایران خلقینین آزادلیغینین اورتادان گئتمه مه سی ایچون بیریول فکر ایتمک لازم ایدی. آزادلیق مبارزه سی حیات و مبات مبارزه سی ایدی. او وقت بیز بولداشلا. ریمیز لافکر له شیب و هر جوره صحبت ایدیردیک نتیجه اله گلمیردی. نهایت، بیز گوردوک که، دانیشماق ایله بیر نتیجه اله ایتمک اولماز. گرك گوجون قاباغینا گوج ایله چیخماق. اونا گوره ده ۱۲ شهر یورده آزعه ایله جسورانه قلم گوتوریب قاباغچیخدیق و آذربایجاندا آزادلیغی حیاته کئچیرمکه بوتون ایراندا آزاد لیغین تامین اولونماسینی نظرده نوتدوق. او وقت بیز آشکر صورتده یازمیشدیق که، بوتون ایران آزادلیغینی تامین ایتمک ایچون آذربایجاندا بویوک بیر نهضت یاراتماق لازمدیر.

ایران ارتجاعی آذربایجان خلقینین ایله بیخیلمالیدیر. اونا گوره بوگون دیریک، که آذربایجان ایران آزادلیغینین ضامنی دیر. اگر بوندان سونرا مرتجع لر قوه تاپیب امضا ایتدیگیمیز موافقتنامه نین تک بیر ماده سینده ال وورسالار ینه آیاغا قالخب اونی مدافعه ایده جیک.

بیز بیرده ارتجاع بویوندوروغی آلتینا گیرمبه جیک. گرك
ارتجاعین قاباغی آلینسین. بیزیم اعلامیه میزنشر اونونان گونه دک
ارتجاع تلگراف و اجتماعدن قورخماییب خلقین سوزینه اهمیت
ویرمپردی. بیزیم اعلامیه میز اول دفعه اونلارین کور کونه
بیره سالدیسادا اونا ائله اهمیت ویرمه ییب دیدیلر که، بواغلا-
میده دیلمیش سوزلردن بیریدیر.

بیز بوموقعدن استفاده اییدیب فرقه تشکیلاتینی برق آسا
بیر صورتده وجوده گتیریب محلی حزب توده تشکیلاتی ایله
بیرلشیب واحد قدرتلی بیر فرقه وجوده گتیردی. مراغه، سراب،
میانه و زنجاندا فدائیلریمیزین تفنگلرینین سسی ایشیدیلن
گونه دک مرتجع حکومت لر بیزیم اعلامیه میزین حقیقی قدرتینی
درك ایده بپلمه میشلردی. او وقتدن بری آذربایجان قدرتلی
بیر عامل نائیندی.

مرتجعلر اولجه ایسته ییردیلر جوربه جور یوللار ایله بیزیم
تشکیلاتیمیزین و نهضتیمیزین قاباغینی آلسینلار. اونا گورده
آذربایجانا کاتوزیان، زنگنه و ورهرام کیمی ساتقینلاری گوندر-
میشدیلر. ولی نتیجه ده امیدلری کسپلدی و ثابت اولدی که،
خلق نهضتینی آرادان آپارماق اولماز.

تجربه اونلار ایچون یاس آور اولدی، ثبوت ایندی که، بو
نهضت آذربایجان خلقینین قلبیندن قوپان بیر طوفان ایمیش.
بیزیم مبارزیمیز ارتجاعین ظلم و اسارتیندن قورتارماق مبا-
رزه سی ایدی. بومبارزه ده ملت بیزیم آرخامیزدا دایانمیشدی.
عین زماندا ایران آزادیخواه لاری دا آذربایجان نهضتینی
دوشونوب و اوننی تقویت ایدیردیلر. بورادا ارتجاع آل-آیاغینی
ایتیریب خارجی لره متوسل اولماغا باشلادی و ایسته دی که، بیزیم
نهضتیمیزین ماهیتینی دگیشدیریب های-کوی ایله اوننی آرادان
آپار سینلار. لاکن خلقیمیزین محکم ایمان و عقیده سی اونلارا
فائق گلدی. اونا گورده مجبور اولدیلار، فقط بیر رای اکثریتی
ایله آقای قوام السلطنه نی حکومت باشینا گتیر سینلر و اونین
واسطه سیله آذربایجانین دموکراتیک نهضتی ایله حسابلاش سینلار.
بو، گذشت دگیل ایدی. بلکه اونلار مجبور ایدیلر. مرتجعلر
بیلیردیلر که، آقای قوام السلطنه هامویا معلوم اولان تجربه سینین

سایه‌سینده ایلیه بیله‌جک آذربایجان ایله راضیلاشماغا یول ناپسین. البته آقای قوام‌السلطنه‌نین آیش باشینا گلمه‌سی اونلار ایچون موفقیت ایدی. لاکن اونون کابینه‌سینده ینه‌ده ایران مرتجع‌لری بیرلشمیشدی. اونلاری کابینه‌یه دعوت ایتمگه آقای قوام «مجبور» ایدی. «بو ایشی گورمه‌سه ایدی اکثریت قازانا بیلمزدی». بودا آقای قوام‌السلطنه‌نین استنادلیغینه دلیل اولای بیلر ایدی. ایران مجلسینده ارتجاعی هدف‌لردن باشقا بپرده خصوصی هدف‌لر واردیر که، هر کس چالیشار توز آداملارینی ایش باشینا گتیرسین.

آقای قوام نماینده‌لرین روحیه‌سینه بلد اولدیغی ایچون بوندان استفاده ایتمگه موفق اولدی. اونون ایچون بوندان باشقا آیری‌جور بیر یول یوخ ایدی.

بو کابینه کریلوفین معروف بالیق، اورده‌ک و خرچنگین عرابه چکمک حکایه‌سینی خاطره گتیریر. بونونلا بئله کابینه هر کسدن تشکیل اولورسا اولسون آذربایجان نهضتینین تکملی اثرلرینده میدان چیمیش و بیز ائله حسابلاشماق مجبوریتینده قالمیشدیر. حتی کابینه‌ده ائله آداملار واردیر که، آذربایجان دیلی اوندان ثوتری ثولومدن بدتردیر. باوجود این او، بو دلیلن آذربایجاندا تدریس و انکشافینا انگل توره‌ده بیلمه‌میشدیر.

ایندی بیز نه ایکه ابتدائی مکتبلرده حتی متوسطه و عالی مکتبلریمیزده‌ده توز آنا دیلیمیزده تحصیل ایتمک حقیقی آماغا موفق اولمیشیق. بوندان باشقا اساس مسئله‌لردن بیریده توپراق مسئله‌سیدیر. بیز ۱۲ شوریور بیاننامه‌سینده فقط خالصه و خلق دشمنلری یئرلرینین اکینچیلر آراسیندا بولونمه‌سینی ایره‌لی سورمیشدیک. ایندی مبارزه نتیجه‌سینده بوساحده‌ده آرتیق موفقیت قازانمیشیق و تهران ایسه بیزیم دالیمیزجا گلمگه مجبور اولموشدور.

البته اونلاری بوایشلره وادار ایده‌ن بیزیم قدرتلی نهضتیمیز و دوزگون سیاستیمیزدیر. بونولادار نه‌اغین ار کابینه بویوک‌رخنه

دوشموشدور. بوواسطه ايله ۴۰ ايل تمام مشروطه انقلابى نهالى-
 نين اوستونده قالان آغبر داش بير آزدا اولسون كنارا چكىلدى.
 مشروطه انقلابى اوندان ثوتري ايدى كه، خلق، حاكىمى ئوز
 الينه آلسىن. لاکن داخل و خارجى مرتجعلىر اونى بوغموشدى.
 حاكىمى مستند شاهين اليندن مستبد آداملار پين الينه دوشمىشدى.
 بيزيم نهضتيميز ۴۰-ايل راكدقالميش مشروطه نهضتىنى
 دىر يلىتىدى. ايندى البته ارتجاع تماميله ثولوب آرادان گئتمه پىپ دىر.
 بلکه اونلار ۱۵-نجى مجلسده ينده نفوذ تاپماق ايسته پىر لر.
 اونلار فرقه تشكىلاتيميز دان قورخورلار. بيزيم نهضتيميز ايراندا
 بويوك بير زمينه حاضر لادى. آذربايجان نهضتى بويوك بير
 فرقه يه و خلقه تكيه ايدى پىر كه، بودا بويوك بير عامل دىر. آپرى
 بير عامل گوندن-گونه آزادى خواه تشكىلاتلار پين گوجلنمىسى
 وتوپراق بولگىسى نتيجه سينده ايران كندلير پين نظرىنى
 جلب ايتمىسى و اونلارى نهضتيميزه طرفدار حالينا سالماسى دىر.
 ديدىگىم كېمى تاريخىن معجزه لر پين بيرى ده قوام السلطنه
 حكومتى نين تشكىلى ايله بيزيم خلق قوشونلار يميز پين تشكىلى نين
 بىروقتە تصادف ايتمىسى ايدى.

آقاي قوام السلطنه مسكوايا گئتمكلىه ايسته پىردى كه، اوندان
 قابق زمامدارلار طرف پندن بولاندىر يلميش خارجى سياستى
 دورولتسون. واقعا شورالار اتقاقى نين اوساز شين عمله گلمه-
 سينده داها آرتىق تاثيرى واريدى. اونلار بين المللى سياستده
 منتظر اولونمايان بير دونوش عمله گتير دىلر. يوايسه قوام
 السلطنه نين نفوذ و اعتبارىنى آرتىردى.

بىر نئچه كلمه ده موافقتنامه حقينده ديمك لازم دىر

سيزه تقديم ايتدىگىمىز موافقتنامه بوساده ليكلىه ميدانه
 چيخمىمىش دىر. اونين هر بير ماده سينده مكرر حلاجلىق اولونموشدور.
 مىلى حكومت ئوزىنى خلقىن و تاريخىن قاباغىندا مسئول گوروردى
 كه، ايشى سهل تونمىمىش وار قوسيله خلقىن حقوقىندان مدافعه
 ايتمىمىش دىر. اجازه وىر پين باغلانان موافقتنامه نى اوخوماقدان
 قابق اونين ضامن اجراسى بارده ده بيز نئچه سوز دىيم. اولاً

بونو بیلمه لیسینز که، بیز بوایشی باشلایان زمان ضامن اجرا
اولا بیلن هئچ بیر قدرته مالک دگیلدیک.

اووقت بیز هئچ نوع واهمه یه یول ویرمه ییب ایسته دیگیمیزی
آلماغا موفق اولدیک. ایندی ده اونوی ساخلیا بیله جگیمیزه ایمانیمیز
واردیر. بیرده بو موافقتنامه نین بیرینجی ضامن اجراسی خلقیمیز
و ملی مجلسیمیز دیر. بو مجلسیمیز همیشه آلدیقلا ریمیزین ضامن
اجراسی اولاجاقدیر. آذربایجان همیشه ئوز مجلسینین دالینجا
گئده جکدیر.

خلقیمیز و مجلسیمیزین ضامن اجراسی ایسه فرقه میزدیر. فرقه
هئچ وجهیله مرتجع لره امکان ویرمه جک که، آلدیقلا ریمیزی
اورتادان آپار سینلار. مجلسیمیزی یارادان فرقه میز اونوندا
ضامن اجراسی دیر. دیگر ضامن اجرامیز آذربایجانین خارجینده
و ایران داخلینده کی آزادیخواه قوه لر دیر. اونلار بیلیرلر که،
بیز اولماساق اونلاری آزادان آپاراجاقلار. اونلار بیزدن حمایت
ایدیب و بیزدن ده کمک لیک گوزله ییرلر. بوایسه قوتلی بیر
ضامن اجرا دیر.

آذربایجان آزادلیغینین دیگر بیر ضامن اجراسی گله جک
مجلس شورای ملی دیر. اونا گوره گرک بیزائله نمایندهلر
انتخاب ایده ک که، اونلار خلق طرفدارلاری اولسینلار. شبهه
سبز که، بیز اونا دا نائل اولاجاغیق.

بیز گرک گله جک مجلسی ائله حالاقویاق که، او آزادلیغین
مرکز ثقلی اولابلسین. هر گاه بیز موفق اولاق که، آذربایجاندا
و ایرانین باشقا نقطه لریندن آزادیخواه عنصرلر مجلسه انتخاب
اولونسون اونا ارتجاعین قوه سیننی سیندیریب ایراندا آزادلیغی
ابدی صورتده تامین ایتمیش اولاریق.

ایندی بیزیم قارشیمیزدا ایکی یول وار، یا گرک مجلسده
اکثریتی وجوده گتیرک و یا گرک ئوز قوه میزله آلدیقلا ریمیزی
حفظ ایده ک. اگر ایسته یه لر که، آلدیقلا ریمیزا ال اوزادالار
اوندا خلقیمیز ئوز گوجیله ایسته دیکلرینی آلاجاقدیر.

من ئوز فرقه میز و تشکیلاتیمیزین گوجینه اینانمیشام. بیزیم
فرقه میز مشروطه کوتوگی اوستینده گوگرمیش بیر نهال دیر.
من فکر ایدیرم که، آذربایجاندا گئدن نمایندهلرین هاموسی

آزادیخواه اولاجاقلار. بونا هئج شبهه یو خودور که، فرقه‌میز ایمانلی
آداملاری نامزد ایده‌جک. خلقیمیز آرتیق دوشونوب بیلیر که،
آذربایجانلیلارین منافعینی حفظ ایدهن یگانه بیر قوه وارسا
اودا آذربایجان دموکرات فرقه‌سیدیر. گرك خلقیمیزین ایچینده
اتحاد، ایمان و قارداشلیق اولسون. ارتجاعی فکرلرین ضامن
اجراسی‌دا بیزیم بیر-بیرلریمیزه عدم اعتماد و عدم اتحادیمیز
اولا بیلر. بیز گرك وار قومیزله اتحادیمیزین پوزولماسینایول
ویرمیه‌ک. هر او آدام که، آذربایجانلیلارین اتحاد و اتفاقینا ضد
اولسا، بی‌رحمانه اولراق آر ادا ان آپاریلاجاقدیر. بو موافقتنامه
بیزیم مبارزه‌میزین نتیجه‌سینده اله ایدیلیبدیر. بونونلادا
بیزیم مبارزه تاریخیمیزده ینی بیر صحیفه آچیلیر، نهضتیمیز
آلدیقلا رینی بور ادا ثبت ابدیر و مبارزه‌میزین ایکینجی دورمه
سینه قدم قویور...

(«آذربایجان» روزنامه‌سی ایکینجی دوره ۵ شنبه ۶ تیر
۱۳۲۵-نجی ایل، نمره ۲۳۶).

ستارخان باير اقلي تبريز شهر كمپته سينين ۷-نجى حومه كمپته سينده

فرقميز ئوز سياسي حياتيندا ينى بير دوره يه آياق قويور، فرقميزين تاريخينده گنیش بير دگېشيك ليك وجوده گلمكده دير. بوندان سونرا داها آرتيق فداكارلىق و جدیت لازمدير. دونه قدر سلاح و تفنگ ايله حقوقيميزين و مراميميزين حفظى خصوصيندا چاليشيردق، بوندان سونرا تبليغات و تشكىلاتيميزى داها آرتيق محكمنديرمكده، داها بويوك موفقيتلره نائل اولاييله جيبك. فرقميز ۹ آيلىق حياتيندا چوخ بويوك موفقيتلر الده ايتدى ايسه ده. بوندان سونرا يوليميزى متانتله گئتملى و آلدقلاريميزى جدیتله ساخلاماليبيق، بودا فرقه عضولريندن چوخ فعاليت و آز نظاهرات طلب ايدير.

مجلسين بوگونكى ۳-نجى عمومى جلسه سى تهران ايله آراميزدا اولان موضوعه حصر ايديلميشدى. ۹ ساعت مذاكرات دان سونرا موافقت نامه تصديق اولوندى. سونرا پيشهورى تهران داكى مذاكراتلار ينى قوام السلطنه نين آذربايجان حقينده كى ۷ ماده ليك اعلاميه سينى و بيزيم ۳۲ ماده تكليف لريميزى و يتر بولگيسينى شرح و يرمرك ديديلر كه، نوپراق و يتر اكه نيندير، گر ك كندلى نين حقى ئوزينه ويريلسين، او، دولتين مادي و معنوى يارديميله مترقى و معاصر اصوليله اكسين، يترى ايشلنسين، بو يوليله ايران ترقى ايديب نجات تاپسين. بيرده قوشون مسئله سيدير. خلق آزادليغى ايچون وجوده گلن قوشون ايران آزادليغينى حفظ ايتمك ايچون پاك افسرلر ايله

اداره اولونمالیدیر. بو قوشون ایران آزادلیغینی پوزماق ایچون خدمت ایده بیلمز. کتچن ۱۳۲۴-نجی ایلین شهریور آییندا بالاجا بیر اوطاقدان بیز بو فرقه‌نی تشکیل ویردیکه، بیر نئچه نفر دن عبارت ایدیک. سونرا یاواش-یاواش قیرخ نفره و داها آرتیغا چاتدیق. اوزمانلار ۱۲ ماده‌لیک اعلا-میهمیزده خالصه یئرلرینین بولونمه‌سی، مکتبلرده آنا دیلینده اوخونماسی و آذربایجان عائداتینین یوزده ۷۵-نین آذربایجانا مصرف اولونماسی اونون باشلیجا ماده‌لریندن ایدی. ۹ آی متمادی مبارزه نتیجه‌سینده ایسته‌دیکلریمیزی اله‌گتیرمگه موفق اولدوق. بوندان سونرا بوتون مکتبلریمیزده ایسترسه ابتدائی، اورتا، عالی و یاخود دارالفنونیمیزدا درس‌لر آنا دیلیمیزده اولاجاق.

توپراق مسئله‌سیده بوتون ایرانا شامل اولماق اوزره حل اولوندی. بیرگون تهراندان مجلسده ایدیم، مجلسین فراکسیونلار-ریندان بیریسینده بیر نماینده تکلیف ایتدی که، یئر کندلیلره هاوائی و یریل-سین، (هاوائی اوخور که، ارباب یئرینده بدبخت کندلی توزی ایچون بیرکومه قاپیرار)

بو سیرادا مجلسده بویوک بیر هیاهوی قوپدی، آز قالدی او فراکسیون داغیل-سین. خلاصه، بو سوزی تکلیف ایدمن نماینده توز سوزینی گئری آلمانا مجبور اولدی.

اما ایندی ایران دولتی توزی خالصه یئرلرینی بوتون ایرانین آذربایجان ایله هم رنگ اولماسی ایچون ایران کند-لیلرینه بولمگه مجبور اولموشدور.

انتخابات موضوعیندا بوتون ایران قادینلاری دا آذربایجان قادینلاری کیمی، تمام اجتماعی و سیاسی حقوقدا بوندان سونرا کیشیلر ایله برابر اولاجاقلار. انجمن ایالتی و ولایتی خصو-صیندا بیز سائر ایرانلی قارداشلاریمیز ایچونده، گنیش اختیار اتلی انجمنلر تشکیل ایده‌جکلریسه‌ده تامین ایتدیک.

۱۵-نجی مجلس افتتاح اولوندیغی زمان دولت فوریتیه دارالشورا ایالتی، ولایتی و بلدییه انجمنلرینین انتخابات قانونینی مجلسه تقدیم ایده‌جگینی تعهد ایلمیشدیر.

آذربایجان خلقینین فرقه‌میزین و شهامتلی فدائیلریمیزین یالنیز آذربایجانا دگیل، بلکه، بوتون ایرانا ایتدیگی تاریخی

خلمنتر ایللر ایله، یوز ایللر ایله یاد ایدیله جکلر دیر.
(گورولتولی و سوره کلی آقیشار)

مشروطه نی مینلرجه نوجوانلارین قیزیل قانلاری بهاسینا آلدیق ایسه ده او مشروطه دن ایران ملتینین منظوری اولان ثمره لردن استفاده ایدیلمه دی و یا خود استفاده یه امکان ویریلمه دی. بیزیم قانیمیزین سیل کیمی آخماسی ایله آچیلان دارالشورا ایران ملتینین امید اوجاغی و عدالت ایوی اولماسی عوضینه همان دارالشورا کرسیلرینی مشروطه یه ضد اولوب ملتین جانینی آلیب قانینی سوران خلق جلادلاری قیرغ ایل اشغال ائله دیلر.

ایندی مشروطه ده آلا بیلمه دیکلریمیزی آلمیشیق. اگرچه آزادلیق اوغروندا، آروادلی، کیشیلی، کیچیکلی-بویو کلی و سون نفریمیزه قدر ثولمه گه، قربان اولماغا حاضر ایدیک، اما ۲۰۰ نفره قدر ویردیگیمیز قربانلار مقابلینده موفقیتیمیز چوخ بویو کلدور.

چوخ قربان ویرمه دن، بویوک ثروتلر اورتادان گئتمه دن و قارداش قانی نوکولمه دن بو بویوک لیکده موفقیتلره نایل اولما بیلدیک. بیزیم ایسته دیگیمیز قان نوکولمه دن، ایران ملتینین آرزولارینی یئرینه یئتیرمک ایدی. اودا ایسته دیگیمیز کیمی اله گلدی

بونلارین هامیسی شانلی فرقه میزین بصیرت له دوز گون آپاردیغی سیاست نتیجه سینده اله گلن موفقیتلریندندیر.
(گورولتولی و شدتلی آقیشار و هورا صدالری).

ایندی اجازه ویرین دولتین ۷ ماده لیک اعلامیه سینى و ۱۵ ماده لیک ضمیمه سینى اوخویوم.

وکیل لریمیز اللى نفره یاخین آرتا جاقدیر. دولت عهد ایدیبدیر مجلس آچیلدیقدا دموکراسی اصولیندا انتخابات قانونینی مجلسه فوریتله تقدیم ایتسین.

انجمنلرین انتخاباتی قانونی ایرانین هر طرفینده بیزیم ایندیکی شکلده دموکراسی اصولیه گنیش اختیار اتلی اولاجاقدیر. بونا گوره بیز چوخ مسرور و ممنونوق.

بیزیم وزیر جنگیمیز و خارجه وزیریمیز ذاتا بوخ ایدی. بیزده خلق قوشونلاریوزارنی وار ایدی، چونکه بیزایراندان آپریلمامیشدیق، او، سوزلر خلقی همیشه اسارت حالیندا ساخلا- ییب قانونی زلی کیمی ئەممک ایستەین جلاد مرتجعلرین بیزه باغلادیقلاری افترا و بهتاندا باشقا بپر شئی دگیل ایدی.

گمرکلرین عایداتی دولتین دیر. اما آذربایجان گمرک- لرینین عایداتیندا یوزده ۲۵-ی آذربایجان ملی دارالفنونونا ویریله- جکدیر. بودا آیدا یوزمیندن ۱۲۰مین تومنه قدر تخمین اولونما- قدادیر. ئوزیمیزده ایلده میلیون یاریم تخصیص ایتیمیشیک، بودا دارالفنونیمیزین دیپلوملاری تهران دارالفنونی ایله رسما بیر عیاردا اولاجاغی دیمکدیر.

گمرکلرین یوزده بشی دارالتربیه یوزده بشی ده شهر- یمیزین اهالیسینین گردشگاهی و سیاحت محلی اولان شاه گولی- نین آبادلیغی ایچون ویریله جکدیر. بونلاردا قیرخ مین تومن میزانیندا اولار. بو پوللاردان علاوه ئوزیمیزده آذربایجانین تمام شهرلرینین دارالتربیه لرینه و شهرلرینین آبادچیلیغینا بویوک پوللار تخصیص ایتیمیشیک و ایده جییک.

دارالتربیه لریمیز اروپا دارالتربیه لری کیمی تام معناسیله حقیقی دارالتربیه اولمالیدیرلار.

شهرلریمیز چوخ تئزلیکده گمرک آبادلاشسینلار. ارتجاع یادگاری اولان اوکهنه خرابه زارلیقلاردان بیر نشانه قالما یا جاقدیر. شاه گولی نی اروپا یا ییلاقلاری طرزینده آبادلاشدیراجاغیق. اورانی ائله بیر حاله سالاجاغیق که، آپری مملکت لردن اورایا استراحت گنلر اولسون.

اورادا هر جور استراحت و مشغولیت محل لری بینا ایدیله- جکدیر. آذربایجانین هریرینده کی دارالتربیه لره هله لیکده بیر میلیون یاریم بودجه معین اولونموشدور.

بوندان سونرا فدائیلریمیز، اوعزیز کندلی بالالاریمیز ئوز- اوبالارینی، یورد- پووالارینی نگهبان آدیله ئوزلری گوزه تله یه- جکدیر.

بوندان سونرا کندلیلری بیزین تۆزلری تۆزلرینه تاپشیر-
 یلاجاقدیر. کل آذربایجان، و بوتون ایران کندلیلری بوندان
 سونرا ارتجاع قویروغی اولان منحوس ژاندارم آدینی بیرداها
 ایشیتیمه جک و اونون شوم اورینی بیر داها گورمیه جکدیر.
 خمسه مسئله سینده دیمک ایسته بیرم که، خمسه لیلر ده آذربایجان-
 نلی دان باشقا آیری بیر خلق دگیل دیرلر، زنجاندا عینا بورا
 کیمی اولاجاق. قانیمیز، جانیمیز ببردیر. بوندان سونرا خلق
 دشمن لری ذوالفقاریلر، یمینی لر، سلاحداری لر کیمی ظالم لر زنجان
 توپراغینا آیاق باسا بیلمه یه جکلر دیر و فرقه میزین بوتون قوم
 سینی زنجاندا ساخلایا جاغیق، مجلسده ده چالیشا جاغیق زنجانلی
 قارداشلاریمیزین هتچ بیر خصوصدا نگران اولمالارینا محل اولما-
 سین. هر جهندن آمین اولا بیلرلر. اداره رئیس لری ایله انجمن
 ایالتی هیئت رئیسه سیندن بیر شورای ایالتی تشکیل تاپاجاق،
 آذربایجانین ایشلرینه او باخا جاقدیر.

بوگون ایرانین هر طرفینده حتی تهراندا و تهران مطبو-
 عاتیندا آزدلیق و دموکراسی جریانلاری مسرورینله گورو-
 نمکده دیر. بونا گوره ایرانین فلاکتدن نجات تاپا جاغی امید
 اولونما قدادیر.

معارفیمیز دموکراسی پروگرامی اوزریله انکشاف اینملی-
 دیر. آذربایجاندا کی کورد، ارمنی و آسوری کیمی اقلیتده کی قار-
 داشلاریمیز بیزیم آزدلیغیمیزدان عین حقوقیله برخوردار اول-
 جاقلار، اونلاردا تۆز ملی و اجتماعی ایشلرینده بوتون بوتونه
 آزاد یاشاییب مکتبلرینده تۆز آنا دیل لرینده تحصیل ایدیه جکلر.
 روزنامه لری، تپاترلاری تۆز دیل لرینده اولاجاقدیر.

بلدییه انجمنلری ایندی بیزیم سئچدیگیمیز کیمی قالا جاقدیر.
 دولت بیزیم دموکراسی اصولی ایله سئچدیگیمیز کیمی بلدییه
 انتخابات قانونینی مجلسه تقدیم ایندیگینده ایران ولایتلری
 و شهرلری اهالیسی اوزمان آذربایجانین، ایرانه نه قدر بویوک
 خدمت ایندیگینی بیله جکلر دیر.

بیز گرك مجلس شورایه ائله آداملار گوندرك كه، قهرمان
فدائیلریمیزین، خلق قوشونلاریمیزین و فداکار فرقهیمیزین
چکدیكلری زحمتلری و مشقتلری ویردیكلری قربانلاری و
توكولن قانلاری هیره گئتمه سین!

وکیللر آذربایجان دموکرات فرقه سیندن اولمالیدیر. بیزیم
نماینده لریمیز خلقیمیزی ایناندیران، اونى سئوون، اونى مدافعه
ایدن و اونون عشقیندن جان ویرن آداملار گرك اولسونلار.
ایشسیزلره گلبنجه بو گونه قدر ۱۰ مین نفر ایشسیزه
ایش تاپمیشیق. چوخ یاخینلاردا کارخانه لرده و بناسینا باشلا.
دیغیمیز دارالفنون، ملی موزه، آذربایجان ایالتی انجمنی و
آذربایجان بانکى نین انشآت ایشلرینده ایشلهمك اوزره دورد.
بش مین نفرده ایش تاپیلاجاق دیر.

بیز بو بنالر ایچون بش میلیون تومن هله لیکده بودجه
تعین ایتمیشیک. فرقه میز چوخ چنین بیر شرائطده ایشه
باشلادیغی حالدا چوخ بویوک ایشلر گورموشغور، مثلا
نهضتیمیزین اولینده بانکدا فقط ۴ میلیون تومن پول وار ایدی،
او سیرادا دولت مامورلارینادا دورد میلیون تومن ویرمه لی
ایدیک.

دیهمک الیمیزده مادی جهندن بیر شئی یوخ ایدی، حالبوکه،
ایندی دموکرات فرقه سینین سایه سینده تکجه تبریزده دگیل
سایر شهرلریمیزده بویوک ایشلر گورمیشیک و گورمکده ییک.
بو گونه قدر شهرلریمیزده ایگیرمی مریضخانه آچمیشیق که،
مینه قدر تختخوابلاری واردیر، آذربایجان ملی مجلسی بو گونه
قدر ۱۲ میلیون تومن اجتماعی ایشلرده ایشلهمک ایچون
بودجه تصویب ایتمیشدیر. ایندی فرقه میز بیرینجی پله نی
کئچیب ایکینجی پله یه چیخمیشدیر، بوندان سونرا داها
مئانت و بصیرتله قدم گوتورمگیمیز لازم دیر، تازه بیر دوره یه
داخل اولموشوق. ایندی یه قدر فرقه میز عضولرینین الینه
تفنگ ویرردی، بوندان سونرا چالیشماق و شهرلریمیزی
آبادلاشدیرماقدان ثونری، سلاح یئرینه بئل-کولونک بیر

الیمیزده، تجربه، علم و بیلگیمیزی آرتیرماق ایچون کتابدا
اوبیری الیمیزده اولمالیدیر، ناکه خلقیمیزی سعادتیه دوغرو
آپراق.

بیز گرك تربیه و علم ایچون چالیشاق. یولدا، ایوده و
هر یاندا هامو ایله گرك نزاكت و تربیه ایله رفتار ایدك.
خلقیمیزی نزاكت، گوزل اخلاق و یاخشی تربیه میز ایله جلب
ایدیب سعادتیه یتیرمك!

یاشاسین خلقیمیز! یاشاسین فرقه میز!

(«آذربایجان» روزنامه سی، ۲ شنبه ۱۰ تیر ۱۳۲۵-نجی ایل
شماره ۲۳۸ ایکینجی دوره).

آذربایجان دموکرات جوانلارینین بیرینجی کنگره‌سینه پیام

چوخ متاسفم که، مبارز جوانلاریمیزین بیرینجی کنگره‌سینه مریض اولدیغیما گوره شرکت ایده بیلمه‌دیم. بونونلا تۆز صمیمی تبریکاتیمی کنگره‌یه گوندرمکله اونون موفقیتینه اورکدن علاقه‌مند اولدیغیمی بیلدیرمک ایسته‌دیم.

دموکرات جوانلارین قارشیسیندا دوران وظیفه اولدیقجا آغیر، اولدیقجا جدی‌دیر. فرقه‌میز اون آیلیق شدید مبارزه نتیجه‌سینده بویوک موفقیتلره نائل اولموش خلقمیزی تشکیل ایتمیش و دموکراتیک نهضتمیزین بوتون ایرانا یایلماسینا یول اچمیشدیر.

جوانلار ایسه کسب ایدیلن موفقیتلری وار قوه‌لری ایله مدافعه ایدرک گلجهک نسللریمیزین سعادتینی تکمیل ایتملی‌دیرلر. دموکراتیک جوانلار تشکیلاتی سیاسی بیلک ایله برابر عمومی تعلیم و تربیه اینشینه آرتیق درجه دقت و اعتنا ایتملی‌دیرلر. معارف‌سین و معاومات‌سین بیر ملت بوگونکی، دنیاده سعادت‌مند اولایلمز. سونرادا سیاسی هدف و سیاسی دوشونجه مسئله‌سی میداننا چیخیر. هر بیر جوان آذربایجانلی گرك هارا گئده‌جگینی بیلسین. او بیلسین که، نه ایچون مبارزه ایدیر. کور-کورانه حرکت ایدن بیر جمعیت آخردا هئچ بیر یانا چیخا بیلمز و صحرا‌الزدا سرگردان اولوب قالار.

بیزیم هدفیمیز ایسه اول آذربایجان خلقینین آزادلیغینی تامین ایدیب سونرا بوتون ایراندا دموکراسی رژیمینی برپا

ایتمکله ایرانلیلارین هاموسینی ارتجاع بویوندورغی آلتیندان نجات ویرمکدیر.

جوانلار بیزیم گله جکیمیزدیر. اونلارا بیز همیشه امیدگوزی ایله باخیربق. اگر اونلارین تربیهسی دوزگون یول ایله گئدیرسه بیز هامومیز خوشبخت اولاریق، اگر خداکرده اونلاریاتلیش یولا دوشسه لر اوندا بوتون خلقین زحمتلری هدر گئده جکدیر. من جوانلاریمیزین آزبیرزماندا بویوک موفقیتلره خصوصاً بیرینجی کنگره نین تشکیل ایدیلمه سینه موفق اولمالارینی فال نیک توثوب امیدوارم اونلار هواهوسی کناره قویوب دوزگون یول ایله خلقیمیزه رهبرلیک ایده جکلرو بو یولدا داها بویوک موفقیتلر قازاناجاقلار.

یاشاسین جوان نسلیمیزه رهبرلیک ایله ییندمو کرات جوانلار تشکیلاتی!

یاشاسین خلقیمیزین آزادلیغینی تامین ایلدن فرقه میز!
یاشاسین قهرمان خلقیمیزی آغوشیندا پرورش ویرن شانلی
آنامیز- آذربایجان!

یاشاسین آذربایجان قهرمانلارینین زوربازوسی سایه سینده
ارتجاع بویوندوروغی آلتیندان نجات تاپان- ایران و ایرانلیلار!

(«آذربایجان» روزنامه سی ۱شنبه ۶ تیر ۱۳۲۵- نجی ایل شماره ۴۴۲
ایکینجی دوره).

فرقه‌میزین بیرینجی ایلدونومی بایرامی مناسبتیه حوات تیاتری سالونوندا

...من بوبایرامی اولا توز طرفیمدن و فرقه طرفیندن تبریک

ایدیرم.

۱۲ شهر یورمنیم نظریجه چوخ تئز کئچدی، منیم یادیمدا دیر
که، کئچن ۱۲ شهر یورده همان بوسالوندا آقای دکتر اورنگینین
استثناء اجازه سیله ائلهیه بیلیمشدیگ بیرینجی دفعه اولراق
بوتون طبقاتدان بوسالونا بیغیب و فرقه‌میزین مقصدینی خلقه
اعلان ایدمک.

بیز ایسته دیکلریمیزی خلقه دیدیک. بو اعلامیه‌نین نواقصینی
اونلاردان سوروشدوق و خواهش ایتدیگ که، اگر اعلامیه‌ده اصلاح
ایتملی بیر شئی وارسا اونی دیسینلر تابیز دوزلدیب منتشر ایدمک.

من اوزمان همان بوسالوندا ایران نقشه‌سینی تشریح ایتدیم
و بیزیم اصلاحات و آزادیغیمیزین ایران محیطی ایچینده اولما-
غینی قید ایتدیم، ایندی بیز ایلدیرکه، بیزیم فرقه‌میزین
تاسیسیندن کئچیر و بو بیر ایل ایچینده دنیایه ثابت اولوب که.
بیزیم نهضتیمیز تک آذربایجانلی اصلاح ایتمکن ثوتری دگیل
بلکه، بوتون ایراندا استقلالیتین تامینیندن ثوتری ایدی.

ایندی بیزیم دشمنلریمیز ویردیگلریمیز امتحانلار اباخمایراق
بیزی تجزیه ایدن آدلاندیریرلار و بیزی ایران آزادیغینین
دشمنی حساب ایدیرلر.

بیز بیر طرفدن خوشبختیک، چونکه، بو آدم‌لار ایران خلقینین
دشمنلری و اونلاری اسارتده ساخلایان آدم‌لار دیلار و بو آدم‌لارین

ایشلری بوتون دنیاہ آیدیندیر که، بونلار بوسوزلری دینده بوتون خلق بیلیر که، بو آداملار همیشه توزمنفعتلری ایچون تهمت دیدیکلری کیمی بوسوزلری ده افترا دییر لر. لندن رادیوسی بیزیم نمایندهلریمیز تهران دولتی ایله دانیشیق آپاردیغی وقتده بیزیم دیلی میزجه رادیودا بخش آیدیدیر که، گویا بیز ایراندان آیریلماق ایسته ییریک، دهلی رادیوسی دا بوسوزی تکرار ایدیپ تهراندا نشر اولونان «اطلاعات» روزنامهسی وسایر روزنامهلرده بوسوزی آب-تاب ایله درج آیدیلر.

بیزیم خوشبختلیگیمیز بور آدایر که، بوتون ایران خلقی بیلیر که، بوجور آداملار هارادان الهام آلیرلار و بیگانهلر بوجور شایعهلر یاییرلار که، خوزستانی اشغال ایتمگه سوز اولماسین. بیز ده دییریک: «ایت هورمر کاروان کئچر».

بیزیم گوردیگیمیز ایشلرین سایی چوخلور، هله دونن ایکی بویوک موسسه افتتاح ایتمیشیک: بیرسی ممالیق فاکولته سیدیر. اوبیرسی ده ایراندان نظیری اولمایان ملی اور کسترین آچیلبشیدیر. بونلار سوز دگیل عملدیر و همیشهده عمل سوزدن قوتلی اولار.

بیزیم گوردیگیمیز ایشلرین اساسی فرقه میزدیر، او وقت فرقه محیطی حسابا آلدی. بیز خلقین احتیاجلارین دوشونهرهک ۱۲ شهر یور اعلامیه سین یازیپ انتشار ویردییک. بیز فکر ایتدییک که، خلقه دایانمالیییق. چونکه من بیلیردیم که، هر بیر فرقه تک توز باشینا ایش گوره بیلمز، خلقی گرک دالینجا آپار سین. خلق اونا اینان سین. بیز اون ایکی شهر یور اعلامیه سین یازیپ ۱۲ ماده دن عبارت اولان شعارلاریمیزی میدانا آندیق ایران و آخر-بایجان وضعیتین تشریح ایتدییک، اور ادا بویوک مسئله آخر بایجان-نین داخلی مختاریت مسئله سیدیر. فکر آیدیردییک اگر آخر-بایجانین مختاریتی اولماسا خلقین احتیاجلارین تامین آیده بیلهریک. فقط خلق حکومتی خلقین احتیاجلارین تامین آیده بیلر.

بیرده آخر بایجانین ملیت مسئله سیدیر، بوم مسئلهده تازه بیر مسئله دگیل دیر. حتی اگر مشروطه تار پخینه باخساق، مشروطه فرمانی و تلگرافلار آخر بایجان ملتینین آدینا ویریلدی، لکن اونی سورتیب آرادان آپار میشلار، بونی آرادان آپاران ایکی

قوه ایدی: فارس متعضلری فکر ایدپردیلر آذربایجان خلقی
توزین اداره ایدهرسه اونلارین حاکمیتینه خلل وارد اولاجاقدیر.
اوناگورده ایسته دیلرکه، خلقین فکرینی بوغسونلار.
بیر طرفندن آذربایجان مرتجعلری قورخوردیلرکه، اونلارین
مقاملاری آر ادا گتتسین. و تهرانین ارتجاعی قومسی ده اونلارین
دالیندا دور میشدیر.

آذربایجاندا اولان مرتجعلر هر کسدن آرتیق بیزیم علیهمیزه
چیخردیلر. چونکه اونلار قورخوردیلرکه، داها خلقین مقدراتی
اونلارین الیندن چیخسین. اوناگوره بیزی تجزیه چی آدلاندیریر-
دیلر. بیر صورتده کی بیز ایرانی تجزیه ایتمک ایسته میر-
دیک. اگر بیزیم داخلی مختار یتیمیز اولسایدی ایرانین مرکزینی
محکم لهشردی. بیزیم اعلامیه میزین اساسینی تشکیل ایدهن ایرانین
استقلالیتیدیر.

مشروطه نی آذربایجان خلقی آلان زمان مرتجعلر دیپردیلرکه،
آذربایجان جمهوریت تشکیل ویرمک ایسته ییر. او وقت تهران
قورخوردی حقیقتده ایسه مشروطه نی آلان آذربایجان خلقی اولدی.
اوزمانین ایالتی انجمنی ایندیکی ایالتی انجمنه بنز میردی.
اوندا مرکزی حکومت انجمن ایالتی دن قورخوردی. او زمان
قانون اساسینی تبریزه گوندر میشدیلرکه، آذربایجان خلقی
تصدیق اینسین.

اوج-دورد نوردن آرتیق اولمایان خائنلر بیزیم نهضتیمیزی
بوغماق ایسته ییردی. آذربایجان خلقینین دیلینی انکار ایتمگه
چالیشیردی.

حالبوکه، آذربایجان خلقینین دیلی و ادبیاتی واردیر. دیل
مستله سی بویوک مسئله دیر. بونی آلماق و مرتجعلر ایله مبارزه
ایتمک شہامت ایسته ییردی، بیز او شہامتی گوستردیک و قورخما-
دیک. (گورولتولی آقیشلار)

بو بیر سیاسی مسئله ایدی. اول دفعه تهران بونون معناسینی
باشا دوشموردی. عمومی دانشیقلار و سوزلر کیمی بیلیردی.
اوفکر ایدیردی که، بو اعلامیه و تلگرافلار قاباکی کیمی سوز
حالیندا قالاجاق، بونلارا جواب ویرمک ایسته میردیلر. دیپردیلر
بونلارین مؤلفلری مجهول آدمیلر دیر.

تهران بیزیم انجمن ایالت مسئله‌سینی آرادان گشتمیش
بیر قانون حساب ایدیردی. بیز بوگون اونی رسمی صورتده
آلماغا موفق اولموشوق.

ایکینجی مسئله دیل مسئله‌سی ایدی. بومسئله بیزیم
ایچون تولوم—دیریم مسئله‌سیدیر.

دیل مسئله‌سیله ایلیه‌یه بیلردیک خلقی ئوز اطرافیمیزا
توبلایاق. اوناگوره دیل مسئله‌سینی بیرینجی دفعه اورتایا
قویدوق. چالیشدیق که، اوشاقلاریمیزی یاد دیلدن قورتاراق و
اوتاریخچیلره که، بیزیم دیلیمیزی آرادان آپاریردیلار و دیردیلر
که، بونلارین دیلی یوخدور. بونلارین دیلی فارس دپلینین
شعبه‌سیدیر. بیز اثبات ایتدیک که، بیزیم دیلیمیز مستقل بیر
دیلدیر.

آذربایجان دیلی فارس دپلینین شعبه‌سی دگیل، مخصوص
بیر دیلدیر. بودیلی دانماق حقیقتی دانماق کیمی دیر. بیزیم
ایچیمیزده بیرعه آداملار واردیر که، ئوزی فارس دیلی بیلمز،
دییندهده دیر که، منیم دیلیم فارس دیلی دیر.

من دپیرم که، فارس دیلی پیس دیلدیر. لکن
منیم دیلیم آذربایجان دیلی دیر. ئوز دپلینی دانان آذربایجانلی
خائن دگیل دیر نه دیر؟

بیزیم ئوزوموز ایچون افتخاراتیمیز واردیر. بیز بوتون
تهمت دینلرایله مبارزه ایدیپ ااونلاری همیشه‌لیک مغلوب
ایتدیک. بیز تهران ایله دانیشدیقدا موفق اولدوق که، بوتون
اورتاوحتی عالی مکتبلرده و اداره‌لرده آذربایجان دپلینجه یازیلسین.
بیز بویوک ایش گورموشیک. ایلر بویو کوك سالان قارا
تبلیغاتین اوستونه قیرمیزی خط چکمیشیک.

بیزیم دیلیمیزی نهضتدن قاباق اوقدر محدود ایتمیشدیلر که،
تیاترلاردا فارس دپلینده آپاریلیردی. اوناگورهده خلق تیاترا
رغبت ایتمیردی.

خلق ایندی موسیقی، و تیاترا چوخ رغبت ایدیر. چونکه
ایندی ئوز دپلینده ایشیدیر.

بیزیم بوبویوک انقلابی حرکتیمیز خلقی جلب ایدیردی. بیزیم
نهضتیمیزین ملی خاصیتیندن بیررسی دیل مسئله‌سی ایدی.

بیزیم نهضتیمیز دیل واسطه سیله دنیا دا نفوذ وشهرته مالک اولای بیلدی. دنیا بیلدی که، ۵ میلیونلوق بیر خلق وار که، توز دپلینده یازیب اوخویور. بونی اثبات ایتمک قهرمانلیقدیر. ایندی دنیانین مظلوم ملت لری بیزه تحسین ایدیر لر و بیزه نجات و پره ن بیر ملت کیمی باخیر لار. ایندی صلح کنفرانسینا گلن تکجه یاخین شرق دن دگیل، بلکه الجزایر و تونس دن گلن مطبوعات نماینده لری ده بیزیم نماینده لری بیزه دیمیش لر که، اولار بیزیم بویوک ایشیمیزی تحسین ایدیر لر. بیز ایندی هر جور گذشت ایتسکده دیل مسئله سینده گذشته کتچمه ریک. سیاسی مبارزه ده دالی-قالباق گتتمک اولار. لکن اساس سنگر الدن ویریلسه مغلوب اولماق اولار. بیزیم ده دیل مسئله میز اساس بی مسئله دیر. بونا سر سری باخماق اولماز. مراجعت نامه میز ده ابره لی سور دیگیمیز مسئله لر دن بیر یسی ده توپراق مسئله سیدیر. بیز سعی ایتدی ک که، تثزلیکله خالصه یئر لری بولک. ایندییه کیمی ایرانین اکثریتینی تشکیل ویره ن کندلی دیر. مشروطیت قانونوندا ن استفاده ایتمه ییب، مالک لر رعیت لرین رایله وکیل اولور دیلار. لکن مجلسده اولارین علیینه دانیشیر دیلار. حتی کندلی یه کیچیک بیر کلبه بئله ویرمک ایسته میردیلر. بو نهضتده اولارا گوستردیک که، کندلینین ایوی یوخ، بلکه، خالصه یئر لرین هامیسی اولارین گرك اولسون. بیز بو نهضتده کندلی لری ژاندارملارین الیندن قورناردیق. مشروطه انقلابی کندلی ایچون هئج بیر شئی آلا بیلمه میشدی بیز اولارین حقینی آلدیق.

مشروطه قانونوندا هامو قانون مقابلینده مساوی دیر. بیز اوناعمل ایتدی ک، ارباب که، کنده حاکم مطلق ایدی اونون اختیار اتین محدود ایتدی ک ژاندارملار که، اربابا بیر لیکده کندلی لر هظلم ایدیر دیلر اولاری دا آرادان آپاردیق. بیزیم نهضتیمیز کندلی لرین وضعیتینی هر جهن دن تامین ایتدی.

۱۲ شهریور اعلامیه سینین مهم ماده لریندن بیر یسی ده دره بیگلیک اصولینی آرادان قالدیرماق ایدی.

بیزیم ۱۲ شهریور شعار لاری میزین اثرینده ایدی که، بوتون خلق فرقه میزین اطرافینا توپلانیدی. بیز ۱۲ شهریور اعلامیه-سینی منتشر ایدنده اونوی ۴۸ نفر امضا ایتمیش ایدی. حتی

اونلاردان بیر پاراسی‌دا بعضی بهانه‌لره گوره دالی چکیلدیله. لاکن ۱۲ شهر یوز اعلامیه‌سی نشر اولوندوقدان سونرا بیزیم اونمین فرقه عضویمیز اولدی و حزب توده و کارگرلر تشکیلاتی بیزه ملحق اولدیله. بیر آیدان سونرا بیز کنگره‌میزی تشکیل ویردیک و بو کنگره‌نی یاغشی اداره ایندیک. کنگره تشکیل اولاندا فرقه عضولرینین سایى یوزمینه بالغ‌ایدی. بو کنگره‌ده بیزه ۳۰۰ سئوال ویردیله. فرقه اونلارین اطرافیندا مذاکره ایندی.

اوزمان بیز بیر طرفدن آزادیخواه‌لاری جلب ایدی، بیر طرفدن ده دیدیکلریمیزی حیانا کئچیریردیک. بیزیم بیر افتخاریمیزدا بو ایدی که، اوزمان ایچریمیزده خائن آداملار تاپیلما‌دی. بیزیم هر ایشیمیز نقشه اوزرینده ایدی. حتی ۱۲ آخر قیامیمیزدا نقشه اوسته ایدی. بیر پارا آداملاردا فکر ایدیردیله که، بیز ایش‌گور-موریک. اوزمان بیز جدیت ایدیردیک که، ملی مجلسیمیز لندن کنفرانسیندان قاباق اولسون و ائله‌ده لندن کنفرانسیندان قاباق ملی حکومتین تاسیسینی اعلان ایندیک. سونرا بیز ۷۰۰ نفردن عبارت بویوک بیر خلق کنگره‌سی تشکیل ویردیک بو کنگره ده ملی مجلس و ملی حکومتیمیزین بناسینی قویدوق. بئله لیکله بویوک نهضتیمیز معین نتیجه‌یه چاتمیش اولدی.

بیز مجلس انتخاباتیندا قادینلارا سئچیب سئچیلماک حقی ویرمکله بویوک قدم گوتوردیک. بیز تهران ایله دانیشاندا دا شرط ایندیک که، بوقانونی لایحه صورتینده مجلسه ویرسین و تصدیق اولسون.

بیز جوانلارین انتخابات حقوقونی ۲۷ یاشیندان ۲۱ یاشینا تنزل ویردیک و قانون کئچیردیک که، آذربایجانین مجلسده ۴۲ نماینده‌سی اولسون. بیزیم افتخار ایتلی ایشلریمیزدن بیرسی ده امنیتى حفظ ایتماک ایدی. بودنیادا گورونمه‌ین بیر ایشدیر. سونرا شهرلرین آبادلیغینا باشلادیق و خواربارین قیمتینی آشاغی گتیردیک. بو ایشلریمیزین نتیجه‌سینده بوتون خلق بیزه طرفدار اولدولار. اگر ویردیگیمیز وعده‌لری عملی ایتمه‌سیدیک هئچکس بیزیم فرقه‌میزین اطرافینا توپلانمازدی. ایندی باشیمیز

اوجادير. ديديك لريميزه عمل ايتميشيك. اونا گوره خلق بيزه اينانير واعتماد ايدير. (آقيشلار)

محترم مسلکداشلارا بيزيم وظيفه لريميز قورتارمايب بيز گرك ايندى خلقين سعادتيني داما آرتيق تامين ايدك و خلقى فلاكتدن قورتاراق. چونكه اوندا دبيرديك بيزيم اليميزده قدرت يوخدور. اما ايندى كه، بيزيم اليميزده قدرت وار، گرك خلقين سعادتيني و خوشبختليگيني تامين ايدك. بورادا گرك بير شئيه فكر يمیزدن چيخارمايق كه، بيزيم نهضتيميزده تهراندا اولان بعضى آزاديخواه روزنامه لر مثلا، رهبر، ايران ما، ظفر و ساثرلري غوضسيز اولاراق بيزه كمك ايديرديلر.

ديمك، اونلار، بيزيم نهضتيميزين ايکينجى ستونى ايديلر. ايندى گرك بيز اونلاردان تشكروقدر دانليق ايدك و اونلارى دوشوندورك كه، بيزيم خلقيميز حقشناس بير خلقدير، هر کيمسه اونون، منفعتى يولوندا بير قدم گوتورزه او، اونون عوضينده ۱۰ قدم گوتورم. هر کسده اونون ضدينه اقدام ايدرسه خلق اونا نفرت گوستريب و اونى آرادان آپارماغا چاليشار.

ايندى بيزيم قاباغيميزدا ايکى شعار دورور: بيريسى آلدیغيميز آزادليغى قانونى شكله سالماق و تشکيلاتلاريميزى گنیشلنديرمك!

ايکينجى شعاريميز آزادليق و دموکراسينى بونون ايراندا حيانا کئچيرمك!

(«آذربايجان» روزنامه سى ۵ شنبه ۱۳ شهریور ۱۳۲۵-نجى ايل شماره ۱ (۲۹۰) ايکينجى دوره).

شیر و خورشید تیاترینین سالونوندا

تقریباً ایل یاریم بوندان اول بوسالوندا ایرانین بو محله-
ربهدن سالم چیغیب نوز استقلالینی حفظ ایدیه بیله جگمی دیلارله
اثبات ایتیمیشدیم. ایندی ده اوعقیدم باقی دیر. بو خصوصدا بیر
سوز اولا بیلمز. چونکه دنیانین ان بویوک سیمالاری بو خصوصدا
ایران ملتئرینه تامین ویرمیشلر.

اصلا استقلال موضوعی قابل بحث بیر موضوع دگیلدیر.
کیسه اوننی انکار ایتمک ایسته میر. سابق دموکرات فرقه
سینبن رهبرلریندن مرحوم مساوات بیزه استقلال سوزوننی اورنایا
آتماغنی توصیه ایدیردی و دیردی که، بومسئله مشکوک و قابل بحث
اولدیغنی وقت مورد بحث اولا بیلر. ایران استقلالنی حتمی و غیر
قابل بحث موضوعلاردان دیر.

من بومسئله ننی مخصوصاً ایره لی چکدیم که، فرقه میزین آیدین
واشکار اولان شعارلاری مغرضلر طرفیندن سوء تعبیر اولونماسین.
بورادا آقای پیشه وری هوادا ایران خریطه سیننی ترسیم
ایدیرک علاوه ایدیر: من آچیق دیرم بیزیم سوزوموز و طلباتیمیز
بو نقشه دن خارجه دگیلدیر. بیز ایران سرحدی داخلینده
دانشیریق. بیردعه بوننی هامی نظرده توتورسا دانشیب آنلاماق
ایچون آسان اولاجاقدیر.

بومجلس منیم ایکنجی مفصل نطقیمی خاطره گه تیره بیلر.
اوگون من ۱۶ امین آذربایجانلی طرفیندن مجلسه انتخاب اوونمشدوم
اولا بیلسین اونطقی ایشیدنلردن بورادا بیر چوخلاری حاضر دیر.
من اوگون مملکتین وضعیتیننی نظره آلیب دیدیم بیروکیل واسطه-
سیله مملکتی فلاکتدن قوروماق اولماز. اوگون من چوخ متأثر

ایدیدیم. زیرا ساده بیر کار گربویوک شوق و تاثر ایله منیم چینگنیم. دن ثوبوب «گئت سنی آلاهه تاپشیردیم. بلکه بیزیم درد لریمیزه چاره ایده بیلهسن» دیمیشدی. من بیلیردیم مملکتین مخصوصا نهرانین حاضر کی شرائطی دور دیقجا من او کیشینین آرزو سونی انجام ویرمگه موفق اولا بیلمه یه جگم. اونا گوره من بوگون خلقه مراجعت ایدیپ کمک ایسته دیم و دیدیم: وکیل تک باشینا هئچ بیر ایش گوره بیلمز: خلق توی ال-اله ویریب توی درد لرینه چاره تاپمالی دیرلار

نهرانا گتدیپ مجلسه وارد اولدیقدان سونرا یاس و تاثر ایدیم. لیگیم شدتلندی. اورادا مینلرله تلگرافلار و تظلم عریضه لر. ینین جوابسیز قالدیغینی گوردیم: شوق و هوس ایله تشکیلینه چالیشدیغیمیز آزادی فراکسیونینه وارد اولان شخصلرین چوک کیچیک و غرض آمیز مقصدلر دالینجا گیتدی کلرینی سیر ایتدیم. بوتون مجلس و دولت تشکیلاتینین بش اوچ مفرض اوغری یالایچی و حقه باز مرتجعلر الینده آلت اولدیغینی بیرداها تجربه ده آلاماغا موفق اولدیم.

بومشاهدات منیم روحیمدا بویوک تاثر باغیشلادی. بیلیردیم مجلس کورسیلرینی غصت ایدن خائنلر ایله منیم سویوم بر آر خا گتتمیه جک و حس ایدیردیم که، بو یول کسنلر دسته سی منیم آرا لارینا گیرمگیمه آسانلیق ایله راضی اولمایا جاقلار. اونا گوره فرصت دن استفاده ایدیپ سوزلریمی دیدیم. منی ۱۶ مین رای ایله انتخاب ایدیپ مجلسه گوندرن آذربایجان خلقینین احتیاج-لارینی ساییب سویله دیم. سوزلریمی بویوک بیر دقت و درین بیر سکوت ایله ایشیدیب تصدیق ایتدی لر. لکن تصدیق لر خیا-نتلرینی گیزلتمک ایچون قارا بیر پرده دن باشقا بیر شئی دگیلدی. فرصت اللرینه دوشن کیمی ده «بو آذربایجانلی راحت اوتوران آداما بنز مه بیر بونی بورادان اوزا قلاشدیرماق لازم دیر» دیب اعتبار نام له تولکی لره یار اشان آلچاقلیق ایله مخالفت ایتدی لر. بونونلا بئله مایوس اولماییب جبهه آزادی اطرافینا توپلا-نان آزادیخواه لارین کمگی ایله مبارزه یه باشلادیق. افسوس که حرارتلی مقاله لر، شدتلی جهله لریمیز تاثیر سیز و جوابسیز قالدی.

تهران تکان یثدی، اما ارتجاعا دوغرو، اما خلقلرین حقوقونی آیاقلار آلتیندا پایمال ایتمگه دوغرو.

وضعیت بالاخره ائله آغیر بیر حال آلدی که، آرتیق تهراندا اوتوروب مقاله یازماقدان یانطق ایتمکدن بیر نتیجه اولابیلیمه جگینی یقین ایتدیم. ناچار بیر ایل بوندان اول تریزده اوزون اوزادی بحث ایتدیگیمیز مسئله اطرافیندا دوشونمگه باشلادیم. بو چوخ ساده بیر تدبیر ایدی. منیم تریز مسلکداشلا-

ریمدان چوخوسی تهراندان بیرایش چیخمیاجاغینی ایرهلی چکبب دیدیلر: آذربایجاندا باشلامالی، بورانی اول اصلاح ایتملی، آذربایجان خلقینین ثوز گوجی ایله بورادا ملی حکومت وجوده گتیرملی ییک. تهران، ارتجاعین باشی استبدادین مرکزی دیر. او، اطرافدا باش قالدیران بوتون حرکتاره مخالف دیر. بیرینجی نوبده اورادان گوز یوموب مستقیما بورادا ایش گورمه لی ییک. بو فکرین حقیقتی اووقت نظریمده داها آشکار بیر صورته جلوه ایتدی که، دولتین مسئول مامورلاری ایله آذربایجان خلقی نین تظلم و دادخواهلیق تلگرافلاری حقیقته مذاکره ایتدیم.

مثلا، بیات دیدی، من رادیو واسطه سیله مراجعت ایتیمشیم آرتیق خلق عریضه و تلگراف واسطه سیله ثوزونه زحمت ویرمه ملی دیر. باشقالاری داها آجی، داها شدید جواب ویردیلر.

صدر دیدی، بیر تلگراف اولماسین، مین تلگراف اولسون من بو کیمی بوش سوزلره جواب بئله ویرمه یه جگم.

بو سوزلرین آیری جوابی اولابیلمزدی. گرك خاقه مراجعت ایتمک. خلقین یومروغونون گوجی ایله آرادلیغی تامین ایتمک! بو شعارلار من تبریز آدیخواه لارینین تکلیفی اوزره تهراندان آذربایجانا حرکت ایتدیم.

بورادا یاخین مسلکداشلاریم ایله بیر داها جدی صورته ایرانین و آذربایجانین داخلی و خارجی وضعیتینی تجزیه و تحلیل ایتدیکن سونرا بو بویوک فکری عملی ایتمک ایچون بویوک مستقل بیر فرقه یاراتماق لزومینی آنلادیق.

بو فرقه دنیا سین تعقیب ایدیپ، آنلاییب تانیدیغی دموکرات عنوانینین آلتیندا اولمالی ایدی. بیزده، عنوانی قبول ایدیپ خلقی اوون اطرافینا توپلانماغا دعوت ایتمک مقصدیله کئچن دوشنبه گونی بویوک بیر مراجعتنامه انتشار ویردیک.

بو مراجعتنامه آذربایجان خلقینین اوزون مدندن بری حس
ایتدیگی احتیاجلار اوغروندا مبارزه ایتدیگی حق واختیار
اوزرینده یازیلیمیشدیر.

بیز آذربایجان خلقینین آزادلیق پولوندا آپاردیغی مبارزه
تاریخینی اونودا بیلیمه ریک. تهران ارتجاعی آذربایجانا بویوک
ضربه لر وورموشدور. بیز اورادا کوک سالمیش استبداد
رژیمیندن هتچ بیر امید گوزله یه بیلیمه ریک. تهران آذربایجانین
همیشه فشار آلتیندا قالماسینا چالیشمیشدیر. اورادا حکومت سورن
خائن عنصر لر بیزیم باشچیلاریمیزی محو و نابود ایدیپ ملی
غروروموزی سیندیرماقدان بیر آن بئله صرف نظر ایتمه میشلر.
آذربایجان خلقینین بویوک سرداری ستارخانین خائنه بیر
صورتده تهرانا چکیلیب تولدیر یلمه سی هنوز اونودولمامیشدیر.
مستبدلر ستارخانا مداخله ایتمگی بویوک بیر گناه حساب
ایدیب اونو، اتابک باغیندا محاصره یه سالدیقلاری گونلرده تهرانین
کوچه، خیابان و ایولرینده بئله بختیاری تفنگچی لرینین الیه
خلقین مالی، جانی و ناموسی تاپدالانیردی. مرکز ایسه اربلاری
تذبذبه ایتمک عوضینده خانلارینی وزارت و صدارته منصوب
ایدیردی.

تهران همیشه آذربایجان آدیندن وحشت ایدیپ اوآدی
آغزینا آلانلارلا بی رحمانه رفتار ایتمیشدیر. بونا سردارملر دن
سونرا آذربایجانین افتخاری اولان مرحوم شیخ محمد خیابانی
حقینده گوردیکلری حقسیزلیکلری شاهد گوسترمک اولار.
من شخصاً اونون قاتلی حاجی مخبر السلطنه یین اعتبارنامه سی
تصویب ایدیلن گون مجلسده بیر روزنامه مخبری صفتیله
حاضر ایدیم. اوگون ایران آزادیخواه لارینین غیرتلی نمایندسی
مرحوم سلیمان میرزا بوآچاق خائنین اعتبارنامه سی علیه نه
اعتراض ایتدی. اوچوخ حرارتلی بیر صورتده مرحوم شیخین ایران
آزادلیغی پولوندا گوستردیگی فداکارلیقلاری ساییب سویله دی
وحاجی مخبر السلطنه اوتانمادی، تریبون دالینا گئدیپ دیدی:
«دوغرودور من اونو تولدوردیم، لکن، بوبویوک بیر خدمتدیر.
چونکه خیابانی مملکته خیانت ایدیردی».

آذربایجان قهرمانلارینین قانيله قورولان مجلس شورا بو جلادين اعتبارنامهسینی قبول ایدیب ملت نمایندهسی آدلاندیردی. سونرادا بو خائن رضاخان امريله اون سنه دن آرتیق ایران دولتینین رئیسی اولدی. بو اونون ائله دیگی خیانتینه پاداش و زحمت حقی ایدی.

تهران بوایشی گورمکله آذربایجان نامینه دانیشماغی بویوک بیر خیانت حساب ایتدیگینی ثبوت ایتیردی. شیخی چوخ گوزل تانییرسیز چوخلاروز اونون معنالی نطقلرینی ایشتمگه موفق اولموشسیز. من سیزدن سوروشورام او ایرانا هانسی خیانتی روا گورمیشدی؟

من او وقت «حقیقت» روزنامه سینده بیر آذربایجانلی کیمی مجلسین بو خائنه حرکتینه شدید بیر صورتده اعتراض ایدیب «سیزین خائن آدلاندیردیغیز مزارلار قارشیسیندا تعظیم ایتمگی بیز افتخار بیلیریک». کیمی جسورانه عبارت یازماقلا ایچریمده شعله لنمکده اولان ملت حسینى تسکین ایتمگه چالیشدیم.

عجبا! شیخین خیانتی و گناهی آذربایجانلی آدی داشیماقدان باشقا نه اولای بیلردی؟

مرحوم میرزا کوچک خانین تهران حقیقنده چوخ آجی بیر سوزی خاطریمه گلدی. اودیپردی «تهران آباد اولماق ایچون بوتون ایران برباد ایدیلیمیشدی. ایران آباد اولماق ایچون تهرانی برباد ایتمک لازمدیر». من بوسوزی تصدیق ایدیب تهرانی داغیدیب اورتادان قالدیرماغی توصیه ایتمیرم. لکن بو سوزده بیر دوغرولوق واردیر که، اودا تهرانیین خارجه باش قالدیران آز ادلیق حرکتلری اونلارین میدانا سوردیگی بویوک سیملاری علیهینه آپاردیغی جلاذانه سیاستدن عبارتدیر.

همین میرزا کوچک خانین توی ده چوخ وحشیانه بیر صورتده تولدیریلیب اونین باشی ایران آز ادلیغینین غدار دشمنی اولان رضاخانا تحفه گوندمریلدی.

آذربایجانین خلق و قهرمان اوغوللاریندان خراساندا قیام ایدهن مرحوم کلنل محمد نقی خان ایله ده بوجنایتی ایشلمکدر صرف نظر ایتمه دیلر.

بونلارین هاموسی گوستریر که، تهراندا کوك سالمیش
ارتجاع واستبداد قوهسی خارجه وجوده گلن آزادلیق حرکتلرینی
یائیرماق ایشینده هئج بیرجنایتدن گئری دورمایا جاقدیر.
بوجنایتلره خاتمه ویرمک ایچون اورا این قدر تینی محلی
وملی اختیارلار واسطه سیله سیندیرماق لازم گلیر.
بو ایشده اذربایجان همیشه اولدیغی کیمی ایندیده پیشقدم
اولمالی دیر. تهراندان آزادلیق اومماق بویوک اشتباه دیر. اورادا
آزادلیق مبارزهسی آپاران دستهلرین االقوللاری
باغلانیلمیشدیر.

طبیعی دیر، رضاخان بیخیلان گون بیز ایسته دیگیمیز ملی
حکومتی وجوده گئیره بیلمز دیک. او وقت انقلابدان بحث
ایده نلرین جوابیندا من «آزیر» روزنامه سینده بو ایشین غیر
ممکن اولدیغینی اثباتا چالیشمیشدیم. اوگون ملی حرکت و
انقلاب جریانینی اداره ایتمکه قادر بیر سیاسی فرقه یوخ ایدی.
رهبر سیز انقلاب نتیجه ویره بیلمزدی. اما ایندی وضعیت
تمامیله دگیشمیش اوچ ایل یاریم لیک مبارزهده، تازه قوهلر و
محکم سیاسی جمعیتلر میدانا چیخمیشدیر.

ایندی من انقلابدان بحث ایتمک و اونی اورتایا سورمک
فکرینده دگیلم. من ایسته بیرم دیم که. بو گون خلقیمیز اگر
توز حق و اختیارینی آلمانا اقدام ایدرسه اونی عملی ایتمک
امکانی واردیر.

مرکزی اشغال ایتمیش استبداد حکومتی توزونون لیاقتسیر-
لیگین آرتیق اثبات ایتمیشدیر. مجلس شورادان هئج امید
گوزلهمک اولماز. اورادا یئر توتان مستبدلر سندهن آرتیقدر که،
ساده بیر قانون کئچیرمکه موفق اولمامیشلار.

مشروطه و ملی حکومتین وجوده گلمهسی بیرینجی نوبهده
مملکتین بودجه سینی یعنی دخل-خرچینی تعیین ایتمکدن
عبارت دیر.

فراسه نین انقلابی کیمی بیزیم مشروطه انقلابی دا بو
مسئلهسی حیانا کئچیرمک یولوندا وجوده گلیمیشدیر.

بیزیم اون درونجی مجلسیمیز ایسه بو مسئلهنی حل ایتمگه قادر اولمامیشدیر. ایندی الینان مالیاتلار و صرف ایدیلن پوللارین هاموسی غیر قانونی و اوغورلیق حساب اولونور. منیم وطن پرست تانیدیغیم اشخاصدان بیری دیردی که، سن نطقروین بیرینده قانونا احترام ایدیب اونا تابع اولماقدان بحث ایتمیشدین.

من بونی انکار ایتمیرم، قانون محترم دیر. قانونسیز بیر ثولکده عدالت، امنیت، انسانیت اولایلمز. ولی قانون هر یکی طرفدن محترم توتولمالیدیر.

فرانسه انقلابینین بویوک متفکری ژان ژاک روسو ئوزونون مشهور اثرلرینین بیرینده بئله دیر: «پیمان یکی طرفلی اولمالی دیر، او، بیر طرفدن پوزولارسا، ایکنجی طرف اونی ساخلاماغا مجبور دگیلدیر».

روسونون نظرینده قانونلار خلق ایله دولت آراسیندا متقابل قراردان باشقا بیر شئی دگیلدیر. ایندی بیزیم حکومتیمیزین باشیندا دورانلار و مجلسیمیزین اکثریتینی تشکیل ایدنلر ئوزلرینین قویدوقلاری قانونلار و یازدیقلاری قراردادلاری پوزوب آیاق آلتینا سالمیشلار. اونا گوره بیز او قانونلاری لغو ایدیلمیش حساب ایتمگه مجبور یق.

بوندان علاوه اونلار همیشه قانونی ئوزلری ایچون بیر آلت ملعبه قرار ویرمیشلر. هر وقت آزادلیغی محو ایتمک خلقین حق و اختیارینی آیاقلاماق لازم گلیرسه، اونلاری میدانا چکیب استفاده ایتمگه چالیشیرلار. خلقین نفعینه لازم اولان قانونلار ایسه یاددان چیخاریلیب آرشیولره ویریلیمیشدیر.

دوستلاریمدان بیری یز دلیلرین بیر مثلین یازمیشدی: گویا یزد شهرینده بیر یالانچی روضه خوان وار ایمیش که، منبره چیخدیقدا غش ایدیب آروادلارین اوزهرینه دوشرمیش. یزدلیلردن بیری آخردا جانا دویوب دیمیشدی: «آخوند، من نمیدانم همیشه بظرف بی بی چراغش میکنی!».

ایندی بیزیم دولت آداملاریمیزدا غش ایدنده همیشه بی بی-نین اوستینه دوشورلر. یعنی همیشه ظالمانه قانونلاری میدانا چیخاریرلار. عادلانه قانونلاردان هئچ بیر اثر گورمیریک.

بیز آذربایجانلیلار قانونلارین اساسینی وریشه‌سینی بویوک
قربانلیقلار بهاسینا آلمیشیق. مرکزی حکومتی ئوزلرینین
آتل-بابادان قالما ارثی حساب ایدهن خائنلر اونی عملا سیلیب،
سوپوروب گیزلتمیشلر. بیزیم حق و اختیاریمیزی تامین ایدهن
ایالت وولایت انجمنلری قانونیندان چوخ ایلدیر بیر اثر
یوخدور. منه قانوندان دانیشان آفادان بونا جواب ایستردیم
اونون بوشبوغازلیقدان باشقا بیر حربه‌سی اولا بیلمز.

بیز حقیقتی آچیق-آیدین بیر صورتده خلقه گوسترمه‌لیبیک
بیزیم میدانا آندیغیمیز شعارلارین اساسینی دا قانون تشکیل
ایدیر.

بیز ملت‌لرین و خلق‌لرین اختیارینی تامین ایتیمیش قانون اساسینی
دیریلتمک یولوندا مبارزه‌یه باشلامیشیق. قانون اساسی، ایالت و
ولایت انجمنی اولماسا قوری و معناسیز بیر کاغذدان عبارت
اولا بیلر.

قانونا احترام ایدیپ اونی مقس سایدیغیمیز ایچوندور که
بیز بیرینجی نوبده ان بویوک، ان اساس قانون-یعنی انجمن
ایالتی مسئله‌سینی حیاتا کئچیرمک ایسته‌ییریک.

من بو سوزلری فقط ایندی بورادا دیمگه باشلامامیشام.
بیر نئچه گون فرصتدن استفاده ایدیپ حاضر اولدیغیم مجلس
شورای ملی‌ده بوندان داها شدید بیرلحن ایله چیخیش ایدیپ
نماینده آدی داشیبیان یالانچی پهلوانلاردان بو خصوصدا جدی
ایش طلب ایتیمیشدیم. حالبوکه اونلارین بیر قدم بئله خلقه
دوغری کلمه‌لرینه امیدیم یوخ ایدی.

دیدیم کیمی ایچریمیزده فارس مثلی موجبنه «آشدان
ایستی کاسه‌لر» (کاسه از آش داغتر) آداملار از دگیلدیر.
هونن اونلاردان بیری منه ایراد ایدیردی که، «ینه یازیرسیز
آذربایجانا دولت طرفیندن اهمیت ویریلیمیر، ینه دیرسیز
آذربایجان‌دان آلینان ویرگیلر اورا مصرف اولونان بودجه‌دن
چوخدور. آذربایجان تهرانا ائله بیر بویوک ویرگی ویرمیر، بیز
گرک تهران‌دان تشکر ایدک که بیزه چوخ یاخشی باخیر. اگر
تهران اولماسا بیز آچیمیزدان ئوله‌ریک».

بو آدامین عقلینه منیم شبهم یو خدور. لاکن لچ بازلیق و حجت ایله ئوز یالان و مغرضانه سوزلرینی خلقه تحمیل اینمک گورورسینز انسانی نهلر دیمگه وادار ایدیر؟

بو ناخلف آداما من دئدیم: آیا بیلیرسنمی که ایگیرمی ایل تمام رضا خان آذربایجانلییا باتمانی ۴ قرانا آلدیغی قندی ۱۸ قرانا دیدتدیردی؟ آیا آلاماق ایسته میرسن که، آذربایجان نین زحمتکش دول آروادلاری بیر قوطی کبریت آلدیغی زمان بیر ریالین اوچده ایکیسینی مالیات ویریر؟ حقیقت آجیدیر، لاکن اونى سویله ملییک. من مجلسده آچیق صورتده دئدیم که، «بونى من دقیق حساب نتیجه سینده اثبات ایده بیلرم». آذربایجان خلقینه معارف بودجه سیندن ویریلن پول آدام باشینا تقسیم ایدیلرسه اونى گوسترن بیر واحد ناپماق اولماز. من اونى کبرینه تبدیل ایتدیم. نتیجه بو چیخدی که، هر بیر نفره بیر کبریت چوپیندن آز پای دوشور.

اوکور و کار آدام او قدر خلقدن اوز اقدیر که، بیزیم ملی دبستانلاردا چالیشان آموزگارلاریمیزین آیدا اوتوز نومن حقوق آلیب ۱۲ ساعت چالیشمالاریندان خبری اولما بیلیمیر. ئولسنده ئوز فصاحت و بلاغتینه او قدر مغرور دور که، گوندن آشکار اولان بو حقیقتی انکار اینمگه چالیشیر.

طبیعی دیر، بیز بو کیمی فاسد، لچوج و فتنه جو آداملارین سوزینه قولاق آسوب ئوز توتدیغیمیز یولدان قایتملی دگیلیک. من اونا دیدیم بیز چالیشیپ مقصدیمیزی الله ایده جییک. اگر سن دوعری دیرسن بو یور، دوش قاباغا، باخاق نه ایش گوره جکسن.

بو کیمی بوشبوغازلیقلارا بیز اهمیت ویره بیلمه ریک. ایش و فعالیت لازم دیر. سوز، عبارت و بوشبوغازلیق خلقی یوروب مایوس ایتمیش دیر.

بیزیم گورملی ایشیمیز چوخ ساده دیر. اول شهریمیزی اصلاح اینمک ایچون انتخاب ایتدیگیمیز شهر انجمنی ایشه باشلامالیدیر. تهران بیزیم بو ساده و طبیعی حقیقتی بئله پایمال اینمک ایسته ییر. نئچه ایدیر که، شهر اهلی ئوز ایوینی آباد اینمک، ئوز مدنی و محلی ایشلرینی یولینا

سالماتی ایچون انجمن انتخاب ایتمیشیر. لاکن وزارت کشور اوننی حتی ظالمانه و قانون اساسی نین ضدینه اولان پهلوی قانونی ایلهده تصدیق ایتمیر.

نتیجهده شهر: کهنه قبرستان حالینا دوشموش اونون کوچه و خیابانلاریندا گند و کثافت باشدان آشماقدادیر.

دنیادا دموکراسی نامی داشییان هئچ ثولکه یوخدورکه، اورانین شهرداری ایشلرینه دولت مداخله ایده بیلسین. رضاخانین وجوده گتیردیگی بو منحوس سدی سیندیریب شهر انجمنی ایشه باشلامالی وشهری خرابه زار حالینا دوشمکدن نجات ویرمه لیدیر.

بیز، سو مسئله سینده گوردیک که، ساده بیر صورتده انتخاب ایتدیگیمیز کمیسیون شهرین مهم محله لرینی بیر نچه گون سوايله تامین ایده بیلدی. اگر بو ایشه ادامه ویریلرسنه بویوک نتیجه لر الده ایدیه بیلر. آیری ایشلرده بئله دیر. گرک همت ایدیب ایشه گیریشمک. تهرانین خائنلر الینده اولان وزارتخانه لریندن بیر دفعه امید کیسمک لازمدیر. بوندان علاوه مرتجع لرین وجوده گتیردیکلری شرائطین تاثیریندن بوتون ایران هرج-مرج حالیندادیر. مازندران و گرگاندا اولدیغی کیمی اصفهان، شیراز و سائر جنوبی شهرلرده آشوب و شورشلر باش قالدیرمیشدیر. تهرانین توزینده بئله شلوقلیغین قارشیسینی آلمانا دولت قادر دگیلدیر. حکومت نظامی اولدیغینا باخمایاراق گئجه ساعت اوندان سونرا شهرده گورونمک قدغن ایدیلمیش، لاکن خلقین مال-جانینی حفظ ایتمک ممکن اولایلمه میشدیر.

بئله بیر زماندا آذربایجان دموکرات فرقه سی توزونون بویوک مراجعتنامه سی ایله فعالیتله باشلامیشدیر. بیر هفته دن آز اولمایان بو مدتده شهریمیزده و بوتون آذربایجاندا درین بیر سکوت حس ایدیلیر. خلق بیر مرکز ثقل، بیر پناهگاه تاپان کیمی اولمیشدیر. امنیت عمومینی تهدید ایدهن حرکتلر سوسدیریلیمیش، شلوقچی عنصرلر اسکت ایدیلمگه باشلامیشدیر.

ایندی آذربایجان امنیت و آرامش جهندن ایرانین ایزی
یئرلرینین هامیسیندان قاباقدیر. فرقه بو موفقیتی فالنیک
حساب ایدی، گوتوردیگی صلح و امنیت طلبلیک سیاستینی
تعقیب ایده جکدیر.

اعلامیه میز اطرافدا اولدیقا درین تاثیر بوراخمیشدیر.
دشمنلریمیز، مخصوصاً، تهراندا ایران خلفلرینین حقوقینی
ایاقلاری آلتینا آن مستبد عنصرلر اوخویوب تیرمه که
باشلامیشلار.

بیز بویوک بیر فرقه یار اتماقلا دنیا یا ثابت ایده جیک که، توز
ایویمیزی یابانچی کمگی اولمادان اداره اینمگه لیاقت و قد
رنیمیز واردیر. (گورولتولی آلتیشلار)

فرقه میزین بارمسینده من چوخ مفصل معلومات ویرمه
ایسته میرم. بو قدر دیلمیم که، مراجعتنامه میزی حتماً اوخو-
موشسین، اونون بوتون آذربایجاندا بویوک تاثیر اولدیغی
بوندان بیلینیر که، ایرانی باشدان-باشا بوروموش اولان
شولوقلیق و هرچمرجلیکدن بورادا هئچ بیر اثر یوخدور. ایستر
شهرلرده، ایسترسه کندلرده خلق فرقه یه اعتماد ایدی اونون
میدانا آندیغی امنیت شعارینی چوخ حسن توجهله استقبال ایدیر.
آذربایجان ایندی طوفانلی دریا کیمی نلاطمده اولان ایران
مملکتینده ساکت و آرام بیر جزیره حالیندادیر.

تهراندا ایسه مراجعتنامه میز بمب کیمی سسلنمیشدیر. اونین
اورادا چوخ آز بیر مقدار انتشار ایدیلمه سینه باخمایراقی چوخ
سریع بیر صورتده خلقین نظرینی جلب ایتمیشدیر. اونون
تائیری ایله توزونی زور ایله ایران خلقینه تحمیل ایده ن صدر
کابینه سی متزلزل اولموش، ارتجاعین اچاق نوکرلری اولان
نماینده لر ال-ایاقلارینی ایتیرمیشلردیر.

چوخ احتمال وار که، ووردیغیمیز بویوک ضربه نین اثرینده
صدرین کابینه سی سقوط ایدی، اونون یئرینه موقتی اولماق
اوزره بیر مجلل ویا آزادیخواه کابینه گتیرسینلر. لکن بو
اوشاق آلدادان تدبیرلر بیزی اغفال ایده بیلمز. بیر گونلیک،
بش گونلیک ایچون یوخ، همیشه آزادلیغی تامین ایتمه ایچون
بورادا وجوده گتیرمگه باشلادیغیمیز مرکزی ثقلی ساخلامالی،

اونی مرکزده آز ادلیغی معو ایتمگه چالیشان مستبدلرین باشی اوستینده محکم بیر یومروق کیمی نوتمالیییق. بوندان علاوه، فرقه‌میز ایشه باشلادیقدان سونرا وجوده گلن امنیت و آراملیق گوستردی که، خلقیمیزین ئوزونون اداره ایتمگه لیاقتی واردیر.

مرامنامه‌میزی هنوز انتشار ویرمگه فرصتیمیز اولمامیشدیر. چوخ تئز بیر زماندا چاغیریلان فرقه‌کنگره‌سینده اونی تصویب ایدیب عمومین نظرینه تقدیم ایده‌جییک. لاکن اساسی مقصد لریمیز خلقدن گیزلی دگیلدیر. اونی بیز مراجعتنامه‌میزده ساده بیر دلیل ایله یازیب گوسترمیشیک.

بیز بیرینجی نوبه‌ده امنیت، اوندان سونرا ملی حرکاتیمیزی اداره و ایران آز ادلیغینی تامین ایچون انجمن ایالتی دن عبارت اولان بیر مرکز ثقل وجوده گتیرملی‌یک.

فرقه‌نین ایشی باشقادیر. اونی، دولت و حکومت یثرینه قویماق اولماز. او، خلقین گوزینی اچیپ محکم بیر انتظام آلتینا چکمک، او واسطه ایله عمومین منافعینی تامین ایتمگه چالیشیر. خلقین حقوقی، فردی و اجتماعی ایشلرینی اداره ایتمک دولت تشکیلاتنین ایشیدیر. بو تشکیلات ایالت و ولایت انجمنلری شکلینده اولا بیله‌جکدیر.

انجمنلرین اختیاراتی چوخ وسیع‌دیر. اولار بوتون دولت اداره‌لرینین ایشلرینه یتیشه بیلر و ایالتین مالی، فرهنگی و بهداشتی مسئله‌لرینی مستقل بیر صورتده مذاکره ایدیب بو خصوصلاردا جدی تدبیرگوره بیلر.

قانون اساسی بوتون ایران خلقلری و ایالتلری کیمی آذربایجان خلقینده بو اختیاری ویرمیشدیر. بیلدیگیمیز کیمی، آذربایجان انجمنی ایرانین مشروطه تاریخینده بویوک رول اوینا-میشدیز. او، انجمنده شرکت ایده‌نلردن آقای رفیعی (نظام-الدوله) نین خوشبختانه بورادا تشریفلری واردیر. ئوزلری ده فرقه‌میزین مؤسس‌لریندندیرلر. آقای مستشارالدوله‌ده بوتاریخی انجمنین عضولریندندیر.

بو سیمالار بیز آذربایجان خلقینین آلدیغی بویوک حق و اختیاردان دیری شاهد و محکم دلیل و مدرک‌دیرلر.

بورادا بویوک بیر حقیقتی گرك سیزه دیم. بو معروف
تیر، دییرلر: «حقى الماق لازمدير، اولى ويرمز لر».
منیم عقیده گوره، بو کامل بیر شعار دگیلدیر. من دییرم
حقى الماق شایدکه، آسان بیر ایشدیر، اونى ساخلاماق
شرطدیر.

اگر بیزیم قهرمان مشروطهخواه لاریمیز بو نکتهیه توجه
ایدیب اغفال اولماسا ایدیلار، ایندی آذربایجان، بلکه، ایران،
نماینه دنیاین ان آزاد، ان دموکراتیک مملکتلریندن بیری
اولموش و دچار اولدیغیمیز فقر، فلاکت، آجلیق و سفالت
قباغیمیزا چیخمامیشدی.

آذربایجان خلقی قیرخ ایل بوندان اول تشکیل ایندیگی
انجمن ایالتی واسطه سبله توزونون سیاسی رشد، و استعداد-
دینی ثبوت ایتیمیشدیر.

فرقه، یز بو استعداد و لیاقتی دنیا یا ثابت ایدیب اونین
قباغیما چیخاریلان مانعهری اورتادان قالدیرم لیدیر.

دموکراتلیق ان مترقی و عالی بیر فکردیر. بیز اونى تام
معناسبله حیانا کئچیرمگه چالیشمالیق. بیز وار قومیز ایله
چالیشاجانلیق که، ملت افرادینین هاموسی دولت ایشلرینه مداخله
ایده بیلسین و هر بیر فردین ارادسی مملکتین مقدراتیندا
مؤثر اولسون.

بوندان علاوه، قباغیمیزدا بویوک اصلاحات دورمیشدیر.
اولی کندلی ایله اربابلار آراسیدا تولید اولموش. اختلافلاری
عادلانه بیر طرز ایله حل و رفع ایتملی ییک، سونرا فرهنگ و
بهداشت مسئلهسی بیزجه ان بویوک مسئله لردندیر. فرهنگ
و بهداشتسیز بیر ملت توز استقلال، حیات و آزادلیغینی
ساخلایا بیلمز.

من کئچمیش نطقلریمین بیرینده هنوز فرانسه؛ آلمان قوه
لرینین اشغالی آلتیندا ایکن همین بو یئرده فرنگ ملتینین
یاشاییب آزاد بیر صورتده توز حیاتینى ادامه ویره جگینی
پیشگولوق ایتیمیشدیم. بو پیغمبرلیک دگیل ایدی، من اومدن
ملتنین فرهنگیندن، تاریخی مبارزه لریندن، بیلک و بهداشتیه
اولان توجهیندن کاملاً خبردار ایدیم .

بیریم آرزولاریمیزدان ان بویوگی عموم خلقین سواد-
لانماسیدیر. سوادلی و ساغلام خلق هئج وقت ظلم و فشارا
تحمل ایتمز. انسانلارلا حیوانلار آراسیندا اولان بویوک فرقه
بوندان عبارتدیر.

انسان اجتماعی بیر مخلوقدور او تک ئوزباشینا یاشامیر
و اونون مقصدی فقط شخصی حیاتیینی تامین ایتمک دگیلدیر.
بشر اجتماع ایچون یاشییر. اونا گوره اجتماعین منافعینی شخصی
منافعیندن یوخاری توتمالیدیر.

هر کس ئوز باشینی ساخلاماق ایچون یاشاسایدی، دنیا
بویوک سیمالار، فداکار قهرمانلار و ئوز جانلارینی وطن و ملت
یولوندا فدا ایدن رشید انسانلار تاپیلمازدی. بو فداکارلیق
فقط بیلک، فرهنگ، تشکیلات و اخلاق نتیجهسیدیر. بیز گرك
جماعتین منافعینی ئوز شخصی منفعتلریمیزه ترجیح ویرمگه
عادت ایدک و بو واسطه ایله خلقیمیزی فلاکتدن قورتاراق.
افتخار مال، مکت و شخصی یاشاشیدا دگیلدیر. دنیا
دا باشی اوجا آدمیلار عموماً خلق خادمتری اولموشلاردیر، جو-
نلاریمیزی بوروحدا تربیه ایتملی بیک. افتخار، شرف قازانماق
ایسته بیر سن خلقه خدمت ایتملی سن. بونی گرك هامو بیلسین
و بویول ایله قازانیلان شرف و افتخارین مزه سیننی آنلا سین.
بیز تاریخدن چوخ داییشا بیلریک. کئچمیشیمیزده افتخارلا
دولیدیر. لاکن بو کفایت ایتمز. افتخار و شرافتی ئوزوموز
ئوز الیمیزله کسب ایتملی بیک. سعدی نین حکیمانه سوزی بیزه
درس عبرت اولمالی دیر.

میراث پدرخواهی، علم پدرآموز
کاین مال پدرخرج توان کرد بده روز.

بیر آتا-بابا میزین گوردیگی ایشلری ئوزوموزه سرمایه
قاییریپ اوننی خرجه ییب قورتارما یاق. بلکه، شجاعت، رشادت
و فداکارلیق دا اونلار ا تقلید ایدی ب گئتدی کلری یول ایله گئدک.
اونلارین قازاندیقلاری افتخار و شرافته نایل اولاق.

بیزیم فکریمیزی مشغول ایدن مسئله لر دن بیررسی ده دلیل
مسئله سیدیر. بو، بیز آذربایجانلیلار ایچون چوخ مهم و اساسی
مسئله لر دندیر.

فرهنگ مسئله‌سینی بی‌قیدلیک‌ایله باشدان سالماق اولماز. چونکه ملت‌لرین حیاتی اونا باغلی دیر. بدبختانه بو گونه‌دک مملکتیمیزی اداره‌ایده‌نلر بوموضوعی سرسری ساییب اونا اهمیت ویرمه‌میشلر. بوندان علاوه، آذربایجانین فرهنگ و معارف موضوعیندا مخصوص بیروضعیت واردیر. اهالی‌میز قرنلردن بری معین بیر دلیل ایله دانیشماقدادیر. بودیلی ساده وقابا تدبیرلر ایله عوض ایتمکه چالیشانلارین اللرینده قانع ایدیچی دلیللری یوخدور. آلتی یددی یاشیندا تازه دلیل آچمیش اوشاغا یا باچی بیردیلی تحمیل ایتمک جنایتدیر. تعلیم، تربیت اینله مشغول اولانلار اکثر آذربایجانلی لارین عصبی لیگینی بوندا گوریرلر. آنا دلیلنده یازیب اوخوماغی قدغن ایتمک فرهنگ تکاملین قباغینی آلماق دیمکدیر.

بئش میلیون‌دان زیاده کند و شهرده یاشایانلاریمیز قالسین، حتی محلی مکتبلرده تحصیل ایده‌نلریمیز بئله عمرلرینین آخیرینا قدر فارس دیلینی دوزگون تلفظ ایتمکه قادر دگیلدیرلر. رضاخان ایش یاشینا گلیب آذربایجانلی پارچالماق سیاستینه باشلامادان اول آذربایجاندا ملی تیاترلاریمیز سریم بیر صورتده ترقی ایتمکده ایدی. خلق، آرواد و کیشی تماشا‌لاردا کمال میل ایله حاضر اولوب هنرورلریمیزین اثرلرین سیر ایدیر و بو واسطه‌ایله اخلاق و معنویات جهتن ملتیمیز ترقی ایتمکده دوام ایدیردی. فقط مجبوراً تیاتریمیز فارس دیلینه تبدیل ایدیلن کیمی نمایش سالونلاریمز باغلانماغا مجبور اولدی. چونکه خلقیمزین اکثری بودیلی آنلاماغا قادر دگیلیدی.

دیلی وطن پرستلیگه مخالف گورنلر واقعا جاهل آدم‌لار گرك اولسینلار. چونکه بو ایشین تازه لیگی یوخدور. هنوز ایندی‌ده مسجدلر و منبرلرده واعظلریمیز خلقین آنلادیغی آذربایجان دلیلنده وعظ ایدیپ دینی وظیفه‌لرینی انجام ویرمگه دعوت ایدیرلر. بیز آذربایجان دیلینین مخالفلریندن سوروشوریق، بو ایشده‌نه پیسلیک واردیر؟ نیه بیردیلدن منبرده استفاده ایتمک اولور، اما مدرسه‌لرده اوامور؟

وانگهی آذربایجان دلیلنده یازیب اوخوماق مسئله‌سینین تازه لیگی یوخدور. قیرخنچه‌ایله بوندان اول ایران فرهنگی‌نین

افتخاری ساییلان میرزا احسن رشديه تبریزده تشکیل ایتدیگی
مدرسه نین ابتدائی دور مسینی آنا دیلینده ندریس اینمیشدیر.
اونون اوتاریخده تالیف ونشر ایتدیگی درس کتابی الیمیزده دیر.
بوندان علاوه، بورادا یازیب اوخوماغی آنا دیلیندن باشلایانلار
آز دگیلدیرلر.

ایشیتدیگیمیزه گوره آقای فیوضات و آقای دکتر رضازاده
شفقده بودیلده آذربایجان مکتبلرینده وقتینده درس دیمیشلر.
بوندان علاوه، من کندلرده و خرده شهرلرده معلملر گور-
دیم که، فارس دیلینی ابدای بیلمه یین کندلی و اصنافه بو دیلده
فرهنگ موضوعیندا نطق ایدیردیله.

مخصوصاً سلماسدا بو گولونج ایشین لاپ قاباریق شکلینی
کئچن ایل کورمکه موفق اولدوم. من سلماس سوزینی مخصوصاً
ایشلندیم. چونکه بیزیم شاهپور علی رضایا ارادتمیز یوخدور.
شاپور سوزی اونون اخلاقی جنایتلرینی نظرده مجسم ایدیر.
سنارخان خیابانینده پهلوی آدلانماسی قولاقلاریمیزی خراش
ایدیر، روحیمیزی اینجیدیر. تبریزده آذربایجانلینی قربانلیق
قویونی کیمی پارچالایان رضاخان پهلوی آدینا خیابان اولابیلمز.
اونی تبریز اهالیسی توز ملی قهرمانی سنارخان آدینا آدلاندیر
میشدیر. پستخانمیز بونی بیر دفعه بیلمه لی پهلوی آدینا گلن
مکتوبلاری گثری قایتارمالیدیر. تبریزده پهلوی خیابانی یوخدور.
بویوک خیابانیمیز بویوک سرداریمیزین آدینادیر. او بیله گرك
مشهور اولسین.

آخردا تکرار ایدیرم، بیز ایرانین استقلالینا کاملاً علاقمندیك.
اونون بیر قاریش توپراغینی آیری بیر تولکبه ویرمک فکری
ابدا میداندا یوخدور. بیزیم ایسته دیگیمیز قانون اساسینین بیزه
ویردیگی داخلی حق و مدنی مختاریتدن عبارتدیر. دیل مسئله
سیده بونون جزوی دیر.

بیز مراجعتنامه میزده دیدیگیمیز کیمی توز ایویمیزین
ایشلرینی توزوموز اداره ایتمک فکرینده بیك. اوندان ثوتری
وار قومیزله چالیشاجاغیق.

زور ایله ایران خلقلرینی اسارتده ساغلايانلار بونی بیر
مگره دوشونبه لیدیرلر...

(«آذربایجان» روزنامه سی یکشنبه ۲۵ شهریور، شماره ۴،
دوشنبه ۲۶ شهریور، شماره ۵، ۴ شنبه ۲۷ شهریور، شماره ۶،
چهارشنبه ۲۸ شهریور شماره ۷، ۵ شنبه ۲۹ شهریور شماره ۸،
یکشنبه اول مهر شماره ۱۰، دوشنبه ۲ مهر شماره ۱۱، سه شنبه
۴ مهر شماره ۱۲، ۱۳۴۴-نجی ایل، ۲-نجی دوره).

تبریز شهرین فرقہ فعالیتلاری جلسہ سینده

آذربایجان خلقی ۱۲ شهر یوردن بری هرگون تاریخی دقیقه لر کتچیر بیدیر. ایندی بیر آیدان آرتیق دیر که خلقیمیزین نماینده لری تهران دایرلار. اونلار آذربایجان ایله مرکزی دولت آراسیندا امضالانان موافقت نامه نین نه جور حیانا کتچیر یلمه سی و تکمیلی بار سینده دانیشتیق آپاریرلار. بو موافقت نامه نین بعضی ماده لرینده موافقت حاصل اولوب ولی بعضی سی قالیر. گورونور، مسئله چوخ ساده دگیل. بیزیم ایله دولت آراسیندا گندن مذاکره چوخ درین و مشکل بیر مسئله دیر. بو ارتجاع ایله آزادلیق مسئله سیدیر. ارتجاع جور به جور وسیله لرله چالیشیر که، آذربایجان نهضتی و اونون سایه سینده وجوده گلن و بوتون ایرانا سرایت ایتمکه اولان نهضت و اصلاحاتین قاباغینی آلسن. آذربایجان دور دیقجا مرتجع عنصر لر حاکمیت سوره بیلیمه جگینی توزلری ده بیلیرلر. ولی بونی بعضیلری علنی دیرلر، بعضیلری یوخ. اول دفعه بیز تهران ایله مذاکره به باشلا دیقدا خوزستان مسئله سینی آرایا آندیلار، اونلار دیرلر اگر بیز آذربایجانا بو حق و امتیازلاری ویرسک، خوزستان دا ایسته یه جک. ارتجاعی منبع لر بو یولیه بیزیم نهضتیمیز مانع چی لیک تور تمک ایچون خوزستان دا جور به جور تشبثلر ایدیرلر، عربلر اتحادیه سی وجوده گنیرلر. بو یالانچی اتحادیه عرب دولترینه شکایت و خوزستانی ایراندان آپیرماق و عرب مملکتلرینه یاپیشدیرماق ایسته ییر. عین حالدا بیزی تجزیه طلب گوسترماک ایسته ییرلر. لکن بیزیم هتچوقت ایراندان ایریلماق شعاریمیز اولما میشدیر. بیز هر نه ایسته میشیک ایران داخلیتده ایسته میشیک. بیزیم دشمنلریمیز

آذربایجان نهضتینی آر اداڤان آڤارماق ایچون خوزستانی ایراندان
 آیرماق ایسته بیرلر. دشمنلریمیزین گتیردیکلری بهانه لر و
 خوزستان مسئله سینی اورتایا آتماق، سیاسی ماجراجولیفلارین
 سه بیر نظهری دیر. اونلار دیمک ایسته بیرلر که، سیز آذربایجان
 نهضتیندن صرف نظر ایدین، یوخسا خوزستان ایراندان آیریلر.
 جاقدیر. بوندان علاوه تهراندان جور به جور سنه لر وار که، بونلارین
 سوزلری آیری ولی هدف لری بیر دیر. بیر ی بودور که،
 آذربایجان هده لیمک ایچون آذربایجان نماینده لری ایله مذاکره
 گتدیگی حالدا دیرلر که، آذربایجاندا هله ده یتر بولگیسی
 دوام ایدیر، گرک آذربایجان یتر بولگیسی و توپراق مسئله
 سیندن صرف نظر اینتسین. حالبوکه، آذربایجان نهضتینین
 دموکراتیک بیر نهضت تانینماسینین بیر دلیلی ده توپراق
 مسئله سینین خلق نفعینه، کندیلرین نفعینه حل ایدیلمه
 سیدیر. آرتیق یتر بولگیسی قورتاریب گتدیدیر و بوایسه
 آذربایجان خلقینین مسلم بیر حقی دیر. بیز هتچوقت کندچی یه
 دییه بیلمه ریک که، آلدیغین یتری گتیری قایتار. دتدیم یتر
 بولگیسی قورتاریب او یترلر که، آذربایجان خلق دشمنلرینین
 یتری ایدی و هابثله خالصه یترلر بولونوب قورتاریب و بو مسئله
 حل اولوبدور. بو مسئله نی آرایا آنانلار هتچ بیر ایش گوره
 بیلمه یچکله کندلی بیزیم نهضتیمیزین محکم دایاغی دیر. دنیا
 ملی و اجتماعی مسئله لرینی لایقنجه تشریح ایددن اجتماعی
 شخصیت لردن بیر یسی دیر: ملی دموکراتیک نهضت کندلی
 و کند نهضتی دیر. وقتی بیز دیریک ملی نهضت، بودا کندلی
 نهضتی دیمکدیر. من امید ایدیرم که، بیر وقت گله جک ایران
 خلقی ده آذربایجان خلقیله بیرلیکده توپراق لاری غصب ایدن
 و ایرانی ترقی دن ساخلایان بویوک فتودالارین کوکینی کسپ
 آر اداڤان آڤارماق دیر (گور واتولی آقیشار).

قاباقدا دتدی، ایندی دانیشیق لار بیر قسمتده موفقیتله دوام ایدیر.
 ولی آیری قسمتده تمام اولما یبیدیر، آرتجاعی قوه لر جور به جور یوللار
 ایله دولنده نفوذ و تاثیر ایدیرلر... آخر زماندا ایرانین
 اشقا یترلرینده عمله گلن توطئه لر دولتین باشینی

قاریشدیرماق ایچون اقداملار ایدیر. بوجور اقداملار دامرگزه تاثیر ایدیپ، قویمورلار مرکزی دولت آذربایجان خلقینین ایسته‌دیکلرینی تمام رضایتله حل ایتسپن و ایسته‌پیرلر بیله گوسترسینلرکه، دولت بویوک خطرله مواجه اولدیغی ایچون آذربایجان مسئله‌سینی تامبله حل ایتمگه قادر دگیل‌دیر. ایندی نمایندهلریمیز نهران‌دادیرلار و اونلارین افتخارینا جوربه‌جور قوبافلقلار و جشنلر تشکیل ویریلیر و هر یترده ائتلافدان صحبت اولونور. نمایندهلریمیز تبریزدن حرکت ایدنده بیز اونلارا تاپشیرمیشدیق، نهراندا آزادیخواه‌لارا بیلدیرسینلر که، اگر اونلار دوغرودان-دوغرویا صوکرانیک پرینسیپلر اساسیندا ایشلمگه حاضر اولسالار بیز اونلارلا ائتلافا حاضریق. بیز بو سوزلری ایران توده‌حزبی و ایران حزبینه صریح صورتده دئدیك، صوکران حزبینه‌ده دیمیشیک. بیز بیلیریک که، هر پیر ائتلافا معین پیر هدف و مقصد واردیر. اجتماعین پیر قسمتی ایکنجی پیر قسمتیه مبارزده مشترک منافی اولدیغی ایچون ائتلافا حاضر اولورلار. ائله‌ده ایران آزادیخواه فرقه‌لرینین ائتلافی بو مقصدله اولمالیدیر. بیز بیلمه‌لیبیک کیملرله و نه‌ایچون ائتلاف ایدیریک. ایندی ایراندا ایکی قوه اوز-اوزه‌دیر: پیری خلق که، آزادیخواه فرقه‌لر اونلارا رهبر-لیک ایشینی عهد‌سینه گوتوروب، خلقی آزادلیغا چیخارماق، ظلم و فشاردان قورتارماق و خلق حاکمیتینی برقرار ایتمک فکرینده‌دیرلر. ایکنجیسی خلقی ظلم آلتیدا ساخلاماق ایسته‌ین پیر عده طفیلی‌لردیر که، آزادیخواه قوه‌لرین مقابلینده مبارزه ایدیپ خلقی اسارتده ساخلاماق ایسته‌پیرلر. آزادیخواه فرقه‌لرین ائتلافیندان مقصد خلقین آزادلیغینی تهدید ایدن قوه‌لری آرادان آپارماقدیر.

بیز دیمیشیک که، ارتجاعیله مبارزه آپاران قوه‌لره کمک ایدمه‌جیبیک. لاکن آخر زمانلاردا بعضی حادثلر اوز ویریر که، بیزی ائتلافا بدبین ایدیر. مثلا، توده‌حزبی، ایران صوکران حزبیه ائتلاف ایدیپ و اونون وزیرلری کابینه‌ده شرکت ایدیرلر. ولی بیله پیر حالدا گوریریک مازندراند، مشهدده، گیلاندا، اصفهاندا، شیرازدا، کرمانشاهدا یزده‌ده عمومیتله جنوبدا حزب توده‌نین

باشچیلاری حبس، توقیف و تبعید اولونورلار. اونلارین مطبوعاتی قذغن اولونور. کلوبلاری غارت ایدیلیر، یاندیریلیر.

دولت ایکی فرقه دن تشکیل اولدیغی حالدا نه جور اولور که، اونون حکومتینده اولان فرقه نین عضولرینی توقیف ایدیرلر. بو، ائتلاف حقینده دیپلن سوزلری تکذیب ایدیر و ادعالاری پوچا چیخاریر. بیز دیریک که، ایران موکرات حزبی ایله ائتلاف ایده جییک و نماینده لریمیز ده اجازه ویرمیشیک. اما بیر طرفدن کوریریک که، رشته و گیلاندا دولت مامورلاری بیر عده نی مسلح ایدیپ، دسته لر تشکیل ویریب، بیزیم فدائیلریمیزی غا- فلگیر ایدمک حمله ایدیرلر. بیز اونلارلا ووروشوروق، ثولنلرین جیبلریندن ایران حزبینین کارتلی چیخیر. مثلا اونلارین بیرینین جیبیندن ۳۴۹۷ نمره لی ۹ شهریور ۱۳۲۵ تاریخلی و ۱۵۷ نجی حوزده اولماغینی گوسترن و ایران موکرات حز- بینین تشکیلات مسئولی آقای عباس شاهنده نین طرفیندن امضا- لانمیش کارت چیخمیشدیر. بو آداملار سلاح آله آذربایجان مو- کرات نهضتینین پشتبانی اولان فدائی دسته لری ایله وورو- شماغا جسارت ایدیرلر. بیز بونی ایشیدنده ظنین اولوزوق، شبهه- له نیریک. بیز دیریک دولتین قدرتی وارسا بو ایشلره نه دیر؟ نه ایچون گیلان جنگل لرینده بیر عده مسلح اولونوب آذربایجان فدائیلرینه حمله ایدیرلر؟ بیز بونلاری دیریک، هرگون بو آداملارلا ووروشوروق. بیز دولته دیریک که، گرک بو ایشلرین قاباغینی آلسان. چونکه، داها صباح بیزیم سنه اعتمادیمیز اولماز. اگر دولتین خبری وار بو نه ایشدیر، اگر خبری یوخلور بس بو کارتلار نه دیر؟ رشت و گیلان قسمینده مسلح ایدیلن آداملار بیزه هجوم ایدیپ خلقین امنیتینی پوزورلار. بیز دیریک: اگر دولت بوگون بو ایشین قاباغینی آلابیلیرسه گله جکده ممکن- دیر تحریکت و دسپسه لر نتیجه سینده آیری دسته لر باش قالدیریب بو ایشلری تکرار ایتسینلر. اوز ویره ن حادثه لر بیزیم ائتلاف و دولتین حسن نیتینه اولان اعتمادیمیزی آزالدیر.

اگر بیزیم یولداشلاریمیزدان بیری یا بیر نچه سی فرقه مرکزیندن خبرسبز بیر ایش گوره، بیز اونوی فرقه محکمه سینه

ویرمريك. اگر محكمه مجرم تانيسا اونا ديپهريك كه. سن نه
ايچون فرقيه تابع دگيلسن؟

فرقه ملي مسئلهلري دوشونور وخلقه سياسي حركت خطي
گوسترير. اجتماعي رهبرلردن بيرى تشكىلانلاري بئله تصوير
ايدير: بوتون تشكىلات و بوتون ملت بير كار خانه كيمي دير
كه، اونون بويوك بيموتورى وار. اومونور فرقه دير. اوايشله
مزه خلق ايشلمز بوموتورون تسه لري وار كه، كار خانه نين
بوتون قسمتلريني موتورلابيرلشديرير. بوتسه لرانحاديه لر، جوا-
نلار تشكىلاتي، خانملار تشكىلاتي و مدني جمعيتلردن عبارت دير.
بونلارين وار لېغيله موتور خلقى حر كنه گنيرير. اگر تسه لر
ايشله مهسه كار خانه تماميله حر كنه گلمز. گر ك اتحاديه اولسون،
گر ك جوانلار تشكىلاتي اولسون. چوخدا قوي اولسون. بعضيلري،
فكر ايدير كه، بوتون آذربايجان خلقى دموكرات فرقه سينين
عضوي اولماليدير. بو اولاسي دگيل. جور بجور اجتماعي فكر لر
وار. بير فرقيه او ادملار عضو اولور كه، اونلارين هدفى و فكري
بير دير. اتحاديده بوتون كار گرلري بيريره توپلايير. اتحاديه
ايديه بيلر كه، اونلارين اقتصادي حقوقيندان دفاع ائله سين. اونا
گوره بوتون كار گرلر اتحاديده عضو اولور. ولي هاموسي دموي-
كرات فرقه سينه عضو اولاييلير. گر ك اتحاديه و جوانلار تشكىلا-
تي خلقى فرقيه باغلاماقدا داها جدي فعاليت گوسترسينلر.
بيزيمكه ايندييه قدر بئله اولوب كه، هر تشكىلات نوز وظيفه
سيني بيليب و اوحدوددا ايشله ييبدير. مثلا خلقين ايسته ديگي
اوزره فرقه نصيم توتوب يئر لر بولونسون. بو ايش انجمنلره
خبر و ير يليب و انجمنلرين دستوري ايله فرماندار لار و بخشدار لارين
ايله بو مسئله حل ايديلميشدير. هئچ بير وقت بير تشكىلات ديگر
تشكىلاتين ايشينه دخالت ايتمه ميشدير. ممكنور بعضي ادملار
فكر ايتسنلر كه، هامو فرقه عضوي اولماليدير. فرقه عضوي
اولمايان ادم مرتجعدير. البته بو فكر لر دوز گون دگيل. چونكه،
انسانلار جور بجور ديرو مختلفي فكر لري وار. ممكنوز بير نفر نوز
فاميلي و شخصي راحت ليگينه اولان علاقه نتيجه سينده فرقه حوزم
لرينده يا جلسه لر ينده شركت ايتمكدن چكينديگي ايچون فرقه
عضوي اولماسين. ولي اجتماعين ديگر قسمتنده نوز خلمنيني
خلقدن اسير گمه سين.

نهضتیمیزده خلقیمیزین بویوک قسمتی فرقه عضوی اولمایا۔
 اولمایا آزادلیغیمیزین اله آلبنماسی ایچون بویوک فداکار۔
 لیقلار اینمیشلر۔ بو اوننی گوستریرکه، آذربایجان نهضتی
 صوکرآت فرقهسی دگیل، بلکه، آذربایجان خلقینین نهضتی دیر۔
 ولی بونهضنده فرقه میز خلقیمیزین اونا اولان اعتمادی نتیجه سینده
 رهبر لیک اینمیش دیر۔ خلقین اعتمادینی داهادا قوت لندیرمک ایچون
 گرك چالیشماق۔ فرقه عضولری گرك خلقین در دین ایشیدن،
 اونا علاج فکری اینمه گی باحاران، سیاسی، دوشونجه لی شخصلر
 اولسونلار۔ بیزه بیر تشکیلات لازمدیر که، اونون عضولری فدا۔
 کار، انتظاملی آدمالار اولسونلار۔ بیر عده وار که، سیاهی لشکر
 ایسته ییرلر۔ ولی بو اشتبا دیر۔ بیز سیاهی لشکر ایسته میریک، بیز
 آز، اما فداکار، جدی، صمیمی آدمالار ایسته ییریک۔ دنیانین ان
 بویوک سیمالاریندان بیر یسی دیمیشدیر: آز اولسون یاخشی
 اولسون۔ بیز همیشه بوشعاری گرك نظرده توتاق۔ بیز گرك
 ائله آدمالار حاضر لایاق که، گونده لیک شعارلاریمیزی باشا دوشسو۔
 نلر۔ بیز گرك فرقه یولداشلاریمیزین سیاسی معلوماتینی آرتیراق۔
 گرك یولداشلار فرقه نین مر امانه سیننی یاخشی باشا دوشوب
 هانسی ماده نین نه وقت نتیجه عملی اولماسینی تشخیص ویر سینلر۔
 من تهران روز نامه لرینین ممبر لرینه که، ۱۲ شهر یورده آذربا۔
 یجانا گلیمیشدیلر، صحبت وقتی دیر دیم که، سیز ثنوریلری اوخو۔
 یوب روز نامه ده یازیر سیز، ولی نه وقت۔ هار ادا و نه شکلده حیا۔
 ته کتچیرمگی بیلیمیر سیز۔ مار کسپسم۔ سوسیالیسم ثنور لرینی
 تکرار ایتمک مار کسپیست و سوسیالیست اولماق ایچون کافی
 دگیل، اوننی حیانه کتچیرمک اصل شرط دیر۔ ائله جه ده فرقه مر امانه
 و نظام نامه سیننی بیلیمک و یا فرقه کارتی صاحبی اولماق فرقه
 چیلیک ایچون کافی دگیل، گرك فرقه مر امانه و نظام نامه سیننی، فرقه
 شعارلارینی حیانه کتچیرمک یولوننی و وقتینی بیلیمک۔

مثلا اگر دیسک بوتون آذربایجان خلقینین بهداشتینی
 فورینله تامین ایده جییک بوبوش سوز دیر۔ ولی فرقه میز و
 خلقیمیز چوخ جدیتله بو ایشی عملی ایتمگه چالیشیر۔ نهضتیمیز۔
 دن قاباق آذربایجاندا مریض خانالاردا جمع یسی ۷۰ تخت خواب وار
 ایدیسه ایندی سگمز بوز تخت خواب وار دیر۔ بونلار ایش نتیجه سیندم
 دیر۔ خلقیمیزین بهداشتی ایچون گورولن ایشلر هر گون داهادا

آرتیق سرعتله قاباغا گئدیر. گرك ائله داش گوتورمك كه، وورا بيلمك. بويوك داش گوتورن وورا بيلمز. گرك ائله شعار ویرمك كه، اونى حیاتا کئچیرمك ممکن اولسون. بعضی فرقه لر واردیر كه، بیر شعاری ویریرلر و بو شعار اوزون مدت دوام ایدیر. ولی اونون طرز اجرا سیندان و نه وقت اجرا اولما- غیندان بپر خبر یوخلور.

اما بیز «آذربایجان خلقی ئوز دیلینده اوخوما لیدیر» دیمکله بپر لیکده شعارین اجرا اولونماق طرزینی و وقتینی گوستردیک. و خلق دوشونوب بوشعارین اجرایی ایچون فرقه میزین آرخا- سیله حرکت ایتدی. نتیجه که، بونی عمل ثابت ایتدی، بیز دیدیک: گرك مالک ایله رعیت آراسیندا بیر قانون اولسون. بو شعارین اطرافیندا کندلی باشا دوشور که، مالکه جوجه، یاغ. بایراملیق، دوشک پولی، خرمنجه لیک، چه لیک، آت آریسی و بو کیمی غیر عادلانه بدعتلر ویرمه له لیدیر و مالکین حق یوخلور اونوبیگاری ایشلتسین، دویسون، سویسون و حبس ایتسین و ائله ده ارباب دوشونور که، کندلی گرك بهره ویرسین و هئج بیرى- مالک ورعیت آراسیندا اولان قانون حدودیندان چیخما- مالیدیر.

آلدیغیمیز آزادلیغا قانونی شکل ویریب و تمام ایراندا عمومیت ویرمك بیزیم ایندیکی اساس شعاریمیزی تشکیل ایدیر. آلدیغیمیز آزادلیغی بوتون ایراندا عمومی لشدیرمك شعارینی نهضتیمیزین اولینده ویره بیلمز دیک. او وقت بیز دیدیک: آذربایجانین خارجینده ایشیمیز یوخلور. چونکه، بیزی تانیماق ایسته میردی لر و بیزده خلقی بوشعارلا ئوز اطرافیمیزا چاغیر- دیق. خلق بیزیم شعارلاریمیزی قبول ایدیب نهضتیمیزین محکم- لئه سینه کمک ایتدی. ولی ایندی آلدیغیمیز آزادلیغی بوتون ایراندا عمومی لشدیرمك شعارین ویرمك اولار. چونکه، ایرا- نین هامو قسمت لرینده بیزیم نهضتیمیزین طرفداری واردیر. نه تك ایراندا، بلکه، بوتون دنیا دا نهضتیمیزی تانیپرلار. بو شعارلا بیز طرفداریمیزی آرتیریب و ایران آزا دیخواه قوه لرینه فعلا- لیت میدانیندا بويوك کمکلیکلر ایدیریک. بوشعار عملی اولدیغی حالدا بپر وقت رشتده و قزوینده آزادیخواه بپر شخص

حاکم اولسا ویا اور این ننگه بان رئیسی آز ادیخواه اولسا هتچوقت
 بیزیم فدائیلریمیزه حمله اولونماز. کابینه ده شرکت ایدهن حزب
 توده وزیرلری آز ادیخواه اولدیقلاری ایچون هتچوقت بیزیم
 اوستوموزه سلاحلی قوه گوندریلمگه راضی اولمازلار. بیز ایران
 آز ادلیغینا بیرده اونا گوره اهمیت ویریری که، آز ادلیق بوتون
 ایراندا عملی اولماسا بیزیم آز ادلیغیمیز دایما خطرده اولار. بیز
 گونده لیک شعارلاریمیزی عملی نثوریلر اوزرینده قرار ویر-
 یب و اونلارین اجراسینا موفق اولوروق. فرقه باشچیلاری یوخ،
 بلکه بوتون فرقه عضولری نین سیاسی تجربه سی اولمالیدیر. بیز
 وقتیکه دیریک: آلدیقلاریمیزا قانونی شکل ویرمه لیبیک، گرك فرقه
 عضولری بونی باشا دوشسون که، ایندی آقای قوام السلطنه یا
 مظرفیروزین امضاسی کافی دگیل، چونکه، اونی مجلس تصویب
 ایتملیدیر. آذربایجانین ایستهدیکلری گرك مجلس طرفیندن
 تصویب اولونسون. گرك مجلس اولنلاری قبول ائله سین و اونلا-
 ری قانونی حالا سالسین. هله ایندی انتخابات مسئله سی قایا-
 قدادیر. بیز بیلیمیریک آز ادیخواه لار موفق اولاجاق، یا یوخ، بیز
 امینیک که، آذربایجان خلقی فرقه میزین کاندیدلرینه رای ویره-
 جکدیر، بیز بیرینجی نوبه ۲۲ نفر و سونرادا اوقدر آز ادیخواه لار-
 دان انتخاب ایده جیبیک. گورک آیا ایرانین باشقا یئرلرینده
 بو اولاجاق یا یوخ؟ تهران آز ادیخواه حزبلری هاموسی آذربایجان
 نهضتینه آرخالانیرلار. بونلار بیلیرلر نه حزب توده، نه حزب
 ایران، نه حزب هموکرآت آذربایجاندا کاندید کتچیره بیلمز لر.
 اونفوذ که، فرقه میز قارانیدیر آذربایجان خلقینین سعادت ایچون
 دیر. اونلار ایسته ییرلر فرقه میزین نفوذیندان آذربایجان خار جینده
 استفاده ایتمسینلر. ایران هموکرآت حزبی دیر، بیز آذربایجان
 ایله یاخینیق تا آیری آداملار. ایران هموکرآت حزبنی مر-
 جمع حساب ایتمه سینلر. حزب ایران دیر، بیز یاخینیق همچین
 آیری حزبلرده بوسوزلری دیرلر. بوفرقه میزین عملری نتیجه-
 سینده دیر. فرقه میزین قازاندیغی نفوذدان بو حزبلر بویوک بیر
 سرمایه کیمی استفاده ایتمگه چالیشیرلار. ایندی آلدیقلاریمیزا
 قانونی شکل ویره جیبیک شعارینا گله جک مجلسده هامو وکیللرین
 موافق اولماسی معلوم دگیل. گرك چالیشاق انتخاباتدا کاندید-

لریمیزه چوخ رأی ویریسپن. انتخاباتی یاخشی کئچیرک. بیزیم انتخاباتدا گرك بوتون خلق شرکت ایلهسین، تا بیزیم ملی نهضمیزین قدرتی آشکر اولسون. گرك دنیا بيله که، آذربایجان خلقی سیاسی شعورا مالکدیر. کئچن مجلس انتخاباتیندا اگر اتحادیه ایله حزب توده شرکت ایتمه سیدی، تبریزده مین نفر رأی ویره ن اولمازدی. اوندان ثوتری که، توده کاندیدلریندن سواٹی او بیری کاندیدلر ۸۰۰ رأی آلمیشدیلار. بو او دیمک دیر که، غیر تشکیلاتی اهالی دن فقط ۸۰۰ نفر رأی ویرمیشدیر. اما بیزیم ملی مجلس تشکیلینده ۲۴ مین نفر تبریز شهریندن رأی ویرمیشدیر. هله کند رأی لرین کناره قویوروق. بو اونی نشان ویریر که، خلق سیاسی جهته قاباغا گئدیر. بیزیم انتخاباتدا بازار اهالیسی ده بیزه رأی ویرمیشدی. حتی او آداملار که. عمومیتله همیشه مجلس انتخاباتینا رأی ویرمگی حرام بیلپ و دیپردیلر. نماینده لر بدعت قویاجاق، اوللاردا بیزه رأی ویرمیشدیلر. بو نشان ویریر که. بیزیم نهضمیز حقیقی و دموکراتیک بیر نهضتدیر. گرك خلقی تشکیل ائلمک، اونی علاقه مند ائلمک. باشا سالماق، حاضر لاماق تا بیزیم رأیمیز گله جک انتخاباتدا میلیون دان تجاوز ائله سین. هله انتخابات قورتاردیق دان سونرا دا مجلسده بیزیم مبارزه میز گئده جک. بیز دیریک، گرك بوتون آذربایجان مدرسهلرینده ابتدائی و اورتا مکتبدن عالی مکتبه دک آذربایجان دیلینده تدریس اولسون. بونی و بونا اوخشار ایستکلریمیزی آسانلیقلا تصویب اینمگه حاضر اولمایاجاقلار. بعضیلری دیل مسئله سی گلنده سوزی اولمایاجاقسا اما دییه جک زلف یاره توخونماسین، یعنی توپراق مسئله سین ال وورمایین. بعضیلری ده دیل مسئله سی گلنده قاش-قاباقلارینی تورشودا- جاقلار. حتی آذربایجانا گلن آزادخواه لاردان دا دیل مسئله سی گلنده بعضیلری اوز گوزلرینی تورشودیردیلار. بو مسئله لرین هاموسی گله جکده آلدیقلاریمیزا قانونی شکل ویرمک جزوینده دیر. گرك فرقه عضولری بونی آنلا سینلار، گرك هامو یاخشی دوشونسین. هامونین سیاسی بیلگی اولسون. هامو توز یثرینده خلقه رهبرلیک ایتسین. گرك بیر منظم تشکیلات

يار اتماق. يالنيز امرويرمكله ايش گورمك اولماز. لازمدير خلقين اعتماديني جلب اينمك، فرقهميزين گوردیگی ايشلر تك دموكراتلار ايچون دگيلدير. فرقهنين مرامنامهسی يازيلاندا تك دموكراتلار نظرده توتولماميشدير. بلکه، آذربايجان خلقينين سعادتى منظور اولموشدور. بيز خيابانلارى آسفالت ايديريك، دارالفنون آچيريق، بهداشت موسسه لرى يار اديريق، فيلارمونيا (ملی اوركستر) آچيريق. بونلارين هاموسى خلق ايچوندير. گرك هامو فعاليت ائله سين، تاجتماعى ايشلر ايره لی گئتسين. ناپلئون دبير: بير سرباز كه ژنرال اولماغا چاليشمايير اوبيس سربازدير، چونكه ژنرال اولماق ايچون فعاليت لازمدير، گرك فعاليت ايله مكله. بير آدام فعاليت اينمه سه هئچ بير ايش گوره بيلمز. هر بير فرقه عضوى گرك خلقه خدمت ايديب واونون اعتماديني جلب ايتسين. خلقين اعتماديني جلب ايتمكله حمام سويى ايله دوست توتماغين فرقى واردير. منه گونده مين عريضه گليرولى بونلارين چوخى شخصى تقاضالاردير كه، اونلارى حياناكچيره بيلميريك. چونكه، اوندا فرقه نين وخلقين عمومى ايشى قالار. بيز خلقه عايد اولان وظيفه لرى جديتله انجام ويريريك. وقتيکه بيز دبيريك آزادليغى بوتون ايراندا عملی ايديجييك. گرك بو آغير وظيفه نى يئرینه يتيرك. بو بويوك بير وظيفه دير كه، فرقه عضوينين قارشيندا دورور. بيز اگر وظيفه ميزى ياخشى انجام ويرمه سك، تاريخ بيزى تقبيح ايدجهك. نه قدر بويوك ايشلر گورسك خلق اونون آخرينجى نتيجه سينه باخاهاق. گرك يولدشلار يميز بونى دوشونوب چارمسينى ائله سينلر. هرتك - تك فرقه عضوى دوشونمه ليدير كه، اونون بوينوندا بويوك وظيفه لر وار. فرقه عضوى اولماق، كارت ساخلاماق ديمك دگيل. بلکه ايشله مكدير. من منفى طرفينى دئديم. مثبت طرفينى ده دبيرم. خلقيميز قهرمان خلقدير، او فعاليت ايتميشدير. اما گرك چاليشاق ودرده داها آرتيق درمان ايدكه. فاسد عضو- لرى كسيب آرادان آپارق، تا ساير قسمتله سر ايت اينمه سين. گرك فرقه ميز اولديقجا پاك اولسون، تا خلقين اعتماديني داها آرتيق توزينه جلب ايتسين.

(«آذربايجان» روزنامه سى سه شنبه گونى ۲ مهر ۱۳۲۵ - نجى ايل، ايكنجى دوره نمره ۱۷ (۳۰۶).)

شیخ محمد خیابانی آبدہ سینین آچیلیشی مناسبتیلہ

شیخ محمد خیابانی کیمی شخصیتلر میدانا چیخماقلا خلقین فکرینین و ملیتینین میدانا چیخماسینی تامین ایدیر. آذربایجان اگر افتخار ایدیرسه آذربایجانلیلار ئوزلری او افتخاراتی تامین ایدیرلر. سردارملی ستارخان و باقرخان و شیخ محمد خیابانینین مشروطه باره سینده گوتوردیکلری قلملر هئچ بیر وقت یاددان چیخا بیلمز. هر وقت آذربایجانین و تبریزین آدی ذکر اولونور اونلارین افتخارلی آدی دا آرایا گلیر. خلق آذربایجان آدینا اونلار ادا احتراملا باخیر. بیز گرك اونلارین آثارین ابدی لشدیرهك. خصوصاً شیخ محمد خیابانینین آثاری چوخ قیمتلی دیر. ستارخان سردارملی اگر سلاح گوجیلہ آذربایجانین آدینی اوجالیدیب، شیخین عالمانه نطقلرینین بو خصوصدا داها آرتیق تاثیر اولوب. شیخ بویوک متفکر ایدی. اونون نطقلرین اوخویاندا انسان تازاشئیلر ئورگه نیر. اونون سوزلری درین معنالی و عمیق دیر. اونون نطقلرینین ایچر-یسینده آرتیق سوزلر چوخ آز دیر. لاکن بیر چوخ عملی پیشنهادلار واردیر. چوخ تاسفله قید ایتمک لازم دیر که، شیخین محیطی مساعد دگیلدی. آزادیخواهلار اوزمان هله امتحان اولونمامیشدیلا. شیخ ئوزی ایمان و عقیده اوزرینده فعالیت گوستردیگی حالدا اونون یولداشلاری ایجریسینده بعضا ائله آدمالاردا ناپیلردی که، اونونلا ایشله دیگی حالدا اونادالیدان ضربه وروردیلار. من فکر ایدیرم شیخین قیامی هر جور خاتمه

تاپدیسایراندا بویوک بیر اهمیتنه مالک دیر. بیزیم نهضتیمیز اونون متممیدیر. شیخ بیزیم ایسته دیکلریمیزی اچیق صورتده میدانا آنا بیلیمیشدی. چون محیط اونا اجازه ویرمیردی. «تجدد» روزنامه سینه باخاندابونلار اچیق گورونور. شیخ توز نطقلرینده آذربایجانین آدینی همیشه تکرار ایتمیشدیر.

آذربایجان ملتی توزی مخصوص بیر ملندیر. حتی مشرو-طه نین اولینده مظفرالدین شاه آذربایجانلیلارا خطاباً مخابره ایتدیگی تلگرافدا آذربایجان ملی انجمنی دییه یازمیشدیر. کسروی ده آذربایجان نهضتی باره سینده معین منفی فکر لر وارسادا، اونون یازدیغی تاریخ یاخشیشان ویریر که، آذربایجان خلقی واقعه توز خصوصیاتین همیشه حفظ ایدیب حقیقتده توزی بیر ملندیر. شیخین یاشادیغی محیط اجازه ویرمه ییب که، چوخ اچیق صورتده بونلاری دیسین. شیخین دیدیکلری بیزیم ایسته دیکلریمیزین مقدمه سیدیر. ایندی بیز اوج بویوک سیمانین یادگارلارینی ابدیلشدیرمیشیک. رشیدلیک نظریله باخساق، ستارخان قهرمان ایمیش. او دشمن قاباغیندا تسلیم اولمامیشدیر. اما فکر، علم و معلومات نقطه نظریله باخساق شیخین مقامی فوق العاده بویوک دور. سردار رشید ایمیش. شیخ او خاصیتلره مالک اولدیغی حالدا بیرده اونون عالملیک مقامی وار ایدی. شیخ بلکه ده جنگی آدام دگیلدیر. اما تفنگ آتالاری او تشجیع ایدیردی. شیخ قیامدان قاباق دا مشهور ایدی. شیخین نطقلری بویوک شهرته مالک ایمیش. خصوصاً مشروطه دورینده مجلسده ارتجاعی جریانلار میداناچیخان زمان شیخ شدید صورتده اونون علیهینه نطق ایدیردی. شیخین نطقی چوخ قوی، اولدیقجا منطقی ایدی. ناسفله دیمک لازمدیر که، او، تک ایدی. دیمک اولار که، قوری بیر صحرادا بیر گله تضادق ایدیرسن. شیخده او جور گللردن ایدی. بو نهضت شیخ و اونون اطرافیندا اولان اشخاصا منحصر ایدی. شیخ اوزمان اطرافیندا کیلارا اعتماد ایده بیلمیردی. چونکه، خائنلر وار ایدی و میدانا چیخیردی. خصوصاً رضا خان، ایش باشینا گلدیکدن سونرا بو مسئله داها آرتیق معلوم اولدی. دیدیگیم کیمسی شیخ قوری چولده بیتن بیر گله بنزیردی. شیخین نطقلرینین تمام مفهومی اومحیطده باشا دوشن چوخ آز

ایدی، شیخ ٹوزی دہ بونی حس ایدیردی، اوٹوز نطقلرینده همیشه بیرلیکدن، انضباطدان، صمیمیتدن دانپشیردی، اوندان ٹوتری که، اونون آرخاسیندا دوران آدمالارین بیر چوخیسی اینانمالی آدمالار دگیلدیلر. شیخین زمانینین نقصلریندن بیریدہ تشکیلاتسیزلیق ایدی، دوزدور اووقت فرقه وار ایملش، ولی فرقه بومعنایه که بیزدییریک اوزماندا یوخ ایدی، حکومت باشیندا ایسه مرتجعلر دوروردیلار. بوندان علاوه او نهضتین نقصلرینین بیریدہ حرکاتین فقط شیخین آدینا دیلمه سیدیر. شیخ اوزمان تک ایملش، هر ایشہ ٹوزی باخیرمیش، گلن تلگرافلارا وناملرده ٹوزی جواب ویرمگه مجبور ایدی، بونون نتیجه سینده اونہضت نثرآرادان گئندی، اما اگر قدرتلی بیر تشکیلات اولسا ایدی نہضت اوتتزلیکده آرادان گئتمزدی، بیردہ بونی دیمک لازم دیر، شیخ مرتجعلرہ بیرآز اینانیردی، دیردی اولابیلر که، مثلا، حاجی مخبر السلطنہده دموکرات دیر، شیخ اگر بونی یاخشی تانیسا ایدی اولابیلر دی که، بو آسالیقلا ٹولومه گئتمه سین، بیردہ بیرینجی دنیا معاربه سیندن سونرا وثوق الدولہنین خیانتی خلقین اعتمادینی تشکیلاتلاردان سلب ایندی.

اوزمان کی دموکرات فرقه سی ایکی حصہ بولونمیشدی، وثوق الدولہ بیر عده آز ادیخواہلاردان و بیر عده سیدضیا و ملک الشعرا۔ بہار کیمی آدمالاری آلداتمیشدی، اونون نتیجه سینده بونلارین اخلاقی فاسد اولموشدی، بعضی ایشلر دہ بونلارین فاسد اخلاقی۔ نین نتیجه سی ایدی، رضاخانین ایش اوستہ گلہ سیندہ سبب بو اولموشدور، دیدیگیمیز کیمی خلقین آراسیندا تفرقه سالماقلا اونلارین اعتمادین تشکیلاتلاردان سلب ایتمیشدیلر، بیزیم نہضتیمیز اونا گورہ موفقیتلہ باشا چاندی کہ، بیزیم محکم تشکیلاتیمیز و اونون دیسیپلینی وار، بیز ایدہ بیلیمیشیک محکم انضباط و خلقہ ایتدیگیمیز خدمت سایہ سیندہ خلقین اعتمادین فرقه میزہ نسبت آرتیراق، بیز بیرینجی کنگرہده تصمیم توتلوق کہ هر کس فرقیہ خیانت ایدرسہ اعدام اولونا جاق دیر، بونون تاثیر بویوک اولدی، دوزدور جور بجور خردا ایشلر اولور، ولی او آشکارا چیخیر، خلق اونولا مخالفت ایدیر و اونی اورنادان آپاریر.

بیزیم نهضتیمیزین قاباغا گئتمه سینین بیر علتی ده بودور که، خلقین افکارین توزیمیزه آئینه قرار ویرمیشیک. خلقین ایسته گی اوزره رفتار ایدیریک. شیخین زمانیندا بونی ایده بیلیمیر- دیلر. شیخین زمانیندا آلتی آی مدتینده اصلاحات ساحه سینده بیر قدم ده گوتورولمه میشدیر. آذربایجانین بوگونکی دموکرا- تیک نهضتی کئچمیشین عکسینه اولاراق هر دقیقه عمل طلب ایدیر.

ایندی شهرلریمیزین آبادلیغی ساحه سینده جدی اقداملار اولور، تازه خیابانلار سالینیر، ینی بنالار تیکیلیر، شهرلریمیزین خیابانلاری آسفالت اولونور. بونون ایسه آبادلیق ساحه سینده بویوک اهمیتی واردیر. بئله لیکله شهرین تمیزلیک و نظافتی نامین اولونور. ثانیاً تبلیغاتی جهت جهده بویوک اهمیتی وار. ایندی خارجه دن گلن سیاسی آدمیلر گورور که، بیز دوغرودان دوغرویا ایش گوریریک. اونلار گورور بیز تازه ایشلر انجام ویریریک.

بیز قهرمانلاریمیزین مجسمه سین قویوروق. آثارین دیریلدیریک. بونونلا نشان ویرمک ایسته ییریک که، خلق اونون یولوندا فداکارلیق ایده نلرین قیمتین بیلیر. ستارخان، باقرخان و شیخ محمد خیابانی نین مجسمه سین قویماق خلقی تشویق ایدیر و اونلاردا آزادلیق و وطن پرورلیک حسی وجوده گتیریر. مشروطه نهضتیندن بو طرفه دوه چی یه مرتجع محله دیلر. اما بو دوزگون دگیلدیر. اورایا توجه اولمامیشدیر. بیر یئر توز توزینه مرتجع اول بیلمز، اودا دوه چی کیمی بیر کاسب محله. بیز ایندی دوه چی ده مکتب تیکدیریریک. ایندی بیزیم تیکدیرمکده اولدیغیمیز ینی مکتبه گوند سحر دن آخشا مقدر ۵۰۰ آدم تماشا یه دورور، آرتیق علاقه نشان ویریر. چونکه یاخین گله جکده اورادا اونلارین اولادی اوخویاجاق. خلق بونو گوریر، فرقه میزه اینانیر و بیزیم دالیمیز جا گلیر. بیزیم کندلرده اولان اصلاحات داشیخین زمانیندا اولمایبیدیر. بیرده شیخ نطق ایده ن زمان خلق اونون باشینا بیغیشیب احساسات نشان ویرمیشلر و شیخه اونا اینانیرمیش، اما او، احساسات آنی اولاراق ایولرینه گئندیکدن سونرا خاموش اولوب آرادان گئدیرمیش.

گرك خلقده آزادليق روحيهسى و احساساتينى اويانماق و قونلديرمك، بونون ايچون شرايط و محيط ياراتماق و خلقين احساساتيندان استفاده ايتمك، بونون ايچونده قدرتلى و محكم تشكيلات لازمدير. ائله بير تشكيلات كه، اونون ياراتديغى محيط ثابت قلم و متين آزاديخواهلا تربيت ايتسين. لاکن او دورده بئله تشكيلات اولماديغى ايچون بئله بيرمحيطده وجوده گله بيلمهميشدى.

بونلار شيخين بويوك شخصيتينى اسكىلتيمير. بيز بوندان عبرت المالى بيق. ايندى بيزيم وضعيتيميز ايرائين هر يثريندن ياخشيدير. ايندى شيرازدا، خوزستاندا و جنوبين باشقا يثرلرينده بعضى جريانلار گئدير. بير بو خصوصدا اظهار عقیده ايتمگى تئز بيلپريك. وقتينده فرقه توز نظريه سين اظهار ايده جكدير. بيز ايندى اونا امينيك كه، آغيرليغيميز ايراسدا هانسی طرفدن اولسا او طرف آپارا جاقدير.

بيزيم نهضتيميز ايله خيابانى قيامى نين آراسيندا چوخ فرق واردير. خيابانى نهضتینده خلق منظم بير تشكيلاتين رهبرليگى آلتيندا مبارزه ايتمه بيردى. لاکن اينديكى نهضتيميزه محكم بير انضباط و بويوك قدرته مالك اولان آذربايجان دموکرات فرقهسى رهبرليك ايدير.

فرقميز عمل گوسترمکله خلقين اعتمادينى جلب ايتميش و اونى صحيح تاكتيك اوزره قاباغا آپارير.

خلقيميز آزادليق قهرمانلارينين مجسمه و مقبره لرينى، اونلا-رين فداکارليقلارينا لايق بير شکلده انشا اينمکله ملي قهر-مانلارينا نسبت وظيفه سيني ايفاء ايدير.

بو ايش عين زماندا گوسترير كه، خلق و اونون آزادليغى يولوندا فداکارليق گوستره نلر اونون طرفيندن قدردانليق اولونورلار.

(«آذربايجان» روزنامه سى ۱ شنبه گونى ۱۴ مهر ۱۳۳۵-نجى ايل شماره ۲۳ (۳۱۶) ايکينجى دوره).

دارالفنون آچیلیشی مناسبتیله

من فکر ایدیرم که، بو گون آچدیغیمیز مؤسسسه ائله بیر مؤسسسه دیر که، اگر بیز بیر ایل بوندان قاباق بو باره ده بیر سوز دانیشسایدیق تعجبلی نظره گلردی. لکن ایندی خلقیمیزین قدرتی سایه سینده بیز چوخ بویوک ایشلری انجام ویرمگه موفق اولمیشیق. آچیق دیده ک، ایندی آذربایجان خلقی افتخار ایدیر که، آسوده لیکله خیابانلاری آسفالت ایدیر، دارالفنون آچیر، لوله کشلیک واسطه سیله شهره سو گتیریر... بیر زماندا که، ایرانین باشقا نقطه لرینده امنیت یو خدور، اوغورلیق و فسد حکم سورور، ایشسیزلیک و آجلیق خلقین حیاتین هدله بیر... آذربایجان خلقی ترقیه دوغرو گتدیر.

دمو کراسی، خلقین توز مقدراتینا حاکم اولماسی و حقیقی آز ادلیق شرائطینده یاشاماسیندان عبارت دیر. بیز اله ایتدیگیمیز آز ادلیغین سایه سینده ترقی و تکامل مرحله لرینی سرعتله گتدیریک، بیز ٹولسک ده آدیقلاریمیزی ساخلایب و نسلیمیز مدنی بیر ملت کیمی یاشایا جاقدیر.

بیز، بو دارالفنونی شهرت ایچون آچمامیشیق، ایندی کند- لرده، قصبه لرده اهالی ایچون دکتر یو خدور، بیزی احتیاج و ادار ایتمیشدیر که، بو دارالفنونی آچاق و لازم اولان موقعه خلقین ساغلاملیغینی حفظ ایتمک ایچون بورادا تحصیل ایتمیش دکترلر ده استفاده ایدیب خلقین بهداشتینی و ساغلاملیغینی تامین ایده ک.

دارالفنونون رئیسسی توز نطقینده طلبه لرین تحصیل وسایلی نین هر جهتن فراهم اولماسینا چوخ خوش بین لیک ایله

یانشدی، لاکن منبم عقیدم اوجور دگیلدیر، منجه بیز
گرك بوتون زحمتلره دوزهك، آج قالاق، سوسوز قالاق، آنجاق
فایدالی و عملی آدم‌لار یتیشدیرهك...

آذربایجان ثروتملی بیر یتردیر، لاکن اونون ثروتی توپراق
آلتیندا قالمیشدیر، بیز اون‌دان استفاده ایده بیلیمیریک، بیز
اوشاقلاریمیزی اوخوتدیریریق که، ئوز خلقیمیز و پوردومیز
ایچون فایدا ویرسین.

بیزیم معلم‌لریمیز چوخ زحمتلره قانلاشمیشلار، بعضی‌لری ده
واردیر که، ئوز وظیفه‌لرینی انجام ویرمکدن بویون قاچیریرلار،
بونونلابئله بیز معلم‌لردن استفاده ایتمک مجبور یتینده‌یک. ایندی
بیزیم کافی قدرده معلمیمیز یوخلور. بیز دارالفنون‌دا جدی
معلم‌لر تربیه ایدیریک که، خلقیمیز اونلاردان استفاده ایتسینلر.
بیزی بو ایشه احتیاج وادار ایدیر. بیزیم خلقیمیز استعداد
لیدیر. استعداد و نبوغ یالنیز احتیاج اثرینده ظاهره چیخار.
احتیاج، مختلف اختراعلارا و علمی کشفیاتا سبب اولموشدور.

خلقیمیزین بیلکلی معلملره، طبیبه احتیاجی واردیر. بو
دارالفنون احتیاج اوزه‌رینده وجوده گلیمیشدیر. هابئله بیزیم
نهضتیمیزده بوبیری ایشلریمیز کیمی احتیاج اثرینده وجوده
گلدی، یالنیز احتیاج!

بوتون ایران خلقلری حقیقی بیر دموکراسی یا احتیاجلی
ایدی. هامو کئچمیش فاسد حکومتلرین الیندن خلاص اولماق
ایسته‌پیردی. آذربایجان خلقی هر بیر ایشده حساس و پیشقدم
اولدیغیندان ایران دموکراسی نهضتینه قاباقچیلیق ایتدی.

من بیلیرم که، شیرازدا یاشایانلاردا، ایرانین باشقا نقطه
لرینده یاشایانلاردا آذربایجان نهضتی کیمی بیر نهضت احتیاجلی-
دیرلار. اونلار آرزو ایدیرلر که، آذربایجان خلقی اونلاری،
قوندور خانلارین و فتودالینه اصولینین آلتیندان خلاص
ایتسین.

بیز آذربایجان ایچریسیینده هر ساحهده بویوک ایشلر
گورمکه موفق اولموشوق.

بیز اقتصادی بحران و ایشسیزلیگین قارشیسین آلیمیشیق.
لاکن ایرانین باشقا نقطه‌لرینده ایشسیزلیک حکم سورور،
بیز نمونه‌وی اولاراق اثبات ایدیریک که، دموکراتیزم اصولی

آلتیندا اصلاحات عملی گتیرمک، ترقی ایتمک، قانون و عدالتله یاشاماق ممکندیر. بیز بوکیمی مترقی ایشلرله قانونی و عدالتی اجرا ایتمکله ئوز وارلیغیمیزی بوتون دنیا یا تانیتدیریریق. ایرانین اوبیری نقطه لرینده، عدله لرده مینلرجه دوسیه لر ییغیشیب راکد قالارکن بیزیم عدله میزده راکد بیر پرونده یوخدور.

بیز ترقی ایتمک ایسته ییریک. بیز نه قدر ترقی ایده بیلسک او قدر ئوز گه لر ایچون و همسایه دولت لریمیز ایچون فایدالی اولای بیله ریک.

بیز صنایع ساحه سینده ترقی ایتدیگیمیز صورتده تجارتی و بین المللی نقطه نظر دن بوتون دولت لرله گنیش بیر محیط گوتوره بیله ریک. بیز ایرانین مشروطیتینی آر ادا ن آپارماق فکرینده دگی بلیک. بیز حقیقی مشروطه ایسته ییریک، بیزیم ایستکلریمیز ان عادی و ساده بیر فردین طلباتی کیمیدیر. بیز ایرانین ترقی و سعادتینی طلب ایدیریک. بو ساحه ده بیزیم بوتون محصللردن، ضیالی جوانلاردان انتظاریمیز وار. دیرکه، سریع قلملر گوتور سینلر. من ئوزومده فعالیت ایدی ب اونیورسیتیه تدریسینده اشتراک ایده جگم.

یاشاسین خلقیمیز و اونون همتی!

(«آذربایجان» روزنامه سی ۲ شنبه گونی ۲۲ مهر ۱۳۲۵-نجی ایل، نمره ۴۴ (۴۲۴) ایکنجی دوره).

تبریز شهر فرقه تشکیلاتینین فعال فرقه عضولرینین دولت تیاتری بناسیندا تشکیل اولونموش جلسه سینده

مرکزی حکومت ایله موافقنامه میزین تکمیلی قوزتاردیغی بیر وقتده انتخابات اطرافیندا دانیشماق لازمدیر. مجلس شورای ملی نین ۱۵-نجی انتخابات دوره سی آذربایجان خلقی ایچون بیر سیاسی مسئله نین حلی دوریدیر. بو دوره ده اگر بیز انتخابات قانونینی مراعات ایدیپ، خلقیمیزین ایستهدیگی نماینده لری انتخاب ایتسک، آزادلیغیمیزین حفظ ایدیلمه سی ایچون بویوک بیر قدم گوتورموش اولاریق.

آذربایجان خلقینین و ملی نهضتین دشمنلری عین زماندا ایران آزادلیغی و استقلالینین دشمنلریدیرلر. اونلار آذربایجان خلقینین آزادلیغینی ایران آزادلیغینین ضامنی و اجراچیسی گوردیکلری ایچون اوندان قورخورلار. اودورکه، بیزیم مبارزه میزین هر بیر مرحله سینده معین قیافه لرده ظاهر اولوب تهمت و لکه وورماقدان چکینمیرلر. ۱۵-نجی مجلس انتخاباتی دورمه سینده ده بونلار حرکت گلیب، آذربایجاندا انتخاباتین ضدینه های-کوی سالیب افترا و یالانلار یایا بیلرلر.

بیز چالیشاجاغیق که، ایندییه قدر موجود اولان یانلیش انتخابات قانونینی اولدیغی کیمی اخلا ایتمه دن اجرا ایدمک، تا بو یولیه آزادلیق دشمنلرینین بهانه و سوزلرینین قاباغی آلینسین. بیز چالیشاجاغیق، هامویا امکان ویریلسین که،

انتخاباتدا شرکت ائله سینلر و انتخابات کاملاً آزاد صورتده انجام تاپسین. بیز نشان ویره جییک که، آذربایجاندا انتخابات زور، تهدید، پول و گوج ایله اولماییب، بلکه، خلق آزاد صورتده اطمینان ایندیگی آدمالاری انتخاب ایده جکدیز. بئله-لیکله بیز گوستره جییک که، بیزده بویوک بیر اتحاد وار. بو بیزیم ایچون بویوک امتحان دیر.

بیز ئوزوموزی امتحان اینمیشیک. انتخاباتی موفقیتله باشا چان دیرماق ایچون بوتون تشکیلاتلاریمیز بویوک وجدی تبلیغاتا باشلامالیدیر. انتخابات مخفی اولدیغی ایچون ممکن دور تقلبلر اولسون، اما گرك بیلیمک که، آدمالار جوربه جور دور، بعضیسی قورخودان اوغورلیق اینمز، بعضیلری ده دینی نظر دن اوغور-لیقدان چکینر. بویوک عده ده ئوز وجدانی مقابلینده اوتانیب اوغورلیق و تقلب اینمز. انتخاباتدا هر بیر آذربایجانلی گرك آز ادلیغیمیزین حفظی ایچون وجداناً ئوزینی مسئول بیلسین. انتخاباتدا بیز گرك تهدیدلردن قورخمایاق و تاثیر آلتیندا واقع اولمایاق. تانیدیغیمیز، بیلدیغیمیز، آز ادلیغیمیز و ملتیمیزه علاقمند اولان آدمالارا رای ویره ک، خلق ایچریسینده حرمتی اولمایان، اونا خدمت گوسترمه ییب زور و اوغورلیق یوليله حاکمیت باشینا کئچنلر بیلمه لیدر لر که، اونلارین خلق ایچریسینده حرمت و نفوذی اولمادیغی ایچون خلق سوزلرینه باخماز و وضع ایندیکلری قانونلارا تابع اولماز. بو انتخابات گرك کئچن انتخاباتلاردان چوخ-چوخ فرقلی اولسون. کندلیلری قویون سورسی کیمی دسته-دسته صندوق آیاغینا گنیریب رای آلمانا یول ویریلیمیه جک دیر.

یاخشی یادیدادیر، ۱۴-نجی مجلس انتخاباتیندا گونئی محالینین علی شاه کندلیلرینی ابوالحسن ثقة الاسلامین آدمالاری قاباقدا کدخدا و اطرافدا کندین قولچوماقلاری کندلیلری محاصره ایندیکلری حالدا صندوق یانینا گنیریب زور ایله رای سالدیریر دیلار. بیز بئله بیر ایشلره یول ویرمه جییک. بلکه، انتخابات کاملاً آزاد صورتده عملی اولماق. فرقه تشکیلاتلاریمیز شهرلرده و کندلرده تبلیغاتلارینی قوتلندیریب کاندیدلریمیزی خلقه معرفتچیلیک ایدیپ و اونلارین نئجه آدم اولدیغینی هامویا

بیلدیره جکدیر. بئله لیکله خلق رای ویردیگی آدمی تانیپاجاق و ایسته دیگی آداما رای ویره جکدیر.

۱۴-نجی مجلس انتخاباتیندا چوخ چتینلیکلرله بیرلیکده تبلیغات وسیله لرینین آزیغینا و مرتجعلر طرفیندن علیهمیزه ایدیلن فشار و توره دیلن مانعهره باخمایاراق تبلیغات یولیه خلق بیزه ۱۶ مین رای ویرمیشدی... خلق کاندیدلری تانیپ سونرا رای ویرردی. بونونلا بئله او دوره ده تفنگ، شاللاق و پول گوجی ایله ایشطه ینلرین رایی بیزیم رایلریمیزه چاتمادی. او وقت آذربایجانین هامو نقطه لرینده خلقین تانییدیگی کاندیدی ارتجاعی ۱۴-نجی مجلس رد ایدیپ زور، پول و تهدید یولیه وکیل چیخانلاری و آذربایجان خلقینین تانیمادیگی آدمالاری نماینده آدیله قبول ایندی. ایندی قورخی یوخدور و شرائط بیزیم ایچون مساعددیر. اونا گوره ده بیز ایده بیله. جییک کاندیدلریمیزی خلقه نشان ویرهک، تا خلق بیزیم وئوز ایسته دیگی نماینده لره رای ویرسین.

هر بیر فرقه عضوی بیلمه لیدیر که، نهضتیمیزین دوامی و قدرتی فرقه میزین و مخصوصاً فرقه باشچیلارینین فعالیتیندن آسیلیدیر. بیز مجلسدن نجات گوزله میریک، بلکه خلقدن نجات گوزله میریک. مجلسه نماینده گونده ریریک. چونکه، بو واجب سیاسی و اهمیتلی بیر مسئله دیر و آزادلیغیمیزلا مستقیم صورته علاقه داردیر. بیزیم وکیللریمیز اگر فرقه میز و خلقیمیز اونلارین پشتیبانی اولماسا مجلسه هئچ بیر ایش گوره بیلمز لر. نماینده لریمیز آدیقلاریمیزی مجلسه قانونی بیر شکله سالدیق لاری حالدا اونلارا انضباطی محکم اولان بیر فرقه کمک اولماسا هئچ بیر ایش قاباغا آپارا بیلمز لر.

تاریخ گوسترمیشدیر که، فاسد و ایچریسی چوروک اولان فرقه و جمعیتلر آغیر گونلرده فشار نتیجه سینده آر ادا ن گئتمیشلر. اما محکم انتظاملی و ساغلام فرقلر چتین گونلرده بویوک مسئله لر مقابلینده داها دا محکم لشیب او مسئله نی حل ایتمیشلر. ۲۱ آخرده بیزیم یولداشلاریمیزین هاموسی فدائی ایدی و هامو فعالیت ایدیردی. ائله یولداشلاریمیز وار ایدی که، گونلره یاتمپردی، بویوک-کیچیک یوخیدی، هامو چالیب شیردی، فعالیت

ایدیردی. چونکه، وضعیت آغیر ایدی و فرقه عضولری بو مسئله نی یاخشسی حس ایدی بوننی حل ایتمک ایچون بیر لشمیشدی اگر او وقت فرقه میز فاسد اولسایدی خلق داغیلیب گئدمردی و نهضتیمیز دن نتیجه آلینمازدی، اما فرقه میز محکم ایدی. فرقه عضولری نین آراسیندا اولان بیرلیک و صمیمیت نتیجه سپنده بیز موفق اولدوق. ایندی بیزیم فرقه میز داهادا محکم دیر. ایندی بیز مرکزله موافقنامه باغلامیشیق. فرقه میز آزادلیغی تامین ایده جک. اونا گوره ده هامو چالیشیر که، فرقه ایچریسینده بیرلیگی داهادا محکم لندیرسین و فعالیت ایتسین.

قباغیمیزدا انتخابات مسئله سی دورور. انتخابات دان سونرا آلدیق لاری میز قانونی شکل ویرمک و اوننی بوتون ایر اندا عملی ایتمه لی بیک. اودور که، هامو چالیشمالیدیر بو آغیر وظیفه نی یئرینه یئیرسین. ایندی بیزیم وضعیتیمیز چوخ-چوخ یاخشیدیر. اگر بیز حوزه لرین فعالیتین گوتورسک، گوره جیک خلقین احسا-ساتی فرقه میزه نسبت داهادا آرتیب و محکم له شیر. خصوصاً شهر تشکیلاتلاری چوخ مرتب شکله دوشموشدور، کندلر ده ده بوجوردیر. بیز گرك خلقه نشان ویره ک هر کس اولور-اولسون فرقه عضوی ویا غیری، اگر خلقه خیانت ایچون مقامیندان سوء استفاده ایتمک نیتینده اولارسا اونلار لا قطعی و باریشماز مبارزه آپاراجاغیق. آذربایجان ایالت انجمنینین آخوقه، امنیت و غیر ایشلر حقینده اولان قانونلاری سوزسین، صحبت سیز اجرا ایدیله جک. بئله بیر وقتده صافی و چوروک اورتایا چیخا-چاق دیر. چوروک لر کناره آتیلا جاقلار. من کئچن دفعه نطقیمده دیمیشدیم که، فرقه عضوینین آزیغیندان هئچ فورخوموز یوخدور. بیز تسه لر منزله سینده اولان اجتماعی تشکیلاتلار واسطه سیله خلقه باغلامیشیق.

بیز تسه لر واسطه سیله خلقه باغلامیشیق. جوانلار تشکیلاتی، اتحادیه، قادینلار کلوبی بو تسه لر فرقه میزی خلقه باغلا ییدیر و خلقی دولاندیریر. خلق بیزیم دایاغیمیز دیر، اگر بیر نفر تاپیلار سا که، خلقی فرقه دن اینچیده بیز اونلاری توزوموز دن اوز اقلاشدیر اجاغیق.

بوگون بیز افتخار ایدیریک که، آغیر بیر شرائطده اووقت که، آذربایجاندا ارتجاع تام قدرته حکمرانلیق ایدیردی، بیز آذربایجاندا بیر مسلح فدائی تشکیلاتی وجوده گتیردیک که، اونون افرادیندان بیر نفرده اولسون خیانت ایتمه‌دی. اگر بیر کیچیک خیانت اولسایدی آزادلیغیمیزین اله آلینماسی ایچون بویوک مانع و خطر توره‌ده بیلردی. بو، دنیا‌دا چوخ آز اتفاق دوشوب که، بویوک و جدی عمل ایچون حاضر اولان تشکیلاتلاردا خائن تاپیلماسین. فدائیلریمیزین بو محکم‌لیگی و وفادارلیغی آذربایجان آزادلیغینا اولان ایمان و احساساتین نتیجه‌سینده ایدی. بعضی‌آداملار وار که، شهرده جوربه‌جور یالان خبرلر یاییرلار که، گویا محاربه اولاجاق‌دیر ویا اینکه تهراندا حلوا ویریرلر، پول پایلاییرلار، بیر عده‌ده بو سوزلره آلدانیب ایش-گوجلرینی بوراخبب ایوایشیکلرینی ساتیب تهرانا مسافرت ایدیرلر. گئدیرلر، تهراندا گورورلر، نه پول وار، نه حلوا، ایش تاپا بیلمه‌ییرلر، آپاردیقلارینی خرجه‌ییب لوت-عربان حالدا آذر-بایجانا قاییدی‌رلار. تشکیلات و اداره‌لرین قاپیلارینا دوشوب ایش آختاری‌رلار. بو موضوعدا فرقه‌عضولری، حوزهلر، محلی فرقه‌کمیته‌لری خلقی ایو-ایشیگیندن ایده‌ن بئله و بونا اوخشار شایعه‌لرله مبارزه آپاریب خلقی باشا سالمالیدی‌رلار که، بیزده نئجه ایشسیزلیکله مبارزه اولونور، نئجه شخصی آزادلیق محترم‌دیر. کیمسه‌نین بیرینه زور دیمک حقی یوخدور. بونلارین عکسی تهراندا حکمفرم‌دیر. ایندی رضاشاه دوری کیمی خلقین مالینا و ناموسینا تجاوز ایتمه‌ییرلر. رضاشاه حورینده بیر نفر پاسبانین و ژاندارمین قورخوسوندان آدام نفس چکه‌بیلمیردی. اما ایندی بونلار یوخدور، بیزیم امنیتیمیز وار. اگر بیر نفرین شخصیتینه توهین ایتسه‌لر اونی محکمه‌یه ویره‌ریک. گرک خلقین شخصیتی محترم اولسون. ایرانین سایر نقطه‌لرینده بو امنیت یوخدور. بیر تریاکی ژاندارم، پاسبان بیر شرافتلی آدامین حیثیتین آرادان آپارا بیلر. بیزده امنیت وار. پیس آدام چوخ آز دیر و اونلارلا مبارزه اولونور. اما تهراندا و ایرانین باشقا شهرلرینده هیئت حاکمه‌نین هدفی اوغورلوق، خلقی آلداتماق-دان عبارت‌دیر. بیزده هرکس خلقه ایشله‌ییر، خلق اونا احترام

ایدیر، بیزده پولا ایشله‌ین آداملار چوخ آز دیر. وقتیکه بیرى گورور خلقه ایشله‌ینده خلق اونا احترام و تقدیر ایدیر، بونی افتخار بیلیر، چالیشیر، فداکارلیق ایدیر، نا خلقین و فرقه‌میزین یانیندا اعتباری آرتسین. بو بیزیم موفقیتلریمیزدن بیریدیر، بو، چوخ ساغلام بیر جریاندیر.

تهراندا و ایرانین غیر پترلرینده بئله دگیل، هر کس توی ایچون ایشله‌ییر و هدفی حقه‌بازلیق، رشوه‌یتمک اوستونده‌دیر. اورادا هامو توی شخصی منافی ایچون چالیشیر.

آذربایجاندا هئج بیر غیر عادی وضعیت یوخدور. بیزیم اقتصادی وضعیتیمیز چوخ یاخشیدیر. بیز چالیشاجاغیق و چتین-لیک‌لری دهره‌ایده‌جیک. کئچن محاربه‌دن سونرا من گورموشدوم، یوزلرجه خلق آچیندان تولوب آرادان گئدیردی. شکر ایتمک که، ایندی بو وضع یوخدور. ایندی وضعیتیمیز نسبتاً یاخشیدیر. بیز آجلیق خطرینین قاباغین آلدیق، کندلردن بوغدانی ییغیریتق، صادره اولان کندلرده بوغدانی آلیب و اونون پولون کندلییه ویریریک که، گله‌جکده ثوکوز و اکین ایچون لازم اولان غیر شیلری آلا بیلسین.

قباقدان دوران بویوک وظیفه‌لردن بیریده انتخابات مسئله‌سی دیر. گرک فرقه‌عضولری خلقین اعتمادین جلب ایتسین. تا بیز ایده‌بیلک دوزگون صورتده بو وظیفه‌نی انجام ویرهک. گرک انتخابات چوخ سریع و چوخ منظم بیر حالدا انجام تاپسین. بونلار بیر مسئله‌دیر که، قاباغیمیزدا دورور بو، کلیات-دیر. سیز جزئیات حقینده گرک دانیشاسیز. هر حومه‌نین توزونه گوره خصوصیاتى وار. گرک اورانین آغ ساققالارینی دعوت ایدیپ او یثرین نواقصینی رفع ایتمک. دیگر طرفدن فرقه‌عضوی اولمایان، آداملار لادها یاخیندان تماس تاپیب اونلاری ایشیدیب و گونون بوتون مسئله‌لرینی اونلارا آیدینلاشدیرماق، فرقه‌میزین سیاستینی انتخابات خصوصیندا اونلارا باشا سالیب انتخاباتا حاضرلاماق لازم‌دیر. بیز بوتون جزئیاتی نظردن توتمالیییق. گرک ائله آداملار سئچمک که، اونلار خلق یولوندا مقام و پولدان کئچسینلر. من بیزیم مجلس‌ملی‌میزین

آخرینجی جلسہ سیندہ دیمیشدیم، ریاست مسئلہ سی چوخ اہمیتلی۔
دیر بیر ریئیس اولاخلقی سانمایا حقیقی آدامدیر اگر آذربایجاندا
دولت ایشچیلرینین بیر سی آر زولارین خلافینا چالیشیب بوینوز
گوسترسه خلقیمیز اونلارین بوینوزلاریندان توتوب یثره
ووراجاقدیر. بو واسطه ایله آزادلیغیمیز حفظ اولاجاقدیر. بیزیم
نمایندہ لریمیز ریاست، ٹولوم مقابلیندہ فقط گرك عقیدہ نی
انتخاب ایده بیلن آداملار اولسونلار. بیزیم نمایندہ لریمیز خلق
ایچری سیندن چیخان و خلقین اعتمادینی جلب ایده بیلن آداملار
اولمالیدیرلار.

(«آذربایجان» روزنامہ سی ۵ شنبہ گونی ۲۵ مہر ۱۳۲۵-نجی
ایل، نمرہ ۳۷ (۳۲۶) ایکینجی دورہ).

سووهت مدنیت ایوینده سووهت اتقاقله مدنی علاقه ساخلایان ایران جمعیتی آذربایجان مرکزی شعبه‌سی اداره‌هیئتینین ایللیک فعالیتی حقینده کی بیغینجاقدان

انجمنین فعالیتسی بور اداکنی خانم و آفالارین حضورى و شرکتیله انجام تاپدی. بور ادا انجمنین گوردیگی ایشلر حقینده ویریلن گزارش لر بیر یادا آورلیک ایدی. چونکه انجمنین هر بیر ساحه‌ده گوستردیگی فعالیت اولدیقا بویوک اولدیغیندان، اونى بویغینجاقدان شرح و برمکدن ثوتری چوخ وقت طلب اولوناردی. شبهه یوخدور که، انجمنین فعالیتى ملی نهضتیمیزدن قاباق چوخ گنیش ایدی. لاکن نهضتیمیز نتیجه‌سینده ایسه داها تکمیللشدی.

ایندیکى مدنى و علمى موسسه‌لریمیزین تاسیسینده وحتى ديه بيله‌رم که، ملی دارالفنونومیزین تشکیلینده بئله مدنى علاقه جمعیتینین، مدنیت ایوینین، تبریزده کی سووهت مدرسه-سینین و تک-تک سووهت اذاملارینین، یاخیندان کمک‌لیگی اولموشدور. آذربایجان خلقی ایله سووهت اتقاقی خلق لری آراسیندا اولان مدنى علاقه هله قدیمدن وار ایدی. لاکن بو علاقه غیر متشکل حالدا ایدی. هامونون بیلدیگی کیمى بیروقت وار ایدی که، آذربایجانلیلارین چوخ قسمتى سووهت اتقاقینین مختلف شهرلرینده یاشاییردی‌لار. بودا ایران ایله سووهت خلق لری آراسیندا هر ایکی قونشی اولکهنین مدنیتینین یاییلماسینا سبب

اولوردی. ديمك اولار كه، ايران ادبياتينى سووهت اتفاقينايدير. نلرين مهم قسمتى استعدادلى آذربايجانليلاردان عبارت ايدى. همين سووهت اتفاقيندا ياشايان آذربايجانليلارين ئوز وطنلرينه قايتمالارى نتيجه سينده آذربايجاندا روس و سووهت يازيچيلارى، اديبلرى، عالم لرو اينجه صنعت خادملرى ايله تانيش اولوردولار. نهايت بو ايكي قونشى و دوست ئولكه لرين خلقلرى آراسيندا اولان غير متشكل مدنى علاقه ايندىكى جمعيتين واسطه سيله متشكل حالا دوشدى. سووهت اتفاقيه مدنى علاقه ساخلايان جمعيت از مدته ائله مهم ايشلرين اساسينى قويوب كه، عادى موقعه بو ايشلرين يارانيلماسيندا ئوتتوري ايلرله وقت ايسته نيلردى. بيزه نهضتين قيزغين بير مبارزه و سياسى فعاليتى دورينده مى نيتر كيمى بويوك بير مدنى موسسه وجوده گتيرمك چوخ چتين ايدى. لكن بيز اونى جمعيت سايه سينده حاضر شكلده تحويل آلدق.

اگر بوجمعت اولماسايدى، بيز مدنى قسمته بوئتزليله بئله انكشافا نائل اولمازديق. فرقه ميز سياسى موضوعلار ايله مشغول اولديغى زمان مدنى جمعيت بونلارى وجوده گتيردى. اودور كه، بو بويوك موفقيتلره گوره فرقه ميز و آذربايجان خلقى طرفيندن جمعيت دن تشكر ائتمه ليبيك.

بوجمعت خلقمیزی سووهت مدنى ايله تانيش ائتمكله برابر بير - بيرينى تانيمايان روشن فکر آذربايجانليلارين تانيشليغينا وياخيندان دوست اولمالارينا امكان ياراتدى. مدنى علاقه جمعيتى تشكيل اولانا قدر روشن فکر آذربايجانليلار آراسيندا حقيقى علاقه و دوستلوق يوخ ايدى. ايندى ايسه بو دوستلوق و محبتين يارانه رانماسى جهتندن بوجمعتين فعاليتى و رولى بيزيم ايچون داها چوخ قيمتلى و دگرلى دير. كئچن ايل قيزيل اوردى بورادا ايدى. اونلارين موسيقى و هنر صاحبلى بيزه هر جهتن مدنى كمك - ليكلر ايدير ديلر. ايندى ايسه بونلارى بيز ئوزوميز ياراتما - ليبيق. اوزمان بيزيم وضعيتيميز ايرى بير شكلده ايدى. ايندى ايسه عادى بير شرائط يارانميشدير. اودور كه، جمعيتين ايشى اولكيندن داها گنیش و مهم اولديغيندا نظامنه دن علاوه حقو - قى بير ايش برنامه سى تنظيم ائتمه ليدير.

جمعیت تیاترو ملی اور کستری دولته تحویل ویرمکله کفایت-
لنمه ییب بوندان سونرا داها یاخیندان وجدی کمک ایتمه لیدیر.
بونلار ائله بیر هنردیر لر که، اونلارین مدرسه سی اولمالیدیر.
لاکن ایندیلیکده بیزیم بوجور مدرسهلریمیز یوخدور. اونا
گورده بوقسمنده مدنی علاقه جمعیتی واسطه سیله اسنادلار
تاپیب مدرسهلر تشکیل ویرمک که، اینجه صنعتیمیز علمی پایه-
لر اوزرینده اساسلانسین. بوبارده هیئت مدیره گرك داها
آرتیق فعالیت گوستریب ایشی صحبت اوستونده یوخ، عمل
اوستونده انجام تاپسین. علم کیچیک بیر ایش دگیلدیر. صنعتین
بو تون قسمتلری اونونلا تظاهر ایدیر. موسیقی دیل ایله دیبه
بیلمه دیگیمیز احساساتیمیزی بیان ایدیر. موسیقی عمیق بیر
شئیدیر، بوبیزیم روحیمز ا غذا ویریر. اونا گورده بیرملی
اور کستر ایله کفایت لنمه ییب اونى گنیش لندیرمک ایچون موسیقی
مدرسه سی یار اتمالی ییق، بونلار بالاجا آغاجلار دیر که، بیز ا کمیشیک.
ایندی اونلاری بجرمک لازم دیر. آقالارین دیدیگی
کیمی جمعیت بیرملی شکل آلمیش دیر. ایندی ایران خلقی
ئوز همسایه لرینین هانسی نین اونون سعادتینه چالیشماسینی و
هانسی نین اونون آیاغیندان چکمه سینی یاخشسی باشا دوشور.
بیزیم نهضتیمیز مدنی و مترقی بیر نهضت دیر. اونون اسا-
سیندا ایندی آز بیر مدنده ٹولکه میزده اونیورسینه، ملی اور-
کستری میز، دولت تیاتری یار ادیلیمیش، شهرلریمیزی آسفالت
ایتمک سو لوله کشلیگی کیمی مترقی ایشلر گورولموشدور.

سووت اتفاقیله دوستلوغوموز ایران استقلالیتینین ضامن
دیر، اونا گورده ایران ایله سووت اتفاینین دوستلوغی گرك
ابدی اولسون. بیز جمعیتین واسطه سیله سووت اتفایندا اولان
فرهنگدن استفاده ایتمکله خلقیمیزین ترقیسی اوغروندا بویوک
قدملر گوتورموش اولاریق. ایندی ایرانین روشنفکر و دیگر
طبقه لری بیزه مدنی و مترقی نظر لرله باخیرلار. بیز مدنیتیمیزی
داها آرتیق انکشاف ایتدیرمک ایچون مترقی سووت مدنیتیندن
لازمی قدر استفاده ایتمه لی ییک.

بویوک دنیا محاربه سینده سووت اتفاینین تک اسلحه سی
دگیل، اونلارین تربیه سی، مدنیتی، شعرى، حکایه سی، عمومیتله

تمدنی غالب گلدی. محاربه دورینده سووهت اتفاقینین طبابتی خارقلر یاراتمیشدیر. بیزیم حکیم لریمیز سووهت طبابتیندن استفاده ایتمه لیدیرلر. محاربه نین آغیر یوکی اوزون مدت سووهت اتفاقینین عهده سینده اولدیغی حالدا، ئوز مدنیت و فرهنگ لرینین مترقی لیگی سایه سینده فاتح چیخدیلار. اونا گوره ده بئله بیر مترقی مدنیتدن استفاده ایتمگه گوز یومماق اولماز. ینی هیئتین قارشیسیندا ینی ومسئول وظیفه دورور. هیئت، ینی مهندس لر، موسیقی، ادبی، طبی و دیگر سکسیالار تشکیل ایتمکله خلقیمیزین سعادتین اوغروندا بو یوک فعالیت گوسترمگه چالیشمالیدیر.

من امید ایدیرم که، ینی هیئت آذربایجان جوانلارینی، روشنفکرلرینی بوجمعیتین اطرافینا توپلایاجاقدیر.

یاشاسین مدنی علاقه جمعیتیمیز و اوند فعالیت گوستره ن شخص لر!

(«آذربایجان» روزنامه سی نمره ۴۲ (۳۲۱) ایکینجی دوره
۴ شنبه ۱ آبان ۱۳۲۵-نجی ایل).

دولت تياترى بناسيندا

بىزىم نىمىندەلر بىمىز نىجە كە، آقاي بادكان تۇزىج وىردى تازە بىر موافقتنامە امضاء اىتمەيىبلەر. موافقتنامە اودور كە، بىز بورادا امضالامىش دىق. بەضى مسئلەلەر قالىردى كە، نىمىندەلر بىمىز اونلارى دا حل اىدىبلەر، بو مسئلەلردن بىرىسى زىنجان مسئلەسى اىدى. بىز مرتجعلىرىن بەھانەسىنى كىمىكىن ئوتىرى زىنجان مسئلەسىلە موافقت اىتمىشيك. بىز اولدن دىمىشيك كە، ھىچوقت اىر اندان اىرىلماق اىستەمىرىك، بىز بونى يىندە دىمىرىك، نىجە كە، بىلىرىسىز نىھىتىن اولىندن بىزىم سىيا-ستىمىز بو اولوب كە، قان توكولمەدن آلدىغىمىز آزادلىغى بوتون اىر اندا عمومى لىشىدىرك. گورورسىز بىزىم علىھىمىزە جور بىجور تحرىك آمىز حرىكلر اىدىرلەر، تابىزى دعوايا چاغىرىسىنلار. گىلان طرفىندە خانلارى قووز اىرلار، خوالفقارىنىن دىستەلرى غارنە باشلاير، سونرا مىن جور تىبىتلر اىدىرلەر. ولى بىز مئانتىمىزى حفظ اىدىرىك. بىردە بىز زىنجان مسئلەسىلە راضى اولدىقدا اورا اىلە رابطەمىزى قىرماق اىستەمىرىك. فرقە تىكىلاتلار بىمىز اورادا ئوز فعالىتىرىنە ادامە وىرەجكلەر. بىز اىستەمىرىك ئوز صداقتىمىزى نشان وىرەك. بىز سرحد دعواسى اىتمىرىك. بىز آزادلىق دعواسى اىدىرىك. او ارتجاعى روزنا-مەلر كە، زىنجان مسئلەسى بارەسىندە الم شىنگە يولا سالىبلار، سوبى بولاندىرماق اىستەمىرلەر، بىز اولدە دىمىشيك: آخربايجان آزادلىغى او وقت محفوظ قالا بىلەر كە، بوتون اىر اندا آزادلىق اولسون، بىز گورورىك، اىندىكى وضعىت ۳ آى قاباقتى وضعىندن باشقادىر. او مرتجعلىر كە، قاچمىشدىلار، اىندى گىلىب تىر اندا

روزنامه تاسیس ایدیرلر، آذربایجان خلقینه و آذربایجان
نیضتینه یاراماز تیمتلر وورورلار. جنوب مسئلهسی هامویا
یاخشی آیدیندیر. جنوبدا عشایری سلاحلاندیریب آدین ملی
نیضت قویورلار.

مخاربه دن سونرا ایندی مرتجعلر ایراندا باش قالدیریرلار.
اگر آذربایجان نیضتی اولماسایدی بو ایشلر دها نثر اولاجاق
ایدی.

من امید ایدیرم، نثر و یا گئج مرتجعلرین یوواسی
ملت گوجی ایله داغیلاجاقدیر. بونونلا بئله بیسز
مرموز الیر ایله یاندیریلان ارتجاع آتشینه تماشاچی
کیمی باخا بیلمه ریک. اونلار مخصوصا بیزیم آزادلیغیمیزی
مستقیما هدف قرار ویریب. ننگین ورق پاره لر واسطه
سیله بیزه نجهت وورورلار، علیقیمیزه علم گوتورورلر.
بو تیمتلر و تشبثلر وقتیلر شورالار اتفاقیندا وورولان
تیمتلری یادا سالییر. وقتیلر شورالار اتفاقینین علیقیمینه
مینلرجه یاراماز تیمتلر ووروب دییردی لر که، گویا
سووهت اتفاقیندا مکتب یوخدور، انسانلار لوت گز
یر، آدام-آدام اتی یثییر. فاشیست مطبوعاتنی بیوتون
دنیا دا بو کیمی یالانلار یاییب، تیمتلر وورراق شورالار
خلقینی دنیا ییه وحشی گوسترمکله ثوز شوم نیتلر.
ینی اجرا ایتمگه چالیشردی لار، لاکن اونلارین یالانلا
ری بو گون هامویا معلوم اولموشدور:

ایندی تیرانین مرتجع روزنامه لری بیزیم علیقیمیزه همان
سیاستی تعقیب ایدی ب، مینلرجه یالان افترا ایله میدانه
چیخمیشلار. اونلارین دیدیکلرینه گوره آذربایجاندا خواربار
یوخدور، امنیت یوخدور، کندلیلری اینجیدیرلر، کوچه لرده
آدام باشی کسب اتپنی ساتیرلار.

بونونلا، بئله یالانلار یازیب نشر ایتدی کلری حالدا
دولت گوزون یومور و بونلارین افترا لارینا امکان ویریر.

بو روزنامه‌لر که، بیزه تهمت وورورلار، بونلار قانون مو-
 جنبه گرك تعقيب و مجازات اولسونلار. هله‌لیک که، دولت
 طرفیندن بونلارا سوز دییه‌ن یوخدور. دولتین توقیف ایتند-
 یگی خیانتکار مرتجع‌لر، سیدضیا و جمال امامی ینده ملی
 قهرمان جلدینه گیریپ روزنامه‌لر بونلارین عکس‌لرینی
 آب و تاب ایله چاپ ایدیرلر، همان روزنامه‌لر آذربایجان
 خلقینه، آذربایجانین نهضتینین با شچیلارینا اولمازین تهمت
 و افترا‌لار یاغدی‌رماقدان ابداء پرهیز ایتمیرلر. بونلار بو
 واسطه ایله بوتون ایران ازادلیغینین قاباغینی آلماق
 ایسته‌یرلر. بیز هر حالدا امضا ایتدیگیمیز موافقت
 نامه‌سی اجرا ایده‌جییک، چونکه، بو موافقتنامه اول نو-
 بده خلقین احتیاجاتین تامین ایدن بیر موافقت نامه-
 دیر، بیرده بیز سوز ویرمیشیک که، آذربایجان آزاد
 لیغینی بوتون ایراندا عمومیت ویرک، وقتاکه، آذربایجان
 خلقی قول ویردی، اونی حیانا کئچیرر.

ارتجاعی قوه‌لر ایندیکی حالدا قالمایا‌جاق‌لار. بیزیم
 مبارزه‌میز عملی صورتده دوام ایده‌جک. بیز چالیشیب
 تشکیلات ویره‌جییک، تبلیغات ایدیپ آزادیخواه قوه‌لری
 کوجلندیرمکله مرتجع‌لرین قاباغین آجاغیق. بیز
 دیریک: آلدیقلاریمیزدان صرف‌نظر ایتمه‌ییب، اونلار-
 دان جدی صورتده مدافعه ایده‌جییک. بونی بوتون
 مرتجع‌لر بیلمه‌لی‌دیرلر. ارجاعی عنصرلر چالیشیرلار،
 مجلسده اکثریت آپارسینلار، احتمالدا وار که، آپارالار،
 چونکه، جنوبدا بیگانه‌لر شدید صورتده وضعیتی
 کنترول ایدیر و اورانی فشار آلتیندا ساخلایرلار.
 اونا گوره اورادا ایران استقلال و آزادلیغینا علاقدار
 اولان اشخاصه انتخاب اولماق امکانشی اولایلمیه‌جک‌دیر.
 جنوبین بعضی یئرلرینده دره‌بیکلری سلاخلاندیرمیشلار.
 او شرائط ایچریسپنده معلوم‌دور که، ملی عنصرلر
 انتخاب اولایلمزلر.

مرکزه گلدی‌کده بیلدیگیمیز کیمی نظامی حکومتی اعلان
 اولوب، کارخانه‌لرده ییغینجاق تشکیل ویرمک قدغن ایدیلیمیش‌دیر.

اور ادا آزادیخواه‌لارا آزاد حرکت ایتمک ایچون امکان ویریلیمیر. بو وضعیتده آذربایجان‌دان باشقا نقطه‌لرده سئچگی، قانونی یولبله گئتمه‌یه‌جک‌دیر. اونا گوره دیمک اولارکه، هر یئرده مرتجع‌لر غیر قانونی واسطه‌لریله ئوزلرینی خلقه تحمیل ایتمگه موفق اولاجاقلار. بودا بیر خطر‌دیرکه، بیز ایندی‌دن حس ایدیریک. افتخار ایله دییه بیلرمکه، بیر یئرده فقط سئچگی آزاد اولاجاقکه، اودا آذربایجان‌دیر. بیز بورادا فرقه یولداشلارینا تاپشیریریقکه، گرك بیزیم سئچگیلر تامامله آزاد صورتده و قانونی عمل اولسون. بیز بونی اثبات ایدم. جییک. بیز هئچوجهیله سئچگینین غیر قانونی یولا دوشمه‌سینه امکان ویرمه‌یه‌جییک. مجلسده بیزیم ۲۱ نفر نماینده‌میز اولاجاقکه، بیزیم حقوقیمیزدان دفاع ایتسینلر. بعضیلری فکر ایدیرلرکه، مسئله‌لری مجلس حل ایدیر. لاکن بو اشتباه‌دیر. مسئله‌نی افکار عمومی حل ایدیر. بیز ایندی‌دن دیجه بیلمه‌ریککه، گله‌جک مجلس بیزیم ایستکلریمیزی یوزده-یوز حل ایده بیلر. بیزیم ایستکلریمیز بیر عده‌نین ممکن‌دور خوشونا گلمه‌سین. اونا گوره بیز ان بویوک کمک و امید فرقه‌نی حساب ایدیریک. گرك فرقه‌میز او قدر خلقی تشکیل ایتسینکه، هر احتمال قارشى خلق ئوزی ئوز حقیندن دفاع ایتمگه قادر اولسون.

من فکر ایدیرم، آذربایجانلی بو افتخارلی وظیفه‌لری شرافتله انجام ویرمگه قادر بیر خلق‌دیر.

تکرار ایدیرم، دشمنلریمیزین دیدیگی کیمی ایران‌دان آیریلماق ایستهمیریک. بیزیم تقاضالاریمیز خلقین آرزولاریدیر. بیزیم نهضتیمیز دموکراتیک بیر نهضت‌دیر. بو نهضت پیس حرکتلر و یاراماز ایشلرین قاباغینی آلماق ایچون وجوده گلیمشدیر.

بیزیم نهضتیمیز خلقین احتیاجاتی اوزره وجوده گلیمشدیر. مرتجع‌لر اونوتموشلارکه، آذربایجاندا گورولن ایشلر تهران مرتجع‌لرینین گوردیکلری ایشلرین عکس‌العملی‌دیر. آچیق دئییم، مرتجع‌لر چالیشیرلار، آذربایجان نهضتینی خارجی مرتجع‌لرین کمکلیگی ایله بوغسونلار. لاکن بو اولاسی دگیل. های-کوی

سالماقلا خلقبن سسینی بوغماق اولماز. تیران گرك باشا دوشسون که، ایندی بیر ایلدر که، آذربایجانلی آزاد یاشاییر.

ایندی آذربایجانلی ئوز خیرینی داهایا خشی دوشونور، آرتیق او گورولن بویوک ایشلرین شاهی اولموشدور. بیز خلقبن سعادتلی اوغروندا بویوک قدملر گونورمیشیک. ایندی بو خلقی بوغماق اولماز. روزنامهده یالان سوزلر یازماق و یایماقلا ملتلی قورخوتماق اولماز. ایندی بیزه تیراندان مستوفیلری حاکم تعیین ایتماک ایستهینلر اشتباه ایدیرلر. بو کیمی کثیف و مرتجع عنصرلر ارادهلرین بیزه تحمیل ایسه بیلمزلر. بیز تیران آزادیخواهلاریله بیرلیکده ارتجاع ایله امانسین مبارزه ایسه-جیبیک. مبارزهنین جور بچور یولی وار، بیر وقت تفنگ ایله، بیر وقت دیل ایله، بیر وقت تحمل و صبر گوسترمکله مبارزه ایتماک اولار. گورورسین، ایندی بیزه نه قدر نچمت وورورلار. بیز دایانیریق. بیز ایسته میریک اونلارین الینه بیانه ویرهک. حاضر دگیلیک که، قارداش قانی توکولسون. بو ایسه بویوک قیرمانلیق دیر.

تحریکلر بیزی یثریمیزدن اوینادا بیلمز. بیز عمله آرتیق اهمیت ویریریک. چونکه، آدیقلاریمیزی ساخلامالی بییق. بو، بویوک ایشدیر. خلقیمیز و فرقه بو خصوصدا بویوک امتحانلار ویریب دیر. نجه کی، ۲۱ آخرده موفق اولدوق، قویما یاق قارداش قانی توکونه. نچضدن سونرا دا قباغیمیزدا جور بچور مسئلهلر دوروردی. بیز همیشه دوزگون سیاست و عادلانه رفتار اوزره خلقبن اعتمادین ئوزوموزه جلب ایتدییک و خلقی ئوزوموزله آپاردیق. بیز چالیشاجاغیق هامودان اول ئوز فرقهیمیزی قویلشدیرهک، فرقه بیرلیگی، خلقبن مرکزی کمیته یه اولان اعتماد حسینلی و اونون روحیه سینی قوتلندیرهک.

اوبیری طرفدن چالیشاجاغیق آذربایجان خارجینده کسی آزادیخواهلاری تقویت ایدیب، اونلارا معنوی کمک یتیرهک. بیزیم ائتلافدان مقصدیمیز بوندان عبارت دیر. بیز ایسته بیریک آزادیخواهلاری تقویت ایدهک. اونلار بیزدن بویوک امید گوزله ویرلر. بوگون آذربایجان نچضنی بویوک نفوذا مالک دیر. مرتجعلر بونی بیلیرلر. اونا گوره بیزیم علییمیزه نچمت وورورلار.

آزادخواه فرقه‌لرین ائتلافی بارم سینده دیمک لازمدیر که، بو ائتلافین ایران آزادلیغیندا بویوک تاثیری اولاجاقدیر. ایندی مبارزه بو شکلی آلیبدیر.

کئچن ایل هله بیز ئوزوموزله مشغول ایدیک. ولی ایندی بئله دگیل. ایندی مبارزه عمومی شکل آلمیشدیر و شاید مرتجع‌لر زنجاندا چالیشاجاقلار، بیزیم یولداشلاریمیزا تعرض ایتسینلر. ولی بیز امکان ویرمیه جییک. بیز یولداشلاریمیزدان دفاع ایده جییک. بیز روزنامه و رادیو وسیله‌سی ایله دولته مذاکره ایتمکله ئوز یولداشلاریمیزدان کامل صورتده پشتیبانلیق و مدافعه ایده جییک. مرتجع‌لر چالیشیرلار، آذربایجان وضعیتینی ترسه نشان ویرسینلر. لاکن ایندی بیزیم وضعیتیمیز ایکی آی بوندان اوله نسبت داها یاخشی‌دیر.

بیز ایکی آی قاباق اینانیلیمیش یولداشلاریمیزی کندلره یوللادیق. اونلار کندچیلره دیدیلر: آلدیغیمیز بو آزادلیغی ساخلاماق ایچون شهرلره کمک ایتمک لازمدیر. بونون نتیجه‌سینده بیز موفق اولدیق غله احتیاجیمیزی تامین ایده‌ک. ایندی غله مسئله‌سی اولدیقجا یاخشی‌دیر. ایندی شهرده بیزیم آلتی آیلیق آخوقه‌میز وار. اطرافدا اولان بوغداالاریمیزی دا شهرلره حمل ایتسک داها هئچ نگرانلیق اولماز. قوی تهران مرتجع‌لری دیسین، آذربایجاندا چورک یوخدور. ولی بیز خلقه چورک یتیردیکه اونلارین افترالارینا گوله‌جکلر. امنیتیمیز سابقکی کیمی چوخ محکم‌دیر. کئچمیشده اولدیقجا خراب و فاسد بیر حالدا اولان اداره‌لرده بوگون کئچمیش زمانلارین ایشلری یوخدور. فرقه‌میز دوزگون سیاستیله آذربایجاندا یاشایان خلقلر آراسیندا محکم و سارسیلماز بیر دوستلوق وجوده گتیرمیشدیر. بیزیم ایندی کردلرله رابطه‌میز چوخ یاخشیدیر. بیز اونلارا هر جهندن کمک ایتیمیشیک و ایده جییک. اونلار خلقیمیزه اینانیلار. فرقه‌میزین دوزگون سیاستی نتیجه‌سینده دوستلوق-غوموزگونی-گوندن قوتله‌نیر. اونلار فرقه‌میزه اعتماد ایدیرلر.

ایرانین ان بویوک مسئله‌لریندن بیرسی اثلالات مسئله‌سی‌دیر. خارجی مرتجع‌لر همیشه اثلالاتدان استفاده ایدیلر.

نئحه کی جنوب مسئلهسی بونی اثبات ایتدی. اما بیز بو مسئلهنی حل ایتیشیک، بیز کردلره آرتیق کمک ایدیریک. اونلاردا بیزیم ایله قارداش کیمی دولانیرلار. ایللردن بری آذربایجان خلقی ایله کردلر آراسیندا نفاق یاراتمیشدیلار. لاکن فرقه‌میز بیر ایلیک مبارزه نتیجه‌سینده بو ایکی خلق آراسیندا محکم قارداشلیق وجوده گتیردی. بو، فرقه‌میزین دوزگون سیاستینی نشان ویریر. بیز بونی گرك حفظ ایده‌ک. بیز اونلارا مدرسه آچیریق و اداره‌لریمیزده اونلارا یئر ویریریک. اونلارین مجلسده نماینده‌لری اولاجاقدیر. بئله‌لیکله خلقیمیزین ایچریسینده محکم بیر اتحاد یارانیر. آلمان اشغال‌چیلاری فرانسه‌یه حمله ایدهن زمان بیر فرانسه یازیچیسی یازیردی: هنوز دیوار و چارچوبه‌لر محکم‌دیر. دیوارلار و چارچوبه‌لر اونون نظرینده خلق و اونون فاشیزمه نسبت نفرتی ایدی. بیزیم چارچوبه‌لریمیز محکم‌دیر. خلقین ارتجاعه نسبت نفرتی گونی- گوندن آرتیر. خلقین ملی احساساتی بیزیم آزاد لبغیمیزین ضامن‌دیر. بیرده عزادارلیق گونلری دیر. بیز خلقین معنوی احساساتیه مخالف دگیلیک، ولی چالیشاجاغیق خلق دشمنلری بوندان سوء استفاده ایتمه‌سینلر. کئچن ایل ۲۱ آذر تاسوعا گونی ایدی او گون بیزیم نهضتیمیز موفقیتله انجام تاپدی. خلقده عزادارلیقلا مشغول اولدی.

او وقت من ایشیدیردیم فرقه‌یه منسوب اولمایان آدمیلار خلقین ملی نهضتیندن طرفدارلیق ایدیردیلر. مسجدلرده، منبر- لرده ملی نهضتیمیزین پیشرفت‌ی ایچون دعا ایدیردیلر، خلق حس ایتیشدیرکه، بیز اونون مذهبی احساساتینا مخالف دگیلیک، ولی بو تعزیه نه قدر معقول اولسا او قدر ابهتی آرتیق اولار. بیز چالیشاجاغیق خلق دشمنلری عزادارلیقدان سیاسی استفاده ایتمه‌سینلر، مرتجع‌لر بو وسیله ایله سوء استفاده ایتمک ایسته‌یرلر. آذربایجان‌دان قوولان پیس آدمیلار، اونلار کی کندلینی سویوردیلار، ثولوروردیلر، وار یوخینی آلیردیلار، ایندی مذهب نامینه تظاهر ایتمک فکرینده‌دیرلر. مدبر و عاقل روحانیلریمیز بونا امکان ویرمیه‌جکلرینه من اینانیرام. آخر- بایجان روحانیلری بونی یاخشسی بیلیرلر کی رضاخان ایشه

باشلاياندا خلقى اغفال ايتمك ايچون اول ئوزى دسته باشينا دوشوردى. سونرا مسجدرى باغلادى، علمانى تحقير ايتدى. روحانيلىر بونى ياخشى بيليرلر كه، ديكتاتورلىق اونلار ين خيري نه دگيل، ديكتاتورلار اول خلقى اغفال ايتمك ايچون ئوزلرين مذهبه علاقه مند نشان ويريپ، ولى سونرا مذهبين عليينه ايشله بيلرلر. بونى گوزوموز گوروب. گمان ايديرم روحانى. لرده ياخشى بيليركى خلقى ياخشى يولاهدايت ايتمك ايچون آزادلىق لازمدير. اگر آزادلىق اولسا اونلار ادا خلقى حق يولا دعوت ايتمگه امكان وار. بيزيم سياستيميز خلقين احساساتينا مخالف بير سياست دگيل، عزادارلىق ميم بير مسئله دير. ايندى تيراندا مرتجعلر بو مسئله دن استفاده ايتمگه چاليشيرلار. ولى بو يولدان اونلار ايچون استفاده اولاي بيلمز. من فكر ايديرم بيزيم روحانيلىرىمىز فوق العاده متين و ياخشى اداملار ديرلار. و تجربه گوستريب كه، اونلار خلقيمىز ين نىضتيني ضدينه اولماميشلار. اونا گوره فرقه مپزده بونلارا آرتيق درجه احترام و عزت قائل اولموشدور. بيزيم خلقيمىز آيىق، دوزگون و ايمانلى بير خلق اولديغى ايچون مرتجعلرين اينده آلت اولماي اياق دير. روحانيلىرىمىز مخصوصاً ارتجاعدان اوزاق اولان اداملار دير.

عزيم مسلكداشلار! چاليشيب خلق ايچرىسىنده بپرلىك وجوده گتيرمه ليسيز. گرك ائله ايتمك كه، خلق ايچرىسىنده نفاق دوشمه سين.

بيز ديپريك: هرز ادا كه، اكثر يت اينانير، اونا احترام لازمدير. بيز مرتجعلره سويى بولانديرماق امكانى ويرمه يه جييك. اونا گوره باغلا ديغيمىز موافقتنامه نى موبه مو حياتا كئچيره جييك. بيز خلق ايچرىسىنده فرقه يه نسبت وجوده گلن تعصب و علاقه يه اينانيرىق. بيز آزادليغيمىزى ساخلا ماقلا برابر اونى بوتون ايراندا عمومى لشديرمگه چاليشما ليىق. دوزدور كه، بو مسئله چتين و آغير دير. اما بيز اونى فداكارلىقلا عملى ايدىه جييك. ايندى بيزيم وظيفه لرىمىز بونلاردان عبارت دير: انتخاباندا قانون حدوديندا جدى فعاليت گوسترملى، بيرليگيمىزى حفظ ايتملى، ۲۱ آذر بايرامىنى لياقتله اجرا ايتمه ليىك.

مرکزی کمیته‌میزین توتدیغی یول آیدین بیر یولدیر.
فرقه عضولری توز فداکارلیق و متانتلری سایه‌سینده هر آن
هدفه دوغری ایره‌لی گئتمگه چالیشمالیدیرلار.
اونوتمایین که، ایران آزادلیغینی حفظ ایتمک ایچون تاریخ
قباغیندا مستولیتیمیزی شرفله یئرینه یتیرمه‌لییک. (آقیشلار)
من امید ایدیرم که، آذربایجان دموکراتلاری ایران خلقینین
اونلاردان گوزله‌دیگی فداکارلیغی شرفله بروزه ویره‌جکدیر.
(گورولتولی آقیشلار)

(«آذربایجان» روزنامه‌سی، جمعه ۱ آذر ۱۳۲۵-نجی ایل
نمره ۶۶ (۳۵۵) ایکینجی دوره).

مرکزی کمیته‌نین بناسی قارشیسیندا

عزیز هموطنلر!

آذربایجان خلقینین تاریخی گونلریندن بیرینی باشلانیدی. کئچن ایل همین گئجه‌ده ناسوعا آخشامی آذربایجان خلقی ئوز وارلیغینی اثبات ایدیب ئوزینی بوتون دنیایا تانیتدیرماغا امکان تاپدی.

بوبر ایلین عرضینده آذربایجان خلقی تاریخلر بویی آز ادلیق مشعلداری اولدیغینی اثبات ایتدی.

بیز بو آز مدتده چوخلی ایشلر گوروب ثابت ایتدیک که، آزاد بیر خلق هر ایش گوره بیلر. خلقیمیز هانسی طبقه-دن اولورسا-اولسون سارسیلماز بیر وحدت تشکیل ویرمکله اوکینه وچوروموش تشکیلاتین محکوم اولماسینی ثبوته یئیردی. کئچمیشده شوم سیاستلرین اثرینده خرابه زاره دونموش شهریمیز آبادلاشیب، ملی مؤسسeler وجوده گلیب و خلق ئوز مقدارینا حاکم اولموشدور. بئله لیکله ایندی خلقیمیز ئوزونی آزاد و خوشبخت حساب ایدیر. نظره آلدیغی اصلاحاتی ئوزی ایستنه دیگی کیمی حیانا کئچیریر. بیز ئوز دیلیمیزده مدرسه، مطبوعات و بویوک مدنی اوجاقلار وجوده گتیرمیشیک. بو، معجزه دیر. بیز چوخ بویوک ایشلر گوره بیلر دیک. لاکن بیزیم آز ادلیغیمیز دان وحشته دوشن مرتجعلر بیزی آلداتدیلار، دیدیلر که، بیز ایستنه ییریک هر یئرده آز ادلیق اولسون، سیزین آزاد لیغیزی بوتون ایراندا عمومیلشدیره ک. سکگیز آی بیزی معطل ایتدیلر. سکگیز آی بیزی یالان یره دولاندیردیلار. بیز بیلیردیک که، اونلار یالان دیرلر، لاکن دیدیک که، قوی اونلا-

ریسن یالانلاری بوتون دنیا یا ثابت اولسون. سگگیز آی یالان
دانشد یقدان سونرا، ایندی بیزی از ادلیغمیزی سونگی گوجیله
آلماق ایسته بیرلر، اونلار فراموش ایتمیشلر که، آذربایجان خلقی
داها اسارت آلتینا گئتمه یه جکدیر. (آقیشلار)

آذربایجانلی چوخ چتینلیکلر گورموش و چوخلی ظلم
و تعدی لره معروض قالمیشدیر. لاکن هئچوقت ئوز شهامتینی
الدن ویرمه میشدیر. ایندی اونلار بیزی ایکی مسئله قارشیسیندا
قویموشلار: اونلار ایسته بیرلر بورایا تامینییه قوه سی آدی
آلتیندا از ادلیغمیزی از مک ایچون جلاد ژاندارم وارد
ایتسینلر و یا آذربایجان خلقی مجلسه نماینده گوندرمکدن
محروم اولسون. بوایش اولمایا جکدیر. آذربایجان خلقی ئوز
از ادلیغین الدن ویرمیه جکدیر. ایندی آذربایجان کندلیلری
ئوز یئرلرین دالی قایتارماز (آقیشلار) کندلیلرین قانینی
سوران مرتجعلر و ژاندارملار داها بورایا آیاق باسا بیلمز لر.
خلقی میز ینی دن اسارت آلتینا گئتمه یه جکدیر.

اونلار یالنیز آذربایجان مسئله سیندن فورخمیرلار، اونلار
ایران خلقینین از ادلیغیندان وحشته دوشموشلر. اونلارین
قوشونلارینی اداره ایدیب اونلارا فرمان ویره نلر ارتجاعی بیر
ماهینه مالکدیرلر. لاکن آذربایجان قوشونی و اونی اداره ایده نلر
از ادلیق قوشونی و از ادلیق مبارزه سینده دوغولموش فرمانده
لردن عبارتدیر و بونا گورده ایره لی گئدیپ اونلاری دار-
ماداغین ایده جکلر... (آقیشلار)

آذربایجان خلقی هر بیر بی عسگر دیر. اونلارین ئوز فرقه
لرینه، ئوز از ادلیقلارینا علاقه سی واردیرو هر قیمته اولور-
اولسون اوندان دفاع ایده جکلر.

دولتین زنجاندا تور تدیگی جنایتلر ناجوانمردانه جنایتلر-
دیر. سیزین یادیز دادیر که، دولت قوه لری بیزه تسلیم اولدیقدان
سونرا اونلارین بیزه ایندی کلری تجاوز، تعدی و ظلم لرینه
باخمایاراق بوتون افسرلرین پارابلوم لارینی، ابو اثاثیه لرینی
ویریب، اونلاری احترام لایوسال دیق، اونلارین گئتمک وسایلین
فراهم ایتدیک. لاکن اونلار زنجاندا اسلحه سیز اهالینی ئولدوروب،
اوشاقلاری بوغوب آیاق لاری آلتینا سالدیلار، جوان قیزلارین

ناموسینی هتك ایتدیله، روحانیلرین عمامه سینی بوغازینا ساری-
یبب کوچهلرده سوریدیلر... اونلارین حکومتی چوروموش و
جنایتکار بیر حکومت دیر. او حکومت گرك ارادان گئتسین.
بیز اونون یئرینده ملی حاکمیت یاراداجاغیق (**گورولتولی**
آلقیشلار)

عزیز هموطنلر!

تاریخ بیزیم بوینومیزا آغیر بیر وظیفه ویرمیشدیر. اودا
ایران خلقینین آزادلیغینی تامین ایتمک دیر. (**گورولتولی**
آلقیشلار ایچریسینده هامو بیر سسله: حاضریق)

آذربایجان عسگرلری و فدائیلری، ایندی سویوق گئجهلرده،
داغلاردا، چوللرده، سیزین آزادلیغینیزین کشیگینی چکیرلر.
سیزده اونلارا کمک اینمگه چالیشین. (**حاضریق، کمک ایدیه-**
جییك) بوندان سونرا بوتون آذربایجان خلقی آزادلیغی حیانا
کئچیرمک اوغروندا امانسیز مبارزه آپاراجاقدیر. خلق گرك
بیر یاشاسین، بوتون طبقه لر ارتجاع علیهینه بیرلیکده مبارزه
ایتمه لیدیرلر.

بیر شرفله یاشایاجاغیق، نولومه حاضر اولمایان بیر ملت
آزاد یاشایا بیلمز.

بیزیم خلقیمیز قهرمان بیر خلق دیر. او، دشمنان
قورخمور. دشمنلر خلقیمیزین قارشیسیندا دیز چوکوب تسلیم
اولاجاقلار. (**آلقیشلار**) سیز اونو تمایین که، ستارخان بیر آز عده
ایله قیام ایتدی. آزادلیغیمیزی حفظ ایتمک ایچون بیزیم
سارسیلماز قومیمیز، گنیش بیر تشکیلات و اونا رهبرلیک ایدهن
محکم و اینانبلیمیش فرقه میز واردیر. بونونلا بئله هئچ بیر خطر
یوخدور. فدائیلریمیز، عسگرلریمیز و اگر لازم اولار سا
مرکزی کمپته عضولریمیزده سیزدن دفاع ایدجک دیرلر.
امنیت هئچ وجهیله پوزولمایاجاقدیر. من کئچن ایل قیام
ایتدیگیمیز زمان دئدیم که، خلقین مالینا تجاوز ایتمک فکرینده
اولانلار اولحه بیزیم جنازه لریمیزین اوزهریندن کئچم لیدیرلر.
نتجه ده که، گوردونوز هئچ بیر امنیت سیزلیک ظاهره چیخا
بیلمهدی.

من ینه دیرم که، هتچ بیر امنیتسیزلیک اولمباجاقدیر.
امنیتی پوزانلارا هرکس اولور-اولسون بیر خرجهده رحم
اینه یه جییک.

یاشاسین سنگرلرده آزادلیغیمیزین کشیگین چکن قهرمان
فدائیلریمیز!
یاشاسین خلقیمیزین دلی، تاریخی و ملی خصوصیت لری!
یاشاسین آزادلیق و اونون حقیقی طرفداری اولان
آذربایجان ملتی!

(«آذربایجان» روزنامه سی، ۱۶ آذر ۱۳۲۵ - نجی ایمل
نمره ۷۷ (۳۶۶) ۲-نجی دوره .

افترا آمیز تلگرافی کیم امضا ایتدیو میشدیر؟

دوننکی نهره میزده بازار اهلیندن چو خونون بعضی ماجرا-
جولار طرفیندن اغفال اولوندوقلارینی یاز میشدیق. مقاله میز
بیر آز اوستی ثورتولی اولدیغی ایچون کئچن گون اوخوجو-
لاریمیزدان بیر نئچه سی اداره یه مراجعت ایدیب موضوعین آچیق
و صریح بیر صورتده یازیلما سینی تقاضا ایتدی لر. بو تقاضای
مشروعی جواب سیز قویماق مقصدیله ناچار اولدیق الیمیزده
اولان معلوماتدان جزئی بیر قسمینی انتشار ویره ک.

قوی اوخویوب، دوشونوب معناسینی درک ایتمه یین تلگرافلاری
امضا ایدن لر گوزلرینی آچیب گورسون لر کیمین ایله تورا
دوشموش لر.

تقریباً بیر آی بوندان ایره لی سید ضیاء دستگاهینین جدی،
رسمی و فعال اللریندن حساب اولونان فقهی آذربایجاندا
فتنه و فساد تولید ایتمک مقصدیله بویوک اعتباریله تهراندان
تبریزه گلیر و بورادا گنیردیگی پوللار، وعده وعید لرله بازار
دللالاریندان بیر نئچه سینی اله کئچیریر. سید ضیاء و سائر مرموز
مقامات ایله مربوط اولان بعضی اسرار آمیز شخصلردن کمک
آلیب ایشه باشلاییر. یکی اوزلی و خائن آداملار ایسه بو اودا
اتک و ورور، نهایت باشدان باشا تهمت و افترا دان عبارت اولان
توهین آمیز و خلقین ایچینه نفاق سالان تلگراف تیمچه و
کاروانسرا لارین قارنلیق گوشه لرینده حقه بازلیقلا امضالانیب
مخابره ایدیلیر.

سونرا آقای فقهی ماموریتینی آخره یتیرمک ایچون اردبیله،
اورادان دا شاهسون ائل لرینی شرارته سوق ایتمک ایچون اونلارین
ایچینه عزیمت ایدیر.

بیز بو باره ده اوزون-اوزادی بحث ایتمک ایسته میریک. اگر تلگرافی امضا ایده نلر دوغرودان- دوغرویا فداکار و دوز آدام اولسا ایدیلار، همان مین بئش یوز نفر لیک عمومی جلسده گرك اعتراض ایده ایدیلر. چونکه، اونلارین چوخی دا اولمسا مهم بیر قسمنین بو جلسده حضور لاری وار ایدی و لندنه مخابره اولونان تلگرافی ایسه اعتراضیز و متحدالرای بیر صورتده تصدیق ایدیلیمیشدی.

هله مخالفت آمیز تلگرافی امضا ایده نلر آراسیندا بعضی آداملارا تصادف اولونور که هر ایکی طرفین اسنادینه دخالت ایتمیشلر. بیر آدام که ئوزی ئوز رضا و رغبتیه انجمن ایالتی و ولایتی طلب ایده ن بیر اعلامیه نی امضا ایدیر، او شرافتینه علاقه مند اولسایدی اونین خلافینه گرك تظاهر ایتیمیه ایدی. بوندان علاوه امضالارین ایچری سینده جانی و قاتلرد هوار دیر.

صادق مجتهدی ئوز ایله اوج نفری قتله یتیریب، دوققوز نفری شدید بیر صورتده مجروح ایتمیشدیر. بو کیمی اللری مظلوملارین نازنا بولاشمیش جانیلرین امضاسیله یاناشی امضا قویانلار عجباً گوردوکلری ایشین قباحتینی حس ایتمیرلرمی؟

بیز دونکی نهر میزده دیدیگیمیز کیمی اشخاصین شخصیتی ایله ایشیمیز یوخلور. لاکن بعضی شخصلر واردیر که، اونلاری خلقه تانیتماق اولماز.

بازار جماعتی اگر فقهینی تانییا بیده ایدیلر، قطعاً اونین تورونا دوشمز دیلر.

تلگرافی امضا ایده ن جوانلار اگر بیلسه ایدیلر که اونلارین امضالاری خائن اللر واسطه سیله اوغور لوق ایله اله ایدیلیمیش پولا ساتیلیمیشدیر، ایداً او تلگرافی امضالاندیران آداملارین اطرافینا یاخین دوشمز دیلر. مناسفانه بو حقیقتدیر، بیز ایسته دیک اونی آشکار ایدیپ قضاوتی بیطرفلرین وجدانلارینا حواله ایدیریک. پ

(«آذربایجان» روزنامه سی، ۴ شنبه ۲۵ مهر ۱۳۳۴-نجی ایل، شماره ۳۰ ایکینجی دوره).

انتخابات فرمانینی خلقیمیزین نوزی صادر ایتمه لیدیر.

ایندیکی ۱۴-نجی مجلس مملکتیمیزین اساسی قانونلا- رین پوزوب گولونج بهانه لر ایله آز ادلیغی محو ایتمگی قراره آلدی. ایندیکی اکثریتی تشکیل ایدهن خائنلر ایکی یول آیریچیندا ارتجاع و استبداد یولونی انتخاب ایتدیله. ایندیکی قلابی وکیللر کم فرصتله یاراشان تولکولوک ایله اللرینه دوشن فرصتدن استفاده ایدیپ خلقین قانونی حقینی الیندن آلماغنا تصمیم توتدولار. بیزیم تکلیفیمیز روشندیر. بیز وار قومیز ایله حقیمیزدن دفاع ایدیپ مشروطه نی ساخلیا جاغیق. مجلس قانون اساسی موجبجه تعطیل اولما بیلمز، بیز اونی تعطیل اولماغا یول ویره بیللمریک. اونا گوره مرکزی کمیته- میزین ان یاخین زماندا دعوت اولونموش عمومی اجلاسی بو خصوصدا جدی قرار چیخارمالیدیر.

آذربایجان خلقی آلدیغی آز ادلیغی ساخلاماغا قادر اولدیغی ایچون جوانلارینین آل قانی ایله یازیلیمیش مشروطه قانونلا- رینی محو اولماغا یول ویرمیه جکدیر. بوتون ایران آز ادیخواهلا- رینین گوزی آذربایجاندا دیر. بوتون ایران دموکراتلاری بیزدن ایش گوزله ییرلر. فرقه میز بو انتظار و امیدلرین پوچا چپخماسینا یول ویرمیه جکدیر. بیز بونا اوره گیمیزین درین یثربندن اینانیریق. فرقه ارتجاعی مجلسین خائنانه ضربه سینه مردلره یاراشان بیر شجاعته جواب ویرمه لیدیر. خلقیمیز مجلس انتخاباتینین چوخ تئز بیر صورتده باشلانماسینی طلب ایدیر. فرقه بو بویوک قدمی گوتورملیدیر.

حتی ویرمزار اونی آماق و ساخلاماق لازمدیر. خلقمیز
ئوز حقینی آماغا و ساخلاماغا قادر اولدیغی ایچون اوبون
بویوک فرقهسی چوخ تئز و جدی تصمیم توتمالی و اونی اجرا
ایتمه لیدیر.

قوی تهران مرتجعلری ئوز تکلیفلرینی بیر دفعه دوشونسونلر.
اونلار قانونی پوزوب مشروطه نی کلا تعطیل ایتدیلر. اونا
گوره بیزیم آز ادلیق و مشروطه نی دیریلتمک یولوندا گوردو گوموز
تدبیرلره اعتراض ایده بیلمز لر. **سئچگی فرمانینی خلقمیز ئوزی**
صادر ایتمایدیر. تهران بو یولی ئوز ایله بیزیم قارشیمیزا
قویموشدور. بونا مخالفت ایده ن خائن عنصر لرده گرك حسابلارینی
آنلا سینلار. بورادا تک آذربایجانلی دگیل، بوتون ایران
خلقلرینین حیات و مهات مسئله سی حل اولونوز. پول گوجی،
حیله و نیرنگ ایله میدانا آتیلان حقه بازار خلق آرزوسی
موجبجه جزالاناجقلار.

آز ادلیق، قربانلار طلب ایدیر، بیز بو قربانلاری ویرمگه
آماده ییک.

ارتجاع قان توکمگه تشنه دیر. ولسی آزادیخواه لار اونون
بو مقصدله قالخیزدیغی اللرینی کسملی، آرزولارینی پوچا
چیخارمالیدیر.

بیز انتخاباتی باشلامالی، اونی دموکراتیک بیر طرزده و
بیطرفانه بیر صورتده آخره یتیرملی ییک. قوی تهران مرتجع-
لری خلق طرفیندن سئچیلن و کیلریمیزی قبول ایتمه سینلر.
اوندا بیزیم تکلیفیمیز معلومدور. بیز ایرانین آیری یرلرینده
بو ایشین باشلانماسینی امید ایدیریک. لاکن گورونور همیشه
اولدیغی کیمی بیرینجی قدمی گوتورمک آذربایجانین عهده سینه
دوشموشدور. اولسون، بو افتخارلی ایشی ده بیز باشلاریق.

تکرار ایدیریک، محللرده آپاریلان فرقه کنفرانس لاری
تئزلیکله خاتمه ناپمالی، شهرلردن و کندلردن گلن کمیته
عضولری و مسئول فرقه رهبرلری بو بویوک تصمیمی دوشونوب
اجرا ایتمگه حاضر لانهالی دیرلار.

بوندان علاوه، فرقه عضولری وار قوهلری ایله مجلسین بو خیانتینی آچیب خلقه گوسترمک، افکار عامه‌نی آزادلیق یولوندا مبارزه‌یه حاضرلاماق کیمی بویوک بپر وظیفه قارشیسیندا دیرلار.

قوی سیدضیانین پولی و بیگانه‌لرین تدبیری ایله میدانا آتیلان خائن عنصرلر ماسکالارینی بیرتیب توز حقیقی سیمالا-رینی گوسترسینلر. خلق بو کیمی خائن عنصرلری جزالاندیر-ماغا قادر دیر. مرتجعلره و آزادلیق دشمنلرینه نجات یوخلور.

پ

(دآذربایجان، روزنامه‌سی، ۱ شنبه ۲۹ مهر ۱۳۲۴-نجی ایل،
نمره ۳۳، ایکینجی دوره).

صدر دوشدی

صدر کابینه‌سینین سقوطینی رادیولار خبر ویردی. بو کهنه قورد آخر عمرینده بویوک بیر گور باگورلوق قویوب گتدی. شهر یوردن سونرا گلن کهنه و چوروموش کابینه رئیس لر- ینین هاموسی بو یول ایله گتمیش لر. اونلارین هر بیر ی آزادلیغی معو ایتمک ایچون تزلریندن بیر یادگار قویوب، تاریخی لکه‌لندیرن بیر ایش گورمکله «افتخار» ایله بیلر لر. ایندی تهران مطبوعاتی باش وزیرلیگه ایکی کاندید گوستریر. بونلاردان بیر ی، قوجالیب، ایشدن دوشوب، قولاغی کار اولموش حکیم‌الملک، دیگر ی ایسه اوندن بیر نچه ایل کیچیک اولان قوام‌السلطنه‌دن عبارتدیر.

سوز رئیس الوزرالارین شخصیتینده دگیلدیر. بیزیم نظر- یمیزده صدرالاشراف، حکیم‌الملک و قوام‌السلطنه اساساً بیر سرچشمه‌دن سو ایچن، بیری تبه منسوب اولان آداملاردیر. بیز بو کهنه سیمالارین کتچمیش لرینی یاخشی تانیریق. بونلار ایران ملتینین سعادت یولوندا هتچ بیر وقت بیر قدم بئله گوتورمک فکرینده اولمامیشلار و هر بیرینین تاریخ حیاتیندا بویوک و قانلی لکه‌لری واردیر.

ایندی قوام‌السلطنه و یا حکیم‌الملکی اوندان توتری ایش باشینا گتیریر لر که، نقشه‌سینی چکمکه اولدیقلاری خائنانه سیاستین اوستینی تورتوب- باسدیر ماقلا آزادیخواه‌لاری اغفال ایتمیش لر.

بونلارین نیرنگ‌لری فوق‌العاده دقیق و اوستادانه‌دیر. اول ارتجاعه دوغری بویوک بیر قدم گوتوروب سونرا تنفس‌الماق ایچون ظاهرده خیردا بیر گذشته گتدیر لر.

تألف موضوعینی مجلسدن او طرزده کتچبرمگه موفق اولمامیشدیلا، ساعدی وار قوهلری ایله مدافعه ایدیبا ساغلا- مانا چالیشیردیلا. مسئله بیلدیگیمیز شکلده قورتاران کیمی فوراً بی حال و مهمل و سست عنصرلیگی ایله معروف اولان حسام سلطان بیاتی ایش اوستینه گتیردیلا و اونون واسطه- سپله توتدیقلاری ییر طرفلی سیاستی ثورت- باسدیر ایتمگه موفق اولدیلا.

صدرین ایش باشینا گلهمهسیده ساعدین گلهمهسی کیمی ایدی. متفکر گئتمه دن اول آشیقی قورقوشونلاماق و ارتجاعین قاباغینا چیخا بیلن انگلری اورتادان قالدیرماق لازم ایدی. محاربه زمانیندا موقتی آز ادلیقدان استفاده ایدیبا گوندن- گونه قوتلنمکده اولان سیاسی فرقه لر و ملی جمعیتلرین وجودی اونلاری لرزه یه سالمیشدی. متفکرلرین وجودیله بو خطرین قارشیسینی آلماق اونلارا میسر اولما بیلمزدی.

اونلار چوخ گوزل بیلیردی که، ایندیکی شرائط آلتیندا انتخابات باشلانارسا آز ادیخواهلار مجلسده بویوک موقم توتا بیله چکلر. ۸ نفر دن آرتیق اولمایان توده فراکسیونونون رشادت و ضرب شستینی گورموشدیلا. اونا گوره وار قوهلرینی صرف ایدیبا صدره رسمیت ویردیلا و اونون مجلس خارچینده یاراتدیغی وحشتدن استفاده ایدیبا انتخاباتی ایسته دیکلری مدته دک تاخیره سالدیلا. ایندی ایسه آسوده لیک ایله مجلل بیر کابینه یاراتماق فکرینه دوشموشلر.

بو کابینه کیملردن تشکیل اولونور- اولسون بیاتین کابینه- سیندن آرتیق بیر ایش گوره بیلیمه چکدیر.

بیرده ایران سیاستینده فرقه میزین وجودی و تعقیب ایتمکده اولدیغیمیز جدی و عملی شعارلار بویوک و قوتلی عامللردن حساب اولونماغا باشلامیشدیر.

آتالار دیمیشکن، آیینین اویونی بیر قوزدان ثوتریدیر. تهران قوام السلطنه و حکیم الملک کیمی نامزدلری میدانا چکمکله بیزیم قارشیمیزا دوققوز چیخار مانا چالیشیر.

ایشیتدیگیمیزه گوره کابینه یه ده بعضی روس دیلی بیلن آداملار دعوت ایتمک فکرینده دیرلر. بو واسطه ایله شوراً

دیپلوماسی داتره لرینین گوزوندن اسگی آسیب ئوز لرینی اورتا بیر سیاست طرفداری گوسترمک فکرینده دیرلر. لاکن خوروزون قویروغی نی گیزلتمگه قادر دگیلدیرلر.

سیدضیاء رسمی مجلسده هینلر و موسولینی نین دیمگه جرئت ایتمه دیگی سوزلری دیدیگی حالدا مجلسین اکثریتی اونا کیچیک بیر اعتراض اشارسی ویرمک ایستهمه دی.

بیر مجلس که، اونون لیدری آچیق صورتده دیر: من رژیمینی محو ایتمک ایچون روسیه ایله قرارداد باغلادیم. او مجلسین طرف اعتمادی اولان بیر دولت رئیسی کیم اولور. اولسون بیطرفانه بیر سیاست آپارا بیلمز. بونلارین هاموسی اویون و فریلقا دیر. ایراندا ملی بیر حکومت اووقت وجوده گله بیلر که ایالت و ولایت انجمنلری وجوده گل سین، خلق تهران منتظر اولمادان ئور نماینده لرینی انتخاب ایدیب قانونی مدنده مجلسی آچا بیل سین.

بیز آچیق دانیشماغی سئویریک. ئولوم قارشیسیندا بئله النی آچیق بیر صورتده حقیقتی سوبله مک آذربایجان آزادیخواهلا- رینین عادتیدیر. بو یولدا امتحانلاردا ویرمیشیک. ایندی ایراندا ملی بیر حکومت یوخلور. مجلس شورادا ملی بیر مؤسسه دگیلدیر.

جنوبی ایالتلرین هاموسی بیگانه الینده دیر. تهران ایسه ظاهرده شاهین پولی ایله فی رلانیر. حقیقت امرده اودا بیگانه- لرین اویونجاغی اولموشدور.

قیزیل اوردی آیاغین سرحددن کنار قویان گون شمالی ایالتلرینی ده سلاح گوجی ایله او حالا سالاجاقلار. ایندیدن آذربایجان کندلرینده ژاندارملارین قوپاردیغی محشر بونی اثباته کافی دیر.

ایش بئله گئدرسه، مملکتین گله جگی قارانیق و قور- خولی دور.

ارتجاع حیا سیزلاشمیش و بیرحمانه بیر صورتده حمله به گیریشمیشدیر. تقی زاده ایله آهی نین تلگرافلاری گوستریر که بویوک متفقلریمیزین پایتخت لریندن بئله بیر قورخی آشکارا چیخمیشدیر. لاکن بو درده چاره ایتمز. خلق ئوزی ئوز فکرینه دوشملی، ئور درد لرینه چاره ایتملی دیر.

قوام السلطنه لر، حكيم الملك لر امتحانلاريني ويرميشسلر
اونلاردان اميد گوزله ييب قيمتلى وقتى تلف ايتمك اولماز.
تاريخ تكرر ايديلمكده دير. تهران ارتجاعى گبلان انقلابيني
پوزماقدان ثورتى مشيرالدوله مرحومين مى وجهه و نفو-
خوندان استفاده ايتدى. بويوك آزاديخواهيميز شيخ محمد خيابا-
نينى ثوزونى دموكرات و آزاديخواه آدلانديران حاجى مخبر-
السلطنه نين الى ايله شهيد ايتديلر. خلقيميز سياستده سردار
ملى نين تهرانه گئتمدن قاباق تعقيب ايتديكى يول ايله گئتملى،
اونا تقليد ايتمه ليدير.

تسليم محو اولماق ديمكدير. بيز ثوز حقيميزى ثوز ملتيميزين
گوجى ايله الله ايتمه ليبيك. بازار دللالارى واسطه سيله
دوزه لينن خائنانه تلگرافلار بيزى توتدوغوموز يولدان قايتارا
بيلمز. ژاندارملارين كندلرده ياغديرديقلارى اودلار كندلنين
انتقام حسينى تحريك ايتمكدن باشقا خائنلره حاصل ويرمز،
خلقين صبرى توكنميشدير.

آزادلىق مشعليميزه طرف اوزانان خائن اللر كسييله حك،
خلق آزادلىق عليه نه دالدان بومباچا چيخاران يالانچى پهلو اوللا-
رى بيرحمانه بير صورتده جزالاندير اجاقدير.

دشمنلريميز ثوزلرينين آلچاقلارا ياراشان رفتارلارى ايله
ملتين انتقام گونونى ياخينلاشديريرلار. بيز انتقام عشقيه
ياشاديغيميزى انكر ايتميريك.

اشنباہ اولونماسين سوز شخصى انتقام اوستونده دگيلدير.
بيزلر شخصى عداوت، شخصى دشمنليگه يول ويرميريك، بو
يولدا عفو و اغماض طرفدارييق. لکن خلقين انتقاميندان صرف
نظر ايتمك اولماز. بيز كئچميش نمره لريميزين بيرينده
ديميشديك، اگر تهران ارتجاع يوليني توتارسا خدا حافظ، بيز
آزادليغا دوغرى گئدجيبك. بوگونكى نمره ميزده اونى تكميل
ايديريك.

اگر تهران و تيريزين خلقى اسارتده ساخلامغا چايشان
مستدلرى اسارت يوليني نتخاب ايديب خلقى او يولا چكمله
اقدام ايدرارسه خلق اونلاردان انتقام آلمايدير.

بو انتقام چوخ شدید اولاجاق. خائنلر قیرخ ایل تمام بیزیم
آز ادلیغیمیزی ساتمیش. خلقیمیزین مقرراتی ایله اوینامیشلار.
قیرخ ایل مدتینده نوکولن قانلار، داغیدیلان خانمانلار، آج و یالاواج
قالان کند و شهر زحمت کشلرینین انتقامی خائنلردن چکیلمه
لیدیر.

«من بوتون ثروتیمی آز ادلیغی محو ایتمک یولوندا صرف
ایده جگم» دیین یالانچی منفعت پرست و خائن عنصرلر بیلسینلر
که آذربایجان خلقی بیر قطره قانی قالانا دک ثوز توندیغی
یولدان قاییتمایاجاق و اونلارین ثروتینی قورقوشوما دوندریب
اونلارین خائن باشلارینا ووراجاقدیر.

بیز خیابانسی مرحومین اشتباهینی تکرار ایتمیه جیبیک.
خائن لره تو اومدن باشقا جوایمیز اولایلمز.
خلق توز حقیقی آلماق ایچون قربان ویرمکدن قورخماز.
قربان ویرمگه حاضر اولمایان بیر ملت آزاد یاشاماغا حقلی
دگیلدیر.

تهران ایسه اوره گینی بئش اوچ ساتیلیمیش خائنلرین
تلگرافلارینا خوش ایتمه سین. بیز ثوز مرامیمیزی حیانا کئچیرمک
یولوندا کابینه لرین دگیشمه سی کیمی خردا موضوعلارا اهمیت
ویرمه ییب خائنلرین سوز لرینی ده حسابا آلمیاجاغیق. **پینه وری**

(«آذربایجان» روزنامه سی، ۴ شنبه ۲ آبان، ۱۳۲۴-نجی ایل،
نمره ۳۶، ایکینجی دوره).

ایکینجی دورہ نین شعار لاری

بوگونکی شعار لاری میز انجمنلرین تشکیلی و اون بشینجی مجلس سچگیلرینین سریع بیر صورتده باشلانماسیدیر. بوایش بویوک سیاسی بیر ایشدیر. اوفر قه نی خلق ایله یاخینلاشدیریب اونون حقیقی رهبری مقامینه یتیره بیلن بیر ایشدیر. هئج بیر سیاسی فرقه تک توز عضولرینین ایله ایسته دیگینه نائل اولابیلمز. داها آرتیق خلق ایشلرینه قاریشیب، خلقین آرزولارینی داها گنیش بیر دائرهده آنلاییب، اونلارین عملی اولماسینا چالیشلر سا او فرقه خلقه داها آرتیق یاخینلاشیب اونون بیتمز، توکنمز قدرتیندن داها آرتیق استفاده ایده بیلر.

ایکینجی دورده فرقه ایشچیلریمیزدن بونی طلب ایدیریک. سوزون قیساسی داها یاخشی اولار. بیزیم ایکینجی دورده انجام ویره جگیمیز وظیفه لرین بیرینجیسی: یتر لرده آشاغی تشکیلاتی یعنی حوزه و حومه کمیته لرینی محکم لیمک. ایکینجیسی: بویوک میتینگلر، گنیش کنفرانس لار واسطه سیله انجمنلر و مجلس انتخاباتینین معناسینی خلقه آنلادیب، اونلاری بو یولدا مبارزه یه حاضر لاماقدان عبارتدیر. بیر سوزله قوروجولوق دوره سی خاتمه تاپیب وسیع تبلیغات و عمل دوره سی باشلانمیشدیر. بوگوندن اعتباراً فرقه سیاسی قدرت کسب اینمک یولوندا

مبارزه ایدیر. سیاسی قدرت انجمنلر و مجلس نمایندهلرینین
آزادیخواه و دموکرات شخصلردن انتخاب اولماسی سایه سینده
کسب ایدیله بیلر. بونی هئچ بیر فرقه عضوی اونودا بیلمز.

پ
(« آذربایجان » روزنامه سی، ۱ شنبه ۲۰ آبان ۱۳۲۴-نجی
ایل، نمره ۵۱ ایکینجی دوره).

بویوک خلق ییغینجاقلاری

شهرلریمیزده ایالت و ولایت انجمنلری تشکیلی و مجلس سئچکیلرینین باشلانماسی خصوصینده بحث ایتمک ایچون بویوک خلق ییغینجاقلاری دعوت اولونموشدور. بو ییغینجاقلارا خلقیمیزین دوغما رهبری اولان فرقه تشکیلاتی نظارت ایدیر. آلدیغیمیز معلوماتا گوره، قصبه و دهستانلاردا بویغینجاقلار نظره چارپماقدادیر.

بونونلا آذربایجان خلقی ئوزونین دیری بیر ملت اولدیغینی ثبوت ایتمکده دیر. تهران حکومتینین جاهل و نادان مامورلاری فرقه تشکیلیندن سونرا اونون کندلرده قول-بوداغینی کسمک ایچون انسانلیغی تحقیر ایدهن وحشیانه تدبیرلره ال آتدیلار. خوشبختانه اونلارین تشبثی فرقهیمیزین خیرینه تمام اولوب، کند جماعتینی بیزه یاخینلاشدیریر و بو واسطه ایله فرقهیمیز داها سریع بیر صورتده کندلرده کوک سالماغا دوام ایدیر.

دوغریدیر، ایندی یوزلرله کند زحمتکشلری ژاندارم ظلمیندن داغلاردا یاشاماغا مجبور اولموشلار. دوغریدیر اهل و عیالینی گوتوروب فرقهیمیزین قاپولارینا پناهانده اولان کندلیلره بیز بویوک کمکلر ایده بیلیمیشیک. لاکن کندلی دوشونوب آنلامیش که، اونون فلاکت و بدبختلیگی موقتیدیر. ایالت و ولایت انجمنی وجوده گلیرسه بوکیمی جنایتلره چوخ نثر بیر زماندا خاتمه ویريله بیلر. اونا گوره ده کندلی ده وار قومسیله بو ایشین چوخ نثر بیر زماندا باشلانماسینی طلب ایدیر.

بیز بیلیریک که، خلقیمیزی اسارتده ساخلایان مرتجع قوهلر وار گوجلری ایله اونون بیر ملی تشکیلات اطرافینا توپلانماسینین قارشیسینی آماغا چالشاقدان صرف نظر ایتمه جکلر

لاکن فرقه‌میزین گونوردیگی دوزگون و متین خط حرکتی سایه‌سینده اونلارین آرزولاری اوره کلرینده قالب امیدلری یاسه مبدل اولاجاقدیر.

ایندی بوتون آذربایجاندا ایکی جریان وجوده گلیمیشدیر: بیری خلقی اوزوب، بوغوب، مال و مکنت کسب ایتمک ایسته‌ین دولت مامورلاری، دیگری ایسه آزادلیق، دموکراسی اصولونی عملی صورتده دیریلتمگه چالیشان ملی قوه‌لر، بیرینجی جریان ظلم و بیدادگرلیگه دایاندیغی ایچون گوندن-گونه ضعیفله شیب میدانان چیخیر. ایکینجی ایسه انسانلارین سعادت و خوشبختلیگینی تامین ایتمک یولوندا آپاردیغی قهرمانانه مبارزه نتیجه‌سینده قوت و قدرت کسب ایدیپ، ایره‌لی گئدیر و خلقی نوزینین اطرافیندا توپلاماقلا گله‌جک ملی قدرتین بناسینی محکم‌لندیریر.

بویوک ملی حرکت آرتیق باشلانمیش آزادلیغی تامین ایتمک یولوندا میدانا قویولان شعارلارین اجرایی وقتی گلیب چاتمیشدیر. ایندی، آرتیق تهمت و افترا لارا قولاق آسان بوخدور، ایکی آی یاریملیق جدی فعالیت بهنان دینلرین سیماسینی آشکوره چیخاریب فرقه‌میزین گونوردیگی یولون دوغری بیر یول اولدیغینی اثبات ایتمیشدیر.

ایندی هامو بیلیرکه، دموکرات فرقه‌سی دشمنلرین دیدیکلرینین خلافینه اولراق ایران استقلال و تمامیتینین نفعینه چالیشان بیر فرقه‌دیر. ایندی دوست و دشمن آنلامیشدیر که، ملی مختاریت تجزیه دگیلدیر. کیمسه آذربایجانی ایرانلارن آیرماق ایسته‌مز. اونی بو، یاباشقا بیگانه‌یه ساتان بوخدور. بو سوزلرین هاموسی آزادلیغی بوغماق ایچون مرتجع‌لر طرفیندن میدان آتیلان خائنانه تهملردیر.

آذربایجان خلقی چوخ ساده و طبیعی صورتده نوزونون سیاسی، اقتصادی و اجتماعی ایشلرینی اداره ایتمک ایسته‌یر. نوز قولونون گوجیله نوز ملتینین اوزونه ترقی و تکمیل یوللارینی آچماغا چالبشیر.

بوتون آذربایجانی بوروموش میتینگ‌لر، پیغینجاقلار و اجتماعلارین هدفی ایسه بودور. بو وقته قدر آزادلیق، بیرلیک

و دموکراتلیق باره سینده دادلم، سوز چوخ دانیشیلیب و شیرین
وعدهلر چوخ ویریلیمیشدیر. خلق ایندی سوزه اینانا بیلیمیر.
او، چوخ حقلی اولراق عمل ایسته ییر. بو گونه قدر جور به جور
آدلار ایله اورتایا چیخان فرقلر ایسه خلقه عمل نشان ویره
بیلیمیشلر. فرقه میز ایسه بویوک شعارلاری عملی ایتمک ایسته.
ییر، میتینگلردن مقصد بودور.

خلق چوخ آچیق ییر صورته ایالت و ولایت انجمنلرینین
تشکیلینی طلب ایدیر. قانون اساسیمیزین پوزولماسینا یول
ویرمه مک ایچون ۱۵-نجی مجلس سئچگیلرینین باشلانماسینی
تقاضا ایدیر. بو ایشه رهبرلیک ایتمگی فرقه میزدن گوزله ییر.
ایندی آذربایجاندا دوام ایدهن میتینگ و نمایشلرین معنا-
سی بودور. پ

(«آذربایجان» روزنامه سه، ۴ شنبه ۲۳ آبان، ۱۳۲۴-ذبی
ایل، نمره ۵۴ ایکسجی دوره).

مرکزی حکومت نماینده‌سی ایله آپاریلان دانشیقلار حقینده

تهران حکومتی عجیب بیر موجوددور. بیر طرفدن مسئله‌نی بئرینده حل اینمک مقصدیله شهریمیزه عالیرتبه بیر مامور گوندرب ملی هیئتیمیز ایله رسماً مذاکره‌یه گیریر. اوبیری طرفدن مجلس و مطبوعاتدا بیزیم ملی حرکتیمیزین علیهینه شدید هیاهوقالدبریب باشیمیزین اوستوندن خارجه ثولکه‌لره آل اوزادیر. بیگانه‌لردن استمداد اینمکله ایران جماعتینین حق حاکمیتینی اخلا ایدیر.

بیز مرکزی دولت نماینده‌سی آقای بیاتا چوخ آچیق صورته ملتیمیزین عزم و اراده‌سی سایه‌سینده وجوده گلن ملی مجلس موسسانیمیزین خلل ناپذیر قرارلارینی و اونون بوتون دنیایه اعلان ایندیگی اعلامیه‌سینی شرح و بریب دئدیك: آنجاق بیزیم ملی مختاریتیمیز تامین ایدیلدیگی حالدا دولت نماینده‌سی ایله دانشیقا گیریشیب مرکزله اولاجاق ارتباطیمیزین حدودونی تعیین ایده بیلریك. بو اساسی قبول اینمهدن اول دانشیقلان سوزلر و ایدیلن مذاکره‌لرین فایداسی اول بیلمز.

آقای بیاتا شخصاً بیزیم حقیمیزه اعتراف ایدیب اصول فکریمیزین و پرینسیپلریمیزین صحیح اولدیغینی، قید ایندیگی حالدا اونون اطرافیندا آیدین و آچیق بیر سوز دییه بیلمیردی. او ایسته‌بیردی سوز ایله بیزیم اصل مقصودوموزی یویوب، تمیزله‌یب ملی مختاریت عنوانینی آرادان آپارسین. اونون دانشیقلاری قطعاً توز وجدانینین صداسی دگیلدی، اختیاراقی

محدود و ال-آیغی باغلی بیر آدام کیمی چابالاییب دوردیغی
یترده قالیر، وقتی تلف ایتمک ایچون جزئیات اوزرینده اوزون
اوزادی مباحثه گیریشیردی.

نهایت نماینده لریمیز وضعیتنی اولدیغی کیمی تصویر ایدیپ
آیدین بیر لسان ایله ملتین ئوز حقیقنی آلماقا قادر اولدیغینی
وبوحقی آلماق یولوندا تمام وارلیغی ایله مبارزه گیریشدیگینی
اونا آنلاداراق دیدیلر: «خلق واحد بیر شخص کیمی آیاقا
قالغیب ئوز ملی حکومتینی قورموش ئوز مقدراتینی الینه
آلمیشدیر. بوتون ملت ملی کنگره (مجلس موسسان) طرفیندن
انتخاب اولونان ملی حکومتین (هیئت ملی نین) آرخاسیندادیر.
بوگون صباح مجلس ملی میز اچیلماق، قانونی و رسمی حکو-
متمیز تشکیل تاپماق، ایراندان آیریلماق شرطیله آذربایجانین
داخلی ایشلرینی اداره ایتمگه شروع ایده جکدیر. تهرانا وقتینده
اطلاع ویریلیمیشدیر.»

او، گون قازانماق و وقت تلف ایتمک ایله ایشی ئوزت-
باسدیر ایتمک فکرینده دیر. بو ایسه چوخ سفیهانه بیر سیاستدیر.
مرکزی حکومت بوگون بیزیم اوزاندیغیمیز الی دالی قایتار-
ماق ایسترسه آرتیق او ال بیر داها اوزانماز. بودا مرکزی
حکومتین بویوک و اساسی خیانتلریندن اولوب قالار.

آذربایجانلی ئوزونون استعداد و لیاقتینی بروزه ویرمیش،
آز بیر زماندا بویوک بیر فرقه و آرخالی بیر حکومت وجوده
گتیرمیشدیر و اونیدا ساخلاماقا قادر دیر.»

بالاخره مذاکرات معین بیر نتیجهیه منتهی اولما بیلمه دن
خاتمه تاپدی و ثابت اولدی که، حقیقت امرده دولت، آقای بیانی
ایش حل ایتمک ایچون دگیل، اونو تاریکشدیرمک واسطه
سیله خلقین گوزوندن پرده آسماق ایچون آذربایجانا اعزام
ایتیمیشدیر.

آقای بیاتین حسن نیتی و میلی بو ایشلره اونون ئوزی
ایچون آجی بیر تاسفدن باشقا نتیجه ویره بیلمزدی. چونکه سو
سرچشمه دن بولانلیق ایدی. فهیمی و اونون امثالی همیشه
اوینادیقلاری شطرنج اویونونو اونون ایله قازانماق ایسته-
پیرلردی.

بیات اویوندا مهارتسیز بیر آدام دگیلدیر، لاکن طرفین
اویون باشلامادان اول اعلان ایتدیگی کیش اونون میدانینی
تنگلشدیریب پات دیمک ایله پاخاسینی مات اولماقدان خلاص
ایتمگه وادار ایتدی. اویونچی بیلیرکه، شطرنجده پات باش
توولماق دیمکدیر. مرکزی حکومت اویونی اودوزدی.

(«آذربایجان» روزنامهسی ۲ شنبه ۱۹ آذر ۱۳۲۴-نجی ایل
نمره ۷۵ ایکنجی دوره).

تجارت بازاری تایه اق لازمدير

سياست ميدانيندا مغلوب اولان تهران مرتجعلى ايندى تازه بير نغمه آغاز ايديب، آذربايجان خلقينين روحيه سيني، ياراتماق ايسته ديكلى اقتصادى بحران واسطه سيله سينديرماق ايسته بيرلر. اونا گوره، بيزيم ثروتميزى جور به جور واسطه لر ايله چكيب تهرانه آپارماغا چاليشيرلار. مىلى حكومت هر ايشده نقشه و حساب اوستونده حركت ايتديكى ايچون بو جبهه دهده منانتينى الدن ويرمه ييب خونسردليك ايله قدم گوتوروب ايره لى گنتمكده دير. بونى بير دفعه گر ك هامو بيلسين كه، موقتى مشكلات بيزى توتديغيميز يولدان دالى قايتارا بيلمه چكدير. بيز مشكلات و چنينليك لردن قورخان دگبليك و چوخ ياخشى بيليريك كه، هئچ بير ايش مشكلات سيز اولاييلمز و هئچ بير ملت زحمت و مشقت سيز سعاده چانا بيلمه ميشدير. بير ملتين بويوك بدبختليكى اونون مشكلات قارشيسيندا توزونى ايتير. مهسى و مشكلات عليه نه تدبير گورمكدن عاجز اولماسيندا دير. بيزيم مىلى دولت و مىلى فرقه ميز ايسه هميشه مشكلاتى نظره آليب خطره دوغرى آينى آچيق بير صورتده يوروميش و اونى رفع ايتمك ايچون جدى تدبيرلر گورمگه قدرت نشان ويرميشدير.

اقتصادى و مالى بحران البته آغير و چوخ چتينددير. مىلى دولتميزين اراديسى و فرقه ميزين جديتى سايه سينده اونى دا اورتادان قالديرماغا موفق اولاجاغيق.

عجالتاً بيز تهرانين اقتصادى سياستينه چوخ خشن تدبيرلر ايله جواب ويريريك. بر كه دوشسه تماميله سرحدى باغلاييب

بیر دینارلیق جنس خارج اولماغا امکان ویرمبه جیبیک. قوی تهران مرتجعلری و آذربایجانین دارائیتینی چکیب تهرانا توکن خائنلر توز تکلیفلرینی آنلا سینلار و طمع دیشلرینی چکیب توز یئرلرینده محکم اوتورسونلار.

تجارتین توسعهسی و بازارین رواجی ایچون ملی دولت وار قومسیله چالیشمیش و چالیشماقدادیر. مخصوصاً تجار و مالکلرین خارجی بازارلار تاپماق تقاضاسینا دولت چوخ بویوک اهمیت قائلدیر. بو تقاضانی انجام ویرمک ایچون گرك جدی صورتده چالیشیلسین. آذربایجان ایندی توز خیر و شرینی تشخیص ویرمگه قادر دیر. اونون ملی حکومتی، ملی مجلس و فرقهسی، بیر سوزله مرکزی ثقلی و دوشونن باشی واردیر، اونی زور ایله میدانان چیخارماق، یا اقتصادی و مالی حقه بازارلیقلار ایله تسلیمه مجبور ایتمک اولماز. بیز تجارین و مالکلرین تقاضاسینی نظرده توتماقلا تک تاجر و مالک دگیل، بلکه، بوتون خلقین منافعینی گوزلیمیش اولوروق. اوندان ثوتریکه، تجارترین دایانماسی بوتون خلقین آیاقدان حوشمه سینه سبب اولما بیلر.

اگر دولت مستقیماً خارجی بازارلار تاپماغا وقونشی دولتله ایله تجارت قراردادی باغلاماغا موفق اولورسا نه تک شهرلرده بلکه کندلرده خلق ایچون بویوک گشایش عمله گله جکدیر. بیز سیاستده تهران ارتجاعینین قهار پنجه سیندن خلاص اولدیغیمیز کیمی، اقتصادی و تجارت اسیرلیگیندن ده خلاص اولوب توز بازاریمیزی تامین ایتملی بیک. بو ایشده بیر آن بئله غفلت ایتمک اولماز. ثولکه میز غنی، ملتیمیز ایسه حقیردیر. بو بویوک نقصانی رفع ایتمک ایچون داها بویوک فداکارلیق گوسترمگه ملتیمیز حاضر اولمالیدیر.

پ

(«آذربایجان» روزنامهسی، سه شنبه ۲۵ دی ۱۳۲۵-نجی ایل، نمره ۱۰۱، ایکینجی دوره).

تولمک وار دو نمک یو خدور

خلقیمیزین آزدلیق یولوندا گوتوردیگی بوپوک قلمین حقیقی معناسینی درک ایتمکدن عاجز اولان تهران آزدیخوهلاری ایکی اساسی مسئلهده بیزه ئوز عقیده لرینجه بوپوک ایراد تاپمیشلار. بونلاردان بیر، آذربایجان دیلی، ایکینجیسی ایسه آذربایجانلیلارین ملیتی دیر.

بو ایرادی بیز ئوز لرینی آزدیخواه آدلان دیران فارس متعصب لرینین هاموسیندان ایشیتیمیشیک وجوابیمیزدا چوخ ساده اولموشدور. آذربایجانلی فارس دگیل وفارس دیلینی آذربایجا- نلینین اکثریتی باشا دوشه بیلیمیر. گوج ایله اودیلسی آذربایجا- نلیلارا تحمیل ایتمک اولابیللمه میش و اولمایا جاقدیر.

آذربایجاندا ایله بیر ایو تاپیلماز که اونون اهالیسی آذربا- یجانلی اولسون، اما آذربایجان دیلیندن باشقا بیر دیل ایله دانیشماغا رغبت گوسترسین. مرحوم حاجی امام جمعه خوئی قیرخ ایل تهراندا یاشادیغی حالدا ئوز و نون تکیه کلامی اولان (پی اوغلان) سوزوننی ترک ایدیب اونا مناسب بیر فارس سوزی ایشلهده بیللمه میشدی. بو ایسه تهرانلیلار آراسیندا ضرب المثل دیر. تهرانین ئوزونده حاجی امام جمعه کیمیلرین سایبی یوز میندن علاوه دیر و بونلارین هاموسی ئوز آرا لاریندا آذربایجان دیلی ایله دانیشماغی سئومر و اوندان لذت آپارارلار. آذربایجانلی یوز ایل خارجه قالارسا اخلاق، روحیه و طرز تفکر جهندن آذربایجا- نلیدیر، او، ئوز یوردوننی، ئوز آنا بابا اوجاغینی سئومر و اوننی یاد ایتمکله افتخار ایدر.

آذربایجانا دلسوزلوق ایسدهن فارس آزادیخواه‌لارینا دیمک
 گرک‌دیر که، سیزلر اگر وحشته سالیب تهرانه چک‌دیگینیز
 آذربایجانلیلارین اوره‌گینه گیره بیلسز، اورادا آذربایجانا
 اولان عشق-محبتی گوردیکده حیرت ایدرسیز. چونکه
 سیزده ئوز یوردوزا محبت و علاقه یوخلور. آذربایجانلی
 هئج بیر جهندن سیزه بنزمه‌دیگی کیمی وطن محبتی
 آنا عشقینده سیزلره اوخشاماز. سیز اونسی تانییا بیلمهز-
 سیز. چونکه اونون نهادیندا اولان حس و غرور ملی دن
 سیزلرده اثر یوخلور. دوغریدیر، آذربایجانلی دموکراسی
 نهضتی باشلان زمانه‌دک ئوزونون ملیتی حقینده آز
 دانشمیشدیر. ولی عملده همیشه او ئوزونی مستقل بیر ملت
 حساب ایدیپ جهت و سبب‌سیز عزیز اولان مرتجعلره یابانچی
 گوزیله باخیب اونلارین تحت حاکمیتینده یاشاماعی ئوزونه
 عار بیلیمیشدیر.

گئدین جنوبی محله‌لرینده و کارگرلر یاشایان کوچهلرده
 بیر قدر دریندن تحقیقات ایسین. آذربایجانین مخلوق
 گوشه‌لریندن بیر پارچا چورک‌قازانماق ایچون مهاجرت
 ایدیپ اورالردا فقیر و یوخسول حالدا یاشایان زحمتکش و
 قهرمان انسانلارین حالی ایله آشنا اولون بیلین که، نه سببه
 بیز اونسی بیر ملت تانییب ئوزونی اداره ایتمگه حقلسی
 بیلیریک.

تهراندا منتشر اولان «کیهان» روزنامه‌سی ئوزونون ۸۶۳-نجی
 نمره‌سینین اساسی مقاله‌سینی «پیام به پیشه‌وری» عنوانی آلتیندا
 منه خطاباً یازیب‌دیر. من شخصاً خودستابق ایله ایشیم اولمادیغیندان
 اونون حقیقده یازدیغی مثبت سوزلره ائلی قیمت قائل دگلم.
 اونا گوره او خصوصدا بحث ایتمک ایسته‌میرم. اصلا مرتجعلر
 آذربایجانلیلاری ئوز یانلاریندا آنلاماز، قایا حساب ایدیر، حنی
 ئوزلرینه یاراشان آدلار ایله‌ده اونلاری آدلاندیرماقدان خجالت

چکمز لر. «کیهان» دا مقاله یازان آقادا اوخیال ایله منیم باشیمی یاریب انگیمه فوز توکمک ایستمیش دیر.

قوی ریاکارلیق، ایکی ارزاو لوك ته، انداکیلارا قالسن. ییز آچیق دانشاق و اونلارین حیلله گرلیگی ییزی آلداتماسین. پیشه وری یه ییم گونده رمگین فایداسی یو خدور. آذربایجاندا وجوده گلن بویوک نهضتی پیشه وری وجوده گتیرمه میشدیر. بو، خلعتین روحوندان، اوره سیندن قوپان بویوک نعره نین اثریدیر. پیشه وری و اونون، مسلك داشلاری ایسه خلقی سئویب اونون سعادتینی آرزو ایندی کلرینه گوره بونهضتدن کناردا دورا بیلر دیلر. پیشه وری ساده بیر یازیچی دیر، لاکن او همیشه فکر لرینی خلقدن آلدیغی ایچون خلقین احتیاجلارینی دوشونوب اونون دردلرینی آنلایانلاردان اولموش، اونون سعادتینی توزونه مقصود و هدف قرار ویر میشدیر.

«کیهان» روزنامه سینین یازیچیسی آقای نوشادین اشتباهی بوندادیر که، او، پیشه وری نین آذربایجانین ملی آزادلیغینا قاریشماسینی مرتجع لر ایله آپاردیغی مبارزه ده گوردوگی خسارت یامرتجعلرین اونون شخصیتی حقیقنده ایشلدیکلری خیانتده آختاریر. بو پیشه وری نین تحقیر ایتمک دیمکدیر. پیشه وری و اونون کیمی خلق خادم لری سیاسی مبارزه لرده توز لر نین شخصی احساساتلارینی دخالت ویرمز لر. بوچوخ کیچیک و جاهل آدم لارین ایشی دیر.

من پهلوینین اون بیر ایلیک زندانی ایله مجلس مرتجعلرینین اعتبار نامم علیهینه ایشلدیکلری مسخره آمیز اوشاقلیغی چو خدان اونوتمو شام. بیز ایندی بویوک بیر ایش ایله مشغولوق. کتچمیشی خاطر لاما غابثله وقتیمیز اولابیلر. حتی او قاره گونلر ده بئله من شخصی انتقام حسی و خصوصی عداوت ایله یاشامامیشام و بونی افتخار ایله یازا بیلرم. وجدانیم بو خصوصدا راحت و آسوده دیر. ظاهری آزادیخواه لار خلقیمیزین ملی مبارزه سینده شخصی رنگ ویریب اونون توز آر شینی ایله تولچمک ایسته ییر لر. بیزیم مبارزه میز شخصی دگیلدیر و کیسه دن شخصی انتقام چکمک ایسته میریک. سیاستده انتقام ایله مشغول اولماق اولماز، صحبت پیشه وری نین شخصی اخلاقی اوستونده دگیلدیر. ناهق یئره بیزی تطمیع

اینمگه چالیشان تهران یازبچیلارینا بو کیمی یازیلاری اوخودیقدا آچیپیریق، اونلارین روحلارینین ضعیفلیگینه یاز یغیمیز گلیر.

مثلاً «کیهان» یازیر: «سبیز آذربایجان دیلی و ملتیندن صرف نظر ایتسز بیر کیچیک خان، بیر ستارخان، بیر خیابانی اولا بیلرسیز» من بویوک سیمالارین آدینی همیشه احترام ایله ذکر ایتیمیشم، لکن اونلارا هرگز تقلید ایتمک آرزوسوندا دگیلم. چونکه، من شخصی آد ایچون چالیشمیرام. من آذربایجان دموی-کرات فرقه سینین عادی بیر عضوی یم و آرزو ایدیرم خلقیمیزین نهضتی فرقه میزین آدینا تمام اولسون و منده فرقه نین بویوک آدیله افتخار ایدیم. تازه تهرانیین ستارخان، خیابانی، کیچیک-خان و محمدتقی خان کیمی فداکارلارا ویردیگی پاداش آرزو ایدیلمه لی بیر پاداش دگیلدیر. لنین و مصطفی کمال اولماق فکری ایسه ابدأ منده اولا بیلمز، چونکه، لنین کیمی شخصلر هر بیر محیطده دوغا بیلمز لر، آنا ترک ایسه باشقا بیر شرائطده میدانا چیخمیشدیر.

«گلین بو کیچیک دائرهدن که، دوره نیزده چکمیش سبیز آیل-غوزو کناره قویون بو ممیزلیک که آذربایجان ایله ایرانین سائر نقطه لری آراسینده چکمیش سبیز آرادان گوتوریز. تا بیر کیچیک خان یا ستارخان یا خیابانی ویا لنین ویا آنا تورتورک اولاسیز».

بونی تهران آزادیخواه لاریندان بیر یسی یازیر. بو ثبوت ایدیر که، اونلار چوخ عاجز و چوخ زبون آداملار دیر. توز اراده و قوه لرینه اعتمادلاری دا یوختور. خارجدن بیر نجات ویریحی اختاریرلار. بیر ملت ایچون بوندان بویوک بدبختلیک اولا بیلمز. دونن رضاخاندان نجات گوزله ینلر بوگون پیشهوریدن آذربایجانین دور مسینه چکیلین دائره نی پوزوب توزلری ایچون آز ادلیق وجوده گنیرمک طلب ایدیرلر. بو، بیچاره لیک دیر، بو ائله بیر بدبختلیک دیر که، دیری و عاقل ملنلر اونی ایشیتمکدن نفرت ایدیرلر. پیشهوری ایسه توزونون مسخره حاله دوشدو-گوندن خجالت چکیر.

دوغرودور، پیشه‌وری آذربایجان دموکرات فرقه‌سینین آق ساققالار یندان حساب اولونور و آذربایجان مجلس ملیسی اونا اعتماد ایدیپ ملی حکومتین باشیندا قویوشدور. لاکن او هنج وقت خودسر و مطلق‌العنان دگیلدیر. او، فرقه و ملتین ساده‌بیر سربازیدیر. او، بیرینجی‌سینین دستوری، ایکینجی‌سینین آرزوسو اوزره حرکت ایدیر.

بیچاره ساده‌لوح‌لر، گورونور خلق و ملتین قدرتیله هله‌ده درک ایده بیلمه‌میشلر. اونلار ائله خیال ایدیرلر که، پیشه‌ورینین شهرتی ویا آذربایجان خلقینین اونا اولان اعتمادی اونون قاباقدان تهیه ایتدیگی نقشه اوزریله وجوده گلیمشدیر، یا اینکه پیشه‌ورینی آپاریلان مبارزه‌ده قاباغا چکن اونون قاباغا دوشمک منظوروندان ایره‌لی گلیمشدیر.

بورادا آذربایجان خلقینین ذکاوتی و روح یوکسکلیگی آشکارا چیخیر. آذربایجانلی هرگز حاضر اولمازتک بیر شخصدن ثوزی ایچون نجات و آزادلیق گوزله‌سین و اونا خطاب ایدمک «سرحدلری آچیزه ستارخان و مصطفی کمال اول» دیسین، شرایطی باشا دوشمه‌یین ساده‌لوح‌لر ایسه بئله سوزلری دیمکدن اوتانماز. حتی اونی بیرینجی‌لیک قازانان غزیته‌سینده یازیب انتشار ویرمگه‌ده جسارت ایدر. بونلار آنلاماق ایسته‌میرلر که، بیزیم قدرت و گوجوموز مبارزه‌نین ملی خاصیتینده‌دیر؛ آذربایجان خلقینی بیرلشدیریب و اولاری دموکرات فرقه‌سینه باغلا- یان آنحاق فرقه‌میزین میدانده ائتدیغی ملی شعارلاریدیر.

بیز بوتون ایران نامینه آز دانیشمامیشیق. حزب توده‌نین تهرانه گوندردیگی ساییس-حسابسیز تلگرافلار هنوز اونو- دولمامیشدیر. بونلار نتیجه‌سیز قالدی. تهران آزادلیق ویره بیلمز. تازه او آزادلیغی آلدیقدان سونرا ملتیمیزین ملی اسارتی باقی قالماسینی بیز دوشونمه‌میش دگیلیک. ۷ یاشیندا تازه دیل‌آچان کورپه بالالارین باشا دوشمه‌دیگری دیلی تعلیم ایتمک

واسطه سیله اوزوب، یورماغا بیز آزادلیق دییه بیلیمبریک. بئش
 میلیونلوق بیر خلقی زور ایله باشقا بیر خلقین مرتجع لرینین
 حاکمیتینه تابع ایتمک، آزادلیق دگیلدیر. قرنلر بویسی
 قهرمانانه مبارزه آپاران بیر جمعیتین ملتینسی اوج نفرین
 خوشونا گلمکدن ثوتری انکار ایتمک انسانلیغا پاراماز.
 باشلا دیغیمیز بویوک حرکتین ملی رنگ و ملی خاصیتینی
 دگیشدیرمک ایسته ینلر خلقیمیزین سلاحینی الپندن آلمانغا
 چالیشیرلار. بونلارین «آزادیخواه» ماسکالاری بیزی اغفال ایده
 بیلمز. آزادیخواه اولان آدمیلار بیر ملتین باشقا بیر ملتین
 اوزرینده حاکمیت سورمه سینی طلب ایده بیلمز لر. آزادیخواهلیق
 حلوا دگیلدیر. آزادیخواه انسانلار گرك حق و حقیقتی انکار ایتمه.
 سینلر. حق و حقیقت ایسه آذربایجانلیلارین ملی حقوق، ملی دیل،
 ملی آداب و رسومی، ملی اخلاق، ملی استعداد و ملی
 تاریخلری دیر. تهران «آزادیخواه لاری» بیزیم ملتیمیزی انکار
 ایتمکله قابا و خشن استبداد روحینه مالک اولوب مرتجع لردن
 داها مرتجع اولدیقلارینی اثبات ایدیرلر. آذربایجان خلقی ایسه
 ئوزونون قدرتینی ملی بیرلیک و ملی آزادلیقدا تاپمیشدیر.
 ایندی آذربایجان ملی بیر ئولکه دیر. اونون قهرمان خلقی
 ئوزونی اداره ایتمکله لایق اولدیغینی بوتون دنیایه اثبات
 ایتمیشدیر. تبریز، مرکز مرتجع لرینین خائنانه سیاستینه
 باخمایاراق هر جهندن تهراندان ایره لیدیر.

امنیت، آسایش، خلقینین قیدینه قالماق، اوجوزلوق، ایشسیز-
 لیک ایله مبارزه، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی تدبیرلریمیز
 خلقی گله حگه گوندن-گونه آرتیق امیدوار ایتمکده دیر.
 تهران حکومتینین قلمروینده ایسه درین و قطعی ناامیدلیک
 حکم سورمکده دیر، مایوس بیر ملت انقراضه محکوم دیر.
 انقلابی ملت ایسه هر جور مشکلاته غالب گلیب یاشار و
 آرزولارینی اجرا ایتمک یولوندا هتج بیر فداکارلیقدان آباق
 گتیری قویماز.

ایندی بیز هرگون، هر ساعت ایرهلی گئدیریک. تهران
ایسه مرتجعلرین و توزلرینی آزادیخواه گوسترمگه چالیشان
بوشبوغازلارین قارا سایهسینده فلاکته سوروکلهنیر.
بیز ملی مبارزهنی آخیرا قدر آپارماغا آند ایچمیشیک.

تولمک وار دونمک یوخدور!
پیشهوری

(«آذربایجان» روزنامهسی نمره ۱۰۹ ایکینجی دوره، ۵ شنبه
۴ بهمن ۱۳۲۴-نجی ایل).

هامو یا، هامو یا، هامو یا

عزیز هموطنلر!

تاریخین عهدمیزه محول ایندیگی شرفلی و افتخارلی وظیفه لریمیزی بو گونه دك باش اوجالیغی ایله انجام ویریب نفوذلی فرقه، ملی حکومت، بیر سوزله ملی دولتیمیزی یاراتماق آرزوسونا نائل اولموشوق. بویولدا بوتون خلق آیاغا قالغیب وار قومسی ایله چالیشمیشدیر. آذربایجاندا بیر شهر، بیر کند بیر محله، بیر ایو، بیر اوبا تاپیلماز که، اونون افرادی بو قانونی حقی آلمان یولوندا فداکارلیق گوسترمه میش اولسون. خلقیمیزین دشمنلری بئله، اونون وجوده گتیردیگی بویوک نهضتی انکار اینمکدن عاجز دیرلر. مینلرجه کیشی، آرواد، جوان و قوجالاریمیر مجلس ملی انتخاباتیندا گوستردیکلری علاقه و ابراز ایندیکلری احساسات ملی آزادلیغیمیزین پایه و اساسینی تشکیل اینمیشدیر ایندی آرتیق آذربایجان ملی دولتی ائله بیر حقیقتدیر که، اونون دوام و بقاسی بوتون دنیانین عدالتپرور و حقیقی دموکرات عنصرلرینین آرزولا-ریندان ان مهینتی تشکیل ایدیر. بو یولدا خلقیمیز بویوک استعداد و قابلیت گوسترمیشدیر.

بیز ایندی یکی آیا یاخیندیر که، تهران مرتجعلری و اونلارین حمایتچیلری اولان دنیا مستبدلرینین علیهیمیزه آپاردیقلاری شدید مبارزه یه باخمایاراق تشکیل ایندیگیمیز ملی حکومتی لایقینجه اداره ایدیب خلقیمیزین آسایشی و ترقیسی یولوندا جدی تدبیرلر گورمگه موفق اولماقدا ییق.

خلقیمیز ایستر قرقه‌میزین سیراسینا داخل اولماق، ایستر ایسه ملی دولتیمیزین قرارلارینی اجرا ایتمک، ایستر ایسه ملی مجلسیمیزین قانونلارینی آلقیشلاماق ایله ئوزونون اتحاد و بیرلیگینی ثبوت ایتمیشدیر. آرتیق آذربایجان نام معناسیله آزاد بیر ئولکه حالینا دوشموشدور. بو ئولکه یاشاماق و ترقی ایتمک ایسته‌ییر. بونی خلقیمیزین بوتون افرادینا یتیرمک لازمدیر.

قوی ایللرله زجر، مشقت، آجلیق و یوخسوللوق آتشینده یانان آذربایجان خلقی بو مزده‌نی ایشیتمکله اوزونه سعادت قاپولارینین اچیلدیغینی گوروب روحلانسین و گله‌جک نسلریمیزین انسانجا یاشاماسی امکانینا ایمان یتیرسین.

عزیز هموطنلر!

سبز چوخ گوزل بیلیرسیز که، حق و آزادلیغی آلدیق‌دان سونرا اونسی ساخلاماق و اون‌دان خلقین سعادتسی ایچون استفاده ایتمک لازمدیر. دموکرات فرقه‌سی و ملی حکومت بو مقلس وظیفه‌نی اجرا ایتمک زمانی گلیب چاتدیغینی سیزین نظرینه یتیریر، آلدیغیمیز آزادلیغی گوز به‌به‌گی کیمی ساخلاماق لازمدیر. ایندی تاریخ بیزدن بونی طلب ایدیر.

بیز گرك بوتون قوه‌میزی وطنیمیزین مدافع‌سینه صرف ایده‌ک. فدائیلریمیز ارتجاعی دولتین مسلح و منظم قوه‌لرینی سلاح گوجی ایله سور و کله‌یب مقلس توپراغیمیزدان چیخار ندیلار. ایندی مینلرجه جوان و رشید اوغوللاریمیز داغلاردا، دره‌لرده، ایزسین، نشانه‌سین چوللرده آغ قارلار اوستونده آزادلیغیمیزین نگهبانلیغی ایشیله مشغول‌دیلار، هنوز اونلارین تفنگلرینین گورولتوسی تهران مرتجع‌لرینین قولقلاریندا سسلنمکده‌دیر، هنوز آذربایجان قهرمانلارینین آدی بوتون ایران مرتجع‌لرینین وجودینی لرزه‌یه سالماقدادیر. بونی هتچکس انکر ایده بیلمز. لکن بو کافی دگیلدیر.

آزادلیق دشمنلری بو ساده‌لیک ایله بیزی ئوز حالیمیزا بوراخمایا جاقلار. اونلار ایران خارجینده آپاردیقلاری خائنانه تبلیغات و دیپلوماسی فیریلداقلاردان مایوس اولدیقدان سونرا علیه‌میزه سلاح ایله چیخا بیلر، توپ، تفنگ و طیاره واسطه‌سیله

خلقیمیزی دیز چو کدوروب اسارت آلتینا سالماغا وادار ایتمک
ایستر، بونی هتچوقت فراموش اینمه یین.

عزیز هموطنلر!

بیز دنیایه اثبات ایتمیشیک صلح و سازش طرفدار بییق.
حتی بیر نفرین بیر قطره قانینین اخیاسینا راضی دگیلیک.
ولی ارتجاع قان ایسته ییر. گوز یاشی طلب ایدیر. آه ناله دن
لذت آپاریر. بیز آرتیق قویون دگیلیک، توزوموزی ال قولی
باغلی جلا دلارا تسلیم ایده بیلمه ریک. ڈیری ملنلر، قهرمان
ملنلر و توزلرینین آزادلیق و سعادتینی دوشونن ملنلرین
ساده ولی محکم بیر شعارلاری واردیر:

یاشاماق ایسته ییرسن تولومه حاضر اول!

بیز بو شعارلی بیر آن اونودا بیلمه ریک. سلاح قارشیسینا
سلاح ایله چیخمالی و قوشونا قوشون ایله جواب ویریلمه لیدیر.
خلقیمیز عاجز، زبون و بیچاره دگیلدیر، اونون تاریخی
قهرمانلیغی هتچ بیر وقت اونودولماز. هله ایندی ده قیز یلباش
اوردوسونون آدی ایشیدیلدیکنه مغرور فرماندهلر و قدرتلی
سرکرده لرین باشلاری احترام ایله اگیلیر. بو اوردوسی آخر-
بایجان دوغوب وجوده گنیردیگی ایچون ینده بئله اوردی دوغا
بیلر. بو قهرمان آنا، قهرمان اوغوللار دوغماقدا توز امتحانینی
ویرمیشدیر.

آذربایجان ساکت ییر دیاردیر، لاکن اونون دهشتلی طوفانی
قاخدیقدا دلیانی توز گورولتوسی ایله دولدورار و بشریتی
دوشونمگه وادار ایدهر. بودا تاریخین شاهد اولدیغی بویوک
ایشردندیر.

عزیز هموطنلر!

ملتیمیزین رهبری اولان فرقه میز و خلقیمیزین سعادتینی
تامین ایتمگه چالیشان ملی حکومتیمیز سیزی آدیغیز آزاد-
لیغی ساغلاماغا دعوت ایدیر، هر بیر آذربایجانلی بو گوندن
اعتباراً بو یولدا چالیشمالی دیر. آزادلیغیمیزی آنجاق ملی قوه،
منظم سلاحلی قوشون اولمادان قوروماق اولماز، بو ایسه عموم
خلقین سلاح باشینا کئچمه سی ایله امکان پذیر اولاجاقدیر.
اونا گورمه ده، فرقه و دولت سلاح گوتورمگه قادر اولان بوتون

آذربایجانلیلاری خلق قوشونلاری سیراسینا چاغیریر. قوی خلق اینانیب رهبر تانیدیغی فرقه و انتخاب ایدیپ ایش تاپشیر- دیعی ملی دولتین بو چاغیریشینی ایشیتسین، واحد بیر انسان کیمی آیاغا قالمسین.

قوی فدائی دستهلری تشکیلینده گوستریلن عمومی احساسات بیر داها یوکسلسین، قوی آنالار، باجیلار، قوجا ننه لر بیر داها جوانلاریمیزی ثوبوب وطن و آزادلیغیمیزی مدافعه ایتمک ایچون ملی قوشونا گوندمرسین لر.

قوی بوتون آذربایجانی شادلیق سسلری بوروسون

قوی بوتون فرقه عضولری ایشلرینی- گوجلریسی موقتی صورتده ترک ایدیپ کندلرده، شهرلرده، کوچه و محله لرده میتینگلر، پیغینجاقلار تشکیل ایدمک خلقی ملی وظیفه نی انجام ویرمگه تشویق ایتسینلر. قوی روحانیلریمیز منبرلرده، مسجدلرده جوانلاریمیزی وطن مدافعه سی اوغروندا جهادا دعوت ایتسینلر، قوی ملت دنیایه بیلدیرسین که، او بیر نفر قالانادک توز آزادلیق و استقلالینی مدافعه ایده جکدیر. آخر- بایجانلی ملی دولت، تشکیلی ایله توز آخر سوزینی دیمیش توز مقدراتینی تعیین ایتمیشدیر.

یا آزاد یاشاماق یا افتخارلا تومک.

بو ملتیمیزین آخرینجی سوزودور، بوسوزی دنیایه اعلان ایدهن ملتی آذربایجان. خارجینده آپاریلان هیله گرانه قرارلارا تابع ایتمک اولماز. آذربایجانلی ثوله بیلر ولی توتدیغی حق یولدان حونمز. ثولومه حاضر اولان یاشار و ایسته دیگینی آلاز بیز یاشاییب ایسته دیگیمیزی آلمیشیق و ثولمه گه حاضر اولد- یغیمیز ایچون اونی ساخلایاجاغیق. چونکه، ثولمکدن قورخان ملتلردن دگیلبک.

هموطنلر! قوی، آذربایجانین بوتون جانلی انسانلاری حتی جانسیز داش و توپراغی ملی آزادلیغیمیزی مدافعه ایتمگه آند ایچسین، قوی، دنیا بیلسین که، بیزیم ثولکه میز صاحبسیز، ملتیمیز باشسیز دگیلدیر.

عزیز هموطنلر! ملتیمیزین ارادسیتی، تمثیل ایدهن مجلس ملتیمیزین ملی وظیفه و خلق قوشونلاری تشکیلی حقینده

تصویب ایندیگی قانونون اجرایی زمانی گلیب یتیشمیشدیر. بو قانونی اجرا اینمک ایچون خلق قوشونلاری وزارتینه تاپشیریق ویریلیمیش، ایش جدی صورتده باشلانمیشدیر. فرقه‌میز، جوانلاریمیز، آنا-آنا، باجی-قازداش، گلین، قیز، اوشاق، یاشلی، بالاخره، بوتون خلق امتحان قارشیسیندادیر. بو بویوک امتحاندان باشی اوجا چیخماغا چالیشمالییق، بو وقتهدک میتینگلر، اجتماعلار اجلاساردا ویردیگیز سوز، ایچد-یگیز آندلاری ایندی عملده اثبات ایتلمیسیز.

بوتون ملت بو مقدس وظیفه‌نین آذربایجان آدینا لایق بپر صورتده انجام ویریلمه‌سی یولوندا تشکیل ایدیلمه‌لیدیر.

بو ایشده فرقه تشکیلاتلاری، جوانلار و قادینلار جمعیتلری جدی صورتده تبلیغات آپارماغا موظفدیرلر. بویوک ایش باشلا-میش و بویوک موفقیتله قورتاراجاقدیر.

یاشاسین خلقیبیز، یاشاسین اونون آزادلیغینی آلان فدائیلریمیز،
یاشاسین بو آزادلیغی، مدافعه ایدهن ملی قوشونوموز.
آذربایجان دموکرات فرقه‌سینین صدری، آذربایجان ملی
حکومتینین باش وزیر پیشه‌وری

«آذربایجان» نمره ۱۲۰ ایکینجی دوره ۵شنبه ۱۸ بهمن
۱۳۲۵-نجی ایل،

بیزجه آذربایجان و ایران مسئلهسی

ملی دموکراتیک حرکتیمیزین بویوک جهان محاربه سینین خاتمه سینه تصادق ایتمه سی دنیا سیاست بازاریندا شدید گفتکولارا و چیغیر-باغیرا سبب اولموشدور. بویوک و کیچیک دولترین دیپلوماسی و مطبوعات دواثری هر مسئله ده اولدیغی کیمی بیزیم دموکراتیک حرکتیمیزده دخی ئوز لرینین منافعینی نامین ایتمک و سویی بولان دیریب بالیق توتماق مقصدیله حیرت آور شایعهلر و شگفت انگیز خبرلر پیشیریپ بشریتین خوردینا ویرمگه چالیشیرلار.

دوغروداندا یالنیز ایرانین داخلی تکمل و تعالی سینه عائد اولان آذربایجان نهضتی منفعتنجو سیاستمدارلار واسطه سیله میلچک اولدیغی حالدا فیل شکلینه دونده ریلیمیش و دنیا نظرینده بین الخلق بویوک بیر ماجر حالینا گتیریلیمیشدیر.

ضعیف ملتلی آسارنده ساخلاماق ودالی قالمیش ملتترین قانلا-رینی سوروب اولارین ئواکه لرینی مستعمره قرار ویرمک ایسنهین مقاماتین مستقیم و غیر مستقیم آژانسلاری ایسه حتی بوساده موضوعدان بویوک حربی ماجرا ده یاراتماقدان صرف نظر ایتمک فکرینده دگیلدیرلر بیز ئوزونی ایران سفیری آد لاندیران حسین علاء ایله امنیت شور اسیندا آنادان داها مهربان اولان دایه لرین، یعنی انگلیس و آمریکا نماینده لرینین چیغیشلا-رینی ساده تلقی ایده بیلمه ریک. داخلی و خارجی ارتجاعی قوه لرین البیرلیگی ایله بورادا ضعیف ملتترین مقدراتینی ئوز اللریله تعیین ایتمک حقینین خللدار ایدیلمه سی قابا بیر شکلده میدانده چیخماقدادیر.

علاء ایسه ئوز چیغیشی ایله خارجی امپریالیستلرین ضعیف
 ئولکهلرده ترتیب ایندیکلری خائن، وطن ساتان عضولرین
 حقیقی نمایندهسی اولماق صفتیله ئوزونون ایچ سیماسینی
 آشکرا چیخارماقدان بئله خجالت چکمیر و اونون بو آلقاق
 رفتارینا ایسه بعضی بویوک دولترین نمایندهلری نزاکت بین-
 المللینی خللدار ایدمک ترتیب ویریر و بو واسطه ایله صلحجو
 ایران خلقینی جریحه دار ایتمکدن بئله چکینمک ایسته میرلر.
 ایران دولتینین آچیق و آشکر صورتده ایرانین قیزیل
 اورودان تخلیه ایدیلمه سینی تائید و تصدیق ایدهن اعلامیه سینین
 انتشاریندان سونرا علائین امنیت شوراسی کیمی رسمی
 مقاماندا ئوز دولتینین رسمی ابلاغیه سینین خلافینا اظهارات
 ایدیپ مسئله نین شورادا ساخلانیلماسی ایچون چالیشماسی
 گوستریرکه، ایراندا رسمی دولتن باشقا بیر دولت دخی
 واردیرکه، علاءاونا دایاناراق مملکتین استقلالینا و ملتین حق
 حاکمیتینه خاتمه ویرمگه چالیشیر.

شورا قوه لرینین ایرانی تمامیله تخلیه ایتمه سی، ائله بیر
 حقیقتده دیرکه، حتی امنیت شوراسینی ضد امنیت اوجاغینا
 تبدیل ایتمک درجه سینه تنزل ویره ن دیپلوماتلارین ئوزلری
 بئله صریح صورتده انکار ایده بیلمز لر. بونونلا بئله امنیت
 شوراسیندا جریان ایدهن گفتگو ئوزلیگینده فوق العاده شبهه لی
 وخطرناک بیر ایش اولدیغی دا انکار ایدیله بیلمه یین بیر حقیقت
 بولوب قالماقدادیر. واقعاً امنیت شوراسیندا اوتوزان آقلا رین
 رفتاری دوز سوز و اوقدر بیمزه دیرکه، حتی ساده آداملاردا
 لونلارین زهرلی غرضلره آلوده اولدویغینی حس ایتمکده دیرلر.
 بیز البته دنیانی ینی دن قان دریاسینا دوندرمک ایچون
 آپاریلان مرموز سیاسته عالم بشریتین بیر عضوی اولدیغیمیر
 کیمی خونسردلیکده باخابیلمهریک. لاکن اساس اعتباریله
 ماراقلاندیغیمیز وعلاقه دار اولدیغیمیز ایشین مستقیماً وطنمیره
 عائد اولان طرفی دیر.

بیز همیشه دیمیشک و ایندی ده صریح بیر صورتده دیریک:
 ایرانین استقلال و تمامیت ارضی سینه جداً علاقه مندیک. اگر بیر
 طرفدن اونا خلل گلر سه شاید ایرانین آیری ایالتلرینده یاشایانلار-

دان داهاحدی، داهافداکارانه بیر صورتده اونون قارشیسینی آلاماغا اقدام ایده جیبیک، بونونلا بئله ئوز ملنیمیزی، ئوز دیلمیزی، ئوز آداب و رسوموموزی و ئوز خصوصیاتیمیزی مملکتیمیزین، یعنی ایرانی خللدار ایتمه مک شرطیله مدافعه ایتمکدن ده هرگز صرفنظر ایتمگه حاضر دگیلیک. بورادا قانونه و ایران خلقلرینین حق حاکمیتینه مغایر بیرایش یوخلور. برعکس، بلکه بیزیم ئوزوموزی ئوز الیمیز ایله اداره ایتمه گیمیز ایرانین تکامل و ترقیسینه داهار تئق پیشرفت ویره بیلر. ملی نهضتیمیزین ایسه آر تئق ملی چهارچوبه دن چیغیب ایراندا دموکراتیک حرکتین پیش آهنگی مقامینی آلمیشدیر. بومسئله نی ایندی آر تئق ایران خلقی عمومیتله آنلاماغا و اونون حقیقی معناسینی، دو-شونمگه باشلامیشدیر.

تهراندا باشلانان دانیشیق ایسه دشمنلریمیز طرفیندن جور-بجور واسطه و بهانه لریله ایجاد ایدیلن آنلاشیلما مازلیق و سوءتفاهم می آیدینلاشدیریب آذربایجان خلقی ایله اونون خارجینده یاشایان ایرانلیلار آراسیندا اساسی بیر حسن تفاهم وجوده گتیرمیشدیر. داخلی و خارجی مرتجع لرین مذبحخانه تشبثلرینه باخمایاراق بو حسن تفاهم گوندن-گونه درینلشمکده و مثبت نتیجه لر ویر-مکده دیر.

بئله بیر حالدا خارجیلرین داهار تئق چغیر-باغیر قوپاریب بوساده مسئله نی دنیا مسئله سی شکلینه سالماغا چالیشمالاریندا ایران ایچون ضررلی و گیزلی بیر مقصد اولمایا بیلمز.

مخصوصاً اورتالیغی قاریشدیرماقدا هامودان آر تئق حرارت خرجه ویره ن ترکیه رادیوسی اولموشدور. بورادیونون لحنی بیزی جدی بیر صورتده دوشونمگه وادار ایدیر.

کئچن گونه قدر اوستوموزه اولمازین تهمت و افترا یا-غدیرماقدان پرهیز ایتمه بن ادملار ایندی آذربایجانی مستقل بیر دولت کیمی گوستریب نهضتیمیزین بوتون ایراندا انتشاری حقیقده جور بجور اویدورما معنالار ویرمگه و بونونلا دنیانین ذهنینی قارالماغا چالیشیرلار.

بیز هله ملی دموکراتیک نهضتیمیز باشلانان گونلرده یازمیشدیق که، «عثمانلی افندی لر ناهق یئره آغیزلارینین

سویونی فورت ویرمهسپنلر، بوکئچهدن اولارا بورک اولای بیلمز» آذربایجان هر نه ایسته‌میش اولسا ایرانین داخلینده قالماق شرطیله ایسته‌ییر. بالآخره بیز هر دیل ایله دانیشمیش اولساق، هر بیر هلق اینسک، ایرانلی اولماق، ایران حدودیندا قالماق اساسی اوزره اولاجاق‌دیر. بیزیم مرکزی حکومتیمیز ایله آنلاشما‌میر محکم‌لندی‌کجه آنکارانین تشویش واضطرابی شدتلنیر. آمریکا مخبرلرینین بعضی‌لریده یوایشده چوخ راضی نظره گلمیرلر. بیز آنکارا رادیوسی، آمریکا مخبرلری، حسین علاء و شورای امنیت‌ده اظهار وجود ایدهن استرالیا نماینده‌سینین اظهاریندا حقیقی بیر رابطه حس ایدیریک. بور رابطه بیزیم عقیده‌میزه گوره تصادف‌بیر رابطه دگیلدیر. قطعاً بونلارین هاموسی بیر سرچشمه‌دن سو ایچیر و عمومی معین مشاقین (دریژورین) تعلیمی اوزره گوندن-گونه شدتلنمکده اولان ناسازگار نغمه‌لری ترنم ایدیرلر.

بونلارین هاموسیله بئله بیز باشلادیغیمیز دموکراتیک اصلاحاتی ادامه ویرمکله برابر مرکزی حکومت‌ایله اولان اختلافاتیمیزی سازش و صلح پولیله حل ایتمگه چالیشماقدان صرف‌نظر ایتلی دگیلیک. هر گاه خدای‌نکرده تهران ارتجاعی عنصرلرینین خائنانه تحریکلری سایه‌سینده مسئله‌سلاح گوجی ایله حل ایدیلسه بئله بیز بیگانه‌لرین داخلی ایشلریمیزه دخالتینه امکان ویرمه‌جیبیک.

ترکیه مرتجع‌لری اگر ترک‌خلقینی آمریکه‌ستعمره‌چیلرینین قوجاغینا آنماقدان بگه‌یرسه‌لر بیزیم بونا سوزوموز اولای بیلمز. لاکن بیز آذربایجان‌خلقینی ایراندان آیرماق فکرینده دگیلیک. ترک‌لر آنلاسینلار و خائنانه سسلرینین کسب بیزی‌توز حالیمیزا بورا‌خسینلار. بیز تکرار دیمیشیک: آذربایجان مسئله‌سی آنجاق آذربایجاندا آذربایجان‌خلقینین مستقیم دخالتی ایله حل اولونمالی‌دیر.

ایران و آذربایجان‌خلقینین مشروع و قانونی اولان بو حقی شورای امنیت‌ده مربوط اولان مسئله دگیلدیر.

اگر بنا اولسا عموم ئولکه‌لرین داخلینده چیخان اختلافلارا شورای امنیت دخالت ایده اوندان بیز ایرانلی‌لاردا آمریکادا

گوندن-گونه شدنلنمکده اولان اعنصاب هر کاتینامتفق ملنلرین جرگه سینده اولدیغیمیز ایچون نظارت ایتمک ایسته پیریک و آمریکا رئیس جههورینین الده ایتدیگی گنیش اختیارانی دنیا صلح و امنیتینین خللدار ایدیلمه سیله برابر دنیا دا دموکراسی رژیمینه بویوک ضربه حساب ایدیریک، بو اختیاراتین محدود ایدیلمه سیننی امنیت شوراسینا مصلحت گوروروک. بیز کیچیک بیرملت اولدیغیمیز ایچون بو کیمی ادعایز گولونج نظره گله بیلر، اما استرالیا نین که هنوز حقیقی استقلال مالک دگیلدير و اونا مالک اولماق لیاقتینی ده بروزه ویره بیلمه میشدیر، شورای امنیت تریبونوندا نئچه مین ایل تاریخ واستقلاله مالک اولان ایران دولتینین داخلی ایشلرینه مداخله ایتمه سی مسخره دگیلدير نه دیر؟

بیز جه آمریکانین ینی مستعمره سیاستی و دنیا نفتینی هر قیمته اولورسا- اولسون انحصار ایتمک یولوندا گوستردیگی حرص و ولع بشریتی بویوک تهلکه و خطر لر دسوق ایتمکده اولد- یغی ایچون بیزیم صلحجو خلقیمیزین ساده و طبیعی حرکتینه مخالفت گوسترمه سی بیزیم ایچون بشریت قارشیسیندا افتخار و آمریکا نفت شرکتلرینین بارماقيله حرکت ایدهن دیپلومانلار و مطبوعات نماینده لری ایچون اخلاقی سقوط دیر.

بیز شرق جماعتی آمریکا و اونون مدییتینی بو محاربه باشلاناقدر لازمینجه تانیپا بیلمه میشدیک. اونلارین چاغریلما میش قوناقلار منزله سینده اولان نظامی افرادینین پایتخده گوستر- دیگی جلق حرکتلری و مالی اداره لریمیزده اونلارین مالی منحصصرینین کثیف و آلچق رفتاری خالص مادی و بیروح مدییتین ایچ اوزونی آچیب بیزه گوستردی، آمریکا مذهبی مبلغلرینین یاریم قرن چکدی کیری زحمت و آپاردیقلا ری تبلیغاتی ایران خلقی نظرینده صفر درجه سینده سقوط ایتدیریرلر. شرقلی لر، معنویاتا داها آرتیق اهمیت ویردی کیری ایچون آمریکایلارین مادیات مخصوصا نفت دعوالارینی گوردیکده اونلاردان تماميله اوز دوندرمگه، جبور اولورلار. شورای امنیتده اوتور ان نماینده لر بیزیم معروف ملانصر الدین کیمی توز سوار اولدیقلارینی هتجه حسابا آلماق ایسته میرلر.

هئچ کس ده آمریکا نماینده ستیندن سوروشا بیلیمیر که، نه
صلاحیت وهانکی قرار اوزره آمریکا قومسی بیطرف ایران
توپراغینا وارد اولموشدی؟ نه صلاحیت ایله آمریکالی متخصصلر
توزوظیفه لرینین خلافینا اولراق ایران خلقینین داخلی ایشلرینه
مداخله ایتمکه توز لرینی مجاز حساب ایدیر دیلر؟ شوار تسکیف
کیمدیر؟ ایرانلی لارین جانیندان نه ایسته بیر؟ دکتر میلسپو
وساثر آمریکالی متخصص لرین ایراندا گوردیکلری خلاف
قانون حرکتلری هنوز ایران خلقینین یادیندان چیخامیشدیر.
ایندی بیزه آنادان مهربان دایه لر لازم دگیلدیر. توزوموز
توز تولکهمیزی. مین ایللر ایله اداره ایتیشیک. بوندان سونرا
ایندجیک. هئچ بیر خارجی قوه بیزی بر مشروع حقدن محروم
ایده بیلمز. علائین خیانت آمیز حرکتی ایسه بیزیم ایچون تاز
بیر مسئله دگیلدیر. بیز تولکهمیزین پایتختینده بیگانه لرین
تحت حمایه سینده ابراز فعالیت ایدهن ارتجاعی قوه لرین اجرا
ایتمکه اولدیقلاری نقشه دن بی اطلاع دگیلیک، و ایران خلقینین
بو عنصرلر ایله تکلیفی نئز، یا گئچ گرك معلوم اولسون.

بونلار ایرانی قان دریاسینا دوندرمگه چالیشیرلار. بو
واسطه ایله استقلالیمیزی پوزوب طبیعی ثروتلریمیزی بیگانه
لره تقدیم ایدهن ساتیلیمیش آدمالردیر. علائین غیر مسئول
تشبثی داها آرتیق قارانلیقلاشدیرماقدادیر.

بوایش ایران محیطینه آشنا اولانلاری چوخ درین حالدا دوشو.
نمگه وادار ایدیر. ایراندا بوگون رسمی قوه مجریه تانیلان آقای قوام.
السلطنه حکومتینین رسمی گوستریشلرینه اچیکدان. آچیغامخالفت
ایدهن بیر مامورین اگر ایراندا گیزلی و غیر مسئول مقاماتا
مربوطی اولموش اولورسا اوندان ایران خلقی بویوک بیر سیاه
سی افتضاح ایله اوز- اوزه گلیمیش اولور.

اگر واقعا علاء سابق دربار وزیری غیر مسئول مقاماتین
امری ایله حرکت ایدیرسه ایران مشروطه سی و ایران قانون
اساسیسی مستقیما خللدار ایدیلیمیش اولور که، بودا بیزیم
عقیده میزه گوره ایران ملتی طرفیندن خون سردلیک ایله استقبال
اولا بیلمز.

اگر کمدینین اوستی اچیلارسا اوندان ایش چوخ باریک
یئرلره چکر که. بیزیم عقیده میزه گوره ایرانین منفعتی اوندان

دگیلدیر. ایندی ایران گرك نام عناسیله دموکراتیک بیرئولکه اولسون و بورژیم قانسیز و دعواسیز بیر صورتده تمام ایراندا عملی اولسون. ایندی داخلی و ملی آزادلیغیمیزی حفظ ایتمکه بر ابر بوهده دوغری گئدیریک. بیزیم ایرانین داخلینده قالیب ایران ملتینین سرنوشتینه شریک اولماغا الیمیزده مین لرحه دلیل و برهانیمیز واردیر. ترک لرین و سائر مهربان دایه لرین خاطرلری جمع اولسون. آذربایجان ایراندان آیریلماق فکرینده اولمامیش و اولمایا جاقدیر. ولی توز ایله توز و نی اداره ایده جکدیر.

(«آذربایجان» روزنامه سی ۵ شنبه ۹ خرداد ۱۳۲۵-نجی ایل،
نمره، ۴۱۲ ایکینجی دوره).

ئو ادوروجى تىقىد - امانسىز مبارزه لازمدىر

استبداد اصواونون منحوس يادگارلار يىنين ان بويوگى قباحتين اورتاليقدان چىخاريلماسيدىر.

بو كئىف و مسموم ايدىجى ميراث فرقه مېزىن و مىلى قدر تىمېزىن شىدىد مبارزه سىنه باخما يارق هنوز جامعه مېزده جوربه جور شكلده دوام ايدىب دورور.

اوغرواوق، اختلاس، رشوه خورلوق، قانونلار يىن اجرا سىنا مانع اولماق هنوز آرامىزدان چىخاريلما دىغى كىمى بو ايشلرى ثورت باسدىر ايتىمك و بو ايشلرى گورنلر ايچون استخلاص زمينه لرى دوزلتمك هنوز مشروع بىر عمل كىمى دوام ايتىمكده دىر. چوخ بويوك آداملار چوخ نفوذلى و محترم سىمالار مجرملرىن، جانيلرىن، خلقىن و جامعه نىن ضررىنه چالیشانلا رىن ايندىده سابقده اولدىغى كىمى قانون چىكىندىن خلاص اولمالارى ايچون اوتانمادان، يورولمادان اداره لره، محكمه لره، دكتورلره، بالاخره آشاغىدان يوخارىيا قدر بوتون مقاماتا مراجعت ايدىر. نهايت هر وسيله ايله اولور- اولسون بونلارى قانونى مجازاتى چىكىمك قىباق زنداندا چىكىب چىخاردىرلار، بو واسطه ايله فرقه و مىلى قدر تىمېز و قانونلار يىمىزى اجرا ايتىمگه مامور اولان ويا قانونلار يىمىز اوزرىنده قضاوت ايدىن ايشچىلر يىمىزىن ساققالىنا گولدىكلرى حالدا جامعه ده ئوزلرىنىن حرمت، نفوذ، آبرو و حيثيتلرىنى ساخلىا بىلدىرلر.

بويوك درد دىر. بو درد دور دو قجا جامعه مېزى چورويوب فاسد اولماقدان قوروماق اولمايا جاقدىر.

فكر ايديز، دوشونوز، گوروز، پيسلرين، كئيف و نالايق عنصرلرين پول و ثروتى واسطه سيله جامعهميزى تحقير ايدمن طفيلى پارازيت جاناورلارين ال-قولى نه اندازهه آچيقدير و بونلار ات اويناتماق ايچون نه قدر گنیش ميدان اشغال ايدنه بيلميشلر. هامو بيليركه، فرقه و مى قدر تيميز مى وظيفه مسئله سينه نه قدر اهميت ويرير و بو ايشدن ثوتري نه قدر تبليغات آياريليب و خلقين مادي جهندن يوخسول و يا زحمتكش طبقه سى بو بويوك وظيفه نين انجامينه نه قدر هوس و رغبت گوستريرلر. بو ايشين دوزگون گئنه سى ايچون رهبرلر تيميز و قوشون تشكىلاتينا اوره كدن باغلى اولان فداكار، آزاديخواه و وطنپرست افسرلر تيميز نه اندازهه مواظبت ايديرلر.

بونلارين هاموسنا باخماي اراق بو آخر گونلرده شهر تيميزين مبلبونر بالالاريندان اوچ نفرى مريضليك عنوانى ايله مرخص ايديلميشلردير.

مخصوصاً صلاحيندار مقاملار تيميز بو ايشى جدى صورتده تعقيب ايتميش بو جوانلارى رشوت، نفوذ و من ثولوم سى ثوله سن زحمتينه سالابيلمين صحى موسسه يه رجوع ايديلميش بو موسسه جوانلارين هئچ بير نوع مرضه گرفتار اولماديقلارينا شهادت ويرميش بونولا بئله آقار بير ايدان يوخاريديركه، سر بازارخانه دن خلاص اولوب آنالارينين ميلبونلارى سايه سينده نهه ايديلن خلوت باغلاردا كئيف و شرم آور بير صورتده عيش-نوش ايله وقت كئچيرمكده ديرلر. بدبختانه بو اخلاقي و اجتماعى جناينده ثوزلرينى فرقه ميزه منسوب ايدمن وفرقه كارتي واسطه سيله مقام قازانان بعضى دكتورلرينده بارماغى واردير.

آيرى بير مثال. تريك هامو بيليريك ثولديوريجى بير سمدير. جامعهميزى زهرله ين بو سمين قاباغينى آلماق، اونون ريشه سينى كسمك ايچون فرقه و حكومت تيميزين قرارلاريندان هامونين اطلاعى واردير. بونولا بئله بو آخر وقتلرده ايگيرمى يندى باتمان تريك قاچاق ايدمن جانيلردن بيرى مريضليك عنوانيله اول مريضخانه يه منتقل، سونرا پول و نفوذ سايه سينده

آزاد اولوب شاید توز ایشلرینه ینهده ادامه ویرمکه
حوام ایدیر.

۲۷ باتمان تریاکسی بیزیه آرامیزدا اولان مفهوم دیله
دونلرمهسک اونون معناسی و اهمیتی آیدین اولماز.

۲۷ باتمان تریاک ایگیرمی مین گرام اولار. بیر گرام
تریاک ان قوی و ان سالم بیر آدمی مسموم اینمکه کفایت
ایدیر. دیمک، بو آدم ایگیرمی مین آذربایجانلینی مسموم ایدهن
قدر تریاک قاچاق اینمیشدیر. توزوده محترم بیر آدمیدیر.
بازاردا ایسه خلق ایچریسینده اونانمادان گزیره محترم
اشخاصیله معاشرت ایدیر، بویوک-بویوک تاجرلریمیزده اونونلا
تجارت اینمکه بیر کراحت بیلنیرلر. عائلهسیده بو شرا-
فتسیز انسانین زرنکلیگی ایله افتخار ایدیر. دیمک تریاک
قاچاقچیلیغی بیزده چوخ مشروع بیر شئی ایمیش، چونکه
بیلدیگیز بازار اهلینین اکثری بو ایش ایله مشغول اولانلاری
تانییر و اولارا هتج بیر قباحت دخی قائل دگیلدیرلر.

نتیجهده ملی حکومت تشکیلیدن بوگونه قدر نثجه خروار
تریاک کشف ایدیلیمیشدیر. بو قاچاقچیلار خلق آراسیندا
دولانیب دورورلار.

معروف دو انقلابچسی دواچینی فرقه کارتی جیبینده اولان
دکترلریمیز مریضخانهیه انتقال ویرمیشلر، اورادا انگلسنان
لوردلارینین، هندوستان راجه لرینین، آمریکایا میلیونرلرینین
معاربه دن قاباق کتچیردیگی حیات بو درمان اوغریسی ایچون
مهیا ایدیلیمیشدیر. پییر، یاتیر، کتفده چکیر.

هامو بیلیرکه، معاربه زمانی دوا فروشلارین بعضیلری
خلقین قانینی شیشهیه تونماقدا نه قدر حباسیزجاسینا رفتار
ایتمیشلر و بونلارین طمعکارلیغی نه قدر گناهسیز هموطن-
لریمیزین تولومونه سبب اولموشلور.

بونلاردان بیرسی اولان دواچی خلق قوشونلارینا ساندیغی
کلی مقداردا دوانی عوضی ویردیگی ایچون گیره کتچیر.
واسطهچیلرین، قوهوم قارداشلارینین، دوست - آشنالارینین،
بالاخره، پول و سائر واسطه لرینین قدرتیله باخمی اراق بو آقا

قانونی محکمه طرفیندن محکوم اولور. بونولا بئله یوخاریدا دیدیگیمیز واسطه ایله معین اشخاص ایشی گورمرک اوسی زنداندان کناره چکیب شهرداری مریضخانه سینده ابرومند بیر یئر ویریر و اونون ایچون استراحت، حتی تفریح وسیله لری ده تهیه ایتمکدن مضایقه ایتمیرلر.

بونلار ساده مثاللار ایدی، نظیری ساییز- حسابسیز دیر. بوندان قاباق بیز بو ایشلرین هاموسینی، حکومت دستگاهیندا گوروب انتقاد ایدیردیک. ایندی ایسه حکومت دستگاهی مخصوصاً فرقه میزین بوکیمی ایشلر ایله جدی مبارزه ایتدیگی هامویا معلومدور. بورادا بیر سئوال میدانا چیخیر: عجباً، بو ایشلر کیملردن نشات ایدیر؟ البته سابق حکومت و سابق اصول- اداره بوکیمی، جنایتلرده مستقیم صورتده محکوم و مقصدیر. چونکه، بیر دفعه او رژیم سایه سینده اخلاقلار فاسد اولموش ایشچیلر بو عمله ثویرنمیشدی. لاکن، دردین هاموسی بو دگیلدیر. بورادا افکار عامه نین تربیت ایدیلمه سینین داها آرتیق دخالتی واردیر. بو مسئله یه کئچمیش دوره ده هیچگونه اهمیت ویریلمه میشدیر. اگر خیانت پیس بیر عمل حساب اولسا ایدی، اگر جامعه مختلسلری، توز مقاملاریندان سوء استفاده ایدهن مامورلاری و معامله لرینی تقلب و قاچاقچیلیق اوزرینده قرار ویره ن کاسب و تاجرلری توزیندن طرد ایتسه ایدی، اگر اوغری و قاچاقچی و سائر جنایت کارلارین اوغوللارینا قیز ویریلمه ییب، اونلارین قیزلاری اره آلینماسایدی، اگر اونلار ایله قونشولوق، قوه وملوق و دوستلوق قبح و ناشایست بیر عمل ساییلسا ایدی، اوندانلارین استخلاصی ایچون بو قدر تشبث ایتمک امکاسی اولمازدی. جنایتکارلارین قیزلاری، اروادلاری، اوشاقلاری، انا و باجیلاری حکومت اداره لرینه توکولوب اونلاری قانون چنگیندن خلاص ایتمک ایچون خلق باشچیلار- رینین آبروسینی توکمگه جرئت ایده بیلمز دیلر. بلکه برعکس توزلرینین پیس آداما منسوب اولدیقلارینی انکار ایدم لردی. حتی او آدامین فامیل و شهرتینی داشیماغا جسارت گوستره بیلمز دی. چاره یوخدور، جامعه میزده بو افکار و بو اخلاقی یاراتماق لازمدیر.

بالآخره جامعه نوز اوغلونى پول واسطه سيله ملي وظيفه
 داشيماقدان قاچيردان حاجى افانى گرك طرد ايد، گرك او
 دكتر كه، پول آيب ميليونرين اوغلونى ملي وظيفه دن معاق
 ايتميشدير، جامعهه ياشيا بيلميه، اونون مطبين قاييسى باغلى
 قالا. اونا طبابت ايچون مراجعه ايدن اولميا، گرك ابرو وحيثيتينه
 علاقمند اولان طبيبلر بو كيمي همكارلاري نوز آرلارينا يول
 وپرميه لر، گرك او افسرلر كه، بوكيمي آلچاق حركته كمكليك
 ايديرلر، اونلاردا خجالتدن يثره گيريب ملت و خلفين شرف
 و افتخاري اولان پاغونلاري داشيماقدان پرهيز ايدهلر.
 ايندى بيزيم ملي مطبوعاتيميزين قاباغيندا دوران ان آغير،
 ان بويوك، ان مهم وظيفه بوندان عبارتدير. گرك جامعهه
 ائله روح ياراتماق، ائله بير عمومي ملي اخلاق ايجاد ايتمك كه،
 پيسلر، يالانچى لار، اوغرو لار، متقيلر، ملي ايشلردن بويون قاچيرلر.
 نلار، رشوه خورلار و بونلارين نجاتينه چالیشانلار، نوز لريني
 ظاهره چيخارا بيلمه ينلر مدنى حقوقدان محروم اولاراق انفرادى،
 مطرود و منفور بير حالدا ياشاماغا مجبور اولسونلار.
 بوندان ثوتري ده شديد مبارزه و ثولدوروجى تنقيد لازمدير.
 بو اولمازسا، آلدیغیمیز حق و اختيار اتدان خلیمیز نوز سعادتى
 ایچون استفاده ایده بيلمیه جکدير. **پیشهورى**

(آذربایجان) روزنامه سی، ۲ شنبه ۴ شهریور ۱۳۲۵- لجی ایل،
 نمره ۲۸۴ ایکینجی دوره)

کلاه بردارلیقلار ایله شدید مبارزه ایتمک لازمدیر

آخر وقتلرده نهران ایله تجارتی و سیاسی مناسبتلر باشلانديغینا گوره بعضی مقاطعه کار و حقه بازلار ئوزلرینی نهران اداره لرینه معرفلیک ایدیپ آذربایجان نامینه بویوک کلاه بردارلیقلار ایدیرلر. بو کلاه بردارلار اغلب او آداملار- دیرکه، آذربایجان آزادلیغی یولوندا هتج بیر قدم گوتورمه میش، بلکه یئری گلدیکده اونون علیینه دخی چالیشمیشلار. بونلار ایله نیرنگ باز آداملار دیرکه، حتی اوتانمادان بیزیم ملی موسسه لریمیزه مراجعت و اداره باشچیلاریمیزین عدم اطلاعیندان سوء استفاده ایدیپ بویوک سفارشلر آلیر، سونرا دا بئش تومنه آلدیقلاری شیئلری اداره لریمیزه یوز تومن حسابنا قویورلار. همچنین نهران اداره لرینده موجود اولان هرج و مرجدن استفاده ایدیپ آذربایجان نامینه بویوک معامله لر انجام ویریرلر. بونی نظره آراق آذربایجان ایالت انجمنی بوتون اداره لره بخشنامه واسطه سیله اطلاع ویرمیشدیرکه، بوکیمی معامله لر دن انجمنین رسمی قراری اولمادان خوددارلیق ایتسینلر و نهران اداره لری بوکیمی معامله لری آذربایجان انجمن ایالتی سیندن بی اطلاع انجام ویرسه لر مسئولیتی ئوزلرینه عائد دیر.

آذربایجان خلقی بوکیمی حسابلار ا ئوزلرینی مدیون حساب ایتمیه جک دیر.

بونونلا بئله بیز خلقیمیزدن ملی اداره لریمیزدن، نهضت یارادان ایمانلی دموکراتلاریمیزدان، گئحه-گونلوز چالیشیب

ئوز قوللارینین گوجیله آزادلیق آلان فدائی باشچیلاریمیزدان انتظاریمیز بودورکه، بو کیمی کلاه بردارلیقلار ایله جداً مبارزه ایدیب، خلقین آیین نری ایله الده ایدیلن پوللارینین قدرینی بیلسینلر. نهرانندان مور و ملخ کیمی نوکولوب گلن لاشخورلارین حیلهلرینه آلدانماییب اونلارین شیرین دیلرینه قیمت ویرمه سینلر.

دونهدك اوزریمیزه مینلرجه نهمت و افترا آتان حقه بازلار بوگون بیزه آنادان مهربان دایه اولای بیلمز لر. بیز هر ایش گورسك خلقیمیزه اورگی یانان، آزادلیغیمیز یولوندا جان قویان فداکار آذربایجانلیلارین ایله گورملی ییک. حیله گر مقاطعه کارلارا، کهنه دلاللارا آذربایجاندا میدان ویریلیمبه جکدیر.

(«آذربایجان» روزنامه سی، ۳ شنبه ۵ شهریور ۱۳۲۵-نجی ایل
نمره ۲۸۴ ایکینجی دوره).

«آذربایجان» موفقی تاریمیزین آیناسی دیر

اونوز ایلدن آرتیق دیر که، من روزنامه نویسیک عالمینه قدم قویموشام چوخ آز اتفاق دوشموشدور که، ایسته دیگیمی یازا بیلیمیم و یازدیقلاریم جامعهده تاثیر سیز قالا، همیشهده قلمیم گوندهلیک و جاری مسئله لر اوستونده ایشله دیگی حالدا خلقین سعادتی نی تامین ایتمک یولوندا گوتوردوگوم هدفی اونوما. میشام. هر حالدا و هر وضعیتده حادثه لرین حقیقتینی اولدیغی کیمی تصویر ایتمگه چالیشیب خلقین آنلایا بیلدیگی دیلده قلم فرسالیق ایتیمیشم، دوست و دشمنلریمیزین اعترافینا گوره یازیلاریم صمیمیتله دولی اولدیغی کیمی اور کدن چینیب اور کله ایشله میشدیر. حقیقتگولوق ایتدیگیمه گوره یازیلاریم تشویق و تبلیغ جهندن چوخ مؤثر اولموشدور. بونلارین هاموسی منیم یازچیلیق عالمینده تانیشلاریمین یانیندا فکر ایدیرم اهمیتلی بیر موقع ایجاد ایتیمیشدیر. بونلارین هاموسی ایله برابر فقط روزنامهده یازدیغیم مقاله لره گوره دیپه بیلرم که، منده سیاسی روزنامه یازانلار جرگه سینده داخل اولماغا موفق اولموشام.

اگر مندن سوروشسالار ملی نهضتیمیزین باشچیلیغی مقاد میندا گوردوگون ایشلرین هانسی سی ایله داها آرتیق افتخار ایدیرسن؟ دیرم: «آذربایجان» روزنامه سینده یازدیغیم مقاله لر ایله».

«آذربایجان» دوغرودان دوغرو یا خلقیمیزین مبارزه سلاحی اولموشدور. من نتیجه فرقه صدری بو سلاحدان هر کسدن آرتیق استفاده ایده بیلیمیشم.

نهضتیمیزین ان شدید: ان جدی، ان آغیر دقیقه لرینده بیله فرقه میزین گونده لیک سیاستینی آیدینلاشدیریب، اونون رهبرلیگینی فرقه عضولرینه و خلقه یتیرمک ایچون «آذربایجانین» باش مقاله لرینی هر گون ئوزوم ئوز الیم ایله یازیب حتی اونون آخیرینجی تصحیحینی ده چوخ وقت ئوزوم ایتیمیشم. بونا افتخار ایدیرم. اعتراف ایدیرم «آذربایجان» روزنامه سی منیم ان ضعیف، ان حساس نقطه اولموشدور. اونون مقاله لرینی سئو-سئو یازیب سئو-سئو اوخوموشام. حتی یاخین یولدا-شلاریمین دا بعضیسی بونی دفعه لرله منیم اوزومه وورموشلار. حتی باش وزیر اولدیغیم حالدا بعضی لری مقاله یازماغی منه داها ایراد حساب ایتیشلر. لکن هرگز روزنامه دن آیریلما بیلیمیشم. بلکه بو ایرادلاری نظرده توتوب مقاله لریمی مضاسیز یا ئوز گه لرین امضاسی ایله چاپ ایتدیریمیشم.

«آذربایجان» روزنامه سی منیم نظریمه کسگین مبارزه سلاحی اولدیغی قدر فرقه و خلق ایشینین آیناسی ده اولموشدور. وندا نظره چارپان نقصانلار، اشتباهلار، آینادا اولان لکه لر کیمی منی متاثر ایتیشدیر.

ایندی «آذربایجان» ئوزونون ایکی ایلیک فعالیتینه قدم قویور. من اونسی نهضتیمیزین اول گونلرینده عهدمه اولان آغیر و چتین وظیفه لره باخمی اراق تک باشیما یازیب اداره ایتیمیشم. آلتی ای تمام گنج-گونوز اونون یازیلیب وقتلی-وقتینده خلق الینه یتیشمه سینه مستقیم صورتده مواظب اولموشام. من بو روزنامه نین انتشاری، یازیلما سی و چاپی حقینده چکدیگیم زحمتلر، تحمل ایتدیگیم بوخوسوز لوقلاری یادا سالدیقدام وجدانیم راحت اولور. چونکه او نهضتیمیزین ترقی و تکاملینده بویوک رول اوینامیشدیر.

روزنامه میزین یازیچیلاری: مخبرلری، مترجم لری، حرفچین-لری، ماشینچیلاری، موزعلری و ساتانلاری بالاخره هاموموز

بیر یرده افتخار ایدیریک که، فرقه‌میزین عهد‌میزده قویدبغی
بو بویوک و آغیر وظیفه‌نی شرافت و افتخار ایله انجام ویرمگه
موفق اولموشوق.

باشاسین خلقیمیزین مبارزه سلاحی و فرقه‌میزین ایره‌لینده
گتدن مشعلی اولان «آذربایجان» روزنامه‌سی!
پیشه‌وری

(«آذربایجان» روزنامه‌سی، ۵ شنبه ۱۳ شهریور ۱۳۲۵-نجی
ایل نمره ۲۹۰ (۱) ایکینجی دوره).

ھارا و نه ایچون گلیر لر؟!

آلتی آی تمام حبله، نیرنگ و ماجراجولارا یاراشان تر دستلیک ایله وقت قازانماغا چالیشان کهنه کار مرتجع لر نهایت ئوز حقیقی سیمالارینی آشکارا چیخارماغا مجبور اولدولار «حسن نیت، حل مسالمت آمیز» عبارتینی بول-بول خلقین خور دینه و یریب پرده دالیندا ینی ماجرالاری حاضرلاماغا چالیشان دولت رئیس ایسه ئوزونون آخرینجی سوزونو دیدی. اونون آخرینجی اعلامیه سی بوتون دنیانی گولدره جک قدر یونگول وعین حالدا مکرانه ایدی.

ھامو بیلیر که، بیز زنجانی نئچه گوندور که، تخلیه ایتیمیشیک، بو ایسه محاربه نتیجه سینده اولمامیشدیر. بو ایشی انجام ویر-دیگیمیز زمان هیچگونه خصوصی ملاحظه ده میداندا یوخ ایدی، بلکه ساده بیر صورتده امضاء ایتدیگیمیز موافقتنامه نی صداقت و صمیمیتله اجرا ایتمگی ئوزوموزه وظیفه بیلدیگیمیز ایچون بو ایشه اقدام ایتدیگیمیزی هله نئچه گون بوندان اول من فرقه میزین فعال عضولرینین بیغینجاغیندا بیان ایتیمیشدیم.

آقای قوام السلطنه ایسه ئوزونون سون اعلامیه سینده ایله گوستر-مک ایسته میشدیر که، او، زنجانی محاربه ایله اشغال ایتیمیشدیر. حالبوکه، اونون همکارلارینین مستقیم و غیر مستقیم صورتده تجهیز ایدیبلر علیهمیزه قالدیردیقلاری ارتجاعی روز-نامه لرده، بیزیم زنجانی دعواسیز تخلیه ایتدیگیمیزی آبوتاب ایله یازیب انتشار ویردیکلری ھامویا معلومدور.

اوزاق گئتمک نه یه لازم؟! حتی اوئوزی ده لاهیجان مسافر-تیندن قایبندیقدا کرچه بومستلھنی بیان ایتمکله بالیده لنمک

و گورمه‌میش او‌شاق‌لار کیمی ئوزینی ئو‌گم‌گه چالیشدیغینی خلق اونوته‌میشدیر.

بونوبلا بئله رجز او‌خویوب دفاعسیز بیر شهره قوشون ستونلاری گوندرمک و اونی «اشغال مظفرانه» حساب ایتمک فقط یالانچی پهلوانلارا یاراشان بیر عملدیر.

آقای قوام ئوزونون غدارانه عمل‌لرینین اوسوننی ئورتمک ایچون زرین آباد کندی‌نین تخلیه‌سی باره‌سینده افسانه‌لر دوزلدیب وجدانسیز مفتری‌لره یاراشان بیر لحن‌ایله فدائی-لریمیزی تهمت‌لندیرمگه چالیشیر. حالبوکه، زرین‌آباد چوخ‌دان بری فدائیلر طرفیندن تخلیه اولونموشدور.

اتفاقا اونون فدائیلره باغلاماق ایسته‌دیگی بی‌ناموسلار یاراشان ایشلر، بیز زرین‌آباد و اونون اطرافینی تخلیه ایتد-یکدن سونرا دولتین مستقیم و غیر مستقیم صورتده نجهیر ایتدیگی خوالفقاری ویمین‌لشگر دسته‌لری طرفیندن گورولر ایشلردیر. آقای قوام فراموش ایتمه‌ملی‌دیر که، آذربایجانلی‌لار اونا یالواریب باریشیق‌تکلیف ایتمه‌میشلر. برعکس اونون ئوزی جوربه‌جور واسطه‌لریله بیزه مراجعت ایدیپ صلح و مسالمت ماسکاسی آلتیندا بیزی اغفال ایتمک، سونرادا بو‌گونکی علم شنگه‌نی میدانا چیخارماغا چالیشمیشدیر.

آذربایجاندا، نه‌دیز چو‌ک‌موش ونه‌ده التماس ایتمیشدیر، بو ننگه آذربایجانلی هتچوقت تحمل ایتمه‌یب و ایتمه‌چکدیر، او، فقط قارداش قانی تو‌کولمه‌مک ایچون ئوزوننی آزاد یخواه و ملی فرقه‌لره دایانان گوستره‌ن بیر حکومت باش‌چیسی ایله اونون اضرار و سماجتینه گوره دانیشیغا گیریشیب ۲۳ خرداد موافقتنا-مه‌سینی امضاء ایتمیشدیر.

بوتون دنیا بیلیر که، بیز اونون آزادلیغیمیزی محو ایتمگه چالیشدیغینی حس ایتدیگیمیز ایچون تهراندا آپاریلان دانیشیغی قطع ایدیپ تبریزه مراجعت ایتدیک. ینده‌ده بوتون دنیا به معلوم دور که، اوبیزی راضی سالماق و بیزیم خلقیمیزین اعتمادینی قازانماق ایچون آزاد یخواه و دموکراتیک حزبلرین باش‌چیلاریندان دورد نفری ئوز کابینه‌سینه دعوت ایتمکله بیزیم نهضتیمیزه و بیزیم ایله

آباریلان دانشیقلارا علنی مخالفت ایدن وزیرلرین عنرینی ایستهمیش ایدی. ینده بوتون دنیا بیلبرکه، بیز اتمام جهت ایچون راضی اولدوق نمایندهلریمیز ایکی آیدان یوخاری تهراندا معطل اولدولار.

آقای قوام ئوزیده انکار ایده بیلمز که، بیز اونون مکر و خدعه ارینی بیلدیگیمیز حالدا قارداش قانی نوکوامگین قاباغینی آلماق ایچون بویوک گذشنلر اینمگه حاضر اولموشوق. او، ئوزی چوخ گوزل بیلیر که، بیز باشلانان دانشیغین مثبت نتیجه یه یتیشمه سی ایچون نه کیمی فداکارلیقلار ایتیشیک. بئله بیر حالدا رجز اوخوماق و قوشون ستونلاریدان بحث ایتمک آیا گولونج دگیلمی؟

اگر بیز ئوزوموز فدائی و قیزیل باش حصه لرینه زنجانی تخلیه ایتمک امری ویرمه سه ایدیک آیا خوالفقاری و سائر مرتجع لرین تشکیل ایتدیگی اراذل و اوباش ایچون امکان پذیر ایدی که، آرتش شاهنشاهی و نگهبانی کل افسر لرینین تحت حمایه سینده آذربایجان دموکراتلارینین ایولرینی غارت و ئوزلرینی قتل عام ایتسینلر؟!...

بیز آقای قوام السلطنه نین بول-بول خر جلدیگی «حسن نینه» اسناد ایتمه سیدیک عجباً خلقین کین و نفرتینه معروض اولوب بیر ایل بوندان اول تولکی کیمی قاچان خوالفقاری نوکرلری شیخ محمد علی آل اسحق کیمی بویوک بیر روحانینین اوستونه ال قووزاماغا جرئت ایده بیلردیمی؟!...

بیز آقای قوامی هله «هفده آزدن» د'ها قاباق تانییر یق، بیز اونون آذربایجانین قهرمان اوغلی کلنل محمد تقی خانین قبرینه نبش ایتدیریب آلچق کینه جولارا باراشان بیر حس'یله اونوی نادرین مقبره سیندن چیخاردیغی دا اونو تمامیشیق.

آل اسحقین قتلی ساده بیر قتل دگیلیدیر.

اونوی ئولدورمکله آقای قوام ئوز حقیقی سیماسینی تمامیله آشکارا چیخاریب ئوزالینی اوخوتدوردی.

بویوک بیر دین پیشواسینی شهید ایدن قاتلدر عجباً رتیق خلقین دیانت حسیندن نه ایسته بیلر!

آذربایجانلی تهران مرتجع‌رینین نقشه‌سیندن هتجه غفلت ایتمه‌میشدیر.

بیز بونلاری ایران خلقی و دنیا افکار عمومیسی ایچون یازیریق.

آقای قوام‌السلطه اشتباه ایدیر، او، بیزیم ملی نهضتیمیزین حقیقی قدرتی‌نی درک ایده بیلمه‌میشدیر. او هر قاباغینا گلنی ثوز آرشی‌نی ایله ثولچمگه عادت ایتمیشدیر.

آذربایجان نهضتی خلق نهضتیدیر. او، ثوز گوجوننی و قدرتی‌نی خلقدن آلدیغی ایچون خلقی سئومه‌یه‌ن، خلق قدرتی‌نه قائل اولمایان هر بیر ایشی و هر بیر حرکتی ثوزونون الینده اولان ماجراجولوق میزان‌الحرارسی ایله تعیین ایدن آداملار بو قدرتی‌ن حقیقتینی درک ایده بیلمز لر.

آذربایجان نهضتینین ریشه‌سی چوخ درین و چوخ قویدیر. اوننی بوتون ایران خلق‌رینین اوره‌گینده و مظلوم‌لارین روحینین عمقینده آراماق لازمدیر.

آقای قوام اشتباه ایدیر، بیزیم خلقیمیز هر بیر احتماله قارشلی آماده‌دیر. جماعتیمیز آلدیغی آز ادلیغی هر قیمته اولور. اولسون ساخلا‌ماغا آند ایچمیشدیر.

آقای قوام و اونون اطرافینی بوروموش مرتجع‌لر ملا نصرالدین کیمی ثوز میندی‌کلرینی حسابا آلیرلار؛ اونلار آلتی آیدان بری بیزیم ایله آپاردیق‌لاری دانیشیق‌لار ائناسیندا دیدیک‌لری سوز‌لری، مبادلله ایندی‌کلری مکتوب و تلگراف‌لاری تمامیله ثورت-باسدیر اینمگه چالیشیرلار. حتی ایش‌ثوز‌لرینه ده مشتبه اولموش‌دور، ایله ظن ایدیرلر که، جور به جور نو ظهور آداملار ایله انتشار ویرمکده اولدیقلاری ورق‌پاره‌لر واسطه‌سیله حقیقتی انکار اینمک و اوننی عکسینه گوسترمک آسانلیق ایله میسر اولان ایش‌لردندیر.

بیز چوخ گوزل بیلیریک که، آقای قوام و ارتجاعی عنصر-لرینی بیر دیکتانور لوق وجوده گتیرمگه چالیشیرلار. بیز چوخ گوزل آنلامیشیق که، آفالار مشروطه و ناقص قانون اساسینی بیله اورتادان آپارماق فکرینده‌دیرلر.

بیز چوخ یاخشی آنلامیشیق که، اونلار ایسته پیرلر پست، رخل و آلقاق نوکرلردن توپلانمیش بیر مجلس یارادیب اونون ادیندان ایراندا آزادلیق ریشه سیننی کس سینلر. بیز چوخ گوزل بیلیریک که، اونلار گوندن-گونه شدتلمکله اولان آزادلیق حرکاتیندان وحشته دوشوب اونون قاباغینی آلقاق ایچون هر جور نامردلیکه حاضر دیرلار. بیز لاپ یاخشی بیلیریک که، بو گونه دک اونلارین وحشیت و خونریز لیکلرینین قارشیسینی آلان فقط آذربایجان فدائی و آذربایجان ملی قوشونونین سرنیزه سی اولموشدور.

بیزه گوندن آیدیندیر که، بوتون ایران خلقی و ایران آزادیخواه لاری بیزیم حکومت آيله آپاردیغیمیز دانشیق لاری چوخ دقتله تعقیب ایدیرلر. اونلار بیزیم حبله و نیرنگلره آلدانمیا جاغیمیزی همیشه آرزو اینمیشلر. آقای قوام السلطنه آزادیخواه وزیرلری کابینه دن اوز اقلاشدیر- ماقلا توز آياغینین آلتینی قازمیشدی.

بیزیم علیه میزه علناً اقدام ایملکه توز-توزونی تماميله اخلاقاً و معنأً خلع سلاح اینمیش اولدی.

اولسون! بیز بونا تاسف ایتمیریک، تاسفیمیز فقط بونا دیر که، آقای قوام السلطنه نین غرض آلود و ارتجاعی سیاستی نتیجه سینده وطنیمیزده بویوک قائلی ماجرالار حاضر لانیر، بیز ایچدیگیمیز آندا صادق قالیب آذربایجان توپراغینا سلاح ایله سوخولوب آزادلیغیمیزی سرنیزه گوجی ایله آرادان آپارماق ایسته ینلری کیم اولور- اولسون خلقیمیزین قولونون گوجی ایله ازیب کتری قایتاراجاغیق، بو ایسه بیزیم اول و آخرسوز و موزدور. «تولدی وار دوندی یوخدور».

اگر آقای قوام قبول ایندیگی موافقتنامه نین خلافتینا اولاراق آذربایجانا حمله امری ویره رسه فدائیلریمیز و ملی قوشونلا- ریمیزین شدید مقاومتینه معروض قالا جاقدیر.

قوی دنیا بیلیمین که: بیز صلح و سازش یولوندا هر بیر فداکارلیغا حاضر اولدیغیمیز کیمی حق و آزادیغیمیزی پایمال

ایده‌نلرین بورونلارینی ازمک ایچون داها بویوک فداکارلیقلار
گوسترمگه آماده‌بیک.

آذربایجانا تعرض ایدهن مسلح قوه‌لر فقط وطن مدافعه‌سی
ایچون سلاح گوتورن بوتون آذربایجانین آرواد و کیشی-
لرینین جسدی اوزرینده ایره‌لی گله ییله‌جکلر.

آذربایجانا قوشون یریتمگه دولتی تشویق ایدهنلر اونونما-
سینلار که ایشین ایکی طرفی واردیر، ملی احساسات و آزادلیق
تعصبی ایله هیجانه گلن جماعت تعرض ایدهنلرین حمله‌سینی
رد ایدیپ ایره‌لی‌ده گنده بیلر.

اونلار یادلاریندان چیخارماسینلار که، فدائی قوه‌لریغین
قزوینه حمله‌سی شایعه‌سی تهراندان انتشار تاپان گون چمدانلاری
نه اندازده عجله ایله توپلاییب تهراندان قاچماغا چالیشیردیلار...
بیز دیپردیک ایش قانسیز و محاربه‌سیز حل اولونسون، بیز
آرزو ایدیردیک وطنداش محاربه‌سی میدانا چیخماسین. بیز
ایسته‌بیردیک طلباتیمیزی ساده بیر صورتده قانون یولی ایله
الته اینمیش اولاق. بیز تصور ایدیردیک که، زمامدارلارین
آرتیق گوزلری آچیلیمیشدیر. بیزیم نظریمیزه بئله‌گلیردی که،
نهضتیمیزی شیبوری ایرانین حاکم طبقه‌سینی یو خودان
اویانمیش، اونلار آپاردیقلاری سیاستین خطرینی حالی اویانمیشدیر.
ایندی که، آقای قوام‌السلطنه بونون خلافینا رفتار ایدیر،
بیزده هر بیر احتمال قارشو حاضریق.

قوی اولسون! بلکه مظلوملارین دعاسی مستجاب اولموش.
شاید ایران ملتینین ایلر بوی آرزو ایندیگی انتقام‌گونی
گلیب چاتمیشدیر. ایندی که آقای قوام‌السلطنه ارتجاعی عنصر-
لرین تلقیتی سایه‌سینده بئله ایسته‌بیر، خوش باشد. قوی
تاریخین بو افتخارلی صفحه‌سی آذربایجان دموکرات فرقه‌سینین
آدی ایله باشلانسین.

(«آذربایجان» روزنامه‌سی، ۲ شنبه ۴ آذر ۱۳۲۵ - نجی ایل،
نمره ۶۸ (۳۵۷) ایکینجی دوره)

سون سوز

آخیردا تهران حکومتی ثور ماهیتین ظاهره چیخارتدی. بیز اولدنده اونا آلدانمیشدیق، بیز بیلیردیک که، ایللربویبی ایران خلقلرینین قانین سوران مرتجعلر هئج بیر زاددان آز ادلیقدان آرتیق قورخمورلار. بوناگورده آز ادلیغی بوغماقدان چکینمه ییب فرصت گوزله مکده دیرلر. بیز هر جوره فداکارلیق و گذشتره حاضر اولدوق. بیز ایسته ییردیک داخلی محاربه آتشیننی قیزیشدیران مرتجعلرین بهانه سی کسیلسین، بیز ایسته ییردیک صلح شرائطینده آز ادلیغی بوتون ایرانداعومی لشدیرک، لکن مرتجعلر شوم فکرلریندن صرفنظر ایتمه دیلر و آخیردا زنجاندا وجدانسیز حرکنلری گتیرمکله توز اللرین بوتون دنیا یا اوخوتدولار.

ایندی بونادا کفایتلنمه ییب اوز ویردیجه آسنار ایسته ییرلر. تلگراف-تلگراف اوستوندن یاغیش کیمی یاغیر و امپریالیز-مین دوز-چوره گینی ایتیرمه یین فتنه کار قوام خلقیمیزی تهدید ایتمکله آذربایجانا «تامینیه» قوه لری گوندرمگه جان آتیر، بو تامینیه قوه لری یالنیز اونلارین ارتجاعی منفعتلری نقطه نظریندن «تامینیه» سایلا بیلر. ایندی لیکه ارتجاعین اینده بیر آلت کیمی استعمال اولوب دولت باشچیسی و

رهبر کل آدلانان آقای قوام السلطنه بیر دفعه لیک بیلمه لیدیر که،
 بیز هئج کس ایله تعارف ایتیمه جیییک، بیز سوز لریمیزی دییب
 قورتار مامیشیق، بیز هر جوره گنشت و اغماضا حاضر اولدوق.
 ایندی داها بیزی آلداتماق فکرینده اولانلار نوز اشتباهلارین
 دوشونمه لیدیر. بیزی ژاندارم، توپ و تفنگ ایله قورخوتماقلا
 آز ادلیغیمیزی الدن ویرمیه جیییک. بیز تریاکی ژاندارملاری
 چو خدان تانیبیریق. بیز ارتجاعی قوشونلارین ماهیتینه بلدیک.
 آذربایجان خلقی آز ادلیغین آلدیغی کیمی ده حفظ ایده جکدیر.
 ایندی هامو وطن مدافعه سی اوغروندا آیاغا قالدیش و سون
 قطره قانسی قالانا قدر وطنیمیزدن دفاع ایتمگه حاضر
 اولموشلار.

اداره میزه گلن مینلرله تلگرافلار خلقیمیزین تهران ارتجا-
 عی دولتینه قارشى اولان نفرتلرینی آیدینجاسینا بیلدیریر.
 خلقیمیز آروادلی- کیشیلی جبهه یه گئتمکدن ئوتوری نوز
 آماده لیکلرینی بیلدیریرلر. اولنلار، نوز تلگرافلاریندا فرقه
 میزین رهبریندن آز ادلیق دشمنلرینی جزالادیرماق ایچون
 اجازه ایسته ییرلر. اولنلار، فرقه میزین امرینی گوزله ییب و بو
 مقدس فرمانی اجرا ایتمک ایچون آند ایچیرلر.

مرتجعلر اولا بیلر که، ینده آذربایجان خلقینی قورخودوب
 و حيله ایشله تمکله نوز چیرکین عمرلرینه دوام ویرمک آرزو-
 سوندادیرلار. لاکن بو دفعه آذربایجان خلقی آز ادلیق دشمنلرینه
 امکان ویرمیه جکدیر.

**بو دفعه بیز حساییمیزی بیر دفعه لیک قورتاریب ایلر بوی
 ایران خلقلرینین آز ادلیغین غصب ایده نلرین حسابین تامامله تصفیه
 ایده جیییک.**

قوی خلقین قابین ایچن غصبار حاکمه هیئتی نوز اللریله
 نوز قبرلرین قاز سینلار. بو دفعه تک آذربایجان ملتینین آز ادلیق
 مسئله سی دگیل، بوتون ایران خلقلرینین آز ادلیق مسئله سی
 قارشیدا دورموشدور. بو دفعه ایران خلقلری هر یثرده ملت
 خائنلرین جزالاندیراجاقلار.

بیز بیر داها سون سوزوموزی دییرییک: بیز هاموموز
 ئولسکده آز ادلیغیمیزی الدن ویرمیه جیییک.

دشمن بیزه هجوم ایدرسه خلقیمیز سونگی، توپ، تفنگ، بئل، قازما، چکش، شنه، کورک، داش، ارسین و یومروقلا اونلارین جوابینی ویره جکدیر.

تهران حکومتی رجز اوخوماسین، آذربایجاندا پارلامیش آزادلیق مشعلی شبههسیز بوتون ایرانی ایشیفلان دیر اچاقدیر. قطعی زوال اوچورومی قارشیسیندا قرار توتמוש مرتجعلر توز چکدیکلری نقشه لرینین اجرا ایدیلمه سیندن تامامیله مایوس اولمالیدیرلار.

ایندی اونلار خلقیمیزین و بوتون ایران خلقلرینین آچیق نفرتلری جوشان بیر زماندا اعلامیه و تلگراف افسوننی ایله توز نیتلرینی حیاتا کئچیره بیلیمه جکلر. خلقیمیز دفاع ایتمگه حاضر دیر. خلقیمیز ثولمکدن-ثولدورمکدن قورخهور. قولقلاری کار، گوزلری کور اولان مرتجعلر بیر دفعه لیک بیزی تانیسینلار. آذربایجان خلقی بیر دفعه دیمیشدیر که:

«ئولمک واردیر، دونمک یوخدور».

(«آذربایجان» روزنامه سی، ۳ شنبه ۱۲ آذر ۱۳۲۵-نجی ایل، نمره ۷۵ (۳۹۴) ایکینجی دوره).

مندرجات

I	اشاره
	نظائر و بیانات
	فرقه و دولتین اساس مسئله لری حقینده مرکزی
۵	کمیته نین عمومی اجلاسیندا مرکزی کمیته نین کتچمیش عمومی اجلاسی نه شرائط آلتیندا توپلانمیشدی؟
۶	فدائی دسته لرینین تشکیلی
۹	دولت قورولوشی حقینده
	ملی حکومت و اونون تعقیب ایندیگی اساس
۱۲	مسئله لر
۱۴	معارف و مدنیت مسئله سی
۱۵	فرقه و دولتین قاباغیندا دوران مهم مسئله لر
۱۸	مالیات بار سینده
۲۱	دانشسرا سالونیندا
۲۵	بیرینجی کندلی کنفرانسیندا آذربایجان خلقینین صلاحیتدار شخصیتلرینین کنفرانسیندا کی
۳۰	ایتدیگی بیانات
۴۳	تبریز افسرلیک مکتبینین قورنار انلارین جنینده
۶۷	آذربایجان مجلس ملیسینین آخیرینجی اجلاسیندا
۵۶	بیر قدرده ایرانین عمومی وضعیتیندن دانیشماق لازمدیر
۶۰	بیر نچه کلمه ده موافقتنامه حقینده دیماک لازمدیر
	ستارخان بایراقلی تبریز شهر کمیته سپنین ۷-نجی
۶۳	حومه سینده
۷۰	آذربایجان دموکرات جوانلارینین بیرینجی کنگر سینده پیام

- فرقه‌میزین بیرینجی ایلدونومی بایرامی مناسبتیله دولت
 تیاتری سالونیندا ۷۲
 شیرخورشید تیاترینین سالونیندا ۷۹
 تبریز شهرینین فرقه فعاللاری جلسه‌سینده ۹۶
 شیخ‌محمد خیابانی آبد‌سینین آچیلیشی مناسبتیله ۱۰۶
 دارالفنونون آچیلیشی مناسبتیله ۱۱۱
 تبریز شهر فرقه تشکیلاتینین فعال فرقه عضولرینین
 دولت تیاتری بناسیندا تشکیل اولونموش جلسه‌سینده ۱۱۴
 سووهت مدنیت ایوینده سووهت اتفاقیله مدنی علاقه
 ساخلایان ایران جمعیتی آذربایجان مرکزی شعبه‌سی
 اداره هیئتینین ایلیک فعالیتی حقینده کی بیغینجاقددا ۱۲۱
 دولت تیاتری بناسیندا ۱۲۵
 مرکزی کمپته‌نین بناسی قارشیسیندا ۱۳۴

مقاله‌لر

- افترا آمیز تلگرافی کیم امضا ایتدیرمیشدیر؟ ۱۳۸
 انتخابات فرمانینین خلقیمیزین توزی صادر ایتمه‌لیدیر ۱۴۰
 صدر دوشدی ۱۴۳
 ایکینجی دوره‌نین شعارلاری ۱۴۸
 بویوک خلق بیغینجاقلاری ۱۵۰
 مرکزی حکومت نماینده‌سی ایله آپاریلان دانیشیقلاز
 حقینده ۱۵۳
 تجارت بازاری تاپماق لازمدیر ۱۵۶
 ثولمک وار دونمک یوخدور ۱۵۸
 هامویا، هامویا، هامویا ۱۶۵
 بیزجه آذربایجان و ایران مسئله‌سی ۱۷۰
 ثولدوروجی تنقید-امانسیز مبارزه لازمدیر ۱۷۷
 کلاه‌برداریقلار ایله شدید مبارزه اپتمک لازمدیر ۱۸۲
 «آذربایجان» موفقیتلریمیزین آیناسی دیر ۱۸۴
 هارا و نه ایچون گلیرلر؟! ۱۸۷
 سون سوز ۱۹۴

سیر آزادلیق سیمیری سا حلاما فلا بیرا بیر اویسی بوسسون
 ایراندا عمومی لیدیر مکه حالسمالسیق، دور دور که سو
 سنله جنس و آغیر دیر، اما سیر اویسی فداکارلیق سیر
 عملی ایده حسک ... اویسما سن که، ایران آزادلیق سیمی
 حنط ایتمک ایچون تاریخ قایا عیندا مسئولیت سیری سیرله
 سیرینه سیرمه لیسک ... من امید اندیرم که، آذربایجان
 دموکراسی لاری ایران خلقین اولارده ان کؤرله دیک...
 فداکارلیق سیرله سیروره و سیره حکدر، ص ۱۲۲ - ۱۲۳

اسدی ها موسسیر که، دموکرات فرقه سی دیمیلر سن
 دندیکلر سن حلامه اولاراق ایران استقلال و سمامسی
 بقعه حالسان سیر فرقه دیر، اسدی دوست و دشمن
 آیلامسیر که، ملی محاربت بحریه دکلیدیر، کیم...
 آذربایجان ای ایدان آسرمای ایسه صر، اویسی بوسسا
 سیرا سیرا سیرا سیرا سیرا سیرا سیرا سیرا سیرا
 آزادلیق سیرما ایچون سیرجیلر طرفیندن سیرا...
 آسیرا خایا سیر سیرا دیر، ص ۱۵۱

من فکر اندیرم سیرم روح سیر سیر فوق العاده
 سنس و سیرا آداملار دیرلار، بحریه کؤسیرم کیم...
 اولار خلق سیر سن صدیه اولما سیرلار، اویا کؤره
 فرقه سیر بوللار آرسق درجه احرام و عیرت سیرل
 اولموسیر... ص ۱۲۲

۴۰ ارباب

انسازات قرانه

